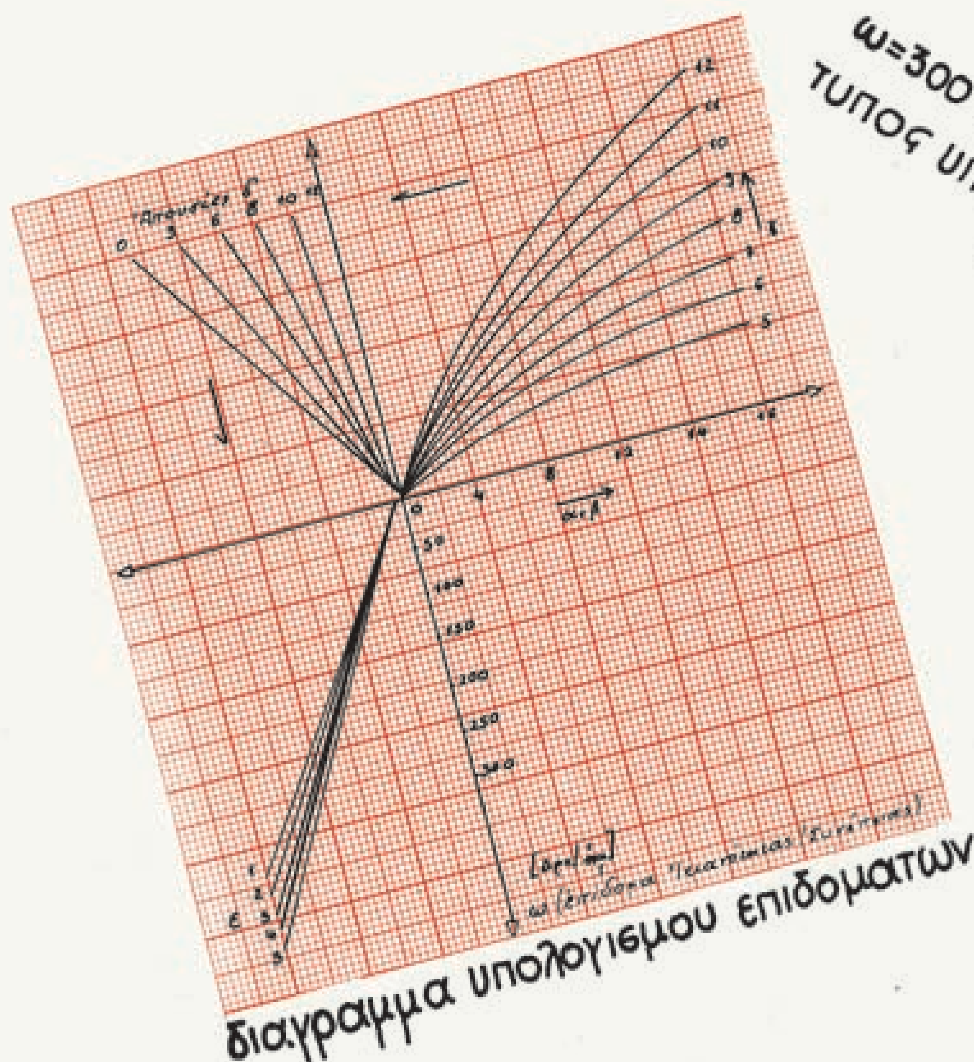
η Μάχη

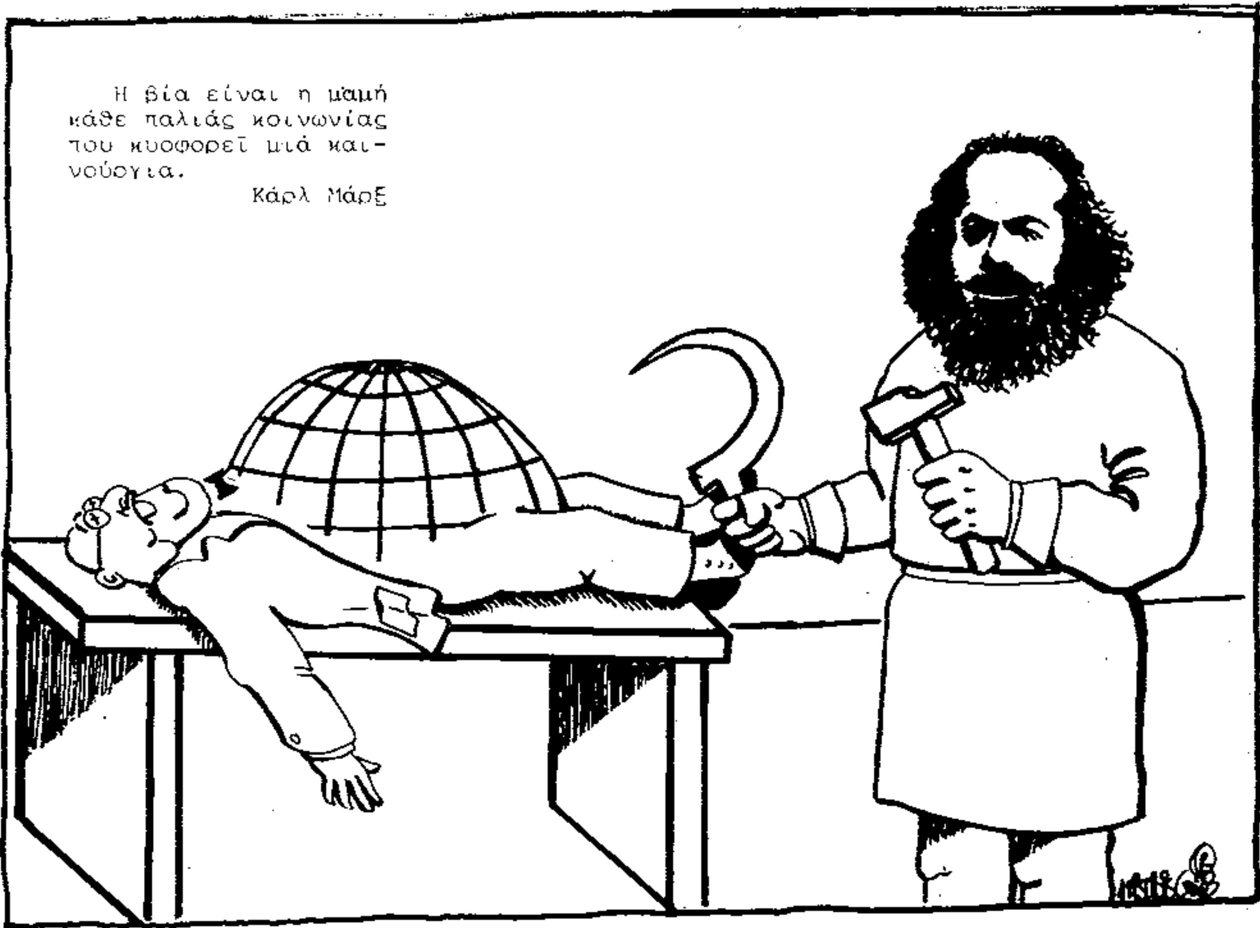
$$\omega = 300\,\frac{\alpha+\beta}{16}\left(0{,}2+\sqrt{\frac{\delta}{10}}\right)\left(1-\frac{\delta}{12}\right)\left(\frac{25+E}{30}\right)$$

τυπος υπολογισμου επιδοματων
(ΠΥΡΚΑΛ)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ και ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΝΤΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

ΤΕΥΧΟΣ 1ο * ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1983 * ΔΡΧ. 100

Η ΜΑΜΗ * Περιοδικό τῆς Ο.Σ.Ε. *
Υπεύθυνη:Μαρία Στύλλου * Μενάνδρου 50 * Ομόνοια
Αθῆνα 101 * Τηλέφωνο 5241001
Εκτύπωση:Α.Φλῶρος,Η.Αρχοντας * ΤΥΠΟ 35
Βαλτετσίου 35 * Εξάρχεια * Τηλέφωνο:3613914
Κυκλοφορεῖ στά κεντρικά περίπτερα

Βιβλιοπωλεῖα

ΑΘΗΝΑ

Αίολος
Ελεύθερος Τύπος
Ιστορικές Εκδόσεις
Κομμούνα
Λέσχη τοῦ βιβλίου
Μήνυμα
Οπερα
Παρατηρητής
Πλέθρον
Praxis
Πρωτοπορεία
Φωτογραφία
Χνάρι

ΡΕΘΥΜΝΟ

Τεκμήριο

ΗΡΑΚΛΕΙΟ

Πράξις

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Πρίσμα
Κιβωτό
Ζαχαρόπουλος
Μποστανόγλου

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Θυμέλη
Ιστορικές Εκδόσεις
Μπαρμπουνάκης
Τύπος-Πρές

ΤΡΙΚΚΑΛΑ

Β.Κόπανος

ΚΕΡΚΥΡΑ

Τυφλοπόντικας

η Μάχη

Να, λοιπόν, το πρώτο τεύχος ενός καινούργιου περιοδικού με ένα γνωστό όνομα. Τι ανάγκες θα θέλαμε να καλύψει η καινούργια ΜΑΜΗ;

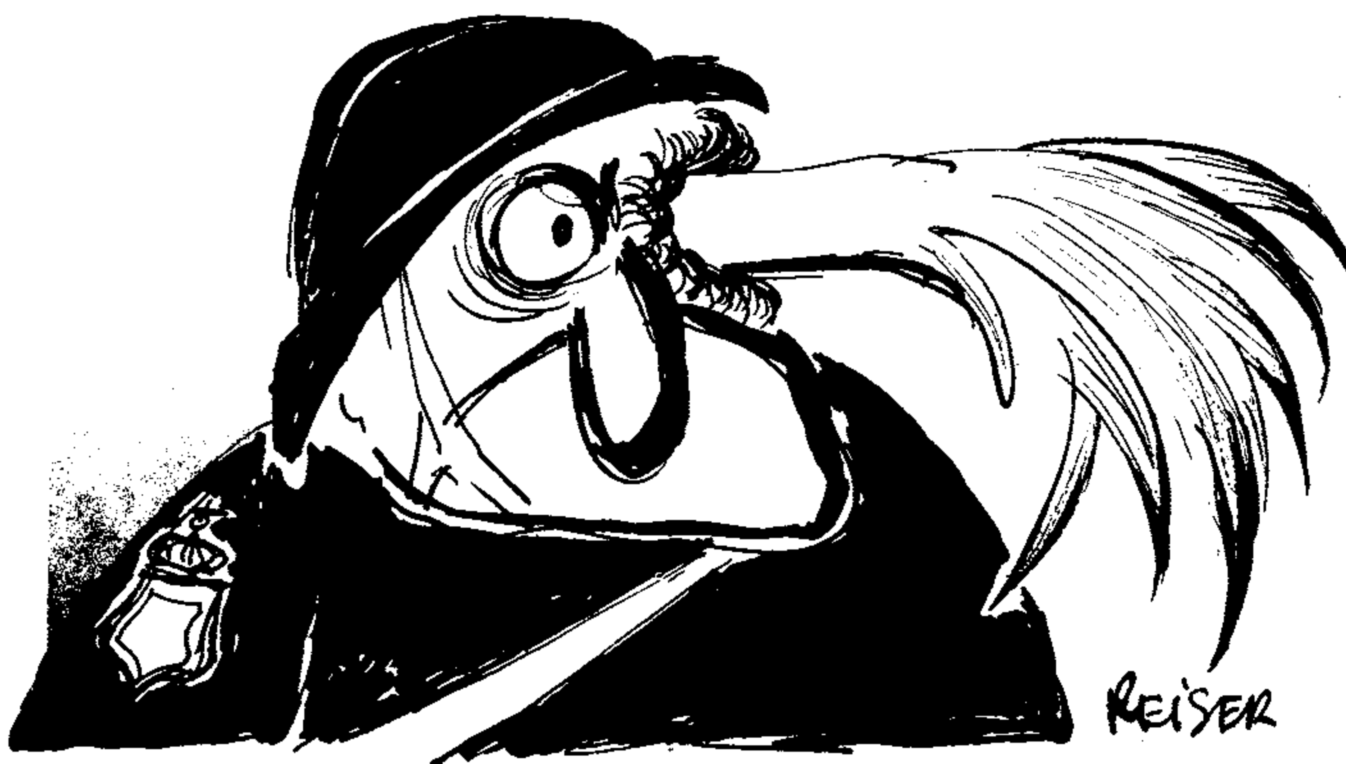
Σίγουρα δεν είναι μέσα στις προθέσεις μας να κάνουμε απλά και μόνο δημοσιογραφία ή να παραστήσουμε τους αντικειμενικούς σχολιαστές των γεγονότων. Ούτε επιχειρούμε να τοποθετηθούμε σαν ουδέτεροι παρατηρητές, ένας απλός καθρέφτης για ένα διάλογο που αναπτύσσεται γύρω μας. Αντίθετα, φιλοδοξούμε να δώσουμε πληροφόρηση, σχολιασμό, ανάλυση, συζήτηση από μια συγκεκριμένη σκοπιά: τη σκοπιά όλου εκείνου του κόσμου που τον συνδέει η κοινή πεποίθηση για την επικαιρότητα της επανάστασης.

Σε μια περίοδο όπου καθημερινά μας βομβαρδίζουν πολιτικά, ιδεολογικά, πολιτιστικά οι σοσιαλίζοντες διαχειριστές του υπαρκτού κράτους του καπιταλισμού και οι αδιάντροποι υποστηρικτές του κράτους του "υπαρκτού σοσιαλισμού" του Γιαρουζέλσκι και του Αντρόπωφ για να μας πείσουν ότι δεν υπάρχουν άλλες ρεαλιστικές επιλογές, εμείς ελπίζουμε να εκφράσουμε έναν άλλο κόσμο που — αθεράπευτα ρομαντικός — επιμένει να αντιπαραθέτει την επανάσταση στα ψεύτικα διλήμματα της "ρεάλπολιτίκ", και συνεχίζει να δέχεται τον όρο επαναστάτης χωρίς τα ειρωνικά εισαγωγικά.

Μ' αυτή την έννοια, νοιώθουμε κιόλας από το πρώτο τεύχος ότι η ΜΑΜΗ δεν είναι μόνο δικό μας περιοδικό. Ίσα-ίσα, πιστεύουμε ότι μπορεί να πιάσει τα ζητήματα που απασχολούν όλον αυτόν τον κόσμο, γιατί δεν θα είναι το περιοδικό μιας ξεκομμένης συντακτικής επιτροπής αλλά μιας πολιτικής ομάδας που τοποθετείται σ' αυτόν τον χώρο και αντιμετωπίζει τα ίδια ερωτήματα στρατηγικής, ταχτικής, ανάλυσης, επιλογής περιεχομένου και μορφών δράσης με κάθε αγωνιστή που προσπαθεί να στηρίζει μια αντίστοιχη πρακτική μέσα στο κίνημα.

Τον περασμένο μήνα ένας αριθμός συντρόφων με αρχικό πυρήνα τους συντρόφους της ΟΣΕ μαζεύτηκε και συζήτησε γύρω από την κατάσταση της επαναστατικής αριστεράς, τις πολιτικές εξελίξεις και τις δυνατότητες παρέμβασης στο εργατικό και τα άλλα μαζικά κινήματα. Καταλήξαμε στην απόφαση να λειτουργούμε σαν πολιτική ομάδα διατηρώντας το όνομα της ΟΣΕ τόσο γιατί το "Σοσιαλιστική Επανάσταση" εκφράζει την προοπτική που προβάλλουμε για το κίνημα όσο και γιατί οι ιδέες που μας ενώνουν έχουν μια προηγούμενη παρουσία και πορεία που δεν την αρνιόμαστε. Εκτιμήσαμε, επίσης, ότι οι ανάγκες της επικοινωνίας μέσα από ένα έντυπο δεν καλύπτονται από μια εφημερίδα αυτή την περίοδο αλλά από ένα περιοδικό με τον προσανατολισμό που περιγράψαμε πιο πάνω. Αντίστοιχα, η "Εργατική Πρωτοπορία" διακόπτει την έκδοσή της, για να παραδώσει τη σκυτάλη στη νέα ΜΑΜΗ.

Το τεύχος αυτό συγκεντρώνει σαν ύλη πολλά από τα θέματα της συζήτησης που κάναμε (Επαναστατική Αριστερά και Μαρξισμός, Δυο χρόνια ΠΑΣΟΚ, Το εργατικό κίνημα κάτω από το ΠΑΣΟΚ) και κάποια ανοίγματα συζήτησης για την κατάσταση που επικρατεί σε ορισμένα κινήματα (φοιτητικό, μαθητικό, ειρήνης). Υπάρχουν επίσης άρθρα για τις εξελίξεις σε επίκαιρα μέτωπα που έχουν ανοίξει για το κίνημα (Στρατός, Εντατικοποίηση στα εργοστάσια). Τέλος, στις σελίδες της βιβλιοπαρουσίασης ξεκινάμε με το βιβλίο του Τόνυ Κλιφ "Ο Κρατικός Καπιταλισμός στη Ρωσία".

Στή μνήμη τού Reiser

Το σκιτσο του Reiser που αναδημοσιεύουμε,πρωτοεμφανίστηκε στό έξώφυλλο του Γαλλικού περιοδικού CHARLIE HEBDO στόφυλλο της 29 Μάρτη 1971.

Είχε προηγηθεί μιά μαχητική διαδήλωση αγροτῶν στίς Βρυξέλλες (οπου συνεδρίαζαν οι υπουργοί Γεωργίας της ΕΟΚ γιά ρυθμίσουν τίς τιμές τών προϊόνυων) καί αγριες συγκρούσεις μέ τήν αστυνομία,στις οποιες οι μπάτσοι εφαγαν τόσο ξύλο όσο έδωσαν (η φωτογραφία είναι απ᾽τά γεγονότα αυτά).

Οι Προοπτικες της "αλλαγης"

Δύο χρόνια ΠΑΣΟΚ και το ερώτημα των πολιτικών προοπτικών ξαναμπαίνει. Μετά το ΠΑΣΟΚ τί; Τί θα γίνει την επόμενη τετραετία, θα ξαναβγεί η δεξιά, θα έχουμε κυβέρνηση συνεργασίας, ποιες οι εξελίξεις στον χώρο της κεντροδεξιάς και τί ρόλο θα παίξουν;

Όλα αυτά, εμείς μπορούμε να τα ξεχάσουμε, έχουν ήδη αρχίσει όχι μόνο να απασχολούν τα κόμματα αλλά και να κουβεντιάζονται παντού. Σύντομα θ'αρχίσουν να χρησιμοποιούνται από κυβέρνηση κι αντιπολίτευση για να προσανατολίσουν τον κόσμο σε εκλογικές προοπτικές και δραστηριότητες.

Η γενική δοκιμή, που θα γίνει με τις εκλογές για Ευρωκοινοβούλιο σε λίγους μήνες, λειτουργεί σαν πίεση πάνω σε όλα τα κόμματα. Μολονότι οι εκλογές αυτές δε θα κρίνουν την τύχη της κυβέρνησης εντούτοις θα λειτουργήσουν σαν κεντρική πολιτική αναμέτρηση. Γιατί σ'αυτές θα καταγραφεί η δυνατότητα του ΠΑΣΟΚ να συνεχίσει να κρατάει μόνο-του τον έλεγχο της πολιτικής κατάστασης ή η εναλλακτική δυνατότητα να επακολουθήσει μια περίοδος όπου το κύριο χαρακτηριστικό θα είναι η πολιτική αστάθεια, μέσα από τις κοινωνικές και πολιτικές μετακινήσεις και ανακατατάξεις των συμμαχιών.

Ανοίγει δηλαδή το ερώτημα κατά πόσο θα συνεχιστεί η πολιτική σταθερότητα κάτω από την ηγεμονία του ΠΑΣΟΚ ή θα υπάρξει ανάγκη για κάποιες πολιτικές συνεργασίες. Η απάντηση σ'αυτό το ερώτημα δεν έχει σαν στόχο την ικανοποίηση θεωρητικών αναγκών, αλλά τον προσδιορισμό του κλίματος μέσα στο οποίο θα είναι υποχρεωμένο να δίνει τις μάχες-του το κίνημα.

Βέβαια, σύμφωνα με ορισμένες αντιλήψεις, το ζήτημα αυτό είχε κριθεί αυτόματα, με τη νίκη του ΠΑΣΟΚ. "Κριτικοί" και άκριτοι υποστηρικτές έλεγαν ότι μια νίκη του ΠΑΣΟΚ θα βοηθούσε το κίνημα να αναπτυχθεί, είτε αντικειμενικά, είτε υποκειμενικά. Δηλαδή περίμεναν μια άνοδο των αγώνων, είτε γιατί μέσα από μια σειρά απαραίτητες αλλαγές που θα προωθούσε στην ελληνική κοινωνία το ΠΑΣΟΚ θα άνοιγε ο δρόμος για να ξεπεράσει το κίνημα την υπανάπτυκτη ιδεολογία και οργάνωσή-του, είτε γιατί το κίνημα θα διεκδικούσε μαχητικά τις ανεφάρμοστες υποσχέσεις του ΠΑΣΟΚ.

Δυο χρόνια μετά, κι ενώ το εκσυγχρονιστικό πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ έχει μετατραπεί σε θολή χαλκομανία και οι υποσχέσεις έχουν αθετηθεί η μια μετά την άλλη, οι αγώνες έχουν πάρει την κατιούσα και σιγά σιγά τελματώνονται.

Τώρα, στους ίδιους περίπου κύκλους, η αρχική αισιοδοξία της επερχόμενης αστάθειας έχει αντικατασταθεί από την απαισιοδοξία για τη μεγάλη σταθερότητα που βλέπουν να επικρατεί. Έτσι, η προσμονή των συγκρούσεων έχει μετατοπιστεί από τους κοινωνικούς χώρους μέσα στο εσωτερικό των κομμάτων (προσδοκίες, από "Φυλλάδιο", "Ξεκίνημα", Κίνηση 3ης Σεπτέμβρη κλπ).

Στο άλλο άκρο από τους "άσπονδους φίλους" του ΠΑΣΟΚ τοποθετούνταν οι "σκληροί πολέμιοι"-του, υποστηρίζοντας ότι η πολιτική αστάθεια είναι δεμένη με τον χαρακτήρα του ΠΑΣΟΚ σαν κόμμα μικροαστικό. Σύμφωνα μ'αυτήν την αντίληψη οι αστοί δε θα άφηναν για πολύ καιρό την εξουσία στους μικροαστούς, δηλαδή στο ΠΑΣΟΚ. Αργά ή γρήγορα θα την ξαναδιεκδικούσαν ακόμα και με συγκρούσεις. Οι φήμες για πραξικόπημα τον περασμένο χειμώνα τροφοδότηταν και απογείωσαν ακόμα περισσότερο αυτή τη θεωρία με αποτέλεσμα να προβλέπει γρήγορες και βίαιες πολιτικές αλλαγές.

Παρά τις προβλέψεις, όμως, σήμερα το δίδυμο Καραμανλή —Παπανδρέου εξακολουθεί να ελέγχει τις πολιτικές εξελίξεις. Αλλά, για κάποιους θεωρητικούς της ακροβασίας υπάρχει πάντα σωστικό δίχτυ. Το ΠΑΣΟΚ, λοιπόν, δεν είναι μόνο μικροαστικό κόμμα αλλά και κόμμα που χτίζει κρατικό καπιταλισμό. Άρα η σχετική σταθερότητα ερμηνεύεται από τη μια μεριά με το δυνάμωμα του κράτους (κρατισμός) και από την άλλη με τα στηρίγματα που δίνει η ΕΣΣΔ. Κάπου εκεί ξαναμπαίνει απ'το παράθυρο η παλιά γνωστή αντιυπερδυναμική πάλη σαν αντιμετώπιση σήμερα όχι για τη "φασιστικοποίηση" της Ν.Δ. αλλά για τις "κρατικοκαπιταλιστικές τάσεις" του ΠΑΣΟΚ.

Αυτή η μεγάλη παρένθεση δεν έγινε σαν κριτική για τις συγκεκριμένες απόψεις. Κάτι τέτοιο είναι έτσι κι αλλιώς μια ξεχωριστή υπόθεση. Αναφέρθηκαν περισσότερο για να δείξουν ότι η εκτίμηση για την πολιτική συγκυρία και τις προοπτικές-της δεν μπορεί να γίνεται μέσα από αφηρημένα ιδεολογικά μοντέλα. Κάθε συζήτηση για τις πολιτικές εξελίξεις περνάει μέσα από την συγκεκριμένη εξέταση δύο στοιχείων: Από τη μια μεριά της οικονομικής κατάστασης και από την άλλη των κοινωνικών και πολιτικών συμμαχιών που διαμορφώνουν την πολιτική λύση για την περίοδο.

Από μια τέτοια σκοπιά προχωράμε να εξετάσουμε πως διαμορφώνεται η επόμενη πολιτική περίοδος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Αν οι σοσιαλδημοκρατίες του μεσοπολέμου είχαν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της επανάστασης και κάτω από το βάρος τους διαλύθηκαν, τα σημερινά σοσιαλδημοκρατικά προγράμματα αχρηστεύονται κάτω από την πίεση της οικονομικής κρίσης.

Οι σοσιαλδημοκράτες του μεσοπολέμου πήραν την εξουσία σε μια περίοδο ισχυρού εργατικού κινήματος και οικονομικής ανοικοδόμησης μετά τις πολεμικές καταστροφές. Αντίθετα, οι εκλογικές επιτυχίες των σημερινών σοσιαλδημοκρατών (Γαλλία, Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία και μέχρις ενός σημείου Ιταλία) ήταν αποτέλεσμα της ύφεσης του εργατικού κινήματος και της καλπάζουσας οικονομικής κρίσης.

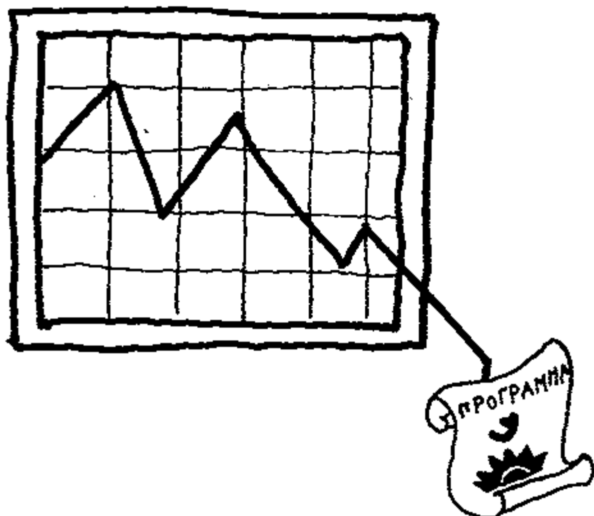
Έτσι, αν ο Μιτεράν και ο Παπανδρέου έκαναν το ντεμπούτο-τους με υποσχέσεις και προγράμματα γρήγορης οικονομικής ανάκαμψης, δεν ήταν οι μόνοι που γρήγορα αναγκάστηκαν να τα ξεχάσουν. Στην Ισπανία, ο Γκονζάλες εκλέγεται από την αρχή με πρόγραμμα λιτότητας, συνέχεια του προγράμματος της προηγούμενης δεξιάς κυβέρνησης. Στην Πορτογαλία, ο Σοάρες δεν δέχεται να στηριχτεί στο Κομμουνιστικό Κόμμα (όπως η κυβέρνηση στη Γαλλία) αλλά προτιμάει τους Κεντροδεξιούς επιλέγοντας μαζί με τη συμμαχία και το αντίστοιχο πρόγραμμα. Στη δε Ιταλία, ο Κράξι σώζει την Χριστιανική Δημοκρατία από την κρίση της αναλμβάνοντας να εφαρμόσει το πρόγραμμά-της.

Αυτή η τροπή των πραγμάτων δεν έχει να κάνει μόνο με τις εσωτερικές διαφορές από χώρα σε χώρα, αλλά και με την καφτή πραγματικότητα που δεν δίνει τα περιθώρια για μεταρρυθμίσεις. Και σοσιαλδημοκρατία χωρίς μεταρρυθμίσεις δεν διαφέρεικαθόλου στο πρόγραμμα από τη σκληρή λιτότητα της δεξιάς.

Μετά τα αδιέξοδα των "εθνικών" ανακάμψεων η Γαλλία πήρε την πρωτοβουλία να προτείνει "διεθνικά" ξεπεράσματα της κρίσης.

— Πρότεινε την από κοινού συμφωνία των καπιταλιστικών χωρών πάνω στα προβλήματα κλεισίματος, ανακατανομής και δημιουργία νέων βιομηχανιών. Στα ίδια πλαίσια ήταν και η πρόταση για καινούρια νομισματική συμφωνία. Το σχέδιο απέτυχε. Καμιά κυβέρνηση δεν ήθελε να μοιραστεί τις συνέπειες. Όλοι έλπιζαν να φορτώσουν τα κλεισίματα στον γείτονά-τους.

— Πρότεινε τη μόνιμη συνεργασία των σοσιαλιστικών κυβερνήσεων της Ευρώπης για να αντιμετωπίσουν "από κοινού" τα προβλήματα της κρίσης. Ούτε κι αυτή η πρόταση απέδωσε, πρώτο γιατί οι μεσογειακές χώρες είναι περισσότερο δέκτες μια οικονομικής συγκυρίας και λιγότερο καθοριστικοί παράγοντες και δεύτερο, γιατί οι ανταγωνισμοί εμφανίστηκαν κι εδώ (άρνηση της Γαλλίας να δεχτεί στην ΕΟΚ την Ισπανία και την Πορτογαλία).

— Πρότεινε τη συνεργασία Βορρά-Νότου, αλλά κι αυτό το σενάριο είχε ήδη αποτύχει από τη περίοδο του Βίλλυ Μπραντ, πρωτοπόρου στην πολιτική της "αναδιάρθρωσης" στις σχέσεις Βορρά-Νότου και της ανάδειξης της Σοσιαλδημοκρατίας σε ρυθμιστή. Πριν προλάβει το πρόγραμμα Βίλλυ Μπραντ να αποδώσει, οι διεθνείς τραπεζίτες άρχισαν να απειλούν και να ζητούν να ξεπληρωθούν τα δάνεια που είχαν δώσει στις χώρες του Τρίτου Κόσμου. Τελικά η πολιτική αυτών των χωρών καθορίστηκε από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και όχι από την Ευρωπαϊκή Σοσιαλδημοκρατία.

ΠΑΣΟΚ και κρίση

Η Ελλάδα δεν έμεινε έξω από την κρίση, παρά τις ελπίδες του ΠΑΣΟΚ όταν έγινε κυβέρνηση. Ούτε ο "περιφερειακός" χαρακτήρας-της σε σχέση με την Ευρώπη, ούτε οι "δεσμοί"-της με τα πετροδολλάρια την έσωσαν. Και οι ευρωπαϊκές επενδύσεις σταμάτησαν και η ροή των πετροδολλαρίων στέρεψε. Το μόνο που έμεινε ήταν ένα ελλειματικό ισοζύγιο (που έβαζε πρόβλημα επέμβασης του ΔΝΤ), πολλά κλεισίματα εργοστασίων και 150.000 καινούριοι άνεργοι.

Έτσι, το αρχικό πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ για γρήγορη ανάκαμψη στηριγμένη σε αναθέρμανση της αγοράς (αυξήσεις, κρατικές δαπάνες, μείωση φόρων, χαμηλά επιτόκια, κλπ) κατάληξε γρήγορα σε φιάσκο. Δεν υπήρχαν δυνατότητες για τον ελληνικό καπιταλισμό να "αυτοθερμανθεί" σε απομόνωση από τους υπόλοιπους.

Η δεύτερη φάση της οικονομικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ εμφανίστηκε σαν "διαμόρφωση των όρων για νέες επενδύσεις". Η κύρια έμφαση ήταν στη "μείωση του κόστους" για να γίνουν αυτές οι επενδύσεις: "φτηνό κόστος εργασίας" — είναι η περίοδος του ετεροχρονισμού και του νόμου για το πάγωμα των συλλογικών συμβάσεων — "χρηματοδότηση για τις προβληματικές" και εισαγωγή νέας τεχνολογίας για να διατηρηθούν, υποτίμηση της δραχμής για να γίνουν ανταγωνιστικά τα ελληνικά προϊόντα.

Από κει και πέρα αρχίζει το πρόγραμμα της συντήρησης με την πιο σκληρή-του μορφή, δηλαδή η εγκατάλειψη και των τελευταίων ελπίδων για νέες επενδύσεις και "ανάκαμψη" σε εθνικά πλαίσια και η προσαρμογή στους μηχανισμούς της διεθνούς κρίσης για να περισωθεί ό,τι μπορεί να συντηρηθεί από τον ελληνικό καπιταλισμό.

Τα σχέδια για τις προβληματικές εγκαταλείπονται. Πού άλλωστε να σταματήσουν, αφού η Ελλάδα είναι μια απέραντη προβληματική. Το βάρος πια ρίχνεται στην επιβίωση των πιο ανταγωνιστικών βιομηχανιών.

Από τη στιγμή που γίνεται αυτή η επιλογή, οι συνέπειές-της απλώνονται και στο πολιτικό επίπεδο. Το σήριαλ περί οικονομικών σκανδάλων και οι τσακωμοί με τον ΣΕΒ είναι χαρακτηριστικά δείγματα.

Οικονομικά, αυτή η επιλογή σημαίνει περισσότερα κλεισίματα και μεγαλύτερη ανεργία. Σημαίνει επίσης μεγαλύτερο έλεγχο των τραπεζών στις επιχειρήσεις που δανειοδοτούν για να τις συντηρήσουν. Ήδη σε μια περίοδο όπου οι Τράπεζες είναι μπασμένες σε διάφορα "παγωμένα" δάνεια, οι όροι για νέες χρηματοδοτήσεις είναι πιο ελεγχόμενοι. Εδώ το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο υπαγορεύει βήμα με βήμα την οικονομική πολιτική ολόκληρου του Μεξικού και της Βραζιλίας, πόσο μάλλον η Εθνική Τράπεζα την ΑΓΕΤ—Ηρακλής ή την Πειραϊκή-Πατραϊκή και την Σόφτεξ.

Ούτε, όμως, η εκλογή για το ποιές βιομηχνίες θα κλείσουν και ποιες θα κρατηθούν, ούτε οι όροι με τους οποίους μπαίνουν μέσα οι Τράπεζες δεν περνάνε χωρίς αντίδραση από τη μεριά των βιομηχάνων. Γι αυτό και πρόσφατα βρισκόμαστε

μπροστά σε μια όξυνση των σχέσεων ΣΕΒ και ΠΑΣΟΚ όπου από τη μια μεριά καταγγέλεται η "υπερβολική" παρέμβαση του κράτους στην ιδιωτική πρωτοβουλία και από την άλλη αποκαλύπτονται σκάνδαλα και κομπίνες.

κρατικος καπιταλισμος;

Οι συγκρούσεις ΣΕΒ—Κυβέρνησης και τα φιλοσοβιετικά ανοίγματα του ΠΑΣΟΚ με αφορμή το Κορεατικό Μπόινγκ, το Πολωνικό και την πρόταση Παπανδρέου για την παράταση των συνομιλιών της Γενεύης, ξανατροφοδότησαν την άποψη ότι βρισκόμαστε μπροστά στη σταδιακή (αν μπορεί να υπάρξει τέτοια) οικοδόμηση του κρατικού καπιταλισμού στην Ελλάδα.

Αν τα παραπάνω γεγονότα αποτελούν ενδείξεις, η πραγματική αιτία — σύμφωνα μ'αυτή τη θεωρία — βρίσκεται στην κοινωνική βάση του ΠΑΣΟΚ, τους μικροαστούς, που δεν μπορούν να βρουν λύση μέσα στη σημερινή κρίση παρά μόνο στο κράτος. Φαινόμενο που ήδη υπάρχει και σε άλλες χώρες.

Η άποψη αυτή "μπάζει" από πολλές μεριές.

Για να υπάρξει κρατικός καπιταλισμός σε μια χώρα, όχι με την έννοια της κρατικής περέμβασης που έτσι κι αλλιώς υπάρχει πια παντού (ακόμα και στην Αμερική), αλλά σαν σύστημα ιδιοκτησία και ελέγχου των μέσων παραγωγής από το ίδιο το κράτος, χρειάζεται να συνυπάρχουν δύο τουλάχιστον παράγοντες. Ο ένας είναι εκείνες οι κοινωνικές δυνάμεις που στηρίζουν τον κρατικό καπιταλισμό και ο δεύτερος είναι το κόμμα εκείνο που θα προωθήσει και θα επιβάλει ένα τέτοιο σύστημα.

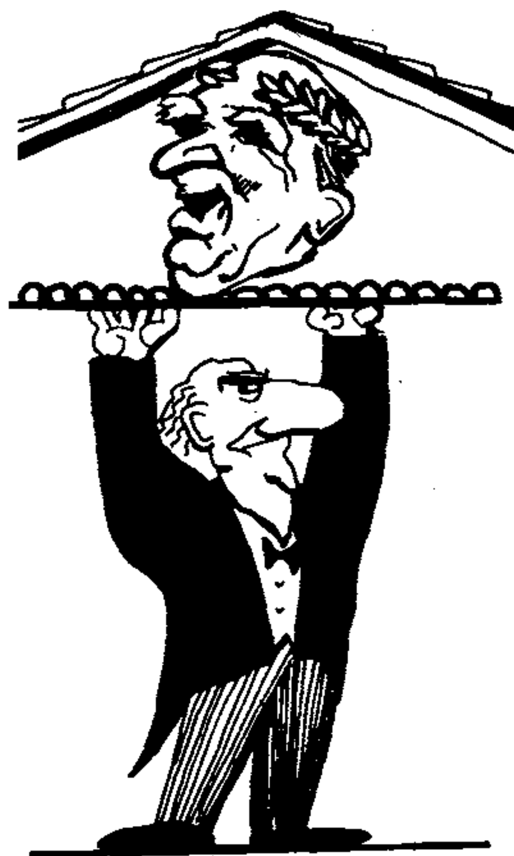
Επειδή, όμως, στον Κρατικό καπιταλισμό οι ιδιώτες καπιταλιστές χάνουν την ιδιοκτησία και τον έλεγχο των μέσων παραγωγής, άρα αρνούνται τον ευατό-τους, γι'αυτό κρατικός καπιταλισμός δεν μπορεί να υπάρχει παρά μόνο σε δύο περιπτώσεις, ιστορικά και κοινωνικά προσδιορισμένες: η μία είναι μετά από επανάσταση και η άλλη μετά από πραξικόπημα.

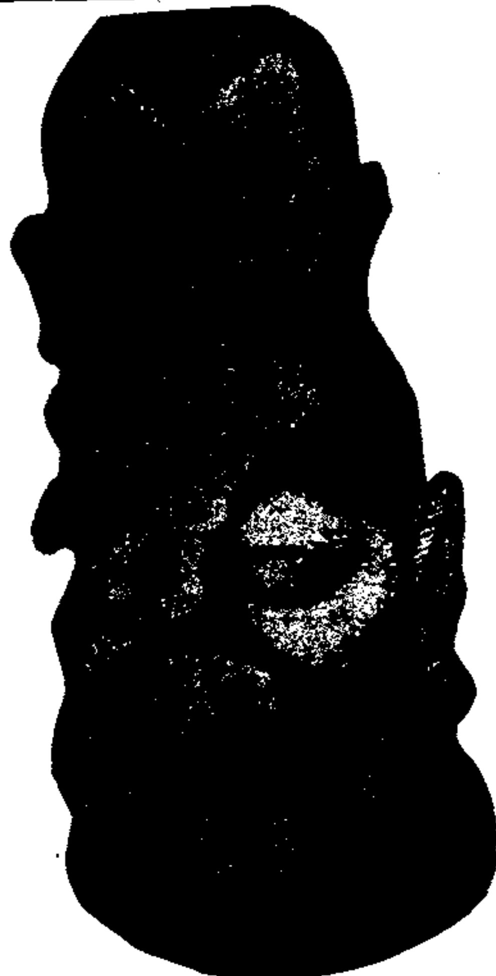
Στην πρώτη περίπτωση ανήκει τόσο η μετεξέλιξη της Ρώσικής επανάστασης όσο και των επαναστάσεων του Τρίτου Κόσμου. Στη Ρωσία ο κρατικός καπιταλισμός επικράτησε με την ήττα της εργατικής τάξης που άνοιξε τα περιθώρια για τη δημιουργία μιας νέας εκμεταλλεύτριας τάξης γύρω από το κράτος. Προηγούμενα όμως η εργατική τάξη είχε απαλλοτριώσει τους ιδιώτες καπιταλιστές. Στον Τρίτο Κόσμο (π.χ. Κούβα), ο κρατικός καπιταλισμός φάνηκε σαν μια διέξοδο χωρίς αντίσταση από την αδύναμη ντόπια αστική τάξη.

Στη δεύτερη περίπτωση υπάρχουν ξανά συγκεκριμένες προυποθέσεις και όρια, όπως αποδεικνύεται από τις συνθήκες μέσα στις οποίες προέκυψαν οι "λαϊκές δημοκρατίες" στην Ανατολική Ευρώπη κάτω από την κάληψη του Ρώσικου Στρατού ή στο πρόσφατα από το παράδειγμα του Αφγανιστάν.

Τώρα, σε ποια από τις δύο περιπτώσεις θα μπορούσε να υπαχθεί η Ελλάδα είναι αρκετά δύσκολο να το προσδιορίσει η θεωρία που βλέπει το ΠΑΣΟΚ να τραβάει προς τον κρατικό καπιταλισμό. Η ίδια η αστική τάξη είναι αρκετά δυνατή και θα αντιστεκόταν με νύχια και με δόντια σε τέτοια προοπτική. Κι αν υποτεθεί ότι η αστική αντίσταση κάμπτεται με την ανάπτυξη κινήματος, τότε το σενάριο δεν είναι καθόλου προκαθορισμένο ότι καταλήγει σε κρατικό καπιταλισμό. Γιατι αν μιλάμε για τέτοιες επαναστατικές διαδικασίες, η δυναμική των εξελίξεων δεν ελέγχεται από κανέναν, ακόμα κι αν υποθέσουμε ότι το ΠΑΣΟΚ ή το ΚΚΕ και η ΕΣΣΔ είναι σε θέση να κινήσουν τέτοιες διαδικασίες.

Πέρα, βέβαια, από τις φαντασιώσεις υπάρχει μια καθημερινή πραγματικότητα που δείχνει ότι ούτε οι μικροαστοί (μικροιδοχτήτες, γραφειοκράτες, διανοούμενοι, μεσαία στρατιωτικά στελέχη) διακρίνονται για την ομοιογένειά-τους και τους κοινούς-τους στόχους, ούτε, πολύ περισσότερο, το ΠΑΣΟΚ εκφράζει καμιά τέτοια προοπτική. Αντίθετα, όπως θα δούμε πιο κάτω, το ΠΑΣΟΚ διαρκώς και περισσότερο αποδεσμεύεται απ'αυτά τα κομμάτια, προσανατολισμένο στο ξεπέρασμα της κρίσης με ό,τι θυσίες και αν χρειαστεί να τους επι-

βάλει.

Κι ενώ όλη αυτή η θεωρία περί οικοδόμησης κρατικού καπιταλισμού στην Ελλάδα ψάχνει μάταια τα στηρίγματα αυτής της διαδικασίας στους μικροαστούς, από την άλλη μεριά της διαφεύγει το γεγονός ότι στην πραγματικότητα το πιο τολμηρά "αντιδυτικό" κομμάτι είναι το καπιταλιστικό (π.χ. σχέσεις με ΕΣΣΔ, όπως Ωνάση–Καούζωφ, και με Τρίτο Κόσμο, όπως Καντάφι–Βαρδινογιάννη ή παλιότερα Λαιμός με Κίνα κλπ). Οι καπιταλιστές στηρίζουν τα ανοίγματα του ΠΑΣΟΚ, την πολιτική της ύφεσης στα Βαλκάνια και των ίσων αντιστάσεων από τις υπερδυνάμεις γιατί ξέρουν από πρώτο χέρι την αξία-τους για να εξασφαλίζουν αγορές, συναλλαγές και μεταφορές με το Ανατολικό Μπλοκ και τον Τρίτο Κόσμο.

Τέλος, ένας ακόμη λόγος γιατί δεν μας χρειάζονται φανταζί θεωρίες περί κρατικού καπιταλισμού για να καταλάβουμε τα φιλοσοβιετικά ανοίγματα του ΠΑΣΟΚ είναι οι ανάγκες που δημιουργεί ο ανταγωνισμός με την Τουρκία και η προσπάθεια ενίσχυσης του ρόλου της Ελλάδας στη Μέση Ανατολή, μέσα σε συνθήκες όξυνσης των αντιθέσεων στην περιοχή. Σαν παράδειγμα, οι τελευταίες εξελίξεις στον Λίβανο όπου η Συρία αναδεικνύεται σε ρυθμιστικό παράγοντα που τον φλερτάρουν αλλά και τον απειλούν ταυτόχρονα Αμερικάνοι, Ρώσοι και Ευρωπαίοι, δείχνουν πολύ χαρακτηριστικά γιατί η Ελληνική διπλωματία έχει ανάγκη και τη συμφωνία για τις αμερικάνικες βάσεις και τα φιλοσοβιετικά ανοίγματα για να διεκδικήσει με αξιώσεις μια θέση "ειρηνοποιού" και όλα τα πλεονεκτήματα που απορρέουν απ'αυτήν.

ΤΑΞΙΚΕΣ ΣΥΜΜΑΧΙΕΣ Κ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

Σε μια καπιταλιστική κοινωνία τα πολιτικά κόμματα σπάνια αποτελούν καθαρή αντανάκλαση μιας και μοναδικής τάξης, αλλά αντίθετα εκφράζουν και στηρίζονται μέσα από πολύπλοκες διαδικασίες σε κάποια κοινωνική συμμαχία. Έτσι, ακόμα και κλασικά δεξιά κόμματα, όπως η Νέα Δημοκρατία, σε καμιά φάση δεν ήταν κόμμα μόνο των καπιταλιστών.

Η ανάγκη που οδηγεί σ'αυτό είναι σαφής, όχι μόνο γιατι ακόμα και ο πιο αναπτυγμένος καπιταλισμός δεν αποτελείται μόνο από δύο τάξεις (καπιταλιστές–προλετάριοι), αλλά και γιατι η εξουσία των καπιταλιστών σε όλες τις χώρες δεν στηρίζεται μόνο στη βία ή σε κάποιους απογυμνωμένους κρατικούς μηχανισμούς αλλά στην υποστήριξη διάφορων άλλων τάξεων και στρωμάτων.

Παραπέρα, μολονότι ένα πολιτικό κόμμα μπορεί να στηρίζεται σε μια κοινωνική συμμαχία (που αποτελείται από διαφορετικές τάξεις ή στρώματα), αυτό δεν σημαίνει ότι το κόμμα εκφράζει εξίσου όλα τα μέρη αυτής της συμμαχίας. Αντίθετα, υπάρχει πάντοτε η ηγεμονική κοινωνική δύναμη που αυτή καθορίζει το πρόγραμμα και τον χαρακτήρα αυτού του κόμματος και όχι η πρόσθεση των επιμέρους συμφερόντων. Έτσι, ένα κόμμα μπορεί να στηρίζεται και στους μικροαστούς χωρίς να είναι μικροαστικό (π.χ. η Θάτσερ στην Αγγλία. Ποιός θα τολμούσε να ισχυριστεί ότι το Συντηρητικό Κόμμα είναι μικροαστικό; Κι όμως η επικράτηση της πτέρυγας Θάτσερ μέσα στους Τόρυδες στηρίχτηκε στην επιτυχία-της να εκφράσει την αγανάκτηση των μικροαστών για τον "κρατισμό" – φόρους, γραφειοκρατία, χρεωκοπημένες δημόσιες επιχειρήσεις – της σοσιαλδημοκρατικής διαχείρισης που τους είχαν προσφέρει οι προηγούμενες κυβερνήσεις του Εργατικού Κόμματος). Ή, άλλο παράδειγμα, ένα κόμμα μπορεί να συσπειρώνει ακόμα και το σύνολο των αγροτών χωρίς να είναι καθόλου αγροτικό (όπως επί χρόνια συνέβαινε με τη δεξιά).

Αυτές οι μεθοδολογικές παρατηρήσεις γίνονται για δύο, κύρια, λόγους. Από τη μια μεριά γιατι είναι σαφές ότι το ΠΑΣΟΚ για να πάρει την εξουσία στηρίχτηκε πάνω σε μια συμμαχία αρκετά ετερογενή. Κι από την άλλη γιατι η σχέση του ΠΑΣΟΚ μ'αυτή τη συμμαχία έδωσε αφορμή σε διάφορες κρίσεις και απόψεις σχετικά με τον χαρακτήρα του σαν κόμμα: το κόμμα των μικρομεσαίων, το μικροαστικό ΠΑΣΟΚ, το ΠΑΣΟΚ κόμμα εργατικό-ρεφορμιστικό κλπ. Με το μόνο που δεν ασχολήθηκαν αυτές οι απόψεις είναι να εξετάσουν ποια είναι αυτή η συμμαχία, με ποια διαδικασία έφτασε να στηρίζει το ΠΑΣΟΚ και γιατι τώρα έχουν αρχίσει οι ρωγμές σε διάφορα κομμάτια-της.

η συμμαχια στηριξης του ΠΑΣΟΚ

Η σαρωτική νίκη του ΠΑΣΟΚ πριν δύο χρόνια στηρίχτηκε σε μια αρκετά ανομοιογενή και προσωρινή συμμαχία. Χρησιμοποιόντας τους δικούς-του όρους θα λέγαμε "ετερόκλητη". Συμμαχία ανομοιογενή γιατι αποτελείται από διαφορετικά στρώματα και τάξεις (μεσαίο κεφάλαιο, ανώτερα στρώματα της κρατικής γραφειοκρατίας, υπαλληλική μάζα, αγροτικό στρώματα) και προσωρινή, γιατι βρίσκεται ήδη σε κρίση μπροστά στην αποτυχία των αρχικών προγραμμάτων του ΠΑΣΟΚ.

Στην μεταπολεμική καπιταλιστική ανάπτυξη στην Ελλάδα, είτε μέσα από τον αγροτική συσσώρευση και τις αλλαγές στη γεωργία, είτε χάρη στην εκρηκτική ανάπτυξη των πόλεων, είτε λόγω των σχέσεων του ελληνικού καπιταλισμού με τη Μέση Ανατολή και τα πετροδολλάριά-της, διαμορφώθηκαν καινούργια καπιταλιστικά κομμάτια, πολύ δυναμικά και πολλά υποσχόμενα. Αυτή η εμφάνιση μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων με ραγδαία εξέλιξη δεν ήταν τυχαία, αλλά ενθαρρύνθηκε τόσο από τις Τράπεζες όσο και από το Κράτος. Για μια ολόκληρη περίοδο, όχι μόνο στον ελλαδικό χώρο αλλά και διεθνώς (και με το παράδειγμα του Ιαπωνικού "θαύματος") η ιδεολογία του "Το μικρό είναι και ωραίο" (small is beautiful) είχε κάνει θραύση. Οι Τράπεζες προώθησαν αυτή

την εξέλιξη γιατί την έβλεπαν σαν μια εναλλακτική τοποθέτηση του φθηνού (τότε) χρήματος, απαλλαγμένη από τα ρίσκα μιας γιγάντιας επένδυσης. Ειδικότερα στην Ελλάδα το φαινόμενο αυτό διευκολύνθηκε από τους δεσμούς με τις Αραβικές χώρες σαν έτοιμη αγορά, ιδιαίτερα σε μια περίοδο που η τιμή του πετρέλαιου είχε φτάσει στα ύψη.

Όλο αυτό το καπιταλιστικό κομμάτι (που εμφανίζεται όχι μόνο στα μεγάλα αστικά κέντρα αλλά και στην επαρχία, και αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τις διασυνδέσεις του στον αγροτικό χώρο) είναι αυθαίρετο να πει κανείς ότι ήταν από την αρχή με το ΠΑΣΟΚ. Η μαζική μεταστροφή-του, που φάνηκε με τις εκλογές του '81, ήταν ένας από τους παράγοντες που έδωσε τη νίκη στο ΠΑΣΟΚ. Η υποστήριξη και οι ελπίδες στράφηκαν προς τα εκεί σε μια περίοδο που η οικονομική κρίση είχε αρχίσει να γίνεται εμφανής (το 1981 είναι η πρώτη χρονιά που υπάρχει πτώση — ούτε καν στασιμότητα — του Εθνικού εισοδήματος). Έτσι, η "ισότητα στις ευκαιρίες" για δυνατότητα δανείων για όλους από τις Τράπεζες, για νέες αγορές στη Μέση Ανατολή και Αφρική, για μεγαλύτερη παρέμβαση του κράτους που να ξαναδώσει διέξοδο στα στενέματα της κρίσης (όχι μόνο γι' αυτούς αλλά και για όλη την οικονομία) ήταν οι βασικοί λόγοι που τους έκαναν να ψηφίσουν ΠΑΣΟΚ.

Η ανάπτυξη του καπιταλισμού στην Ελλάδα τα τελευταία 20 χρόνια δεν είχε μόνο σαν συνέπεια την εμφάνιση νέων καπιταλιστικών κομματιών αλλά και την ανάπτυξη μιας γραφειοκρατίας που ανδρώθηκε όχι μόνο στον κρατικό αλλά και στον ιδιωτικό τομέα. Παλιά το "υπαλληλικό προσωπικό" του ιδιωτικού τομέα ήταν πολύ περιορισμένο και του κρατικού ήταν συγκεντρωμένο γύρω από μερικά υπουργεία και τις μεγάλες τράπεζες. Ο ρόλος του κράτους και των τραπεζών στην πορεία του ελληνικού καπιταλισμού οδήγησε σε ραγδαία επέκταση της γραφειοκρατίας.

Με τη μαζικοποίηση του "υπαλληλικού" κοματιού εμφανίστηκαν και κάποιες χοντρές διαχωριστικές γραμμές ανάμεσά-του, ανάλογα με τη θέση που τα διάφορα κόματια είχαν μέσα στη γραφειοκρατία: από τη μια μεριά τα διευθυντικά στρώματα (ανώτερα και μεσαία στελέχη) κι από την άλλη η μάζα των "υπαλλήλων" που είναι οι εκτελεστές των αποφάσεων.

Στη διαδικασία αυτών των αλλαγών, δεν έλλειψαν οι συγκρούσεις ανάμεσα σε μερίδες της γραφειοκρατίας και οι δυσαρέσκειες κοματιών από τα διευθυντικά στρώματα. Η απότομη μαζικοποίηση ιδιαίτερα των μεσαίων διοικητικών στρωμάτων, τα εμπόδια που έβαζαν στην εξέλιξή-τους τα παλιά διευθυντικά κλιμάκια, η καθυστέρηση των απαραίτητων αναδιαρθρώσεων που να ξεκαθαρίζουν τον ρόλο του καθένα, όλα αυτά δημιούργησαν τις κατάλληλες συνθήκες για να καρποφορήσουν οι υποσχέσεις του ΠΑΣΟΚ για αξιοκρατία και διευρυμένο ρόλο του κράτους μέσα στην ελληνική κοινωνία.

Το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ πρόβαλε σαφώς την ενίσχυση του κράτους και αντίστοιχα το δυνάμωμα της θέσης και του ρόλου των γραφειοκρατών μέσα σ' αυτό, μέσα από διάφορες διαδικασίες (προγραμματισμού, αποκέντρωσης, "συμμετοχής" κλπ) ενώ ταυτόχρονα υποσχόταν τη θεσμοθέτηση των πλαισίων όπου θα μπορούσαν να κινηθούν οι κοινωνικές διαμαρτυρίες, σαν ένα τρόπο για να σταματήσει η "υποβάθμιση" θεσμών και ιδρυμάτων που τόσο ανησυχούσε τους γραφειοκράτες που τα διευθύνουν (Πανεπιστήμια και γενικότερα σχολεία, Κοινή Ωφέλεια, Συνεταιρισμός κλπ).

Ταυτόχρονα, το ΠΑΣΟΚ απευθύνθηκε και στην άλλη όχθη της ταξικής διαχωριστικής γραμμής μέσα στη γραφειοκρατία και κατάφερε να τραβήξει τη μεγάλη μάζα του "υπαλληλικού προσωπικού".

Εδώ η μεγάλη μαζικοποίηση και γοργή ανάπτυξη είχε σημάνει ότι η επάνδρωση όλων αυτών των οργανισμών έγινε από ένα νέο δυναμικό που, απαλλαγμένο από τις παλιές εξαρτήσεις (ρουσφέτι) και γεμάτο αυτοπεποίθηση για τη θέση-του (μονιμότητα, αναπτυσσόμενοι οργανισμοί), ανέπτυξε ένα μαζικό συνδικαλιστικό κίνημα. Σ' αυτόν το κόσμο το ΠΑΣΟΚ είχε να προσφέρει όχι μόνο ένα ιδεολογικό πλαίσιο για το κίνημά-του (αυτοδιαχειριζόμενος σοσιαλισμός), αλλά και άμεση ικανοποίηση αιτημάτων (τιμαριθμικές αυξήσεις, αναγνώριση του συνδικαλισμού, νέα επέκταση της απασχόλησης) με την "εξυγείανση" του δημόσιου τομέα μέσα από δημοκρατική διαχείριση. Οι επιτυχίες του ΠΑΣΟΚ στην Κοινή Ωφέλεια διευκόλυναν τον προσεταιρισμό στη συμμαχία στήριξής-του όχι μόνο αυτού του κοματιού αλλά και άλλων μέσα στο εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα.

οι δυσκολιες της συμμαχιας με κυβερνηση ΠΑΣΟΚ

Στη διετία που πέρασε με το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση σε περίοδο οικονομικής κρίσης, οι λόγοι που οδήγησαν όλα αυτά τα κομάτια στην υποστήριξη του ΠΑΣΟΚ άρχισαν να μπαίνουν σε δοκιμασία.

Είδαμε στην αρχή πως η οικονομική συγκυρία ανάγκασε το ΠΑΣΟΚ να εγκαταλείψει το πρόγραμμα "αναθέρμανσης" του Ελληνικού καπιταλισμού και να περάσει με απότομες στροφές σε ένα πρόγραμμα "ο σώζων εαυτόν σωθήτω". Για τις ελπίδες των νέων μεσαίων καπιταλιστικών κοματιών αυτή η τροπή των πραγμάτων ήταν ψυχρολουσία. Οι τράπεζες, με τα κεφάλαιά-τους μπλοκαρισμένα σε "παγωμένα" δάνεια

και σε υποχρέωση να ξελασπώνουν τις "βιώσιμες" προβληματικές, βρίσκονται σε περίοδο που το "φθηνό χρήμα" ανήκει στο παρελθόν. Οι νέες μεγάλες αγορές για εξαγωγές έμειναν στα χαρτιά και καμιά υποτίμηση της δραχμής δεν μπορεί να ανοίξει αγορές που δεν υπάρχουν. Η "ισότητα στις ευκαιρίες" κατάληξε να σημαίνει "ισότητα στις θυσίες" και μάλιστα χωρίς να γίνεται πιστευτή γιατί μπαίνουν σαφείς επιλογές για το ποιος επιβιώνει και ποιος θυσιάζεται.

Αντίστοιχες απογοητεύσεις περίμεναν και τα τεχνοκρατικά διευθυντικά στρώματα που ανακάλυψαν ότι ακόμα και ανέξοδες μεταρρυθμίσεις μπορεί να σκαλώνουν μέσα από τους συμβιβασμούς του ΠΑΣΟΚ με τα παλιά ηγετικά κλιμάκια της γραφειοκρατικής ιεραρχίας. Έτσι, όχι μόνο δεν έχουν υπάρξει περιθώρια για διεύρυνση του δημόσιου τομέα, αλλά συχνά οι επίδοξοι ΠΑΣΟΚτζήδες διαχειριστές της ανάπτυξής-του αναγκάζονται να πρωτοστατούν στη συρρίκνωσή-του με τις απαραίτητες περικοπές. Οι δε θεσμικές μεταρρυθμίσεις εκφυλίζονται σε περιορισμένης έκτασης αναδιαρθρώσεις που ούτε το "κύρος των θεσμών" αναστηλώνουν ούτε τις φιλοδοξίες των στελεχών-τους ικανοποιούν. Η πορεία των νομοσχεδίων για το Εθνικό Σύστημα Υγείας, για την Έρευνα, για τα Εποπτικά Συμβούλια των Επιχειρήσεων, ακόμα και για το Πανεπιστήμιο (που τόσο διαφημίστηκε σαν το "ριζοσπαστικό" νομοθέτημα αλλά ήδη απειλείται με τροποποιήσεις) ήταν πορεία χαμένων ελπίδων για άλλο ένα τμήμα της συμμαχίας.

Πιο έντονη, βέβαια, ήταν η πικρία από την εμπειρία για το τι σημαίνει ΠΑΣΟΚ *στην εξουσία* για τα κομάτια των εργαζόμενων που είχαν αγκιστρωθεί στο ΠΑΣΟΚ. Ειδικά η Κοινή Ωφέλεια δέχτηκε τα χτυπήματα βροχή. Η ικανοποίηση οικονομικών διεκδικήσεων αποκλείστηκε πολύ νωρίς. Μαζί με τις οικονομικές απογοητεύσεις, όμως, ήρθαν και πολύ πιο άγριες αμφισβητήσεις τηςεικόνας που είχαν σχηματίσει για το ΠΑΣΟΚ — οι απεργοσπαστικές εκστρατείες από τα μέσα, η διάβρωση κατακτήσεων, το άρθρο 4.

Από το πρόγραμμα που συσπείρωσε τη συμμαχία στήριξης του ΠΑΣΟΚ, μέσα σε δυο χρόνια απόμεινε σε μεγάλο βαθμό μόνο το κέλυφος κι αυτό διάτρητο σε πολλά σημεία που δεν έχασαν μόνο την ουσία-τους αλλά γύρισαν ανάποδα (όπως τα περί ΕΟΚ, ΝΑΤΟ και βάσεων) διαβρώνοντας έτσι ακόμα και τους γενικούς συνεκτικούς δεσμούς της συμμαχίας.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ & ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ

Όσο οι διαρροές στην συμμαχία του ΠΑΣΟΚ γίνεται καθοριστικός παράγοντας των πολιτικών εξελίξεων, τόσο η προοπτική των εκλογών θα εξελίσσεται σε κεντρική πολιτική αναμέτρηση και θα καθορίζει το πολιτικό κλίμα.

Για το ΠΑΣΟΚ ο βασικός στόχος είναι να κρατήσει από μόνο του την πρωτοβουλία στις πολιτικές εξελίξεις. Ενώ για την Ν.Δ. και το Κ.Κ.Ε. αυτή είναι η μεγάλη ευκαιρία για να βγούνε από την πολιτική απομόνωση. Γι' αυτό προτιμάνε ένα μη αυτοδύναμο ΠΑΣΟΚ στις επόμενες εκλογές, όπου ο καθένας σκέφτεται διάφορα σενάρια για τον εαυτό του, και για τον ρόλο που θα μπορέσει να παίξει.

Επειδή το εάν θα γίνουν ή όχι ξαφνικές εκλογές μέσα στο '84 δεν είναι ακόμα καθαρό για κανένα, γι' αυτό όλοι προετοιμάζονται για την μίνι - δοκιμή στις Ευρω-εκλογές.

ΠΑΣΟΚ και αντιδεξιά συσπείρωση

Για το ΠΑΣΟΚ η επόμενη περίοδος θα είναι αρκετά δύσκολη. Ούτε οι εκλογικοί νόμοι (όσο κι αν είναι φτιαγμένοι στα μέτρα του), ούτε οι ελπίδες για ανάκαμψη (αρκετά αμφίβολη — τουλάχιστον για τους ρυθμούς της), είναι αρκετά για να κρατήσουν τον έλεγχο της κατάστασης. Γι' αυτό ταυτόχρονα με διάφορες προεκλογικές "παροχές", θα προσπαθήσει το ΠΑΣΟΚ να σύγκρατήσει, διαρροές, αμφιβολίες, δυσαρέσκειες κάτω από τον έλεγχό του με δύο βασικά τρόπους.

Ο ένας είναι να ξαναεμφανιστεί σαν ο πόλος της α ν τ ι δ ε ξ ι ά ς συσπείρωσης. Ο τόνος της "προεκλογικής" συγκέντρωσης στο Σύνταγμα (τόσο τα συνθήματα όσο και ο λόγος του Αντρέα), έδειχνε καθαρά πως η αιχμή πηγαίνει προς τα εκεί. Μ' αυτόν τον τρόπο το ΠΑΣΟΚ ελπίζει να συγκρατήσει τις αποσκιρτήσεις τόσο προς τα αριστερά του όσο και προς τα δεξιά του. Ξέρει ότι αυτό θα λειτουργήσει σαν συναισθηματικός εκβιασμός στον κόσμο που προσανατολίζεται στο Κ.Κ.Ε., ενώ ταυτόχρονα θα φοβήσει αυτούς που κινούνται προς τα δεξιά. Ιδιαίτερα στην "αντιδεξιά συσπείρωση" η αντιπαράθεση γίνεται με τα "ακροδεξιά στοιχεία" και όχι τους "συντηρητικούς" ψηφοφόρους, στοχεύοντας έτσι στην συγκράτηση των κεντρώων ψηφοφόρων που ψήφισαν ΠΑΣΟΚ και τώρα ταλαντεύονται ανάμεσα σ' αυτό και στην Ν.Δ.

Παράλληλα η προσπάθεια του ΠΑΣΟΚ θα είναι να δείξει ότι η πολιτική του επικαλύπτει τα προγράμματα όλων των άλλων κομμάτων και άρα δεν υπάρχει λόγος για άλλες πολιτικές λύσεις. Στοιχεία προς αυτήν την κατεύθυνση θα προβάλει τα διάφορα ανοίγματα στην εξωτερική πολιτική (σχέσεις με τον Τρίτο Κόσμο, την Μ. Ανατολή, τις Ανατολικές χώρες), τους όρους διαπραγματεύσεων με τους Αμερικάνους (ΝΑΤΟ, Βάσεις, Ευρωπύραυλοι) που και τα δυο θα εμφανίζονται όχι μόνον σαν "αδέσμευτη" πολιτική αλλά και σαν όροι "ηγεμόνευσης" στην περιοχή.

Η πολιτική "ξεπεράσματος" της κρίσης θα είναι ο άλλος τομέας σύγκρισης. Η βοήθεια στις "προβληματικές" βιομηχανίες, θα συμπληρώνονται με τον έλεγχο του εργατικού κινήματος, που έστω και με τόσο άσχημες συνθήκες, εντούτοις έχει μειώσει "αισθητά" τις διεκδικήσεις του.

Μ' αυτήν την προσπάθεια, που από την μια προβάλλει τον εαυτό του σαν τον "αντιακροδεξιό" πόλο και από την άλλη την πολιτική του σαν το "οικουμενικό" ρεαλιστικό πρόγραμμα, το ΠΑΣΟΚ αναβιώνει την "Εθνική Ενότητα" σε νέα έκδοση. Σ' αυτήν που ταυτίζει "Εθνική Ενότητα" και ΠΑΣΟΚ και άρα ο ρόλος των άλλων κομμάτων είναι μόνο βοηθητικός.

Το ΠΑΣΟΚ ξέρει πολύ καλά ότι αναδείχτηκε στην ηγεμονική θέση μέσα από την ικανότητά του να σηκώσει τον ρόλο του εγγυητή της πολιτικής σταθερότητας και τώρα ξανά εκεί στηρίζει τις ελπίδες του: κανένας άλλος δεν έχει εναλλακτικό πρόγραμμα ούτε εναλλακτικούς τρόπους επιβολής του με τις

μικρότερες αντιστάσεις. Το μοτίβο ότι η κοινωνική γαλήνη απειλείται από τις ακροδεξιές ανευθυνότητες της Ν.Δ. είναι στο κέντρο της τακτικής του ΠΑΣΟΚ.

Ν.Δ σε αναζήτηση πολιτικής

Το πρόβλημα της Ν.Δ. ηταν φανερό από την αρχή της ήττας της. Σε καμιά στιγμή δεν διαμόρφωσε τακτική που να την βοηθήσει να λειτουργήσει σαν αντιπολίτευση. Τώρα τελευταία αυτό έγινε ακόμα πιο έντονο, τόσο που από παντού να ακούγονται τα γνωστά παράπονα "Το ΠΑΣΟΚ χάνει, εμείς όμως δεν κερδίζουμε". Αυτό έντεινε ακόμα περισσότερο τους καυγάδες, που από Μητσοτάκη εναντίον Αβέρωφ, έφτασαν σε "Καθημερινή" εναντίον "Ακρόπολης" και πρόσφατα κατάληξαν στο πειθαρχικό με πρόταση διαγραφής του Μάνου.

Πίσω από τις "προσωπικές" διαμάχες για τα αρχηγικά αξιώματα, υποβόσκουν οι διαφωνίες για την πολιτική αντιμετώπισης του ΠΑΣΟΚ. Το ερώτημα είναι κοινό για όλες τις μεριές: Με ποιόν τρόπο θα μπορέσει η Ν.Δ. να ξαναγίνει κόμμα εξουσίας. Πώς δηλαδή θα πετύχει να ξανασυσπειρώσει γύρω της από τους ακροδεξιούς μέχρι τους κεντρώους, όπως το είχε πετύχει τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης. Όμως οι απαντήσεις διαφέρουν: Οι μεν (Αβέρωφ κλπ.) υποστηρίζουν ότι η δεξιά χρειάζεται ξανά μια ιδεολογία, που θα "εμπνεύσει" έναν κόσμο να την ψηφίσει. Σε μια περίοδο σαν κι αυτή, έντονης και παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, η μόνη διέξοδος υποστηρίζουν, είναι ο "νεοφιλελευθερισμός". Έτσι η Ν.Δ. θα εμφανιστεί σαν το κόμμα που θα σώσει τους μικρομεσαίους από τον υπερβολικό κρατικό παρεμβατισμό.

Το "μήνυμα" του νεοφιλελευθερισμού είναι ότι οι σοσιαλιστές σας υποσχέθηκαν να ελέγχετε εσείς το κράτος, ενώ στην πράξη το κράτος ελέγχει εσάς. Συνολική στρατηγική αντιπαράθεση στο ΠΑΣΟΚ, λοιπόν, και επιστροφή στις παραδοσιακές αξίες της "ελεύθερης οικονομίας": Να μην παρεμβαίνει το κράτος στις "προβληματικές", να μην αποφασίζει αυτό για τα "κλεισίματα", να μην "εμποδίζει" τις απολύσεις, να μην καθορίζει με νόμο τις αποδοχές αλλά να αφήνει ελεύθερες τις συλλογικές συμβάσεις. Με δυο λόγια ν' αφήσει "ελεύθερη" την οικονομία να ξεπεράσει την κρίση της.

Πολιτικά αυτή η άποψη υποστηρίζει την "δημιουργική" ενσωμάτωση των ακροδεξιών στην Ν.Δ. Ανησυχεί για την ενεργοποίησή τους έξω από το κόμμα και δεν ικανοποιείται από τις ευκαιριακές συνεργασίες μαζί τους (π.χ. εκλογές). Αντίθετα σύμφωνα μ' αυτήν την άποψη το αγκάλιασμα της ακροδεξιάς θα συμβάλει στον δυναμισμό και στο μεγάλωμα της Ν.Δ.

Σύμφωνα με την δεύτερη τάση (Μπούτος, Ανδριανόπουλος κ.ά.) η τακτική απέναντι στο ΠΑΣΟΚ πρέπει να είναι τέτοια που θα βοηθήσει την απαγκίστρωση απ' αυτό και όχι την μεγαλύτερη συσπείρωση γύρω του. Έτσι κατηγορεί τον Αβέρωφ κλπ. ότι συμβάλλουν προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ αντίθετα αυτοί αντιπροτείνουν να συγκεντρωθεί η κριτική τους στην ανικανότητα του ΠΑΣΟΚ να διαχειριστεί και να πραγματοποιήσει όσα υπόσχεται. Κι' έτσι ενώ ξεκινάει από κάποιες κοινά αποδεκτές πρωτοβουλίες π.χ. Βάσεις, άρθρο 4 για κοινωνικοποίηση, εισοδηματική πολιτική, εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα κλπ., στο τέλος μέσα από κάποιες πιέσεις (προϊστορίας, χειρισμών, κομματικών μηχανισμών κλπ.) όλα αυτά αποτυχαίνουν.

Η συλλογική αυτής της τακτικής στηρίζεται στα εξής: Πρώτα απ' όλα ότι η κύρια αναφορά και στόχος της Ν.Δ. είναι ο γνωστός κεντρογενής χώρος (είτε σαν άτομα, είτε σαν πολιτικοί σχηματισμοί), δεύτερον ότι το ξεσκέπασμα του ΠΑΣΟΚ για τις συνεχείς υπαναχωρήσεις του και υποχωρήσεις του είναι πιο αποτελεσματικό για να κερδιθεί αυτός ο χώρος, παρά οι ιδεολογικές αντιπαραθέσεις και τρίτον ότι έτσι κι αλλιώς σε περίοδο οικονομικής κρίσης, η νεοφιλελεύθερη πολιτική στην Ελλάδα μπορεί πολύ εύκολα να καταλήξει σε φιάσκο.

Ενδεικτικό είναι ότι κομμάτια του ΣΕΒ έχουν ταχτεί με την δεύτερη άποψη και προετοιμάζουν συνέδριο όπου προσκαλούν και τις μεσαίες επιχειρήσεις για να συζητήσουν μαζί τις προοπτικές της οικονομίας και να ξαναγεφυρώσουν τις διαφορές της που "εντάθηκαν" τον τελευταίο καιρό.

Το πρόβλημα της Ν.Δ. είναι ότι αυτή τη στιγμή δεν ακολουθεί ούτε τη μια ταχτική ούτε την άλλη, καθώς οι συσχετισμοί των απόψεων δεν έχουν ξεκαθαρίσει και το ΠΑΣΟΚ ταυτίζει όλους με την ακροδεξιά. Πάντως τώρα πια και εν όψει των διαφωνιών που υπάρχουν, η προσπάθεια συγκεντρώνεται στο να διατηρηθεί η "ενότητα" του κόμματος. Δηλαδή να μην καταλήξουν στην περίπτωση της Γαλλίας όπου η ύπαρξη μιας "μετριοπαθούς" και μιας "σκληρής" δεξιάς, σε ξεχωριστά κόμματα απομακρύνει αρκετά τις δυνατότητες της νίκης, ενώ αντίθετα το παράδειγμα είναι οι άγγλοι συντηρητικοί όπου οι αλλαγές αρχηγών και πολιτικής γίνεται μέσα σε ελεγχόμενες διαδικασίες.

τα διλήμματα του ΚΚΕ

Οι επόμενες εκλογές δεν είναι σαν τις άλλες. Αυτό ελπίζει το Κ.Κ.Ε., περιμένοντας να πραγματοποιηθούν διάφορα οράματα που συνεχίζει να έχει για τον εαυτό του. Τι καλύτερο από το σενάριο όπου το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να σχηματίσει από μόνο του κυβέρνηση και στηρίζεται στο Κ.Κ.Ε.

Έτσι ενώ πάντοτε οι στόχοι για την εκλογική του άνοδο ήταν κεντρικοί στην πολιτική του Κ.Κ.Ε., τώρα νομίζει ότι μια τέτοια επιτυχία θα σημάνει και ένα ποιοτικό άλμα, δηλαδή την συμμετοχή του στην επόμενη κυβέρνηση.

Με τόσο "ψηλούς" στόχους είναι φυσικό η πολιτική του να είναι τόσο χαμηλή και να συγκεντρώνεται στο να κερδίσει μέσα σ' εκείνα τα συντηρητικά κομμάτια που κινούνται ανάμεσα σε ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ.

Έτσι ενώ στις προηγούμενες εκλογές το Κ.Κ.Ε. πρόβαλε τον εαυτό του σαν *το πραγματικό φορέα* της αλλαγής, ελπίζοντας να κερδίσει ψήφους σε μια βάση αντιπαράθεσης με το ΠΑΣΟΚ, τώρα η προσπάθεια έχει στραφεί στο να κερδίσει ψήφους απ' οπουδήποτε κι αν είναι αυτοί κι άρα να πείσει τους ψηφοφόρους ότι είναι *στήριγμα αυτής της αλλαγής*.

Δεμένη μ' αυτήν την στροφή είναι και η αλλαγή στην τακτική του Κ.Κ.Ε. που στο επόμενο διάστημα θα φαίνεται όλο και πιο καθαρά. Μια προηγούμενη περίοδος αντιπαραθέσεων και κινητοποιήσεων έχει ήδη αρχίσει να χάνεται, ενώ αντίθε-

τα πυκνώνουν τα σημάδια συνεργασίας σε όλα σχεδόν τα μέτωπα. Έτσι στον εργατικό χώρο πυκνώνουν τα μορατόρια ανάμεσα σε ΕΣΑΚ και ΠΑΣΚΕ, ενώ εξαφανίζονται πολιτικές πρωτοβουλίες του Κ.Κ.Ε. (π.χ. για τις Βάσεις) και φυτρώνουν κινήσεις υποστήριξης της κυβερνητικής πολιτικής (η περίφημη πρωτοβουλία των 3 Επιτροπών Ειρήνης για την στήριξη της κυβερνητικής διπλωματίας στο θέμα των Ευρωπυραύλων).

Όμως η σημερινή τακτική του Κ.Κ.Ε. δεν σημαίνει ότι θα είναι λιγότερο αδιέξοδη από την προηγούμενη. Η μεγαλύτερη δεξιά στροφή του δεν πρόκειται να βοηθήσει καλύτερα τις επιδιώξεις του, το αντίθετο μάλιστα. Γιατί όσο θα γίνεται πιο δυσδιάκριτη η πολιτική του απ' αυτήν της κυβέρνησης, όσο περισσότερο θα εμφανίζεται από τα τώρα στήριγμα της κυβερνητικής πολιτικής, τόσο πιο δύσκολα θα μπορεί να τραβήξει προς τη μεριά του όλους αυτούς που αποδεσμεύονται από το ΠΑΣΟΚ.

Είναι παρόμοιο πρόβλημα μ' αυτό που αντιμετωπίζει το Κ.Κ. της Γαλλίας, που τον τελευταίο καιρό συνεχώς μειώνεται η δύναμή του, ενώ από την άλλη όλο και περισσότερο υποχρεώνεται να υποστηρίζει την κυβέρνηση. Κι αν αυτά το Κ.Κ. Γαλλίας τα αντιμετωπίζει συμμετέχοντας στην κυβέρνηση, το Κ.Κ.Ε. θα τα βρει μπροστά του πολύ πιο νωρίς. Γιατί τα αδιέξοδα αυτής της τακτικής βρίσκονται στους ίδιους τους στόχους που επιδιώκει και όχι στο κατά πόσο και εάν αυτοί πραγματοποιούνται.

εσωκομματικες διαμαχες

Δεν ήταν δυνατόν όλη αυτή η ρευστότητα, αντιφατικότητα και συγκρούσεις που χαρακτηρίζουν την πολιτική κατάσταση να μην εκφραστούν και στο εσωτερικό των κομμάτων. Έτσι πέρα από την Ν.Δ. όπου η προσωποποίηση των αντιθέσεων είναι ο κανόνας, στα άλλα κόμματα ΠΑΣΟΚ και Κ.Κ.Ε. οι εσωτερικές διαμάχες ξεπερνάνε τα κλειστά πλαίσια του κομματικού μηχανισμού.

Για πρώτη φορά στο ΠΑΣΟΚ υπάρχουν τόσα πολλά κομμάτια να μιλάνε στο όνομά του, με αναφορά το καθένα κάποια ιστορική στιγμή της πορείας αυτού του κόμματος. Έτσι η κρίση στην συμμαχία που στηρίζει το ΠΑΣΟΚ, είχε την εσωκομματική-της αντανάκλαση και μάλιστα πολύ πιο βίαια απ' ότι στο κοινωνικό επίπεδο. Γι' αυτό άλλωστε και οι διαγραφές δεν είναι πια ο τρόπος που το ΠΑΣΟΚ μπορεί να λύσει αυτές τις αντιθέσεις γιατί υπάρχει ο κίνδυνος ότι μ' αυτήν την μέθοδο δεν θα μείνει ούτε ο κομματικός μηχανισμός. Κι εν όψει της εκλογικής αναμέτρησης μια τέτοια εξέλιξη θα ήταν καταστρεπτική.

Στο Κ.Κ.Ε. αυτά τα προβλήματα έχουν πάρει την μορφή της διάλυσης με τρία κύρια χαρακτηριστικά. Το ένα είναι ο πολιτικός αφοπλισμός των μελών του. Οι Κνίτες αποφεύγουν να συζητάνε για να στηρίζουν την γραμμή τους. Απλά δεν μπορούν και παραιτούνται εκ των προτέρων. Το δεύτερο είναι η εξαφάνιση των κομματικών τους οργανώσεων στον φοιτητικό χώρο. Ούτε η υποστήριξη του Νόμου Πλαίσιου, ούτε το γλύψιμο στους "δημοκρατικούς" καθηγητές είναι περιεχόμενο για να λειτουργήσει μια οργάνωση. Και το τρίτο στοιχείο, το πολλά υποσχόμενο, είναι ότι στον εργατικό χώρο, για πρώτη φορά έχει εμφανιστεί "αριστερό" και "δεξιό" Κ.Κ.Ε. Όχι σαν καμιά οργανωτική διάσπαση, αλλά σαν ουσιαστική διαφωνία κάποιων εργατών με την γραμμή του κόμματος. Και την επόμενη περίοδο αυτό θα εντείνεται, γιατί ο εργατικός είναι από την θέση του ο χώρος που κατ' εξοχή δοκιμάζει τις συνέπειες των συνεργασιών με την κυβέρνηση (κοινωνικοποιήσεις, παραγωγικότητα, παγώματα κ.ά.).

Έτσι τελικά και για τα 3 κόμματα η συγκέντρωση όλης της πολιτικής τους στο θέμα των εκλογών, ελπίζουν εκτός από τα άλλα κέρδη που θα τους φέρουν, να δώσουν διέξοδο, έστω και προσωρινή και στα εσωτερικά τους προβλήματα. Το ερώτημα βέβαια είναι για πόσο ακόμα;

ΚΙΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Η 31η ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ...

Μετά τήν έμφάνιση τών 46 μασκοφόρων στρατιωτών στήν πορεία τοῦ Πολυτεχνείου ,ἡ δράση τῶν ἐπιτροπῶν γιά τό στρατό καί τῶν ἐπιτροπῶν μέσα στίς μονάδες δέχτηκαν ἀπό τήν κυβέρνηση καί τούς στρατοκράτες μιά σειρά ἀπό σημαντικές ἐπιθέσεις καί πιέσεις,πολιτικές, ἰδεολογικές καί κατασταλτικές.

Ἀπέναντι σ'αὐτές τίς πιέσεις καί τά κτυπήματα κυριάρχησε μιά λογική ἀναδίπλωσης καί αὐτοπεριορισμοῦ,πού διαπότισε μᾶλλον διαλυτικά, τίς ὁποιες πρωτοβουλίες παρθήκανε.

Ἀντιστροφή σ'αὐτό τό κλῖμα,ἦταν οἱ ἀποφάσεις πού πῆραν οἱ στρατιῶτες στήν Β.Πανελλαδική συνάντηση τόν περασμένο Αὔγουστο.Ἀνάπτυξη γιά τήν περίοδο μέχρι τό Πολυτεχνεῖο συντονισμένης δράσης στίς μονάδες , σέ κάποιες πόλεις, παρεμβάσεις τῶν ἐπιτροπῶν σέ διάφορες ἐκδηλώσεις.Ἔτσι ἀποφασίστηκε ἡ συνέντευξη τύπου,τό τριήμερο ἐκδηλώσεων στήν ΑΣΟΕΕ, καί ἡ παρέμβαση στό Πολυτεχνεῖο.

Ὅμως τήν ἴδια περίοδο τό ζήτημα τοῦ στρατοῦ δέν μπαίνει πιά μόνο ἀπ τίς ἐπιτροπές πολιτῶν καί στρατιωτῶν γιά τό στρατό:

Τό Μάη τό ΚΚΕ δημιουργεῖ μαζί μέ απόστρατους ἀξιωματικούς τή ΚΕΕΔ. Τήν ἐμφανίζει σάν τόν ὑπεύθυνο πόλο γιά τήν προώθηση τῶν προβλημάτων τοῦ ἐκδημοκρατισμοῦ τοῦ στρατοῦ καί τῆς συμπαράστασης τῶν μαζικῶν φορέων στήν στρατευμένη νεολαία .Ὁ Δροσογιάννης διαβλέποντας τίς δυνατότητες καί τήν σημασία τῆς συμμαχίας μέ τήν ΚΕΕΔ, ἀνοίγει διάλογο μαζί της.

Κύρια ομως αὐτή την περιοδο το πρόβλημα τῆς πειθαρχείας καί τῶν συνθηκῶν στό στρατό,τό βάζει ἡ ἴδια ἡ κυβέρνηση μέ τήν ἐξαγγελία γιά τήν δημιουργία "νέου"Στρατιωτικοῦ Κανονισμοῦ καί τοῦ νέου νόμου "περί στρατολογίας τῶν Ελλήνων" .Παράλληλα προειδοποιεῖ ὅτι τά ζητήματα αὐτά "δέν εἶναι δυνατόν νά ἀπασχολοῦν τό λαϊκό κίνημα καί ἡ λύση τους μπορεῖ νά δοθεῖ μόνο ἁρμοδίως".Ἡ ΚΕΕΔ θέλοντας νά μπεῖ σ'ἕνα παιχνίδι πιέσεων καί παζαριῶν γιά κάποια προβλήματα "ἀδικημένων" ἀξιωματικῶν ἀπό τήν μιά καί ἐπιχειρόντας ἀπ'τήν ἄλλη νά παρουσιαστεῖ σάν ὁ μοναδικός ἐκπρόσωπος τοῦ κινήματος,προωθεῖ ἕνα δίμηνο ἐκδηλώσεων μέ στόχο τήν "ἀναμόρφωση τοῦ 20-1", την "δημιουργία παντοῦ παραρτημάτων τῆς ΚΕΕΔ" τόν ἐκδημοκρατισμό τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων κλπ.

Μέσα σ'αὐτό τό κλῖμα οἱ "Επιτροπές Στρατιωτῶν-Ναυτῶν-Σμηνιτῶν" προχωροῦν στήν ὑλοποίηση κάποιων ἀποφασεῶν τους μέ τήν ὑποστήριξη τῆς Επιτροπῆς γιά τό Στρατό καί τῆς Ἐπιτροπῆς γιά τά δικαιώματα τῶν Φαντάρων:

* Στό Ξενοδοχεῖο Εσπέρια διοργανώνεται συνέτευξη τύπου ἀπό ἐκπροσώπους τῶν ἐπιτροπῶν πού ἀνακαινώνουν ὅτι θά πάρουν μιά σειρά ἀπό πρωτοβουλίες μέχρι τό Πολυτεχνεῖο, διοργάνωση Τριήμερου ἐκδηλώσεων στήν ΑΣΟΕΕ ,καμπάνια στίς μονάδες.Ἐπίσης παρουσίασαν τήν δραστηριότητα τῶν τελευταίων μηνῶν μέσα στίς μονάδες,καθώς καί τά συμπεράσματα τῆς Β. Πανελλαδικῆς Συνάντησης τόν Αὔγουστο πού μᾶς πέρασε.

* Ἡ "αὐτοκτονία" τοῦ 19χρονου νεοσύλλεκτου στή Σπάρτη Μ. Κολλιοῦ πού δέν ἤθελε νά ὑπηρετήσει τήν θητεία του ζητώντας νά πάρει "τρελόχαρτο" στάθηκε ἡ ἀφορμή γιά μιά σειρά ἐξελίξεις στήν δραστηριότητα τῆς Ἐπιτροπῆς,πού εἶχαν βέβαια γενικώτερο ἀντίκτυπο.

α) Στήν Πετρούπολη,μέ τήν συμμετοχή καί τήν ὑποστήριξη ἑνός κομματιοῦ τῆς νεολαίας τῆς περιοχῆς, διοργανώνεται πικετοφορία διαμαρτυρίας στήν γειτονιά πού ἔζησε ὁ Μ. Κολλιός.

Παρά τίς δυσκολίες τῆς διοργάνωσης τῆς ἐκδήλωσης αὐτῆς,ἦταν μιά ἀρκετά πετυχημένη διαμαρτυρία ἀφοῦ ἡ ἐπιτροπή κατάφερε σέ κάποιο βαθμό νά ἐκφράσει τήν ἀγανάκτηση τῶν νέων τῆς γειτονιᾶς γιά τήν ἐξοντωτική θητεία,νά συνδέσει τήν διαματρυρία τους μέ τό κίνημα γιά τό στρατό καί τά αἰτηματά του .

β) Μέ τήν λογική τῆς "ἄμμεσης ἀπάντησης" στήν αὐτοκτονία καί τή στηριξή της ,οὐσιαστικά στήν ευαισθητοποίηση καί τ'ἀνακλαστικά τοῦ "χώρου" καλέστηκε κεντρική συγκέντρωση στά Προπύλαια τήν Παρασκευή 14/10.

Ἡ ἴδια ἡ συγκέντρωση εἶχε μιά ἀρκετά περιορισμένη μαζικότητα πού δέν ὀφείλεται ἁπλᾶ στήν ἔλλειπῆ προπαγάνδα καί τήν μικρή προετοιμασία.Ἀντανακλοῦσε, ἀπό τήν μιά, τίς κληρονομ μένες ἀδυναμίες τῆς τακτικῆς τοῦ αὐτοπεριορισμοῦ στό προηγούμενο διάστημα ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη, φανέρωνε τά ὅρια τῶν ἀνακλαστικῶν ἀπαντήσεων σέ ζητήματα πού δέν ἔχει γίνει καμμιά προηγούμενη καμπάνια ἤ ζύμωση .

Ἡ κυβέρνηση τοῦ ΠΑΣΟΚ ἐκτιμώντας ὅτι ἦταν πλέον δυνατόν νά καταφέρει ἕνα τελειωτικό κτύπημα στήν δράση τῆς ἐπιτροπῆς,πιστεύοντας πώς ἔπνεε τά λοίσθια,ἀποφασίζει τήν ἀπαγόρευση τῆς πορείας. Μιά μικρή γιορτή στά δίχρονα τῆς ἀλλαγῆς πού δέν μπόρεσε ὅμως γιά τό ΠΑΣΟΚ νά ἔχει

ΚΙΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Η 31η ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ...

ιό χάππυ ἔντ πού θά ἤθελε.

Ἐνάντια στήν ἀπαγόρευση τοῦ Υπουργεία Δημόσιας Τάξης, μέ τήν λογική ὅτι μιά ὑποχώρηση στή συγκεκριμένη περίοδο,ἀφοῦ ἤδη ἡ δραστηριότητα τῆς ἐπιτροπῆς ἔχει συρικνωθεῖ καί ἐνῶ μπαίνουν μιά σειρά ἀπό πρωτοβουλίες τό ἐπόμενο διάστημα,οἱ συγκεντρωμένοι διαδηλωτές ἐπιχείρησαν τήν πορεία.

Τά πράγματα ὅμως γιά τό ΠΑΣΟΚ ἀποδείχτηκαν πολύ πιό δύσκολα ἀπ' ὅτι φανταζόταν.'Η διάλυση τῆς συγκέντρωσης,τό πρῶτο τρομοκρατικό κτύπημα μέ τά ΜΑΤ καί τά ΜΕΑ σέ βάρος διαδήλωσης τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό στρατό,μέ τούς ξυλοδαρμούς τίς συλλήψεις καί τήν παραπομπή στό Αὐτόφωρο τῶν 11 διαδηλωτῶν,μέ τήν παραβίαση τοῦ πανεπιστημιακοῦ ἀσύλου ,ἔφεραν τήν κυβέρνηση σέ μιά δύσκολη θέση.Νά προσπαθεῖ οὐσιαστικά νά μειώσει τό πολιτικο κόστος,πρᾶγμα πού ἐκφράστηκε καί σάν ἐσωτερικό κομματικό πρόβλημα ἀλλά καί σάν προσωρινή ρωγμή σέ συμμαχίες μέ προσωπικότητες, φορεῖς κλπ.

Τό ΚΚΕ καί ὁ Ριζοσπάστης προβάλοντας τήν ἀστυνομική ἔκδοχή τῶν γεγονότων δίνουν πλήρη κάλυψη στή κυβερνητική ἐπίθεση,μιλώντας γιά συνέχιση γιά τρίτη μέρα ἐπεισοδίων πού ξεκίνησαν ἀκροδεξιά στοιχεία! Ἐνῶ τίς προηγούμενες μέρες ἡ ΚΕΠ δέν εἶχε βγάλει τήν παραμικρή ἀνακοίνωση γιά τήν αὐτοκτονία τοῦ Μ. Κολλιοῦ.

Ἔτσι,καί μέ ἀφορμή τήν καταπάτηση τοῦ ἀσύλου ἐμφανίζεται μιά πλατειά συμπαράσταση στούς δικαζόμενους.'Η ΕΦΕΕ καί διάφορα πανεπιστημιακά ὄργανα ἀναγκάζονται νά καταγγείλουν τό γεγονός. Διάφορες μαζικές συνδικαλιστικές ὀργανώσεις καί προσωπικότητες διαμαρτύρονται ἐνῶ στίς σχολές οἱ φοιτητικές συσπειρώσεις ἐνεργοποιοῦνται.Στό Πολυτεχνεῖο,περνᾶνε ἀποφάσεις γιά ἀποχή ἀπ'τά μαθήματα τήν μέρα τῆς δίκης,ἐνῶ στίς γειτονιές ἐνεργοπαεῖται πάρα πολύς κόσμος γιά τήν ὀργάνωση τῆς συμπαράστασης.

Στό κλῖμα τῆς εὐφορίας καί τῆς ἀναμονῆς ἑνός"εὐνοϊκοῦ ἀποτελέσματος" ἀπό τήν δίκη ἀναπτύσονται μιά σειρά ἀπό ἀπόψεις γιά τό πῶςπρέπει ν'ἀπαντήσουμε καί νά προχωρήσουμε:

Οἱ ἀναρχικοί πιστεύοντας ὅτι ἔφτασε ἡ ὥρα γιά νά μπεῖ ἐπιτέλους τέρμα στήν πολιτική τῶν ἀριστερίστικῶν γκρουπούσκουλων πού συσπειρώθηκαν στήν ἐπιτροπή γιά τό στρατό,...τά ὁποία ξεπουλᾶνε τούς ἀγῶνες καί τούς συληφθέντες" προσπάθησαν ν'αὐτοσυσπειρωθοῦν γύρω ἀπό αἰτήματα τοῦ τύπου "εἴμαστε προδότες δέν πᾶμε στό στρατό" καί νά αὐτοπροβληθοῦν σάν οἱ μόνοι συνεπεῖς ἀγωνιστές ἐνάντια στήν κρατική καταστολή.

Ἀπ'τήν ἐπιτροπή γιά τό στρατό παρά τίς πολλές διαφωνίες χειρισμῶν σέ συγκεκριμένες ἐνέργειες ,ἡ ἔμφαση ἔπεφτε στή σημασία τῆς ἰδιας τῆς δράσης γιά τό στρατό καί ὄχι οἱοιων εὐκαιριακῶν ἐκτιμήσεων. Τά ἀντιτρομοκρατικά καθήκοντα,σωστά ἐκτίμησε,ὅτι ἔπρεπε νά μποῦν ἀπ'τήν σκοπιά ὑπεράσπισης καί συνέχισης τῶν μέχρι τά τώρα πρωτοβουλιῶν γιά τό στρατό:

* Σάν ἄμμεση ἀπάντηση στήν ἐπίθεση τῆς ἀστυνομίας ,γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν συλληφθέντων συμπαραστατῶν τῶν στρατιωτῶν διοργανώνεται τήν Δευτέρα συγκέντρωση στή Νομική καί μετά ἀκολουθεῖ πορεία.

* Στά δικαστήρια ἑκατοντάδες ἄτομα διαδηλώνουν τήν συμπαραστασή τους στούς δικαζόμενους.'Η αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου, μέ τίς ἀφίσες τῆς ἐπιτροπῆς στούς τοίχους της γιά τήν διαδήλωση τῆς Πέμπτης,ἔμααζε περισσότερο μέ πανεπιστημιακό χῶρο παρά μ'αὐτό πού ἦταν.

'Η κυβέρνηση θέλοντας ν'ἀποφύγει μιά ἀνοικτή ἧττα στήν δίκη ἐπιδιώκει τήν ἀναβολή της.Τελικά τό δικαστήριο ἀναβάλει τήν δίκη γιά τίς 26/10, κρατώντας τούς δύο ἀπό τούς 11 συλληφθέντες οὐσιαστικά σάν ὁμήρους,γιά τό γόητρο τῆς ἀστυνομίας .'Ο λόγος τῆς ἀναβολῆς ἦταν ἡ ἐσκεμμένη ἀπουσία ὅλων τῶν μαρτύρων κατηγορίας.

* Τήν Πέμπτη 20/10 διοργανώνεται διαδήλωση συμπαράστασης στούς δικαζόμενους.'Η ἐπιτροπή κυκλοφορεῖ ἕνα τετρασέλιδο πληροφόρησης τό ὁποῖο μοιράζεται σέ γειτονιές

ΚΙΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Η 31η ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ...

πανεπιστήμια καί στό κέντρο. Τήν παραμονή τῆς δίκης,στά προπύλαια ἡ συναυλία πού εγινε ὁλοκλήρωσε τίς πρωτοβουλίες γιά τήν δίκη τῶν 11 συναγωνιστῶν.

* Τέλος στίς 26/10 ἡ δίκη ἀναβαλεται ἐπ᾽ἀόριστο, ἀφοῦ οἱ μάρτυρες κατηγορίας γιά δεύτερη φορά ἀπουσιάζουν,καί ἀπελευθερώνονται οἱ δύο τελευταῖοι κρατούμενοι Γ.Μεταξᾶς καί Χ. Σιμόπουλος.

Μετά τήν ἀπόκρουση τῆς κυβερνητικῆς ἐπίθεσης δημιουργεῖται ἕνα ἀρκετά εὐνοϊκό κλῖμα γιά τίς πρωτοβουλίες τῶν ἐπιτροπῶν γιά τό στρατό.

Μέσα σ᾽αὐτό τό κλῖμα οἱ Ἐπιτροπές Στρατιωτῶν,Ναυτῶν ,Σμηνιτῶν ὀργάνωσαν στίς 2-3-4 Νοέμβρη τό τριήμερο ἐκδηλώσεων γιά τήν θητεία τίς αὐτοκτονίες ,τά πειθαρχεῖα καί τόν ΣΚ 20-1 στήν Ἀθήνα καί τήν Θεσσαλονίκη. Ἐπίσης ἐκδηλώσεις ἔγίναν στά Χανιά.

Τό ἴδιο τό τριήμερο ἦταν οὐσιαστικά μιά πρώτη προσπάθεια συνολικότερης συζήτησης. Ἔτσι ἐπιχειρήθηκε ἡ παρουσίαση ὅσο τό δυνατό περισσότερων πτυχῶν τοῦ κάθε ζητήματος ἀπ᾽τούς ὁμιλητές.

Ὁ ὁλλανδός ἐκπρόσωπος τῆς ECCO ἀναφέρθηκε περισσότερο γιά τίς συνθῆκες στούς στρατούς τῆς Εὐρώπης,γιά τά δικαιώματα τῶν φαντάρων στίς χῶρες αὐτές: "... οἱ στρατιῶτες τῆς Ὁλλανδίας ἔχουν δικαίωμα νά καταφύγουν μέ ἰατρικές ἐξετάσεις σέ ἰατρεῖα ἀνεξάρτητα ἀπό τήν στρατιωτική ἱεραρχία γιά νά διαπιστωθεῖ ἡ ψυχική καί σωματική τους ὑγεία." Στήν συζήτηση γιά τήν θητεία τάχθηκε ἐνάντια στή τάση γιά ἐπαγγελματικούς στρατούς στήν Εὐρώπη.

Ἐπίσης οἱ ἀπολυμένοι στρατιῶτες,πού εἶχαν πάρει μέρος στίς διαδηλώσεις Πρωτομαγιάς καί Πολυτεχνείου φορῶντας κουκοῦλες,παρουσίασαν ἕνα κείμενο μέ τά ὀνοματά τους τό ὁποῖο διαβάστηκε ἀπό τό συναγωνιστή Μ.Κάτρη πού συνελήφθη στόν προηγούμενο γιορτασμό τοῦ Πολυτεχνείου.

Ὅμως οἱ ἴδιες οἱ συζητήσεις εἶχαν ἀρκετά προβλήματα. Αὐτό πού φάνηκε σ᾽ὅλο τό τριήμερο ἦταν ἡ ἀδυναμία νά καταλήγουν κάποιες ἀναλύσεις καί ἀναζητήσεις σέ προτάσεις περιεχομένων πάλης καί μέσα καί ἔξω ἀπ᾽τό στρατό.

Ἔτσι γιά τίς ἐπιτροπές,τό πρόβλημα τῆς διαμόρφωσης μιᾶς τακτικῆς πού νά παίρνει ὑπόψη της τίς ἀνάγκες τοῦ κινήματος,τό χαρακτῆρα τῶν ὅποιων ἐπιθέσεων τῆς κυβέρνησης καί τῶν στρατοκρατῶν, τήν ὕπαρξη διαφορετικῶν ἀντιλήψεων καί ἀπόψεων,δέν μπορεῖ νά περιορίζεται σέ ἀφοριστικές κριτικές γιά "ἀναρχικές"ἤ"δεξιές" ἀντιλήψεις , οὔτε σέ ἀκαδημαϊκές ἀναλύσεις γιά τό ρόλο τοῦ στρατοῦ.

Σήμερα ,ἀξιοποιώντας παραπέρα τίς εὐκ ιρίες καί τά περιθώρια, πρέπει ν᾽ἀνοίξει ὁ δρόμος γιά νά παίρνονται συγκεκριμένες πρωτοβουλίες σέ κάθε χῶρο,στρατι-τικό, ἐργατικό,σπουδαστικό, γειτονιά. Εἶναι ἴσως ὁ μόνος τρόπος γιά νά μή μένει ἡ συζήτηση σέ παλιά ἀποστεομένα ψεύτικα διλλήματα ψεύτικης πολιτικῆς ἀντιπαράθεσης ἤ ριζοσπαστική φιλολογια γιά τό στρατό.

απαλλαγη απ'τη θητεια στους αντιρρησιες συνειδησης

Τριάντα μία αύτοκτονίες σέ δέκα μήνες,έκατοντάδες άπόπειρες, αύτοτραυματισμοί-άπελπισμένες προσπάθειες νέων άνθρώπων πού προτιμάνε νά σταματήσουν τή ζωή τους παρά νά συνεχίσουν τήν θητεία.'Η αύτοκτονία τοῦ Μίλτου Κολλιοῦ,έφερε στήν έπιφάνεια,μέ τόν πιό τραγικό τρόπο τό ζήτημα τῶν χιλιάδων νέων πού άρνοῦνται νά ύπηρετήσουν στό στρατό.

9·10·83 στρατόπεδο Σπάρτης
Μιλτιάδης Κολλιός

31η ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

ΟΙ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΕΣ των ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ
ΕΙΝΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ
των ΣΤΡΑΤΟΚΡΑΤΩΝ

Ολοι στην συγκέντρωση-πορεία
Προπύλαια,Παρασκευή 14·10,5μμ

επιτροπή για το Στρατό

Σέ καθε νέα σειρά ένα μεγάλο ποσοστό τῶν στρατευσίμων (άνεπίσημοι ύπολογισμοί τό βλέπουν γύρω στό 10%),διεκδικεῖ τήν άπαλλαγή άπό τήν θητεία,παριστάνοντας τόν τρελλό,τόν όμοφυλόφιλο,τόν τοξικομανή.

Πρόκειται γιά νεους τῶν άστικῶν κέντρων,κύρια τῶν συνοικιῶν τῆς"άγριας" περιφέρειας τῶν μεγάλων πόλεων,γιά ένα κομμάτι τῆς έργατικῆς νεολαίας πού άρνεῖται μέ κάθε άντάλλαγμα νά ύπηρετήσει.Μιᾶς

συνεντευξη με τους φιλους του Μιλτου Κολλιου

'Ερ. Πόσο καιρό ξέρετε τόν Μίλτο;

Γνωριζόμαστε γύρω στά 8 χρόνια καί κάνουμε παρέα γύρω στά 2-3 χρόνια Μέ παρακάλεσαν τά παιδιά άν εἶναι δυνατόν πρίν προχωρήσω στήν έπόμενη έρώτηση νά γράψω λίγα πράγματα γιά τόν χαρακτήρα καί τή νοοτροπία τοῦ Μίλτου.

Μιά νοτροπία άμφισβήτησης καί άντίρρησης άπέναντι σέ μιά σάπια κοινωνία.'Αρνιότανε τήν βία τῶν άνθρώπων καί ἴσως δεχότανε τήν βία τῆς φύσης."Ενας άνθρωπος σάν τόσους άλλους πού ή φρίκη πού έβλεπε γύρω του τόν τράβαγε στό περιθώριο καί τή μοναξιά."Ενας άνθρωπος ήρεμος καί βίαιος ταυτόχρονα πού ζοῦσε μέσα σέ μιά άτομική καί καθαρά προσωπική έλευθερία,άρνητής τῆς όποιασδήποτε μορφῆς καταπίεσης καί καταστολῆς τῆς άτομικῆς όντότητας.

'Ερ. Πώς άντιδράσατε όλοι καί ειδικά ό Μίλτος όταν τοῦ ήρθε τό χαρτί τῆς κατάταξης;

'Ο Μίλτος όπως καί πολλοί νέοι ήξερε τή σημερινή κατάσταση τοῦ στρατοῦ καί εἶχε δεῖ καθαρά ότι άν καθότανε θά ήταν σάν νά πρόδινε τόν έαυτό του καί τά πιστεύω του.Δέν ήθελε όπως έλεγε συγκεκριμένα νά γίνει ένας δολοφόνος,ένας πληρωμένος δολοφόνος.'Οπωσδήποτε άπό αύτό φαίνεται καθαρά τό γιατί δέν ήθελε ή δέν ήτανε σέ θέση νά δεχτεῖ τόν στρατό.'Από τήν στιγμή πού πῆρε τό χαρτί κατάταξης άπό τό Π.Α. Πετρούπολης πῆρε καί τήν τελική άπόφαση νά μήν πάει στό σφαγεῖο πού λέγεται στρατός. Θά μπορούσαμε νά ποῦμε ότι ήταν καί κάπως χαρούμενος πού θά τελείωνε αύτή ή άναμονή καί θά καθάριζε μιά καί έξω μέ τόν στρατό."Αρχισε νά βάφεται καί ότι άλλο χρειαζόταν νά κάνει γιά νά φανεῖ καί νά πάρει χαρτί όμοφυλόφυλου.

'Εμεῖς σάν φίλοι καί σάν μιά όμάδα άμφισβητιῶν δεχτήκαμε τήν άπόφασή του άλλά τοῦ εἴπαμε νά μήν είναι τόσο σίγουρος ότι θά πάρει τό άπολυτήριο άλλά νά ύπολογίζει καί τήν άντίθετη περίπτωση.'Ο Μίλτος όμως άπαντοῦσε ότι "σέ μιά βδομάδα θά εἶμαι έδῶ ή μέ τό άπολυτήριο ή νεκρός."Καί ήρθε άκριβῶς σέ μιά βδομάδα νεκρός.

Στούς γονεῖς του εἶχε πεῖ ότι δεν θά άντέξει καί ότι θά πάρει χαρτί όμοφιλόφυλου.Αύτοί τοῦ εἶπαν ότι θά τόν βοηθήσουν.

Τρίτη 4/10

Φεύγει μόνος του νά πάει νά παρουσιαστεῖ στή Σπάρτη ένῶ ό πατέρας του τόν παίρνει άπό πίσω Μέ τό πού μπῆκε ό Μίλτος μέσα,ό πατέρας του πῆγε στό διοικητή γιά νά τοῦ πεῖ ότι ό γιός του δέν έχει τίποτα οὔτε εἶναι όμοφιλόφυλος καί νά τόν κρατήσουν.

'Ο Μίλτος άφοῦ εἶδε ότι δέν έβγαινε τίποτα έτσι άποφάσισε καί εἶπε στά ἴσα ότι δέν μπορεῖ καί δέν θέλει νά ύπηρετήσει μέ άποτέλεσμα νά τόν κλείσουν στό πειθαρχεῖο.'Ο γιατρός τῆς μονάδας τόν έξετάζει καί τόν κρίνει κατατάξιμο."Ετσι ό Μίλτος κάνει τήν πρώτη άπόπειρα αύτοκτονίας κόβοντας τίς φλέβες του στά σίδερα τοῦ κρεβατιοῦ.Τόν έπανεξετάζει ό γιατρός καί τόν κρίνει πάλι κατατάξιμο παρόλοπού φαινόταν καθαρά ότι γιά νά μήν ύπηρετήσει εἶναι διατεθειμένος γιά τά πάντα,άκόμα καί γιά τήν αύτοκτονία.

Μετά άπό τήν πρώτη άπόπειρα έπικοινωνεῖ μέ ένα φίλο του τηλεφωνικῶς λέγοντας ότι εἶναι σέ άθλια κατάσταση καί ότι τόν έχουν μουρλάνει στίς "ένέσεις".

Τόν καλεῖ ό διοικητής στό γραφεῖο,άγνωστο τί τοῦ εἶπε.Σημασία έχει όμως ότι τά πράγματα δέν άλλαξαν γι'αύτόν καί κάνει δεύτερη άπόπειρα πηδώντας άπό τήν ταράτσα τοῦ διοικητήριου.'Ακόμη αύτή τήν στιγμή ό γιατρός έξακολουθεῖ τήν ἴδια τακτική καί μάλιστα αύτή τή φορά τοῦ λέει ότι δέν τόν νοιάζει άν αύτοκτονήσει ή όχι,παρόλο πού έβλεπε καθαρά ότι ό Μίλτος δέν θά άντεχε άλλο. Απ'τήν πλευρά του ό πατέρας του τά βάζει μέ τούς καραβανάδες καί τούς λέει ότι εἶναι άχρηστοι καί άνάξιοι νά στρώσουν ένα παιδί 'Αλλά δέν ξέρουν οὔτε αύτός οὔτε οί στρατοκράτες ότι εἶναι άδύνατον νά "πατάξουν" όποιον δήποτε συνειδητό άντιρρησία.

'Ο Μίλτος κλείνεται ξανά στό πειθαρχεῖο μέ τσακισμένα νεῦρα.Τό κάλυμμα τοῦ στρώματος τοῦ έδωσε τή διέξοδο τῆς κατάστασης του.Αύτή τή φορά φορά δέν έμεινε άποπειρα,ή κρεμάλα έκανε τή δουλειά της σωστά.'Ο Μίλτος δέν ύπάρχει πιά. Μεταφέρεται στό στρατιωτικό νοσοκομεῖο τῆς Τρίπολης νεκρός πιά καί

νεολαίας πού έχει ήδη άντιμετωπίσει τήν πιό χυδαία έκμετάλλευση καί τήν πιό έξευτελιστική καταπίεση σέ κάθε της βήμα.

Μιά νεολαία πού στό σχολεΐο σφραγίζεται σάν "άποτυχημένη", μιᾶς καί συνήθως άρνεΐται νά παραχωρήσει τά άνταλλάγματα πού άπαιτεΐ τό συστημα έκπαίδευσης γιά νά έπιτρέψει τήν άνοδο στήν έπόμενη βαθμίδα. Μιά νεολαία πού, τσακισμένη άπό τήν άνεργία, πηγαινοέρχεται άπό τόν ένα έργοδότη στόν άλλο ζητιανεύοντας γιά δουλειά. Μιά νεολαία πού δέν μπορεΐ νά έπιβιώσει μέσα στήν συντριμένη έργατική οίκογένεια, χωρίς καμμιά άπό τίς "έναλλακτικές" δυνατότητες πού έχουν οί νέοι άπό άλλα στρώματα. Μιά νεολαία πού σέ κάθε της βήμα άντιμετωπίζει τήν καταστολή, ή τουλάχιστον τήν άπέχθεια καί τήν καχυποψία τῆς όργανωμένης κοινωνίας: Πρόκειται γιά νέους πού εΐναι "κατ' άρχήν ύποπτοι". Ύποπτοι γιά άλήτες, γιά χούλιγκανς, γιά ναρκομανεΐς ή περισσότερο γιάτσαντάκηδες, γιά δράκοι, γιά ληστές. Γιά νέους πού έχοντας ζήσει τήν κατάρρευση τῶν άστικῶν άξιῶν μέσα στήν κρίση, δέν έχουν πού νά στηριχτοῦν. Γιατί οί άξίες τῆς άριστεράς, τά λόγια τοῦ κόμματος "πού σέ τραβάει άπ'τό μανίκι", τούς μοιάζουν -καί δίκαια- ΐδια μ'αύτά τοῦ μπάτσου, τοῦ καθηγητή, τοῦ γραφειοκράτη τοῦ ΟΑΕΔ.

Αύτοί εΐναι οί νέοι πού δίνουν μαζική διάσταση στό φαινόμενο τῆς άρνησης θητείας, καί όχι βέβαια οί λίγοι άριστεριστές κάι άναρχικοί πού φτάνουν στήν ΐδια στάση, μέσα άπό άλλες -πιό "πολιτικές"- διεργασίες.

Τήν ΐδια στιγμή, ή στρατιωτική θητεία άπό όλη τήν νεολαία πού φτάνει στό στρατό, άντιμετωπίζεται σάν κάτεργο: Ή στράτευση πού πρακτικά γίνεται στά 18. Τό άτέλειωτο μάκρος τῶν 24 μηνῶν θητείας. Ή καταπίεση καί ή βαρβαρότητα μέσα στίς μονάδες. Ή άνυπαρξία κάθε δικαιώματος ή έλευθερίας γιά τό φαντάρο. Μέσα σ'αύτές τίς συνθῆκες ξεσπάει ή άντίσταση τῶν στρατευμένων νέων, τό κίνημα τῶν φαντάρων. Μέσα σ'αύτές τίς συνθῆκες έπαναλαμβάνεται πάλι στήν Σπάρτη, άπ'όπου τόν παίρνει ό πατέρας του γιά νά τόν ντύσει στρατιωτικά έστω καί πεθαμένο "Καλύτερα νεκρός καί στρατιώτης παρά πούστης ή τρελλός". Πέθανε γιά νά μήν ντυθεΐ καί οί αίσχροί τόν ντύσανε πεθαμένο, μέ τήν σημαία νά σκεπάζει τό φέρετρο. Ήμέρα αύτοκτονίας Σάββατο 8/10.

Έρ. - Οί συγγενεΐς καί οί φίλοι του πῶς άντιμετώπισαν τήν "αύτοκτονία" του;

Άπ.- Οί συγγενεΐς λέγανε ότι ήταν άλήτης τοξικομανής κ.λ.π. παρόλο πού εΐχε έξακριβωθεΐ άπό τίς έξετάσεις ότι δέν ήτανε. Έμεΐς οί φίλοι του νομίζω ότι εΐμαστε οί μόνοι πού λυπηθήκαμε, γιατί εΐμασταν οί μόνοι πού τόν ξέραμε. Έκτός όμως άπό τή λύπη μᾶς κυρίευσε καί τό αΐσθημα τῆς άγανάκτησης, βλέποντας τον στό φέρετρο μέ στρατιωτικά ροῦχα καί τή σημαία άπλωμένη έπάνω του. Τήν τραβήξαμε καί μετά άπό πιέσεις παπά καί μπάτσων πού βρίσκονταν σπίτι του άπ'τή πρώτη μέχρι καί τήν τελευταία στιγμή, τήν βάλαμε διπλωμένη στό φέρετρο.

Έρ.- Τί έγινε στήν κηδεία;

Άπ. - Τή μέρα τῆς κηδείας θελήσαμε νά πάρουμε έμεΐς τό φέρετρο, άλλά συγγενεΐς καί μπάτσοι δέν μᾶς άφησαν, μέ άποτέλεσμα νά κλείσουμε κι έμεΐς τήν εΐσοδο τοῦ νεκροταφείου καί νά πάρουμε τό φέρετρο μέσα σ'ένα κλοιό μπάτσων καί άσφαλιτῶν. Τραβᾶμε τήν σημαία άπό πάνω καί οί μπάτσοι τήν ξαναβάζουν. Αύτό έγινε άρκετές φορές. Όταν όμως πήγαν νά τόν θάψουν μέ τήν σημαία, δέν άντέξαμε καί τήν πετάξαμε μέ άποτέλεσμα νά μᾶς έπιτεθοῦν μέσα στό νεκροταφεΐο άσφαλίτες καί συγγενεΐς, καί νά μᾶς χτυπᾶνε, μέχρι πού τό γελοΐο τιμητικό στρατιωτικό άπόσπασμα έριξε τήν "τιμητική ομοβροντία". Ή σημαία όμως δέν μπῆκε. Κάτι εΐναι κι αύτό γιά τόν Μίλτο καί γιά μᾶς.

Έρ. - Πέρα απ'αύτά πού γίναν στή κηδεία βλέπετε νά ύπάρχουν κι άλλες δυνατότητες κινητοποίησης στή γειτονιά;

Άπ. - Αύτό πού συζητήθηκε έντονα ήτανε τό έξῆς: Ότι έπειδή ύπάρχουν πολλοί άνθρωποι σάν τό Μίλτο καί άναμεσά τους κι έμεΐς, πού πολλοί δέν έχουμε πάει άκόμα στό στρατό, χρειάζονται κινητοποιήσεις διαφόρων έπιτροπῶν κι ομάδων, όχι μόνο σέ ένα συγκεκριμένο χῶρο (Προπύλαια) άλλά καί στίς γειτονιές καί όπου άλλοῦ εΐναι δυνατόν, γιά αύτό τό θέμα πού άφορᾶ άνθρώπους κάθε ήλικίας καί κάθε τάξης. Μέχρι πότε οί άντιρρησίες θά πρέπει νά έξοντώνονται καί νά αύτοκτονοῦν. Εΐμαστε άνθρωποι πού θέλουμε νά ζήσουμε κι αύτοί μᾶς δολοφονοῦν. Μέχρι πότε;

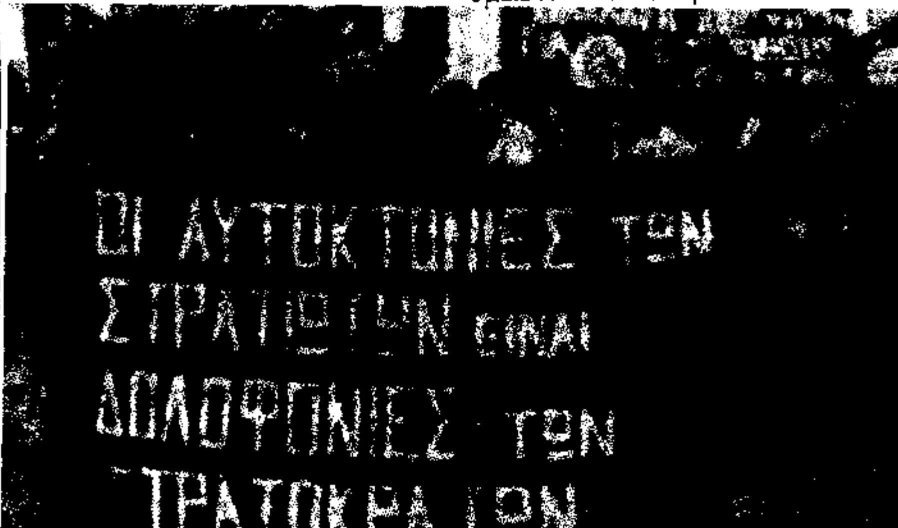
Έρ.-Πῶς σᾶς φάνηκε ή πορεία τῆς έπιτροπῆς στήν Πετρούπολη;

Άπ.- Σάν κάτι πού ήταν άπαραίτητο νά γίνει, καί μάλιστα αύτές οί προσπάθειες πρέπει καί εΐναι άναγκαΐο νά συντονιστοῦν. Νομίζουμε ότι αύτή ή πορεία εΐχε άπήχηση στό κόσμο πού μένει στήν Πετρούπολη καί άν όχι τίποτα άλλο, τόν έκανε νά προβληματιστεΐ κάπως.

Έρ. - Πῶς βλέπετε τό κίνημα γιά τό στρατό;

Άπ. - Βλέπουμε τήν άναγκαιότητα ύπαρξης τέτοιων κινημάτων. Πρέπει νά μάθει έπιτέλους ό κόσμος ότι οί φαντάροι δέν αύτοκτονοῦν άπό ερωτικές άπογοητεύσεις, άλλά άπό τό συστημα τοῦ στρατοῦ, άπό τήν έκμηδένιση τῆς άνθρώπινης όντότητας καί τό σύστημα τῆς ύπεραυξημένης τρομοκρατίας τῶν στρατοκρατῶν. Έμεΐς σάν ομάδα άσχετα άπό ίδεολογικές διαφωνίες, δεχόμαστε τήν έπιτροπή καί εΐμαστε διατεθειμένοι νά τήν ένισχύσουμε καί νά τῆς συμπαρασταθοῦμε όσο καί όπως μποροῦμε, στούς άγῶνες ένάντια σέ στρατό καί στρατοκράτες.

Ομάδα Νέων Πετρούπολης

ται συχνά τό ἴδιο σενάριο:Κάποιοι στρατιῶτες περνοῦν τά ὅρια τῆς ἀπελπισίας-διεκδικοῦν τήν ἔξοδο μέ τρελλόχαρτο" ἤ αὐτοκτονοῦν.

* * *

Ὅλα αὐτά τά φαινόμενα,ἀπό στρατοκράτες καί κυβέρνηση,ἀπό ψυχιάτρους καί "προοδευτικούς διανοούμενους" ἀντιμετωπίζονται μέ ἕνιαῖο τρόπο:Ὑποκρισία καί καταστολή.Οἱ νέοι πού,μέ κάθε τρόπο,ἀντιδροῦν στό στρατό παρουσιάζονται σάν "προβληματικοί" ἤ "ὑπερευαίσθητοι καί ἀνώριμοι".Εἶναι τό ἄλλο θι πού προβάλλεται ἀπό ὅλες τίς πλευρές πού θέλουν νά κρύψουν τό γεγονός ὅτι προβληματική εἶναι ἡ θητεία,ὅτι προβληματικές εἶναι οἱ ἀπαιτήσεις τῶν στρατοκρατῶν καί ὄχι ἡ ἀντίσταση τῶν νέων.

Ὑποκρισία,γιατί τελικά ἐπιτρέπουν σ'ὅσους ἀρνοῦνται νά ὑπηρετήσουν,τό νά αποφύγουν τό στρατό. Καί τό ἐπιτρέπουν γιατί δεν τούς συμφέρει νά ἀναγκάζουν αὐτό τό κομμάτι νά μπεῖ στίς μονάδες.Ὑποκρισία γιατί ἐνῶ ὅλοι ξέρουν ὅτι αὐτοί οἱ νέοι δέν εἶναι τρελλοί,τούς ἀναγκάζουν νά περάσουν ἀπό τήν ἐξευτελιστική διαδικασία τοῦ "τρελλόχαρτου".

Καταστολή,γιατί ἀπ'τή στιγμή πού τό φαινόμενο πῆρε μαζικές διαστάσεις,προσπαθοῦν νά τό περιορίσουν κλιμακώνοντας τίς πιέσεις. Καταστολή πού περνάει μέσα ἀπό τούς χειρισμούς τῶν διοικητῶν,ὅπως στή περίπτωση τοῦ Κολλιοῦ στή Σπάρτη.Καταστολή πού περνάει μέσα ἀπό τήν τρέλλα τοῦ στρατιωτικοῦ νοσοκομείου,τά ψυχοφάρμακα καί τή ἀπειλή τοῦ ἠλεκτροσόκ.Καταστολή πού ἐπιχειρεῖται νά συγκεντρωθεῖ καί νά σχεδιαστεῖ "ἐπιστημονικά", μέ τήν ἑτοιμασία τοῦ Δημοσίου Στρατιωτικοῦ Ψυχιατρείου.

* * *

Τό ἴδιο ὅμως προβληματική εἶναι καί ἡ ἀντιμετώπιση τοῦ ζητήματος ἀπό τήν ἐπισημη ἀριστερά καί τό κίνημα.Γιά "ἐρωτικές ἀπογοητεύσεις" καί"ὑπερευαίσθητους" μιλᾶνε καί οἱ ἀναλύσεις τοῦ Ριζοσπάστη, ἐνῶ ἡ ΚΕΕΔ ἀποφεύγει νά προβάλλει κάτι συγκεκριμένο ἀπό τίς αὐτοκτονίες.Τή στιγμή πού τό συμβούλιο τῆς Εὐρώπης ψηφίζει γιά "ἀπαλλαγή

ΓΡΑΜΜΑ ΑΠ' ΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΟΥ ΜΙΛΤΟΥ ΚΟΛΙΟΥ

Μέσα σ'ἕνα δεκάμηνο 31 στρατιῶτες αὐτοκτόνησαν.Ἔτσι φαίνεται ὅτι τό τίμημα γιά ἕνα ἑτοιμοπόλεμο στρατό πληρώνεται ἀκόμα καί μέ τό αἷμα τῶν νέων.Ἡ τελευταία αὐτοκτονία πού ἔγινε στό κέντρο μας,δείχνει ὅτι οἱ στρατοκράτες εἶναι ἀνένδοτοι καί δέν καταλαβαίνουν τίποτα ἀπό τά προβλήματα μας. Ἡ στρατιωτική πειθαρχία,ἀπό τήν πρώτη μέρα κιόλας τῆς στράτευσης, ἔχει σκοπό της τήν ἰσοπέδωση καί τόν ἐκμηδενισμό τῆς προσωπικότητας τῶν φαντάρων.

Τά αἴτια γιά τίς αὐτοκτονίες εἶναι παντοῦ περίπου τά ἴδια.Ἔτσι καί στόν Μιλτιάδη Κολλιό τό ψυχολογικό στραπατσάρισμα,πού δέχτηκε ἀπό τούς στρατοκράτες,ἐμφανίστηκε ἀπό τήν πρώτη μέρα μέ τήν ἄρνηση του νά κόψει τά μαλλιά καί νά ντυθεῖ στά στρατιωτικά.Ὁ ἴδιος δέν ἤθελε νά ὑπηρετήσει τήν θητεία του,ἤθελε νά φύγει καί νά τοῦ δώσουν τό "τρελλόχαρτο".Οἱ γιατροί τοῦ Κέντρου καί τῆς Τρίπολης,(ὅπου ἔκοψε τίς φλέβες του),στίς γνωματεύσεις τουςἔλεγαν ὅτι ὅλα αὐτά τά κάνει γιά νά φύγει,παίζει θέατρο καί δέν κάνει ἀπόπειρα γιά νά αὐτοκτονήσει.Παρ'ὅλα αὐτά τόν χαρακτηρίζανε "προβληματικό".Δέν μᾶς λένε ὅμως ὅλοι αὐτοί πού τόν ὁδηγήσανε στήν αὐτοκτονία,ἀφοῦ τόν χαρακτηρίζανε ἔτσι γιατί δέν τόν διώξανε καί γιατί δεν τοῦ ἔδωσαν τό τρελλόχαρτο πού ζήτησε.

Μετά τήν δεύτερη ἀπόπειρα του, ὅπου ἔπεσε ἀπό τό μπαλκόνι τοῦ διοικητή,ἀντιμετωπίστηκε μέ τέτοιο βάναυσο τρόπο ἀπό τούς διοικητές καί τόν ταξίαρχο τοῦ κέντρου μέχρι σημείου χυδαίων ἐκφράσεων,ὅπως "εἶσαι μαλάκας,ἠλίθιος,ἀνίκανος, δέν μπορεῖς νά παίζεις μέ μᾶς γιατί ἄν ἤθελες νά αὐτοκτονήσεις θά ἔπεφτες μέ τό κεφάλι".Συνέχεια μέ τόν τρόπο τους τόν σπρώχνανε στήν αὐτοκτονία.

Τελικά τόν κουρέψανε καί τόν ντύσανε αναγκαστικά καί ἀμέσως τόν βάλανε στό πειθαρχεῖο.Ἕνας χῶρος πού πέρα ἀπ'τό ὅτι πρέπει νά καταργηθεῖ,εἶναι καί τόπος βασανιστηρίων,βρωμάει,μέ τεράστια ποντίκια κοριούς καί μούχλα.

Στήν ἀρχή ἐπειδή κρύωνε ζήτησε κουβέρτες.Οἱ ἀξιωματικοί ἀρνήθηκαν νά τοῦ δώσουν καί τοῦ ἀπάντησαν ὅτι "οἱ ἀνάξιοι δέν χρειάζονται κουβέρτα" καί ὅτι ἅμα θέλουν αὐτοί θά τοῦ δώσουν.Τελικά μέ τίς λουρίδες πού ἔσκισε ἀπό τό κρεββάτι του,μέσα στήν ἀπόγνωση του,κρεμάστηκε.

Οἱ φαντάροι τοῦ Κέντρου τῆς Σπάρτης καί ὅλοι οἱ φαντάροι ξέρουν πολύ καλά ὅτι αὐτές εἶναι δολοφονίες πού τίς ἐπιβάλλουν οἱ ἀξιωματικοί.Δέν μᾶς εἶπαν γιατί δέν τό κοινοποίησαν ἀπό τήν αρχή ἐπίσημα,οὔτε γιά τό ἄν ἔχουν βρεθεῖ οἱ ἔνοχοι πού τούς ψάχνουν ἀλλά δέν μποροῦν νά τούς βροῦν,γιατί εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ ἑαυτοί τους.

Πρέπει νά ἀντιδράσουμε σέ ὅλα αὐτά καί νά μήν ἀφήνουμε τόν κάθε νέο πού ἔχει ὄνειρα γιά τή ζωή,πού ἔχει δικές του ἰδέες-δικαίωμα τοῦ καθένα δέν εἶναι;-νά τόν δολοφονοῦν μέσα στά πειθαρχεῖα.

Θέλουμε ξανά νά μᾶς ἀπαντήσουν ΓΙΑΤΙ ἀφοῦ δέν ἤθελε νά ὑπηρετήσει καί ζήταγε "τρελλόχαρτο" δέν τοῦ τό δώσανε,ἐνῶ ὅλοι μᾶς ζαλίσανε μέ τό νά τόν χαρακτηρίζουν προβληματικό.

Ἐμεῖς μέ τόν δικό μας τρόπο καί ὅπως ὁ καθένας μπορεῖ,πρέπει νά διαμαρτυρηθοῦμε,καί οἱ στρατιῶτες καί ὅλος ὁ κόσμος γενικά,γιά νά μήν συνεχίζονται αὐτά τά ἐγκλήματα σέ βάρος τῶν νέων,γιά νά μήν τρέξει κι ἄλλο αἷμα.

ἀπό τίς ὑποχρεώσεις στρατιωτικῆς θητείας στούς ἀντιρρησίες συνείδησης",κανείς δέν τολμᾶ νά βάλλει αὐτό τό θέμα στήν ἑλληνική κοινωνία.Νά πᾶνε στό στρατό καί νά παλέψουν γιά ἐλευθερίες καί 12μηνο, ἀντιπροτείνουν κάποιοι σύντροφοι τῆς 'Επαναστατικῆς 'Αριστερᾶς!

Τό ἐπεῖγον στό ζήτημα τῶν νέων πού ἀρνοῦνται νά ὑπηρετήσουν, εἶναι τό νά ξεπεραστεῖ ἡ διάσταση ἀτομικῆς στάσης,τό νά τοποθετηθεῖ σάν πολιτικό ζήτημα,σάν σημεῖο ἀντιπαράθεσης ἀνάμεσα στό κίνημα καί στήν ἀστική ἐξουσία.Καί αὐτό μπορεῖ νά γίνει μόνο μέσα ἀπό πρωτοβουλίες τοῦ κινήματος γιά τό στρατό.'Από πρωτοβουλίες πού ξεπερνώντας τήν ὑποκριτική ἀντιμετώπιση τῆς ἐπίσημης κοινωνίας,συνδέουν αὐτό τό κομμάτι τῆς νεολαίας μέ τή γενικότερη πάλη τοῦ κινήματος τῶν στρατιωτῶν.Τό πρῶτο βῆμα σ'αὐτή τή κατεύθυνση εἶναι ἡ ἀναγνώριση καί ἡ προβολή ἀπό τό κίνημα τοῦ αἰτήματος:

ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟ ΤΗ ΘΗΤΕΙΑ ΣΤΟΥΣ ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΕΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ.

Πού σημαίνει ἀπαλλαγή ἀπό τή θητεία γιά ὅλους τούς νέους πού γιά πολιτικούς ἤ ἰδεολογικούς,γιά ψυχολογικούς,προσωπικούς ἤ θρησκευτικούς λόγους,ἀρνοῦνται ἤ ἁπλά δέν ἀντέχουν νά ὑπηρετήσουν."Ενα αἴτημα πάνω στό ὁποῖο μπορεῖ νά προχωρήσει ἡ ἑνότητα ἀνάμεσα στούς νέους πού "φεύγουν" ἀπό τό στρατό καί τούς στρατιῶτες πού παλεύουν μέσα σ'αὐτόν.Μιά ἑνότητα ἐνάντια στή καταπίεση,μιά ἑνότητα πού ὑπάρχει στήν πραγματικότητα καί πού μόνο οἱ "τεχνικοί τῆς ἐξουσίας" ἔχουν συμφέρον,καί μποροῦν γιά τήν ὥρα,νά ἀποκρύπτουν.

ΝΑ ΜΗ ΘΑΦΤΕΙ
Η ΠΙΟ ΖΩΝΤΑΝΗ ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ *ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ – ΝΑΥΤΩΝ – ΣΜΗΝΙΤΩΝ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ ΣΤΙΣ 28 – 4 – 1983*

ΕΝΑΝΤΙΑ
ΣΤΟΥΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΟΚΡΑΤΩΝ
ΕΝΑΝΤΙΑ
ΣΤΗ ΣΥΣΚΟΤΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ
ΠΟΥ ΓΙΝΕΤΑΙ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΑ
ΔΩΔΕΚΑΜΗΝΗ ΘΗΤΕΙΑ
ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ
ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΡΝΗΣΗΣ ΘΗΤΕΙΑΣ
ΓΙΑ ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΑΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

Θέλουμε νά καταγγείλουμε μιά ἀκόμα ἀπόπειρα αὐτοκτονίας πού συνέβη στό Μεσολόγγι πρίν 15 μέρες μετά ἀπό τήν προτροπή τοῦ ψυχίατρου τοῦ 401 ΓΣΝΑ Χρ. Πίτα.'Ο στρατοκράτης αὐτός,γνωστός γιά τίς φασιστικές του ἀπόψεις,στήν ἐπιμονή τοῦ φαντάρου ὅτι πρέπει νά πάρει ἀπολυτήριο γιατί ἀλλιῶς φοβᾶται ὅτι θά αὐτοκτονήσει ἤ θά τρελλαθεῖ, τοῦ ἀπάντησε ὅτι μπορεῖ "νά αὐτοκτονήσει κατά τήν κρίση του".Μετά ἀπ'αὐτό τό γεγονός,πού συνέβη 2 μονάχα μέρες ὕστερα ἀπό τήν αὐτοκτονία τοῦ Μιχάλη Κολλιοῦ στή Σπάρτη,ὁ φαντάρος προσπάθησε νά αὐτοκτονήσει σπάζοντας τά τζάμια στό ἀναρρωτήριο τῆς μονάδας του στό Μεσολόγγι.

Σάν ἀπάντηση σ'αὐτή του τήν ἐνέργεια κλείστηκε στή ψυχιατρική κλινική τοῦ 401 ΓΣΝΑ,διευθυντής τῆς ὁποίας εἶναι ὁ ἐπί χούντας πρόεδρος τοῦ 'Ιατρικοῦ Συλλόγου.

'Η κράτηση-ἐξόντωση στήν ψυχιατρική μονάδα τοῦ 401 ΓΣΝΑ συνεχίζεται σήμερα γιά 12η μέρα,μέσα σ' ἕνα κλίμα τρομοκρατίας πού δημιουργοῦν οἱ "γιατροί" μέ ἀπειλές πρός ὅλους τούς ἀσθενεῖς γιά δέσιμο στήν ἀπομόνωση,γιά χορήγηση μεγαλύτερης ποσότητας ψυχοφαρμάκων καί μέ τήν ἀπειλή τοῦ ἠλεκτροσόκ.

Χθές μετά ἀπό συζήτηση-μονόλογο τοῦ διευθυντῆ μέ τόν συγκεκριμένου στρατιώτη,ὅταν ὁ τελευταῖος του ἀπάντησε ὅτι τοῦ εἶναι ἀδύνατο νά ὑπηρετήσει,ὁ διευθυντής διέταξε τήν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ψυχοφαρμάκων πού δίνονται στόν στρατιώτη.Αὐτό σά μιά ἐκβιαστική ἐνέργεια καί ταυτόχρονα καί μιά προσπάθεια μετατροπῆς τοῦ στρατιώτη σέ ἄβουλο ἄτομο.

"Ηδη ἀπό σήμερα καί μέ τήν αὔξηση τῆς χορήγησης τῶν ψυχοφαρμάκων ὁ στρατιώτης νοιώθει πλήρη ἀδυναμία γιά τά πάντα,ἀκόμα καί γιά νά δεχτεῖ ἐπισκέψεις ἀπό τούς συγγενεῖς του.

Νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ χορήγηση φαρμάκων γίνεται κάτω ἀπό τόν αὐστηρό ἔλεγχο τῶν νοσοκόμων.Θέλουμε νά καταγγείλουμε τό γεγονός αὐτό, τό ὁποῖο ἀντιμετωπίζουμε ὄχι σάν μεμονωμένο περιστατικό ἀλλά σάν ἕνα ἀκόμα κρίκο στήν αλυσίδα τῆς αὐθαιρεσίας καί τῆς καταπίεσηςπού ἀσκεῖται στούς φαντάρους.

-Ζητᾶμε νά σταματήσει ἀμέσως ἡ κράτηση-ἐξόντωση τοῦ στρατιώτη στό 401 ΣΝ.

-Νά κλείσουν οἱ ψυχιατρικές μονάδες τοῦ στρατοῦ καί νά πάψουν νά ἀντιμετωπίζονται σάν προβληματικοί ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ νέοι πού εἴτε γιά λόγους συνείδησης ἤ λόγω εὐαισθησίας ἀρνοῦνται τήν κατάταξη στό στρατό.

2/11/83
Μανώλης Σαρρῆς
'Αλεξάνδρα Σαρρῆ-'Αλεξάτου

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΚΛΗΡΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ «ΑΝΑΡΧΙΚΟΥΣ»

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΔΡΟΣΟΓΙΑΝΝΗ

Γ. Ακόμη και σε στρατούς ανατολικών σοσιαλιστικών χωρών, οι κανονισμοί και οι συνθήκες διαβιώσεως των στρατιωτικών είναι πολύ σκληροί. Βεβαίως, και ο ελληνικός στρατός είναι μιά σκληρή δοκιμασία γιά όλους και ιδιαίτερα γιά τούς αναρχικούς, πού απορρίπτουν εκ πεποιθήσεως κάθε έννοια οργανώσεως.

ΑΝΤΙΜΙΛΙΤΑΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΛΗ Ή ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ;

Αὐτές τίς μέρες κλείνουν δύο χρόνια ἀπό τήν πρώτη ἀνοιχτή παρέμβαση τοῦ κινήματος τῶν στρατιωτῶν, στό Πολυτεχνεῖο τό 81. Σ'αὐτό τό διάστημα ἡ πλούσια δράση πού ἀναπτύχτηκε μέσα κι ἔξω ἀπ'τούς στρατῶνες, δικαίωσε τήν ἄποψη πού ἔβλεπε ἀπό τότε τίς δυνατότητες νά ἀνοίξει τό ζήτημα τοῦ στρατοῦ σάν πεδίο παρέμβασης τοῦ κινήματος.

Στά δύο χρόνια ἡ κεντρική κατάκτηση ἦταν τό ὅτι "ἔπεσαν τά τείχη τῆς σιωπῆς γύρω ἀπό τούς στρατῶνες". Κάτω ἀπό τήν πίεση τοῦ κινήματος, καί ἰδιαίτερα μέ τήν ἐμφάνιση τῶν 'Επιτροπῶν-Στρατιωτῶν-Ναύτῶν-σμηνιτῶν, ἡ κατάσταση στό στρατό ἄνοιξε σάν ζήτημα πολιτικῆς πάλης μέσα στήν ἑλληνική κοινωνία, γιά πρώτη φορά μετά τόν ἐμφύλιο. Αὐτή ἀκριβῶς ἡ κατάκτηση κλείνει καί τήν πρώτη φάση στήν ἀνάπτυξη τοῦ κινήματος γιά τό στρατό: Σήμερα κυβέρνηση καί στρατοκρᾶτες, κόμματα καί συνδικάτα, ὅλος ὁ τύπος, μιλοῦν γιά τό στρατό, ἀναπτύσσουν προγράμματα-ταχτικές-ἀντιπαραθέσεις. Ἔτσι καί τό κίνημα ἀναγκαστικά, πρέπει νά ξεπεράσει τά χαρακτηριστικά τῆς πρώτης του περιόδου, ὅπου κεντρικό ἦταν "οἱ φαντάροι ζητοῦν τόν λόγο".

Μ'αὐτή τήν ἔννοια σήμερα ἡ συζήτηση γιά τόν προσανατολισμό τοῦ κινήματος, γιά τήν ταχτική καί τούς στόχους του, γιά τίς πιθανές συμμαχίες, γίνεται ἰδιαίτερα σημαντική. Μ'αὐτό τό κείμενο θά προσπαθήσουμε νά συμβάλλουμε στή συζήτηση ὁρισμένων κεντρικῶν ἐπιλογῶν πού ἡ ἴδια ἡ συγκυρία βάζει μπροστά στίς ἐπιτροπές τῶν φαντάρων καί στήν ἐπιτροπή γιά τό στρατό.

η βαση της παρεμβασης μας

Τά προβλήματα προσανατολισμοῦ τοῦ κινήματος γιά τό στρατό ἀρχίζουν ἀπό τήν διαπίστωση τῆς συγκυρίας, ἀπό τήν ἐκτίμηση τοῦ ρόλου τοῦ στρατοῦ μέσα στή συνολική στρατηγική τῶν καπιταλιστῶν σήμερα. Τό τελευταῖο καιρό ἀναπτύσσεται μιά θεωρία τῆς "καθυστέρησης τοῦ στρατοῦ", Ἄποψη πού στηρίζεται σέ τρία βασικά στοιχεῖα:

1) Διαπιστώνει ὅτι: "ὁ τομέας τοῦ στρατοῦ εἶναι ἐκεῖνος πού ἔμεινε πίσω στά γενικά φαινόμενα ἐκδημοκρατισμοῦ καί καπιταλιστικοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ πού χαρακτήρισαν καί σφράγισαν τήν ἑλληνική κοινωνία ἀπό τήν μεταπολίτευση καί μετά".

2) Ἐξηγεῖ τή καθυστέρηση μέ βάση κάποια ἀντίθεση τῶν κυρίαρχων (ἐκσυγχρονιστικῶν) ἀστικῶν πολιτικῶν δυνάμεων μέ τή στρατοκρατία: "Καθυστέρηση πού ἐκτρέφεται τόσο ἀπό τή δύναμη τῆς παραδοσιακῆς στρατιωτικῆς ἱεραρχίας ὅσο καί ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ ἀντιπαράθεση μέ τήν Τουρκία δίνει πολλά ἀτοῦ στούς στρατοκράτες νά παίζουν τούς ἀναντικατάστατους καί νά ἐπιβάλλουν τό δικό τους πρότυπο πειθαρχίας."

3) Προσδιορίζει σ'αὐτά τά πλαίσια τή δυναμική τοῦ κινήματος: "Ἡ δυνατότητα-μας νά παρεμβαίνουμε στό στρατό δέν εἶναι συνάρτηση τῆς δύναμης μας σάν χῶρος, ἀλλά τῆς ἀδυναμίας τῶν ὑπόλοιπων πολιτικῶν δυνάμεων νά παρέμβουν πάνω ἀπό τό ζήτημα τοῦ στρατοῦ μέ ἀποφασιστικό τρόπο, ἀκριβῶς ἐξαιτίας τῆς πολιτικῆς τους ἀτολμίας νά θίξουν τό στρατιωτικό μηχανισμό". (Σημ.1)

Ἡ ἀποψή μας εἶναι ὅτι ἡ πραγματικότητα κινεῖται στήν ἀντίθετη ἀκριβῶς κατεύθυνση:

Ὁ ἐκσυγχρονισμός τοῦ στρατοῦ, σάν κεντρικό σημεῖο τῆς συνολικῆς στρατηγικῆς τῆς ἀστικῆς τάξης, ἄρχισε ἐπί χούντας καί συνεχίστηκε μέ ταχύτατους ρυθμούς ἀπό τίς κυβερνήσεις τόσο τῆς Ν.Δ. ὅσο καί τοῦ ΠΑΣΟΚ. Κεντρικές πλευρές τῆς ἐκσυγχρονιστικῆς πολιτικῆς, ἀπό τό 74 καί μετά, ἦταν ἡ ἐνίσχυση τῆς δύναμης τοῦ στρατοῦ καί ἡ πολιτική καί ἰδεολογική ἀποκατάσταση τοῦ ρόλου του στή κοινωνία μετά τό "σφάλμα" τῆς δικτατορίας: Ἡ Ἑλλάδα ἀπό τόν καιρό τῶν πρώτων κυβερνήσεων τῆς Ν.Δ., εἶναι ἡ δεύτερη, μετά τίς ΗΠΑ, χώρα σέ ποσοστό πολεμικῶν δαπανῶν σέ σχέση μέ τό εθνικό εἰσόδημα. Διατηρεῖ τό μεγαλύτερο ποσοστό στρατευμένης νεολαίας μετά τό Ἰσραήλ. Ὁ ἐκσυγχρονισμός στή διοίκηση, ἡ ἐκπαίδευση τῶν στελεχῶν, ἡ ἀναδιοργάνωση τῶν μονάδων, ἔχουν φέρει τόν ἑλληνικό στρατό σήμερα πολύ μακριά ἀπό τή κατάσταση πού ὑπῆρχε στά τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 60. Ἡ Ἑλλάδα σ'αὐτό τό διάστημα ἀπόκτησε τή ὑπεροπλία στόν πόλεμο στόν ἀέρα, στόν πόλεμο πού ἀπαιτεῖ τή πιό προηγμένη τεχνολογία. Ταυτόχρονα τό Καραμανλικό ὄνειρο γιά μιά πολεμική βιομηχανία πού ἀπό τό μεταποιητικό ἐπίπεδο νά περνάει στό κατασκευαστικό γίνεται πραγματικότητα: Ἡ πολεμική βιομηχανία διεκδικεῖ μιά ἀπό τίς πρῶτες θέσεις στό κατάλογο τῶν ἑλληνικῶν

ἐξαγωγῶν

Ἐπί ΠΑΣΟΚ ἡ "ἐθνική προσπάθεια" ἐκσυγχρονισμοῦ τοῦ στρατοῦ παίρνει διαστάσεις παροξυσμοῦ. Τό τεράστιο ὕψος πολεμικων δαπανῶν δημιουργεῖ ἐπίπεδα ρεκόρ γιά τίς μικρές χῶρες, μέ τήν "ἀγορά τοῦ αἰώνα". Πραγματοποιεῖται, ἄτυπα, ἡ στράτευση στά 18. Ξαναζεστ:νεται ἡ ὑπόθεση τῆς στράτευσης τῶν γυναικῶν. Δοκιμάζεται γιά πρώτη φορά ἡ ἰδέα μισθοφορικῶν μονάδων σέ τομεῖς πού ἀπαιτεῖται ὑψηλή εἰδίκευση καί μεγάλη ἀποτελεσματικότητα (χειριστές τῶν ὑπερσύγχρονων τεθωρακισμένων LEOPARD). Ὁ στρατός ξεπερνᾶ ὁριστικά τήν εἰκόνα διασπάρτων σ'ὅλη τήν χώρα σωμάτων μέ ρόλο χωροφύλακα, συγκεντρώνεται στά "θερμά σημεῖα " (Ἔβρος, νησιά), ἐνῶ, γιά πρώτη φορά ἀπό τό 22, συζητιῶνται καί παρεμβάσεις-του ἔξω ἀπό τά σύνορα στό πλευρό τῆς πάντα δραστήριας ἑλληνικῆς διπλωματίας. (Λίβανος, ἰδέες γιά ἑλληνική "εἰρηνευτική" δύναμη στό μέτωπο Ἰράν-Ἰράκ.). Παράλληλα ὁλοκληρώνεται ἡ ἀναβάπτιση τοῦ στρατοῦ στή κοινή γνώμη, μέ τήν καταξίωσή-του σάν ὑπερασπιστή τῆς Ἐθνικῆς Ἀνεξαρτησίας ἤ καί τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος τῆς χώρας. Ἔτσι σήμερα ὁ στρατός ὄχι μόνο δέν παρουσιάζει "καθυστέρηση σέ σχέση μέ τά φαινόμενα καπιταλιστικοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ" ἀλλά ἀντίθετα ἁρμονική ἔνταξη στούς οἰκονομικούς, πολιτικούς, διπλωματικούς χειρισμούς τῆς ἀστικῆς τάξης.

Τό δεύτερο σκέλος τῶν ἀντιρρήσεων τῆς θεωρίας τῆς καθυστέρησης εἶναι τό ζήτημα τοῦ ἐκδημοκρατισμοῦ. Εἶναι ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι αὐτές οἱ ἐξελίξεις στό ρόλο τοῦ στρατοῦ προωθήθηκαν μέ τρόπο "δημοκρατικό". Ὄχι βέβαια μέ τήν ἔννοια τῆς κατοχύρωσης τῶν πολιτικῶν καί συνδικαλιστικῶν ἐλευθεριῶν τῶν φαντάρων. Ἀντίθετα, μέ τήν ἔννοια ὅτι τόν καθοδηγητικό ἔλεγχο σ'ὅλη αὐτή τήν ἐξέλιξη εἶχε τό ἐπιτελεῖο τῶν ἀστικῶν κοινοβουλευτικῶν δυνάμεων, γύρω ἀπό τόν Καραμανλή ἀρχικά, γύρω ἀπό τό ΠΑΣΟΚ σήμερα. Ἡ περίφημη ἀντίθεση "πολιτικῶν δυνάμεων-στρατοκρατίας" δέν ὑπάρχει μέ κεντρική σημασιά ἀπό τό 74 καί μετά. Ἀκόμα καί ὅπου ἐμφανίζεται (σέ δευτερεύουσες ἀντιθέσεις) τόν ἡγετικό ρόλο στήν ἐπιλογή τοῦ τί:του τοῦ συμβιβασμοῦ ἔχει τό πολιτικό ἐπιτελεῖο. Χαρακτηριστικό γιά τό ἄν αὐτό τό ἐπιτελεῖο ἔδειξε "ἀτολμία" ἀπέναντι στούς στρατοκράτες, εἶναι τό ὅτι ὁ Καραμανλῆς χαρακτηρίστηκε "σφαγέας" τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν, ἀπό τόν τρόπο πού ἀντιμετώπισε τίς ἐπί μέρους ἀντιρρήσεις στελεχῶν τοῦ στρατοῦ στό συνολικό πρόγραμμα ἐκσυγχρονισμοῦ τοῦ στρατοῦ. Πολύ περισσότερο σήμερα πού, ἔχοντας ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τό κρίσιμο σημεῖο τοῦ 74, ἡ πολιτική ἔνταξη τῶν στρατοκρατῶν στό κυρίαρχο πρόγραμμα τοῦ ἀστισμοῦ εἶναι πολύ πιό προχωρημένο. Παράδειγμα γι'αὐτό εἶναι ἡ πολιτική ὑποστήριξη τοῦ ΓΕΣ σέ ἐπιλογές τοῦ ΠΑΣΟΚ πού προβλήθηκαν σάν "προωθημένες ἀνεξαρτησιακές" (χειρισμοί ΝΑΤΟ, Στωατηγεῖο Λάρισσα, ἀσκήσεις Λήμνου κ.λ.π.). Μ'αὐτή τήν ἔννοια διατυπώσεις ὅπως "-(στρατιωτικός) μηχανισμός πού στήν ἱεραρχία του βρίσκονται ἄνθρωποι πού ἀναδείχτηκαν κατά τή διάρκεια τῆς χούντας, πού πρωταγωνίστησαν στήν κυπριακή προδοσία καί πού εἶναι ἐκπαιδευμένοι ἀπό τό ΝΑΤΟ..." (σημ. 2) ἔχουν σήμερα σχετική σημασία: Ἔχουν σημασία γιά τήν συμπεριφορά πού ἀντιμετωπίζουν οἱ στρατιῶτες ἀπό κάποιους διοικητές. Ἔχουν σημασία γιά κάποιους ἑλιγμούς τοῦ Δροσογιάννη καί τοῦ ΓΕΣ, γιά τό πώς ἑνοποιεῖται κάθε φορά τό σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν στούς προσανατολισμούς τῆς στρατιωτικῆς καί πολιτικῆς ἡγεσίας. Σίγουρα ὅμως δέ ἔχουν τή σημασία κάποιας κεντρικῆς ἀντίθεσης πού καθορίζει τή πορεία τοῦ στρατοῦ. Τό τελικό ἐπιχείρημα τῆς ἄποψης τῆς "καθυστέρησης" εἶναι ἡ περιγραφή τῆς κατάστασης πού ἐπικρατεῖ στίς μονάδες:

Τά χαρακτηριστικά τῆς βαρβαρότητας στίς μονάδες, τῶν καψονιῶν καί τῶν φυλακῶν, τῆς ἄρνησης ὁποιασδήποτε ἐλευθερίας καί δικαιώματος γιά τούς φαντάρους, εἶναι ἀκριβῶς χαρακτηριστικά τοῦ ἀστικοῦ δημοκρατικοῦ στρατοῦ καί ὄχι κάποιου καθυστερημένου (ἀστοτσιφλικάδικου;) ἐνόπλου σώματος πού γιά λόγους ἀνεξήγητους ἔμεινε πίσω ἀπό τήν ὑπόλοιπη κοινωνία. Τέτοια χαρακτηριστικά ὑπάρχουν πολύ ἔντονα σέ στρατούς "ὑπεράνω καθε ὑποψίας", γιά καθυστέρηση: Ἄς σκεφτοῦμε τό μῆκος τῆς θητείας στό Ἰσραήλ, τίς "ἀνθρώπινες συνθῆκες" στούς στρατῶνες τῶν Γάλλων ἀλεξιπτωτιστῶν, ἤ τίς "πολιτικές καί συνδικαλιστικές ἐλευθερίες" τῶν ἀμερικανῶν πεζοναυτῶν ἤ τοῦ Ἰταλικοῦ πεζικοῦ. Τά μοναδικά "ἐναλλακτικά" παραδείγματα εἶναι τῆς Φιλανδίας, τῆς Δανίαc καί τῆς Ὁλλανδίας, ὅπου οἱ καπιταλιστές ἔχουν παραχωρήσει τό δικαίωμα τοῦ συνδικαλισμοῦ στούς στρατῶνες: μέσα σέ πολύ συγκεκριμένες ἱστορικές καί κοινωνικές συνθῆκες, ὅπου ἡ ἐνσωμάτωση εἶναι ἡ βασική μορφή ἀντιμετώπισης τῶν κοινωνιῶν συγκρούσεων, καί μέ πλούσιες ἐναλλακτικές δυνατότητες ἐλέγχου τῆς

πειθαρχίας (συνδικαλιστική γραφει
οκρατία,σαφή καί άποδεκτά όρια
τών έπιτρεπομένων δραστηριοτήτων
κ.λ.π.).

*　　　*　　　*

Έτσι,τελικά,μπορούμε νά πούμε
πώς ό ελληνικός στρατός σήμερα λει
τουργεί σάν τυπικός άστικός δημοκ
ρατικός στρατός.Σάν τόν "ένοπλο
μπάτσο" τής άστικής τάξης στή προ
σπάθεια-της νά άντιμετωπίσει τή
κρίση.Προσπάθεια πού,έκτός άπό τή
μεγιστοποίηση τής έκμετάλλευσης
στό έσωτερικό τής χώρας,στηρίζεται
καί στήν έπαναδιαπραγμάτευση τής
θέσης της μέσα στήν ίμπεριαλιστι-
κή άλυσίδα.Πού γιά τήν Έλλάδα ση
μαίνει τό νά άναδειχτεί σέ πιό ίσ
χυρό άπό τήν Τουρκία έταίρο τού ί
μπεριαλισμού στήν περιοχή:Πιό ίσ-
χυρό οίκονομικά,πιό σταθερό πολι-
τικά,πιό άποτελεσματικό διπλωματι
κά,άλλά καί πιό ίσχυρό στρατιωτι-
κά.

Αύτή είναι ή βάση τής μιλιτα-
ριστικής έξόρμησης τών έλλήνων κα
πιταλιστών πού άναπτύσσεται τά τε
λευταία χρόνια,καί πού θά όξύνεται
όσο δέν έμφανίζεται προοπτική άνά
καμψης μέσα άπό τήν κρίση.Μιλιταρ
ρισμός πού σημαίνει:μεγαλύτερες
"θυσίες" τών έργατών γιά τίς πολε
μικές δαπάνες-συνθλιβή τής νεολαί
ας στήν πιό μακριά θητεία τής Εύ-
ρώπης -άκόμα περισσότερη καταπίε-
ση μέσα στούς στρατώνες,λόγω έντα
σης τής έκπαίδευσης καί πίεσης γιά
πιό παραγωγική θητεία-όλο καί με-
γαλύτερη στρατιωτικοποίηση τής έλ
ληνικής κοινωνίας.Μιά πολιτική πού
στίς ήδη δυσβάστακτες συνθήκες τής
κρίσης,στήν άνεργία καί τήν λιτό-
τητα,στήν άβεβαιότητα καί τήν κα-
τάρρευση τών έλπίδων,προσθέτει έ-
να ίδιαίτερο βάρος γιά τήν έργατι
κή τάξη καί τήν νεολαία.Τό κατά
πόσο αύτό τό βάρος άρχίζει νά ξε-
περνά τά όρια άνοχής,όρια πού ένι
σχύονται άπό τό σωβινισμό καί τήν
πλήρη άστική κυριαρχία στήν πολι-
τική σκηνή,αύτή είναι ή κοινωνική
βάση τού κινήματος γιά τό στρατό.

Πρόκειται γιά μιά διαδικασία
πού έμφανίζεται μέ τούς πιό διαφο
ρετικούς τρόπους:κεντρική "φιγού-
ρα" είναι ό στρατιώτης πού (-έρχό
μενος άπό τήν καταπίεση καί τό ά-
διέξοδο τού σχολείου- άντιμετωπί-
ζει τήν καταπίεση καί τήν βαρβαρό
τητα τού στρατώνα ξέροντας ότι τό
περιμένει ή άβεβαιότητα τής άνερ-
γίας-) άρχίζει νά άντιστέκεται μέ
σα στίς μονάδες. Άπό δίπλα,στή μα
θητική ή στήν έργατική νεολαία ό-
λο καί πλαταίνει μιά άντιμετώπιση
τής θητείας σάν τό Κάτεργο,πού πρέ
πει μέ κάθε τρόπο νά άποφευχθεί.
Άντιδράσεις πού ή κοινωνία άρχί-
ζει νά άναγκάζεται νά άποδέχεται,
είτε ύποκριτικά,είτε άδιαφορα εί-
τε μέ έκδηλώσεις συμπαράστασης.
Τήν ίδια ώρα τά κόμματα τής ρεφορ
μιστικής άριστεράς συλλαμβάνοντας
τό σήμα πού έρχεται άπό τόν κοινω
νικό ίστό,άρχίζουν νά μιλάνε γιά
τό στρατό...

αντιμιλιταριστικη παλη ή εκδημοκρατισμος του στρατου;

Τό ζήτημα τής στρατηγικής προ
οπτικής τού κινήματος γιά τό στρα
τό τίθεται άπό τήν ίδια τήν άναπτ
τυξη τού κινήματος,άλλά καί άπό
τίς παρεμβάσεις τού ΠΑΣΟΚ καί τής
ρεφορμιστικής άριστεράς:"ύπάρχει
ζήτημα άλλαγών στό στρατό άλλα δέ
μπορεί αύτό νά προωθηθεί μέσα άπό
διαδικασίες κινήματος" δηλώνει ό
Δροσογιάννης.Δήλωση πού συνοψίζει
καί τήν ταχτική τών κομμάτων της ά
ριστεράς.Ταχτική πού έξαντλείται
σέ πιέσεις στό ΠΑΣΟΚ γιά τήν προ-
ώθηση κάποιων "θετικών μέτρων" βελ
τίωσης τής ζωής τών στρατιωτών,χω
ρίς ποτέ νά φτάνει στή διεκδίκηση
δυνατοτήτων κινήματος ίδίως μέσα
στό στρατό.

Άκόμα όμως καί άναμεσα στό κό
σμο πού κινητοποιείται γύρω άπό
τίς πρωτοβουλίες τών έπιτροπών φα
ντάρων,τό ζήτημα τής στρατηγικής
δέν έχει συζητηθεί παρά μέ τό γε-
λοίο τρόπο τού άν μιλάμε γιά κίνη
μα ένάντια στό στρατό ή γιά κίνη
μα γιά τό στρατό:

Ή πρώτη άποψη,σ'ένα άφηρημέ-
νο έπίπεδο,έχει θεωρητικά δίκηο:
Ό χαρακτήρας τού στρατού δέν μπο
ρεί νά άλλάξει μέ κάποιες μεταρρυ
θμίσεις - άντίθετα όλη ή πείρα τού
έπαναστατικού κινήματος έχει έπι-
βεβαιώσει τήν στρατηγική τής διά-
λυσης του.Τό ζήτημα είναι ότι αύ-
τές οί θεωρητικές άρχές μπορούν
νά άποτελέσουν άμεσα συνθήματα πά
λης τού κινήματος μόνο σέ περιό -
δους έπαναστατικής κρίσης.Μόνο σέ
στιγμές πού παίζεται ή έξουσία μπο
ρεί νά κριθεί πρακτικά τό ζήτημα
τής διάλυσης τού στρατού καί τής
άντικατάστασης του μέ άλλου τύπου
ένοπλες όργανώσεις τών μαζών.

Έτσι σέ περιόδους σάν τήν σημε
ρινή,τό καθήκον μιάς έπαναστατικής
άντιμιλιταριστικής αποψης είναι,
στή βάση τής συγκεκριμένης άνάλυ-
σης τών συνθηκών στό στρατό,τό νά
προσδιοριστούν κάποιοι πιό συγκεκ
ριμένοι στόχοι:στόχοι πού νά έπιτ
ρέπουν τήν άνάπτυξη τής πάλης ένά
ντια στό στρατό σήμερα μέσα κι έ-
ξω άπ'τούς στρατώνες - στόχοι πού
νά συγκροτούν κίνημα ίκανό νά άλ-
λάζει τήν πραγματικότητα,άλλά καί
τά μυαλά τών άνθρώπων.Ξεπερνόντας
όλα αύτά τά προβλήματα μέ μιά έξυ
πνακίστικη καί ύποτίθεται χουμορι
στική διάθεση οί σύντροφοι τής ά-
ποψης "είμαστε προδότες - δε πάμε
στό στρατό" - "πεντάλεπτη θητεία-
προαιρετική",καταλήγουν νά λειτου
ργούν σάν καρικατούρα τού άντιμι-
λιταρισμού,νά ένισχύσουν έμεσα τίς
έθνικιστικές τάσεις τίς τόσο ριζω
μένες στήν έλληνική κοινωνία άλλά
καί στά μυαλά τών άριστερών.

Ή δεύτερη άποψη,ή άποψη "γιά
τό στρατό",έχει προβλήματα σέ δύο
έπιπεδα:

* Θεωρεί ότι ένας άντιμιλιτα-
ριστικός προσανατολισμός θά ξέκο-
βε τό κίνημα άπό τίς πλατιές μάζες
καί ίδίως τούς φαντάρους:"...(γιά
τήν άντιμιλιταριστική άποψη) τό κί
νημα γιά τό στρατό είναι κίνημα έ
νάντια στό στρατό.Άρα παύει νά
στηρίζεται στούς φαντάρους,καί
στή μάζα τού κόσμου έξω άπ'τό
στρατό,καί μεταθέτει τή στήριξη
του σέ έκείνες τίς στενές δυνάμεις
τής κοινωνίας πού μέ τόν ένα ή τό
άλλο τρόπο προσπαθούν νά αρνηθούν
τό στρατό είτε άτομικά ("τρελλόχα
ρτο") είτε άπλά ίδεολογικά"(Σημ.1)
Πρόκειται γιά μιά αύθαίρετη κριτι
κη,πού απλά άναποδογυρίζει τήν
πραγματικότητα:Τό κομμάτι τής κοι
νωνίας πού είναι πιό άποφασιστικά
ένάντια στό στρατό είναι οί ίδιοι
οί φαντάροι:Άν τό μίσος τών στρα
τιωτών άπέναντι στό στρατό μπορού
σε νά έκφραστεί ένιαία καμμία δύ-
ναμη δέν θά μπορούσε νά σώσει τό
στρατό.Αύτό άκριβώς είναι καί τό
καθήκον μιάς έπαναστατικής δράσης
ή έπεξεργασία αύτού τού βουβού μί
σους σέ στόχους,σέ μορφές πάλης σέ
μορφές όργάνωσης,ή μετατροπή του
σέ ζωντανή δύναμη-σέ κίνημα τών
στρατιωτών.Έτσι ό άντιμιλιταρισ-
μός στηρίζεται άποφασιστικά στήν
πάλη μέσα στούς στρατώνες,πάλη πού
δέν έχει καμμιά άλλη ύπαρκτή έκδο
χή παρά σάν πάλη ένάντια στό στρα
τό.Έδώ οί σ. άπλά συγχέουν τούς
στόχους τής περιόδου,τίς αίχμές
τής πάλης μέ τόν χαρακτήρα καί τή
αύθόρμητη δυναμική της.Μέ τόν ίδιο
τρόπο θά μπορούσαν νά μάς πούν πώς
οί έργάτες παλεύοντας π.χ. γιά αύ
ξήσεις δέν παλεύουν ένάντια στόν
καπιταλισμό άλλά για τόν καπιταλι
σμό.

* Ή δεύτερη πλευρά αύτής τής
άποψης άρχίζει μέ τήν συνάντηση
της μέ τήν θεωρία τής "καθυστέρη-
σης τού στρατού": Άντιμετωπίζοντας
τό στρατό σάν τό τελευταίο κομμάτι
τής κοινωνίας πού δέν έχει προχω-
ρήσει ή άστικοδημοκρατική όλοκλή-
ρωση,προσδιορίζουν τό"στάδιο" τής
διεκδίκησης τής δημοκρατιας στό

Συναδέλφωση Ρώσων καί Γερμανών στρατιωτών στό μέτωπο μετά τήν ανακοίνωση τῆς ἀνακωχῆς (1918)

στρατό σέ διάκριση μέ τά ἀντιμιλιταριστικά-ἐπαναστατικά καθήκοντα πού ὑποτίθεται πώς ἀκολουθοῦν. Ἔτσι στά μυαλά αὐτῶν τῶν συντρόφων τό κίνημα γιά τό στρατό, σημαίνει τή διεκδίκηση τέτοιων κατακτήσεων χωρίς μέν νά ἀμφισβητοῦν τήν ὕπαρξη καί τήν λειτουργία τοῦ ἀστικοῦ στρατοῦ σάν τέτοιου, κατωχυρώνουν δημοκρατία-συνδικαλισμό καί ἀνθρώπινη διαβίωση στούς φαντάρους Μ᾽αὐτή τήν ἄποψη ἀναπτὺσσεται ἡ αὐταπάτη τῆς ἀμεσότητας αὐτῶν τῶν κατακτήσεων καί τῆς δυνατότητας "πλατειῶν δημοκρατικῶν" συμμαχιῶν γιά τήν ἐπίτευξή τους, πού ἔτσι κι ἀλλιῶς -πιστεύουν- δεν ἀπαιτεῖ ἰδιαίτερους ἐπαναστατικούς τριγμούς Τό κύριο χαρακτηριστικό αὐτῆς τῆς ἄποψης εἶναι ὁ ΟΥΤΟΠΙΚΟΣ χαρακτήρας της: Ἡ δωδεκάμηνη θητεία, οἱ πολιτικές καί συνδικαλιστικές ἐλευθερίες ἡ ἀνθρώπινη ζωή στούς στρατῶνες, εἶναι μέν "δημοκρατικοί" στόχοι- δέν μποροῦν ὅμως στήν Ἑλλάδα σήμερα, νά πραγματοποιηθοῦν μέ τήν συγκατάθεση τῶν καπιταλιστῶν, πού σήμερα ἔχουν σάν ὅρο γιά τήν ἐπιβίωση τους τήν ὕπαρξη ἑνός στρατοῦ ἴσχυροῦ, ἀπόλυτα πειθαρχημένου, καί μέ τό μικρότερο δυνατό οἰκονομικό κόστος. Πολύ περισσότερο πού μέ τήν διεκδίκηση τῶν πολιτικῶν καί συνδικαλιστικῶν ἐλευθεριῶν, διεκδικοῦμε τήν δυνατότητα διαμόρφωσης συλλογικῆς γνώμης τῶν φαντάρων καί τήν δυνατότα ἐπιβολῆς της, ἀνεξάρτητα ἀπό τίς διαταγές τῆς ἱεραρχίας. Ἡ κατοχύρωση αὐτῶν τῶν δυνατοτήτων δέν μπορεῖ νά γίνει μέ μόνιμο καί οὐσιαστικό τρόπο σέ κανένα ἀστικό στρατό, γιά τί διαλύει τήν στρατιωτική ἱεραρχία, δίνει στό στρατό χαρακτηριστικά "μή στρατοῦ" ἀλλά ἐπικίνδυνου "ὁπλισμένου ὄχλου". Ὁ μόνος τρόπος νά κινηθοῦμε μ᾽αὐτήν τήν ἄποψη εἶναι τό νά ἀρχίσουμε τίς ἐκπτώσεις στίς διεκδικήσεις, ζητώντας "Φιλανδοποίηση" τοῦ στρατοῦ. Ὅμως κατά τήν προσφιλή ἔκφραση αὐτῶν τῶν συντρόφων "Ἐδῶ εἶναι Βαλκάνια".

* * *

Στά Βαλκάνια τοῦ ΠΑΣΟΚ, λοιπόν, σήμερα, τί μπορεῖ μπορεῖ νά σημαίνει ἀντιμιλιταριστική πάλη;

* Σημαίνει, κατ᾽ἀρχήν, <u>πάλη τῶν στρατιωτῶν μέσα κι ἔξω ἀπ᾽τίς μονάδες.</u> Πάλη πού ξεκινάει ἀπό τά πιό μικρά" καί καθημερινά ἐπισόδεια τῆς στρατιωτικῆς ζωῆς (καψόνια, φυλακές συσσίτια, ἀγγαρείες, ἄδειες...). Πάλη πού διεκδικεῖ τό δικαίωμα γνώμης καί κρίσης τῶν φαντάρων πάνω σέ ὅλα τά ζητήματα πού τούς ἀφοροῦν, πάλη πού ἀπέναντι στίς πιέσεις γιά τυφλή πειθαρχία διεκδικεῖ τό δικαίωμα τῆς συνδικαλιστικῆς ὀργάνωσης καί δράσης τῶν φαντάρων. Πάλη πού διεκδικεῖ τό δικαίωμα πολιτικῆς γνώμης (ἐφημερίδες βιβλία, συζήτηση...), πολιτικῆς στάσης (συμμετοχῆς σέ διαδηλώσεις, συγκεντρώσεις) ἤ καί πολιτικῆς ἀντίστασης σέ διαταγές (π.χ. ἀπεργοσπαστικές ἤ κατασταλτικές παρεμβάσεις τοῦ στρατοῦ).

* Σημαίνει μέσα <u>στό ἐργατικό κίνημα καί τήν νεολαία πάλη ἐνάντια στή στρατιωτικοποίηση τῆς κοινωνίας.</u> Συνδέοντας τούς ἐργατικούς ἀγῶνες ἐνάντια στή λιτότητα μέ τή πάλη ἐνάντια στίς πολεμικές δαπάνες. Συνδέοντας τούς ἀγῶνες τῆς νεολαίας ἐνάντια στήν ἀνεργία ἤ τήν ταξική ἐπιλογή μέ τήν πάλη γιά τή 12μηνη θητεία, ἐνάντια στή στράτευση στά 18, ἐνάντια στή στράτευση τῶν γυναικῶν. Συνδέοντας τή διεκδίκηση αὐθεντικῶν συνδικαλιστικῶν καί πολιτικῶν ἐλευθεριῶν τῶν ἐργατῶν ἤ τῶν μαθητῶν μέ τήν πάλη ἐνάντια στή καταπίεση τῶν φαντάρων. Σημαίνει πάλη γιά νά σταματήσουν οἱ δολοφονίες ἤ ὁ ἐξευτελισμός τῶν νέων πού ἀρνοῦνται νά ὑπηρετήσουν μαζί μέ τήν ἀπαίτηση μέτρων πού νά σταματήσουν ἄμεσα τίς αὐτοκτονίες τῶν στρατιωτῶν.

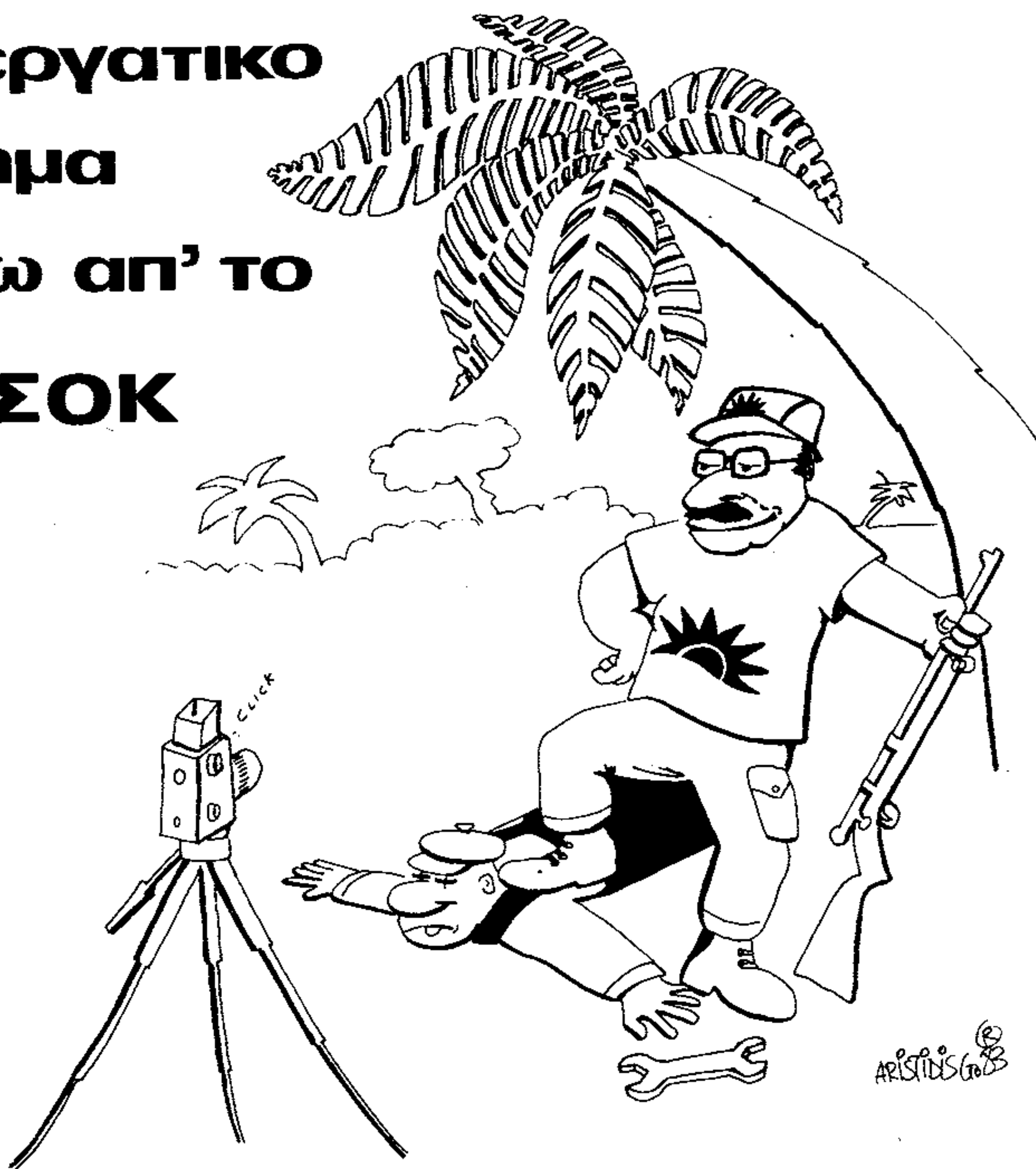
Συνολικά σημαίνει πώς ξεκινόντας ἀπο τό σημερινό, ὑπαρκτό ἐπίπεδο τῶν μαζικῶν ἀγώνων, προσπαθεῖς νά ἑνώσεις ὅλες τίς κοινωνικές ἀντιστάσεις στό μιλιταρισμό τῶν καπιταλιστῶν. Πρόκειται γιά τό ἄνοιγμα, στήν αντιπαράθεση ἀστικῆς ἐξουσίας-ἐκμεταλλευομένων μαζῶν, ἑνός μετώπου στρατηγικῆς σημασίας. Ἑνός μετώπου πού ἀναγκαστικά θά μείνει ἀνοιχτό μέχρι τήν κορύφωση αὐτῆς τῆς ἀντιπαράθεσης, μέχρι τήν ἐπανάσταση, ἑνός μετώπου πού πιθανά θά κρίνει καί τήν ἔκβαση αὐτῆς τῆς κορύφωσης.

Τό σχόλιο ἔρχεται φυσιολογικά στά χείλη διάφορων "παλαιῶν πολεμιστῶν". Πάλι ἐπαναστάσεις ὀνειρεύονται οἱ ἀριστεριστές! Τό ζήτημα εἶναι ὅτι αὐτή εἶναι "ἡ μοναδική πολιτική πού ἀποδίδει": Ἄν δοῦμε τά δύο προηγούμενα χρόνια, θά δουμε ὅτι μιά τέτοια ταχτική "ἐφόδου στόν οὐρανό" ἔφερε περισσότερα συγκεκριμμένα ἀποτελέσματα ἀπ᾽ὅσα θά φαντάζονταν ποτέ καί οἱ πιό αἰσιόδοξοι ὀπαδοί τῶν "ρεαλιστικῶν ἐλιγμῶν".

<u>Σημ. 1.</u> Πρόκειται γιά ἀποσπάσματα ἀπό τήν προκήρυξη τῆς "Ρήξης", πού κυκλοφόρησε στίς 24/10 μέ τίτλο: "ΚΑΠΟΙΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ".

<u>Σημ. 2.</u> Ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς Β᾽ Παν/κης συνάντησης τῶν Ἐπιτροπῶν στρατιωτῶν-ναυτῶν-σμηνιτῶν.

το εργατικο κινημα κατω απ' το ΠΑΣΟΚ

Η άνοιξη του 1983 ήταν το αποκορύφωμα μιας σειράς αποσπασματικών αντιστάσεων στην πολιτική του ΠΑΣΟΚ που χαρακτήρισαν όλη την προηγούμενη περίοδο. Αρχίζοντας με την απεργία στην Κίνηση και καταλήγοντας στις κινητοποιήσεις ενάντια στο απεργοσπαστικό νομοσχέδιο για την "κοινωνικοποίηση", για πρώτη φορά από την Γενική Απεργία του 1976 ενάντια στον 330 ξεσπάει μια τόσο γενικευμένη αντίστασή του εργατικού κινήματος. Για πρώτη φορά άνοιξε, έστω και προς στιγμή, ξανά η δυνατότητα να κτιστεί η ενότητα και ο συντονισμός από τα κάτω, να ξεφύγει το εργατικό κίνημα από το ασφυκτικό αγκάλιασμα του κρατικού συνδικαλισμού.

Όμως, οι εργαζόμενοι στην Κίνηση περιμένουν ακόμα την ικανοποίηση των αιτημάτων-τους, ή "κοινωνικοποίηση" στην Κοινή Ωφέλεια είναι μια πραγματικότητα και σήμερα οι μεμονωμένες δυναμικές αντιστάσεις, όπως η απεργία στην Τράπεζα Πίστεως, δεν μεταβάλλουν το συνολικό κλίμα που επικρατεί στο εργατικό κίνημα. Η αδράνεια και η παθητικοποίηση κυριαρχούν —και απ' ότι φαίνεται θα κυριαρχούν για αρκετό καιρό ακόμα στους τόπους δουλειάς.

Σήμερα, η κάθε προσπάθεια παρέμβασης στο εργατικό κίνημα, αν θέλει να έχει την παραμικρή πιθανότητα επιτυχίας, δε θα πρέπει μόνο να αναγνωρίσει αυτή την μεταστροφή του κλίματος, αλλά και να εξηγήσει την διαδικασία εξέλιξής-της φθάνοντας σε συγκεκριμένα συμπεράσματα για το ποιες μορφές μπορεί να πάρει αυτή η παρέμβαση κρίνοντας τα τρία βασικά σημεία της περιόδου: Την διαδικασία γραφειοκρατικοποίησης του συνδικαλιστικού κινήματος, την συνολική πτώση από το γενικό κλίμα και την απογοήτευση από την ήττα της άνοιξης και την αποδέσμευση λίγων, αλλά σημαντικών, εργατών και εργατριών από τα ρεφορμιστικά κόμματα.

μια νεα συνδικαλιστικη γραφειοκρατια ανατελει

Για το ΠΑΣΟΚ ήταν φανερό ότι, από τη μια δεν ήταν σε θέση να ελέγξει αποφασιστικά το εργατικό κίνημα με βάση την τρομοκρατία του 330 και από την άλλη δεν μπορούσε να στηριχθεί στον κρατικό συνδικαλισμό των διορισμένων Καρακίτσων που ούτε είχαν επιρροή στο εργατικό κίνημα ούτε συνδεόντουσαν με το ίδιο το ΠΑΣΟΚ μέσα από οργανωτικά κανάλια. Η ταυτόχρονη ανάπτυξη, μετά την Χούντα, μιας νέας συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας που στήριζε τη δύναμή-της στην άμεση σχέση με το κίνημα, τόσο λόγω προέλευσης, όσο και πολιτικής-της δύναμης μέσα σ' αυτό, άνοιξε νέες προοπτικές στο ΠΑΣΟΚ για έλεγχο των εργατικών αγώνων από τα μέσα.

Έτσι, για την κυβέρνηση ήταν καθαρό ότι έπρεπε να ενισχύσει ένα συνδικαλισμό, που η δύναμή-του δεν θα πήγαζε από την εξάρτησή-του από το κράτος, κύρια, αλλά από τη σχέση "εκπροσώπησης" που θα είχε με τους μαζικούς χώρους, έτσι ώστε ν' αποφεύγονται οι άγριες και ανεξέλεγκτες απεργίες που χαρακτήρισαν την περίοδο της Νέας Δημοκρατίας.

Ο αντι - 330 ήρθε να καλύψει ακριβώς αυτό το κενό και να νομιμοποιήσει τον συνδικαλισμό στον βιομηχανικό χώρο βάζοντας τα πλαίσια που θα μπορούσε να κινηθεί μια διαδικασία ελέγχου του κινήματος από τα μέσα. Ο νόμος, από τη μια κατοχυρώνει "βασικά" συνδικαλιστικά δικαιώματα και από την άλλη βγάζει παράνομες εκείνες τις μορφές κινητοποίησης που ξεπερνούν τα πλαίσια της "συνεργασίας" εργοδότη- εργαζόμενου. (Εμπόδιση απεργοσπαστών, σύγκρουση με εργοδότη κλπ).

Ένας παράγοντας που βοήθησε το ΠΑΣΟΚ στην επιβολή του νέου νομικού συνδικαλιστικού πλαισίου ήταν η οικονομική κρίση. Στον εργοστασιακό χώρο αυτό που καθόρισε το μέγεθος και την ποιότητα των αντιστάσεων στην κυβερνητική πολιτική ήταν το φάσμα της ανεργίας. Όταν η ανεργία σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ πλησιάζει το 10% (στη Θεσσαλονίκη, μόνο, το 12% περίπου) είναι δύσκολο για τους εργαζόμενους να αποφασίσουν την όποια απεργία για αιτήματα γύρω από αυξήσεις και συνθήκες δουλιάς και να ξεπεράσουν τα νομικίστικα πλαίσια δράσης, έχοντας σαν πιθανή προοπτική την απόλυση και το πενιχρό επίδομα ανεργίας.

Όμως, το ΠΑΣΟΚ στον ιδιωτικό τομέα προχώρησε ακόμα περισσότερο. Όταν, η ίδια η ανεργία ανάγκασε τους εργαζόμενους στις "προβληματικές" επιχειρήσεις ν' απαιτήσουν δυναμικά το δικαίωμα στη δουλειά, όταν χιλιάδες εργάτριες και εργάτες στην ΠΥΡΚΑΛ, την ΛΑΡΚΟ, τις χαρτοβιομηχανίες, την ζυθοποιία κινητοποιήθηκαν για να μη καταταγούν στον εφεδρικό στρατό των άνεργων, το ΠΑΣΟΚ πέρασε, βέβαια μετά από εκλεκτικές επιλογές, στις"κοινωνικοποιήσεις", στην πεμπτουσία αυτοαστυνόμευσης του εργατικού κινήματος. Με τις "κοινωνικοποιήσεις" στις επιχειρήσεις που η κυβέρνηση θεώρησε σημαντικές για την "εθνική οικονομία", προσπαθήθηκε η ενσωμάτωση των εργαζόμενων μέσα από τη "συμμετοχή-"-τους στην διοίκηση των επιχειρήσεων, στη δικιά-της πολιτική, έτσι ώστε ν' αναλάβουν οι ίδιοι να αυτοελέγχονται για το αν η εντατικοποίηση πάει καλά στο χώρο-τους, ν' αναλάβουν τελικά οι ίδιοι ρίχνοντας το βιοτικό-τους επίπεδο, να ξεπληρώσουν από την τσέπη-τους τις τράπεζες.

Ένας δεύτερος παράγοντας που υπολόγιζε το ΠΑΣΟΚ ήταν η ίδια η επιρροή-του στο εργατικό κίνημα και κύρια στην Κοινή Ωφέλεια. Εδώ, όμως, τα πράγματα δεν πήγαν και τόσο καλά. Η Κοινή Ωφέλεια είναι το κατ' εξοχήν πεδίο περικοπών και από την Ν.Δ. αλλά και από το ΠΑΣΟΚ σήμερα. Βέβαια, δεν υπήρχε κίνδυνος μαζικής απόλυσης για τους εργαζόμενους, αλλά το χτύπημα πήρε τη μορφή των μη-προσλήψεων, της αύξησης του ρυθμού δουλειάς (ο ίδιος ο Κουλουμπής περηφανευόταν ότι στην ΔΕΗ η παραγωγή αυξήθηκε αν και ο αριθμός των εργαζόμενων μειώθηκε λόγω φυσικής εκροής) και του παγώματος των μισθών.

Όμως, από τη μια η δυνατή συνδικαλιστική οργάνωση που έβαζε τη βάση για συντονισμό και η έλλειψη του κινδύνου της άμεσης απόλυσης και της ανεργίας και από την άλλη οι ελπίδες των εργαζόμενων στην Κοινή Ωφέλεια σε σχέση με τις υποσχέσεις του ΠΑΣΟΚ που διαψεύστηκαν, καθώρισαν και τον χαρακτήρα της πάλης σ' αυτόν το χώρο. Αν στα εργοστάσια το ΠΑΣΟΚ είχε ν' αντιμετωπίσει αμυντικές κινητοποιήσεις (ενάντια στην ανεργία), στον "άσπονδο φίλο"-του , την Κοινή Ωφέλεια, οι κινητοποιήσεις είχαν ένα επιθετικό χαρακτήρα (για αυξήσεις, συνθήκες δουλειάς, ακόμα και για νέες προσλήψεις). Μια τέτοια διαδικασία σ' αυτόν το χώρο έφτασε μέχρι του σημείου να δημιουργήσει και εσωτερικά προβλήματα στο ΠΑΣΟΚ. Από τη μια μια αντίδραση στην βάση του, από την άλλη μια δυσαρέσκεια σε πολλά συνδικαλιστικά στελέχη που έβλεπαν τους δεσμούς-τους με τη βάση να σπάνε σιγά σιγά. (Κάτι που σήμερα έχει εξελιχθεί στις γνωστές κινήσεις συνδικαλιστικών παραγόντων του τύπου Ζερβάκη, Αστερινού κλπ. όπως θα δούμε και στη συνέχεια). Η αντίσταση στο ΠΑΣΟΚ ήρθε από εκείνο ακριβώς το χώρο που πίστευε ότι έλεγχε περισσότερο. Δεν ήταν μόνο οι Τραπεζικοί και Συγκοινωνίες, αλλά και κομμάτια εργαζομένων από τη ΔΕΗ (τεχνικοί), την ΕΛΤΑ (διανομείς ταχυδρόμοι), τον ΟΤΕ (τηλεφωνήτριες), που κατέβηκαν σ' απεργία μολονότι τα σωματεία-τους ελέγχονταν απ' την ΠΑΣΚΕ ή έστω από μια συμμαχία ΠΑΣΚΕ και ΕΣΑΚ.

Οι κινητοποιήσεις αυτές έδειξαν και τις αδυναμίες της νέας συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας να λειτουργήσει μέσα στα πλαίσια της κυβερνητικής πολιτικής.

Η συνεχής παραπομπή σε δίκες συνδικαλιστών που αρνιόντουσαν να "συμμορφωθούν" δεν μπορούσε να αποτελέσει μόνιμη κεντρική τακτική αντιμετώπισης του κινήματος στην Κοινή Ωφέλεια. Έπρεπε να βρεθεί μια πιο μόνιμη κατασταλτική μέθοδος. Και αυτή βρέθηκε στον συνδυασμό της ενσωμάτωσης μέσα από τη συμμετοχή και της ουσιαστικής απαγόρευσης της απεργίας που πήρε τη φαιδρή ονομασία "νόμος για τις κοινωνικοποιήσεις".

"κοινωνικοποιηση" & κοινη ωφελεια

Ο νόμος για τις "κοινωνικοποιήσεις" ήταν ακριβώς η συγκεκριμενοποίηση του αντι-330 στις ανάγκες του συνδικαλισμού στην Κοινή Ωφέλεια. Δε βρισκόταν σε καμιά αντίθεση με τον "προοδευτικό" νόμο "περί συνδικαλισμού", όπως αφέθηκαν πολλοί να πιστέψουν. Απλά, στην Κοινή Ωφέλεια, τα "λιγοστά αντιδραστικά στοιχεία" που χαρακτήριζαν τον εργοστασιακό χώρο, συνέβη να είναι πολύ περισσότερα απ' ότι πιστεύαν οι εγκέφαλοι των υπουργείων Οικονομίας και Εργασίας.

Ο νόμος από τη μια καθορίζει την ιδεολογική ενσωμάτωση των εργαζόμενων μέσα από την συμμετοχή των συνδικαλιστών στην διοίκηση της επιχείρησης, και από την άλλη αποδεσμεύει, με το άρθρο 4, την συνδικαλιστική γραφειοκρατία από τις πιέσεις της βάσης. Ο ρόλος της νέας συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας απαιτεί και μεγαλύτε-

ρο ειδικό βάρος (συμμετοχή στην διοίκηση) και είναι πιο "άνετος" (άρθρο 4 —απαγόρευση της απεργίας).

Η μάχη ενάντια στον νόμο δόθηκε από την Κοινή Ωφέλεια, και ξεπέρασε τις προσδοκίες του ΠΑΣΟΚ για μια ήρεμη επιβολή-του. Το εργατικό κίνημα γνώρισε κινητοποιήσεις που είχε να δει από το 1976 και τη μάχη ενάντια στον 330. Όμως, όπως άλλωστε και αναμενόταν, τα όρια των δυνατοτήτων για μια κατά μέτωπο σύγκρουση με την κυβέρνηση φάνηκαν από την αρχή του αγώνα. Η μάχη τέλειωσε με την ψήφιση του νομοσχεδίου με το ΚΚΕ να δηλώνει ότι "θα τον καταπατήσουμε στην πράξη" (ας θυμηθούμε ότι τα ίδια έλεγε και στον 330 για να τ' αλλάξει μετά λέγοντας ότι "θα χρησιμοποιήσουμε τις θετικές πλευρές-του" —και είδαμε πως τις χρησιμοποίησε) και με τους εργαζόμενους να γυρίζουν απογοητευμένοι στις δουλειές-τους. Το ΚΚΕ που έπαιζε και το μεγαλύτερο ρόλο τις κινητοποιήσεις πιεζόμενο από την οργή του κόσμου, ας μη ξεχνάμε ότι δεν αντιτίθεται με τίποτα σ' αυτή την επιβολή της νέας συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας. Όχι μόνο γιατί βρίσκεται μέσα σ' αυτή, αλλά γιατι η ίδια η πολιτική-του περνά μέσα από την νομιμοποίηση και μονιμοποίησή-της.

Το άρθρο 4 δεν είναι κάτι ξεχωριστό από τα εποπτικά συμβούλια. Είναι το αναγκαίο συμπλήρωμά-τους. Ο νόμος δεν είναι μια "στροφή δεξιά" του ΠΑΣΟΚ. Μόνο αν βγάλει κανείς τις παρωπίδες των έντονων ιδεολογικών σχηματισμών που πίσω-τους καλύπτονται κυβέρνηση και ρεφορμιστές θα μπορέσει να δει το νόμο σαν την εκσυγχρονιστική συνέχεια του ΠΑΣΟΚ μέσα στο συνδικαλιστικό κίνημα. Σαν μια ακόμα προσπάθεια να μπουν οι όροι για τη λειτουργία της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας όχι μόνο στα εργοστάσια (αντι-330), αλλά και στην Κοινή Ωφέλεια.

... αποχοπτευση η γραφειοκρατικα χρανάζια

Η μάχη της άνοιξης δόθηκε και κρίθηκε προς τη μεριά του ΠΑΣΟΚ. Με την ήττα του κινήματος, αρχίζει μια περίοδος που καθορίζεται από τον συνδυασμό δυο παραγόντων: Το στερέωμα της πτώσης του εργατικού κινήματος δεμένο με την ολοκλήρωση μιας διαδικασίας γραφειοκρατικοποίησης του συνδικαλισμού.

Είναι λίγο-πολύ γενικά παραδεκτό ότι η δυνατότητα κινητοποιήσεων έχει στενέψει σε μεγάλο βαθμό σε σχέση όχι μόνο με την έκρηξη της άνοιξης, αλλά και με την ήδη υποτονική κατάσταση που επικρατούσε μετά το πέρασμα της εισοδηματικής πολιτικής της κυβέρνησης.

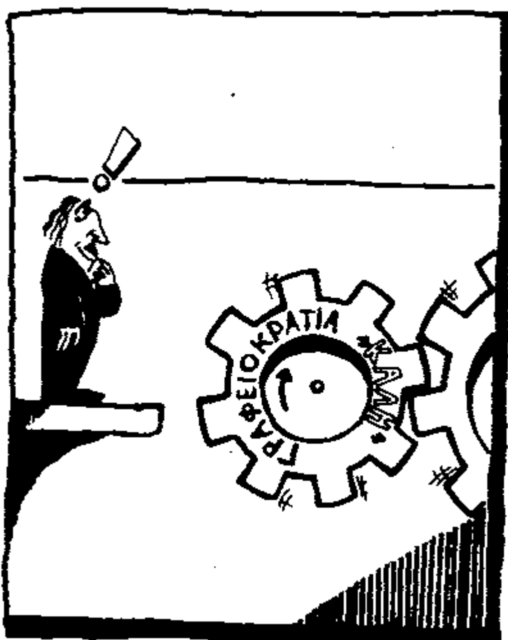
Ένα βασικό στοιχείο της περιόδου είναι η πίεση από τη συνολικότερη κατάσταση που χαρακτηρίζει το κίνημα εδώ και δυο χρόνια. Η ανεργία σαν κύρια μορφή αυτής της πίεσης εμποδίζει τη συσσωρευμένη οργή να μετατραπεί σε αγωνιστική δραστηριότητα. Κάτι, που κορυφώνεται στα εργοστάσια που υπολειτουργούν ή σ' εκείνα που βρίσκονται στη διαδικασία να πείσουν το υπουργείο να τα διατηρήσει ανοιχτά. Όμως, και εδώ ακόμα, στις περιπτώσεις που η κατάσταση φτάνει στο απροχώρητο, υπάρχουν δείγματα αγωνιστικών κινητοποιήσεων σαν την κατάληψη των γραφείων της Μερσεντές, τις πορείες των εργατών της Φιξ ή την απεργία των Ναυπηγείων Ελευσίνας που χτυπήθηκε από την αστυνομία και έκλεισε με την "παρέμβαση" - ξεπούλημα του Εργατικού Κέντρου Ελευσίνας. Αλλά, αυτές οι κινητοποιήσεις δεν μπορούν να συγκριθούν και σε αγωνιστικότητα και σε αριθμό μ' εκείνες που, έχοντας τους ίδιους στόχους, χαρακτήρισαν την περίοδο μετά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνση (ΠΥΡΚΑΛ, ΒΕΛΚΑ, Καρλσμπεργκ, ΦΙΞ, Χένιγκερ Θεσ/νίκης κλπ).

Το δεύτερο στοιχείο που θα καθορίσει την επόμενη περίοδο, τουλάχιστον στο άμεσο μέλλον, είναι η απογοήτευση από την ήττα το ξεπούλημα των απεργιών της άνοιξης.

Και όταν λέμε "ήττα" δεν ενοούμε, ότι ενώ όλα πήγαιναν μια χαρά, ξαφνικά την άνοιξη ξεπουλήθηκαν μόνο κάποιες απεργίες και το κίνημα έπεσε. Η διαδικασία χτυπήματος του εργατικού κινήματος είναι κάτι που πέρασε από διάφορες φάσεις ξεκινώντας απ' την εισοδηματική πολιτική, το Νόμο για τις "κοινωνικοποιήσεις" μέχρι τον σημερινό "Φορέα των προβληματικών" που θα σφίξει ακόμα περισσότερο τα λουριά στις υπό-"κοινωνικοποίηση" ή μη προβληματικές επιχειρήσεις αντίστοιχα.

Όλη αυτή η πορεια, πατώντας πάνω στην ανεργία από τη μια και στον εξελισσόμενο σχηματισμό της νέας συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας απ' την άλλη, μπορεί οπωσδήποτε να χαρακτηριστεί σαν "ήττα". Η ήττα, ιδιαίτερα στην Κοινή Ωφέλεια, δεν μειώνει απλά μόνο την διάθεση αγωνιστικότητας, αλλά και προκαλεί μια αναστροφή του γενικού κλίματος αυτοπεποίθησης. Η περίπτωση της υπερψήφισης των απεργοσπαστών του ΠΑΣΟΚ στο συνέδριο της ΟΤΟΕ, δείχνει το πόσο συνδέεται η ευκολία αποδοχής της γραφειοκρατικοποίησης με την γενική ατμόσφαιρα απογοήτευσης και ηττοπάθειας. Η μαχητική απεργία των τραπεζών Πίστεως και Κρήτης και οι στάσεις εργασίας στην Εθνική, δεν αναιρούν την συνολική κατάσταση.

Η απογοήτευση, ανοίγει τις πόρτες στην γραφειοκρατικοποίηση. Και σαν συνέπεια, ο κύκλος συνεχίζεται καθώς η αγανάκτηση ενάντια στην κυβερνητική πολιτική είναι πολύ δύσκολο να εξελιχθεί σε μαχητική δραστηριότητα, γιατι τώρα πια πρέπει να περάσει από δεκάδες γρα-

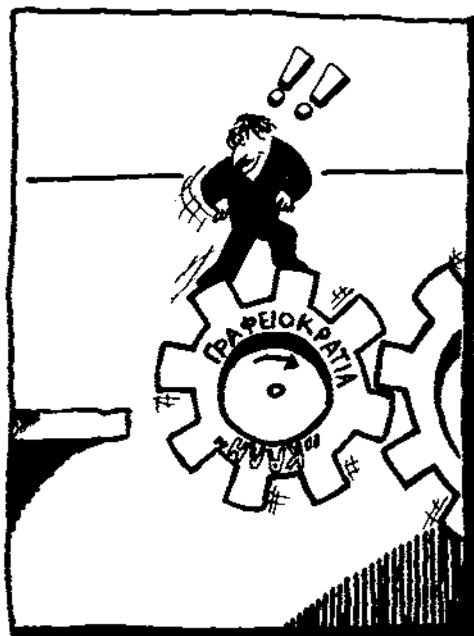

φειοκρατικά κόσκινα. Αν, οι κινητοποιήσεις της άνοιξης έδειξαν ότι η νέα συνδικαλιστική γραφειοκρατία έχει αδυναμίες να λειτουργήσει με άνεση στα πλαίσια της κυβερνητικής πολιτικής γιατί οι δεσμοί-της με την βάση ήταν πολύ νωποί για να τους αγνοήσει, σήμερα το κτίσιμο της γραφειοκρατίας μπορεί να πατήσει στα θεμέλια της απογοήτευσης και της αδράνειας των εργαζόμενων. Ο αντι-330 και ο νόμος για τις "κοινωνικοποιήσεις" είναι η βάση για την ολοκλήρωση αυτού του μηχανισμού που τείνει να παγιωθεί με το συνέδριο της ΓΣΕΕ.

Αυτή η διαδικασία δεν διακρίνεται για μια γραμμικότητα που με άνεση και χωρίς παρεκλίσεις κατευθύνεται προς την ολοκλήρωσή-της. Τα παιγνίδια που παίζονται είναι μεγάλα και τα σενάρια παίρνουν την μορφή του "θρίλλερ" για του παράγοντες των ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, ΚΚΕεσ που αγωνιούν για μια θέση στη διοίκηση κάποιας Ομοσπονδίας, Εργατικού Κέντρου ή στην ΓΣΕΕ. Μπροστά σε μια βάση που στην καλύτερη περίπτωση αδιαφορεί και στην χειρότερη στηρίζει την "διπλωματία" των ανώτερων κλιμακιών" του συνδικαλισμού, τα παζάρια δίνουν και παίρνουν. Κανείς δεν μιλά πια για την σημασία να υπάρχει ο έλεγχος των διαδικασιών στα χέρια των οργανωμένων συνδικαλιστικά ενεργών εργατών (κάτι που ήταν κεντρικό αίτημα την άνοιξη). Αντίθετα, το παιγνίδι παίζεται πια στο επίπεδο της "καλύτερης εκπροσώπησης" στα εποπτικά συμβούλια, όπου πέρα από το πρόβλημα της ενσωμάτωσης, οι εκλογές γίνονται με καθολική ψηφοφορία όλων ανεξαιρέτως των εργαζομένων, ανεξάρτητα από το αν είναι συνδικαλιστικά οργανωμένοι στα σωματεία. (το παράδειγμα της ΔΕΗ με την φοβερή άνοδο της Δεξιάς είναι χαρακτηριστικό). Οι συζητήσεις στα σωματεία γίνονται μόνο γύρω από συνέδρια και μοιράσματα εδρών στις διοικήσεις με αποκορύφωμα την αδυναμία της ΟΤΟΕ να βγάλει πρόεδρο εδώ και μήνες γιατι το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ δεν τα βρίσκουν μεταξύ-τους.

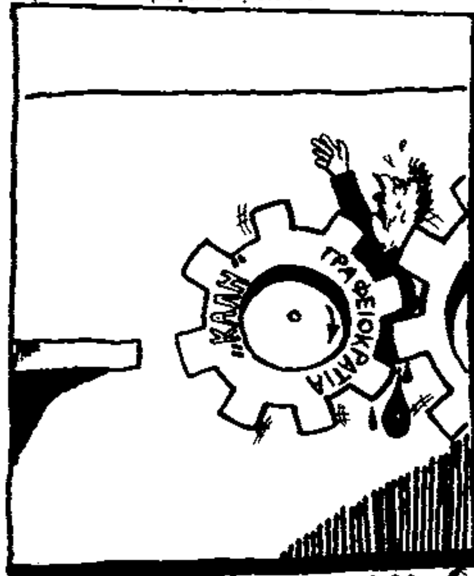
Ο γραφειοκρατικός μηχανισμός είναι ένα σύστημα γραναζιών που δεν μπορεί να χρησιμοποιήσεις μόνο ένα τμήμα-του για την "προώθηση" των δικών-σου "επαναστατικών" στόχων. Κάποια στιγμή κάποιο άλλο γρανάζι θα σου τσακίσει τα κόκκαλα. Δεν έχουν σημασία οι καλές προθέσεις ή ακόμα και οι επαναστατικές ιδέες, όταν μπλέκεσαι σε διαδικασίες που εξελίσσονται μακριά από την βάση του εργατικού κινήματος, ακόμα περισσότερο όταν το ίδιο το εργατικό κίνημα βρίσκεται σε αδράνεια και απογοήτευση.

Όμως, ο κίνδυνος εμπλοκής σ'αυτές τις γραφειοκρατικές διαδικασίες γίνεται ακόμα μεγαλύτερος αν σκεφτούμε ότι πέρα από τους κομματικούς συνδικαλιστές, σ'αυτές συμμετέχουν και οι "ανεξάρτητοι" (πολλοί πρώην — ΠΑΣΟΚτζήδες απεργοσπάστες) παράγοντες του συνδικαλισμού. Είναι πολύ εύκολο να μετατρέψει κανείς τον εαυτό-του σε ψηφοσυλλέκτη των απεργοσπαστών Αστερινού (ΕΑΣ) και Ζερβάκη (Εθνική), επειδή βλέπει κάποια κανάλια να περάσει μέσα απ'τα σχήματά-τους σε κάποια διοίκηση Ομοσπονδίας ή Εργατικού Κέντρου. Είναι εξίσου εύκολο να δώσει το βάρος στην "προετοιμασία για παρέμβαση στις εκλογές του ΕΚΑ" την στιγμή που αυτές οι διαδικασίες γίνονται ερήμην του εργατικού κινήματος.

Αν δεν έχει κανείς καθαρή πολιτική εκτίμηση για το τι σημαίνει γραφειοκρατικοποίηση, μπλέκεται σε κανάλια που είτε θα τον τσακίσουν, είτε θα αναγκαστεί να τ'αποδεχθεί, ελαχιστοποιώντας ή και εξαλείφοντας ακόμα, τις πιο αγωνιστικές (για να μην πούμε επαναστατικές) παραδόσεις-του.

Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι σήμερα οι δυνατότητες είναι πολύ περιορισμένες. Αυτοί που θέλουν να έχουν μια παρέμβαση στο εργατικό κίνημα ξεκινούν αυτήν την περίοδο μ'ένα πολύ μεγάλο "μείον".

αριστερες εργατικες ομαδες

Οι αγώνες που δόθηκαν όλη την περίοδο μετά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση οδήγησαν στην δημιουργία αριστερών εργατικών ομάδων μέσα σε πολλούς χώρους δουλιάς. Κύρια, όμως, οι ομάδες αυτές μπορούν να εντοπιστούν σε δυο χώρους. Από τη μια στις "προβληματικές" — και σε όσες "κοινωνικοποιημένες" — επιχειρήσεις και από την άλλη στην Κοινή Ωφέλεια.

Στις "προβληματικές" επιχειρήσεις η συμβιβαστική στάση των ΠΑΣΚΕ-ΕΣΑΚ, συνδυασμένη με την διάθεση των εργαζομένων να παλέψουν, όχι μόνο για να μην χάσουν τη δουλιά-τους, αλλά και για ν'αποκτήσουν κάποια μορφή ελέγχου πάνω σ'αυτήν, έδωσε την δυνατότητα για την συσπείρωση κάποιων εργατών και εργατριών και πάνω στην βάση της αγωνιστικότητας, αλλά και πάνω στην προβολή αιτημάτων που ξεπερνούσαν την απλή κρατικοποίηση του εργατάσιου (έλεγχος απολύσεων, συνθηκών δουλιάς κλπ).

Έτσι οι "προβληματικές" έγιναν το κέντρο της αμυντικής πάλης ενάντια στην ανεργία και την συνεπαγομένης ομαδοποίησης των περισσότερο αγωνιστών εργατών και εργατριών μέσα από συσπειρώσεις κατά εργοστάσιο.

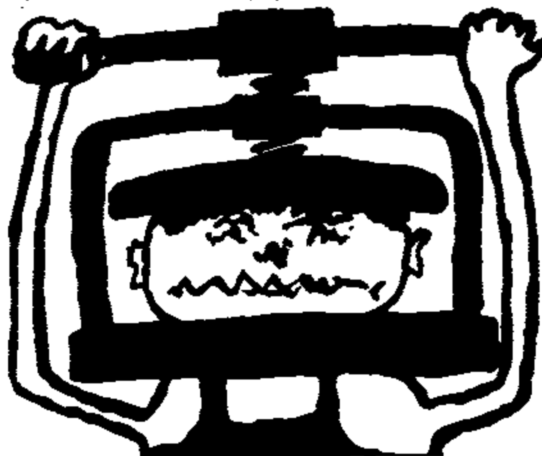
Όσον αφορά την Κοινή Ωφέλεια, αναφερθήκαμε ήδη στους λόγους για τους οποίους έγινε κέντρο της αντίστασης ενάντια στην κυβερνητική πολιτική, αναγκάζοντας το ΠΑΣΟΚ να φτάσει μέχρι του σημείου απαγόρευσης της απεργιας σ'αυτό τον χώρο. Αν στα εργοστάσια οι αριστερές εργατικές ομάδες αντιπολίτευσης φτιάχτηκαν στην βάση μιας αμυντικής πάλης, στην Κοινή Ωφέλεια η ίδια διαδικασία καθορίστηκε, όχι από την άμυνα, αλλά από την — έστω και σε περιορισμένο βαθμό — επίθεση για αυξήσεις και καλύτερες συνθήκες δουλιάς.

Όμως, η περίοδος των πρώτων αγώνων είτε στις "προβληματικές" είτε στην Κοινή Ωφέλεια έκλεισε με την ήττα του κινήματος κεντρικά στο μέτωπο της εισοδηματικής πολιτικής και τις "κοινωνικοποιήσεις" ή τα κλεισίματα των εργοστασίων. Και με το κλείσιμο αυτής της περιόδου άρχισαν να φαίνονται και τα πρώτα σημάδια — συνέπεια πραγματικών προβλημάτων — αδρανοποίησης των αριστερών αντιπολιτευτικών συσπειρώσεων στους διάφορους χώρους.

Στην περίπτωση των εργοστασίων που έκλεισαν ή συνέχισαν να υπολειτουργούν στο ελάχιστο τα πράγματα είναι ολοφάνερα. Οι εργαζόμενοι ή πέρασαν στον εφεδρικό στρατό ανέργων ή έχασαν και την παραμικρή δυνατότητα παρέμβασης στην εξέλιξη των πραγμάτων στον χώρο δουλιάς-τους. Άνεργοι ή περίπου άνεργοι προτίμησαν φυσιολογικά το ταμείο ανεργίας ψάχνοντας ταυτόχρονα για μια άλλη δουλιά, από τις φωνές για "κίνημα ανέργων" και τις εκκλήσεις για κάποια δράση των μεμονωμένων αγωνιστών εργατών που απόμειναν στα υπολειτουργούντα εργοστάσια.

Στις επιχειρήσεις που "κοινωνικοποιήθηκαν" — και που ήταν και το κέντρο των συσπειρώσεων — η ίδια περίπου εξέλιξη ακολούθησε μια διαφορετική πορεία. Ο βασικός στόχος του ΠΑΣΟΚ, η ενσωμάτωση των εργαζομένων, μέσα από την "συμμετοχή"-τους στην διοίκηση των επιχειρήσεων και ν'αναλάβουν αυτοί να ξεπληρώσουν από την τσέπη-τους τις τράπεζες, ρίχνοντας το βιοτικό-τους επίπεδο, σ'ένα μεγάλο μέτρο πραγματοποιήθηκε. Η "κοινωνικοποιημένη" εντατικοποίηση που επιβλήθηκε πάνω στο φόβητρο της ανεργίας είναι κοινός κανόνας στις επιχειρήσεις του τύπου ΠΥΡΚΑΛ (όπως φαίνεται καθαρά κα.στο επόμενο άρθρο). Βέβαια, καθώς αυτές οι επιχειρήσεις τράβηξαν κύρια το βάρος της αντίστασης ενάντια στην ανεργία, οι συσπειρώσεις αντιπολίτευσης σ'αυτούς τους χώρους ήταν σαφέστατα πολύ πιο δυνατές απ'ότι στ'άλλα εργοστάσια. Όμως, η αδράνεια της "συμμετοχής" δεν άφησε περιθώρια για μια παραπέρα ανάπτυξή-τους με δεδομένο μάλιστα το γεγονός της σύστασής-τους κύρια πάνω στην βάση της αγωνιστικότητας και όχι της καθαρής πολιτικής αντιμετώπισης. Οι συσπειρώσεις, είτε συνέχισαν να υπολειτουργούν, είτε διαλύθηκαν τελείως αφήνοντας μόνο κάποιους μεμονωμένους αγωνιστές εργάτες στην θέση-τους.

Τέλος, στην Κοινή Ωφέλεια αυτό που καθώρισε κύρια το μέλλον του κινήματος — και κατά συνέπεια των συσπειρώσεων — δεν ήταν μέχρι την άνοιξη κάποιος εξωτερικός παράγοντας (όπως στον ιδιωτικό τομέα), αλλά η έλλειψη κάποιας κεντρικής πολιτικής, που οδηγούσε τους αριστερούς αγωνιστές σε συνεργασία με τους "ανεξάρτητους" παράγοντες του κλάδου. Μια διαδικασία που έγινε εντονώτερη μετά το χτύπημα του κλάδου με το νόμο για την "κοινωνικοποίηση".

Αυτή η έλειψη πολιτικής εντοπίζεται κύρια στην ψευδαίσθηση ότι για να μην υπάρξει απομόνωση, η συνεργασία με τους ανεξάρτητους παράγοντες αφήνει δυνατότητες ανοιχτές για καλύτερες καταστάσεις. Όμως, κάτι τέτοιο, όπως θα δούμε και παρακάτω, το μόνο που κάνει είναι να οδηγεί στην υποβάθμιση των συγκεκριμένων στόχων των αριστερών ομάδων και στην εμπλοκή των αγωνιστών σε παιγνίδια που ούτε πρέπει, αλλά και ούτε είναι σε θέση να παρακολουθήσουν. Χωρίς να θέλουμε να πούμε ότι οι συσπειρώσεις στην Κ.Ω. ήταν αδρανή όργανα, απλά τονίζουμε ότι οι βάσεις για την σημερινή-τους κατάσταση είχαν μπει πολύ πριν τις κινητοποιήσεις της άνοιξης και είχαν αιτία-τους την έλειψη αυτής της καθαρής πολιτικής.

Συμπερασματικά για την περίοδο μέχρι το καλοκαίρι μπορούμε να πούμε ότι:

— Η γενική κατάσταση του εργατικού κινήματος, με ξεξαίρεση τις λίγο-πολύ κεντρικές κινητοποιήσεις της άνοιξης, δεν άφησε περιθώρια για πετυχημένες μερικού τύπου αντιστάσεις στην πολιτική της κυβέρνησης και των μεμονωμένων εργοδοτών. Το αποτέλεσμα ήταν η απογοήτευση των περισσοτέρων αριστερών εργατικών ομάδων υπήρχαν και η συνεπαγόμενη σχετική απομόνωση των αγωνιστών εργατών που συνέχισαν να λειτουργούν κύρια ατομικά.

— Η παραπάνω κατάσταση έφερε αυτούς τους αγωνιστές μπροστά σε ερωτήματα που ξεπερνούσαν τις στενές συνδικαλιστικές δραστηριότητες στους χώρους-τους. Το ζήτημα μιας αριστερής κριτικής στο ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ έγινε κεντρικό. Το πρόβλημα του συντονισμού συνέχισε να τους απασχολεί, αλλά σε νέα βάση πια, δοσμένης της κατάστασης των ίδιων των αριστερών ομάδων.

— Σαν συνέπεια των προηγούμενων, δεν ήταν δυνατόν κανείς να μιλήσει για κάποια παρέμβαση με συνέχεια στον εργατικό χώρο, χωρίς να εκφράζει και προωθεί μια πολιτική-εργατική άποψη απευθυνόμενος σ'αυτό ακριβώς το συγκεκριμένο στρώμα αγωνιστών εργατών. Μια δραστηριότητα που θα κινιόταν μόνο στην βάση της "ανάδειξης" και τον "συντονισμό" κεντρικά κάποιων εργατικών αντιστάσεων, αποκλείει αυτήν την δυνατότητα για συνέχεια, ακριβώς γιατι εξαρτιέται αποκλειστικά από τα σκαμπανεβάσματα (όποτε υπήρχαν τέτοια) του εργατικού κινήματος, χωρίς να καταλαβαίνει ότι οι αντιστάσεις της περιόδου έρχονται μόνο από λίγους και μεμονωμένους αγωνιστές εργάτες και όχι από κάποιες "συσπειρώσεις".

Στο δεύτερο μέρος του άρθρου αναλύσαμε την σημερινή συγκυρία που βρίσκεται το εργατικό κίνημα και δώσαμε μια εικόνα των διαδικασιών που εξελίσσονται μέσα και έξω απ'αυτό. Μια εικόνα που με πολλή αισιοδοξία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν στασιμότητα στο επίπεδο της βάσης και έντονη κινητικότητα στις διαβουλεύσεις του γραφειοκρατικού μηχανισμού.

Όμως, αυτή η διαδικασία εξωτερικής πίεσης, απογοήτευσης και γραφειοκρατικοποίησης έχει και μια αντίστροφη εξέλιξη. Όσο και αν φαίνεται περίεργο δεν αποτελεί παράγοντα που συγκρατεί τον κόσμο στο ΠΑΣΟΚ και στο ΚΚΕ. Και τα δυο αυτά κόμματα αντιμετωπίζουν φθορά στον εργατικό χώρο. Και αυτή η φθορά δεν μπορεί να μετρηθεί με εκλογικούς όρους. (Π.χ., όπως στις εκλογές για τα "εποπτικά συμβούλια" όπου ψηφίζουν ακόμα και τα μη-μέλη των σωματείων και εμφανίζει ανέβασμα όχι μόνο το ΠΑΣΟΚ — στην ΠΥΡΚΑΛ — αλλά ακόμα και η Δεξιά — στην ΔΕΗ).

Η φθορά εντοπίζεται στο σχετικά πολιτικοποιημένο κομμάτι, κύρια του ΚΚΕ, που περίμενε μια δυναμικώτερη αντιπαράθεση με το ΠΑΣΟΚ (απεργίες της άνοιξης, σημερινή αδράνεια). Ένα τέτοιο κομμάτι εργατών και εργατριών άρχισε να διαμορφώνεται από την μεταπολίτευση και μετά. Όμως, η "ενωτική πάλη για να φύγει η Δεξιά" δεν άφησε τα περιθώρια να εκφραστεί αυτόνομα. Σήμερα, όμως, ένα μεγάλο κομμάτι αγωνιστών εργατών γνωρίζει έμπρακτα την εικόνα της ρεφορμιστικής πολιτικής και σε μια δυναμική εξέλιξη είναι ανοιχτό στην αριστερή πολιτική κριτικής και αντιπαράθεσης με το ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ.

Έτσι, λοιπόν, αυτό που εντοπίζεται σαν κεντρικό στοιχείο αυτήν την περίοδο είναι μια αντίφαση: Ένα τμήμα εργατών και εργατριών "σπάει" με τα κόμματα σε μια περίοδο που η αγωνιστική διάθεση είναι πεσμένη, ακόμα και σ'αυτό το πιο προωθημένο πολιτικά τμήμα της εργατικής τάξης. Είναι ένα "σπάσιμο" που από την μια είναι αριστερό και από την άλλη σχετικά παθητικοποιημένο. Αν δεν πάρει κανείς υπ'όψη-του αυτήν την αντίφαση δεν μπορεί παρά να συρθεί στην υποκαταστατική δράση — ή ακόμα χειρότερα σε υποκαταστατικά σχήματα — που θα έχουν αναφορά μονάχα τον ίδιο-τους τον εαυτό.

η "συσπειρωσιακη" τακτικη

Και έτσι φτάνουμε στο δεύτερο ερώτημα της περιόδου. Ποιες είναι οι ανάγκες αυτών των αγωνιστών εργατών και εργατριών ποιος κατά συνέπεια ο τύπος παρέμβασής-μας;

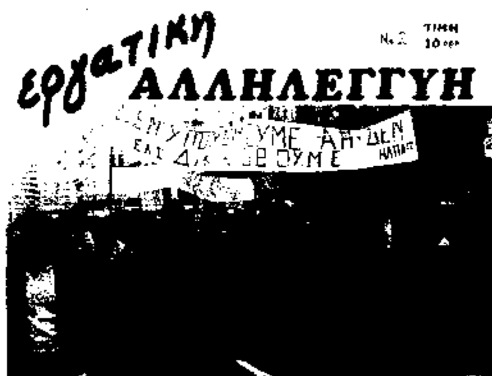
— Κατ'αρχή, σύμφωνα με τα παραπάνω η ανάγκη που προκύπτει δεν είναι ο συντονισμός σ'επίπεδο συσπειρώσεων. Το ερώτημα που μπαίνει είναι πραγματικά απλό: Ποιες εργατικές συσπειρώσεις; Αυτές που υπάρχουν είτε από διάθεση άκρατης αισιοδοξίας, είτε υποκατάστασης στις φαντασιώσεις κάποιων επαναστατών; Τί συνέχεια μπορεί να έχει μια δουλιά που το βασικό-της "ακροατήριο" είναι ανύπαρχτο; Τί σημαίνει δουλιά των επαναστατών συνδικαλιστών από τα "μέσα", όταν είναι καθαρό ότι η επαναστατική αριστερά ποτέ δεν ρίζωσε στο εργατικό κίνημα και ούτως ή άλλως, άσχετα απ'τις ονομασίες, αντικειμενικά η δουλιά που κάνει είναι απ'τα "έξω"; Οι επαναστάτες συνδικαλιστές σήμερα έχουν την δυνατότητα ν' ακουστούν και πέρα από τον χώρο-τους, επειδή είναι επαναστάτες κι όχι επειδή είναι συνδικαλιστές. Οι κεντρικού τύπου "συντονισμοί" είναι ψεύτικοι γιατι δεν

καλύπτουν τις πραγματικές ανάγκες των αγωνιστών εργατών και εργατριών.

— Όμως, μια δράση σαν την παραπάνω δε θα ήταν και τόσο προβληματική, αν στην συγκεκριμένη περίοδο δεν είχε και τις σχετικές-της συνέπειες. Και αυτές πραγματικά αξίζει να ειδωθούν πιο προσεκτικά.

Καθώς, μέσα στην σημερινή συγκυρία εμφανίζεται αυτή η αποδέσμευση αγωνιστών απ'την βάση του ΚΚΕ και του ΠΑΣΟΚ, ταυτόχρονα κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και στο ανώτερο επίπεδο ιεραρχίας κύρια του ΠΑΣΟΚ. Έχουμε μια αποδέσμευση "παραγόντων" από το κυβερνών κόμμα, που χαρακτηρίζει ιδιαίτερα τον εργατικό χώρο. Έτσι βλέπουμε την Ζερβάκη στην Εθνική Τράπεζα, να υποκινεί μια στάση εργασίας (που τα αιτήματά-της είναι λίγο δύσκολο να προσδιοριστούν), ενώ παρόμοιες καταστάσεις συμβαίνουν και σε άλλους χώρους (Συνεργασίες πρώην παραγόντων του ΠΑΣΟΚ με ΕΣΑΚ, Ξεκίνημα κλπ). Το να δηλώνει κανείς σήμερα Ανεξάρτητη Εργατική Συσπείρωση, σημαίνει αναγκαστικά και εξ'αιτίας των "υψηλών" προοπτικών παρέμβασης που βάζει, την συνεργασία μ'αυτούς του "παράγοντες". Σημαίνει, αν θέλουμε νάμαστε και πιο συνεπείς με τις υποκειμενικές δυνατότητες της Επαναστατικής Αριστεράς, υποκατάσταση σ'αυτούς τους "παράγοντες". Τα παραδείγματα αφθονούν: Αριστερές ομάδες στις Τράπεζες συνεργάζονται με τους "κυβερνητικούς συνοδοιπόρους" του ΚΚΕεσ. και τους ανεξάρτητους παράγοντες τύπου: Παπαμάργαρη, Πουλαρίκα, Παφίλη.

Αν όμως, στην Κοινή Ωφέλεια υπάρχουν κάποια υπαρκτά προβλήματα, αναγκαιότητας άμεσης δράσης που σπρώχνουν τους αριστερούς συνδικαλιστές σε τέτοιου είδους αδιέξοδες συνεργασίες, κάπου αλλού τα πράγματα είναι ακόμα πιο προβληματικά. Και εδώ αναφερόμαστε στον βολονταρισμό των Ανεξάρτητων Εργατικών Συσπειρώσεων που σώνει και καλά θέλει να εκφράσει "τις αντιστάσεις (;) του εργατικού κινήματος σήμερα κεντρικά". Η κατάληξη της "κεντρικής έκφρασης" φαίνεται στις επαφές με το ΑΕΜ για εκλογικές διαδικασίες ή με τον Αστερινό στην ΕΑΣ.

Η εμφάνιση αυτών των αποδεσμευμένων από το ΠΑΣΟΚ παραγόντων είναι ένα καινούριο φρούτο για το ελληνικό εργατικό κίνημα, που όμως είναι σίγουρο ότι θα χαρακτηρίσει αρκετά την ερχόμενη περίοδο. Είτε αυτά προέρχονται από δεξιούς γραφειοκράτες σαν την Ζερβάκη και τον Αστερινό, είτε από τους αριστερούς του Ξεκινήματος, το γεγονός ότι οι ενέργειες αυτών των παραγόντων θ'αποδεσμεύσουν την πιθανή διάθεση κάποιου κόσμου για αντίσταση στην κυβερνητική πολιτική, δε σημαίνει ότι πρέπει να αποκτήσουμε "επαφή" μαζί-τους συνεργαζόμενοι στις εκλογές για το εποπτικά συμβούλια ή το ΕΚΑ, για παράδειγμα. Όμως, όλα αυτά θυσιάζονται στον βωμό της "εμφάνισης των Ανεξάρτητων Εργατικών Συσπειρώσεων" σε μια προσπάθεια "ανάδειξης των αγώνων που γίνονται (;)". Η αναγνώριση των προβλημάτων του εργατικού κινήματος σήμερα και η άρνηση για δράση σε "μαζικό" επίπεδο θεωρείται ιδεολογικού τύπου παρέμβαση" και "σεχταρισμός".

μια αλλη αντιμετωπιση...

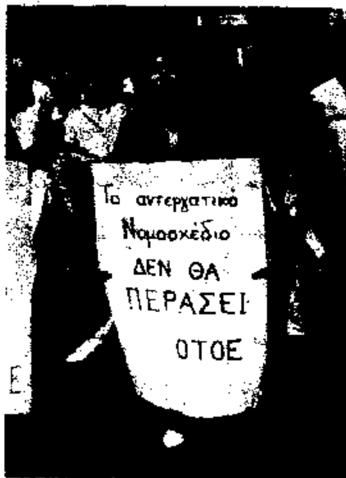
Και αυτά τα προβλήματα δεν είναι κάτι που αναγνωρίζεται μόνο από κάποιους "ξεκομμένους" επαναστάτες. Αν ρίξουμε μια ματιά στις αριστερές εργατικές ομάδες που ακόμα υπάρχουν θα δούμε ότι η βάση της δουλιάς-τους αυτήν την περίοδο εντοπίζεται κύρια στην κατεύθυνση μιας πολιτικής κριτικής της δράσης και των απόψεων των ΠΑΣΚΕ-ΕΣΑΚ και όχι στον "κεντρικό συντονισμό"-τους. Αυτό φαίνεται και στην ΠΥΡΚΑΛ, όπου η επιβίωση της Ανεξάρτητης Συνδικαλιστικής Κίνησης σ'ένα μεγάλο βαθμό προωθείται μέσα από την κριτική της "κοινωνικοποίησης" και των "εποπτικών συμβουλίων", όπως φαίνεται και στην προκήρυξη και το άρθρο που ακολουθούν ή στο μηχανοστάσιο του ΗΛΠΑΠ, όπου ανάλογη διαδικασία ακολουθούν και οι αγωνιστές της Ταξικής Ενότητας Εργαζομένων Μηχανοστάσιου ΗΛΠΑΠ. Το περιεχόμενο της παρέμβασης αυτήν την περίοδο δίνεται μέσα από τους ίδιους τους χώρους που υπάρχουν αριστερές εργατικές ομάδες.

Τα στοιχεία αυτού του περιεχόμενου εντοπίζονται κύρια στην κριτική από την μια των συγκεκριμένων επιβολών της κυβέρνησης ("κοινωνικοποίηση" — ενσωμάτωση, εποπτικά συμβούλια — συμμετοχή) και από την άλλη στις γενικές εκτιμήσεις και δράση των ρεφορμιστών, προβάλλοντας ταυτόχρονα και μια αγωνιστική προώθηση αιτημάτων, σαν αντιπαράθεση στην αδράνεια των σωματείων ν'αντισταθούν στις συγκεκριμένες μορφές που παίρνει η κυβερνητική πολιτική στον χώρο-τους.

Κεντρικό στοιχείο αυτής της κριτικής, η επιμονή για ανάπτυξη του εργατικού κινήματος από την βάση και η άρνηση της ένταξης στην γραφειοκρατική "διπλωματία" που παίζεται στα ψηλά κλιμάκια του συνδικαλισμού.

Η "Εργατική Αλληλεγγύη" ήδη από την άνοιξη ακολούθησε μια παρόμοια τακτική, συνέπεια όχι μόνο της σύντομης εμπειρίας-της αλλά και της αντίληψης που εκφράστηκε και προηγουμένως για την κατάσταση στο εργατικό κίνημα. Σ'αυτή την αντίληψη μπορεί κανείς να βρει και την αιτία της επιτυχίας-της σαν έντυπο. Στο ότι δεν προσπάθησε ν'απευθυνθεί μέσα από γενικότητες και διακηρύξεις σε κάποια φανταστική "συσπειρωμένη μαζικά" εργατική πρωτοπορία που ζητούσε να "εκφραστεί κεντρικά", αλλά στους λίγους αγωνιστές εργάτες, προσπαθώντας να δώσει επιχειρήματα για μια αριστερή κριτική στην ΠΑΣΚΕ και ΕΣΑΚ που θα έδινε την δυνατότητα για

εργατική ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

εναντια στο νομοσχέδιο πανεργατικη απεργια

αναβίωση ή δημιουργία ομάδων αντιπολίτευσης στους χώρους δουλιάς. Σ'ένα μεγάλο βαθμό η ίδια η εμπειρία της Εργατικής Αλληλεγγύης, είτε μέσα από μεμονωμένες συζητήσεις μ'αγωνιστές εργάτες, είτε μέσα από τις δυο συγκεντρώσεις που οργάνωσε με θέματα Κοινωνικοποιήσεις-Αυτοδιαχείριση και Ανεργία, καθώρισε και τον πολιτικό-Εργατικό χαρακτήρα-της σαν έντυπο. Αλλά και η ίδια η αναγκαιότητα του έντυπου, πέρα από το περιεχόμενό-του, πηγάζει απ'αυτήν την εκτίμηση. Η επιλογή μιας ξεκάθαρης εργατικής εφημερίδας, θεωρήθηκε — και θεωρείται — σαν κάτι απαραίτητο, όχι μόνο λόγω της γενικής κατεύθυνσης προς την εργατική τάξη, αλλά γιατί ανταποκρίνεται άμεσα στην ανάγκη για προώθηση αυτών των επιχειρημάτων κριτικής αντιπολίτευσης στους αγωνιστές εργάτες και εργάτριες που κινούνται στην ίδια κατεύθυνση. Ακόμα γιατι, το ίδιο έντυπο μπορεί να γίνει και το μέσο της "μεταφοράς" των εμπειριών και απόψεων την αριστερών εργατικών ομάδων από τον ένα χώρο δουλιάς στους άλλους, κάτι που σήμερα δεν μπορεί να γίνει από τον "κεντρικό συντονισμό".

Σήμερα, η αναγκαιότητα μιας τέτοιας τακτικής γίνεται πολύ πιο φανερή απ'ότι την άνοιξη. Δεν είναι συνέπεια κάποιων προθέσεων "εκλεκτισμού" για μια δουλιά "με λίγους και καλούς". Είναι η αναγνώριση ότι αυτοί οι "λίγοι" αγωνιστές εργάτες και εργάτριες είναι το μόνο ζωντανό κομμάτι του κινήματος σήμερα, που μας στρέφει σ'ενός τέτοιου τύπου δουλιά.

Είναι καθαρό για μας ότι ένας αγώνας για το τί θέση κρατάς στο ζήτημα π.χ. των "εποπτικών συμβουλιων" δεν είναι μόνο πολύ πιο ουσιαστικός από μια γενική διακήρυξη περί "δημοκρατικών διαδικασιών στο συνέδριο του ΕΚΑ", αλλά είναι και ο μόνος υπαρχτός αγώνας σε επίπεδο μαζικού κινήματος. Γιατι αυτός είναι ο μόνος τρόπος να διατηρηθούν "ζωντανοί" αυτοί οι αγωνιστές και να έχουν κατόπιν την δυνατότητα δημιουργίας πραγματικής συσπείρωσης σε ουσιαστική βάση πάνω, αλλά και πέρα από την απλή αγωνιστικότητα.

Το ζήτημα δεν είναι να κυνηγήσουμε συνεργασίες με παράγοντες για ν'αναδειχτούμε σε κάποια διοίκηση, ενώ το ίδιο το εργατικό κίνημα αδιαφορεί. Το τελευταίο πράγμα που έχει σημασία σήμερα είναι το πόσοι ψήφοι πάνε σε ποιον. Μια ομάδα αγωνιστων εργατων στο μηχανοστάσιο του ΗΛΠΑΠ κατέβηκε στις εκλογές για το σωματείο και πήρε μόνο 10 ψήφους. Πολλοί ήταν αυτοί που το θεώρησαν αποτυχία. Όμως ένας απ'αυτούς τους εργάτες έδωσε την απάντηση: "Το ζήτημα για μας δεν είναι αν θα πάρουμε 10 ή 100 ψήφους, αλλά το πάνω σε πια βάση θα τους πάρουμε. Μπορεί να υπήρξαν μόνο 10 άτομα που μας ψήφισαν, όμως από την επομένη των εκλογών ένα μεγάλο κομμάτι των εργαζομένων, ακόμα και από την βάση του ΚΚΕ, μας έχει πλησιάσει και δείχνει ότι είναι ανοιχτό στις απόψεις-μας".

Σ'αυτά τα λόγια κρίνεται το εργατικό κίνημα σήμερα και όχι στις "γενικές κινητοποιήσεις".

Σ'αυτήν την κατεύθυνση θέλει να δουλέψει και η Εργατική Αλληλεγγύη.

$$\omega = 300\,\frac{\alpha+\beta}{16}\left(0{,}2+\sqrt{\frac{\chi}{10}}\right)\left(1-\frac{\delta}{12}\right)\left(\frac{25+\varepsilon}{30}\right)$$

τυπος υπολογισμου επιδοματων

ΠΥΡΚΑΛ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΝΤΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Πριν από έναν μήνα περίπου, οι εργαζόμενοι στην ΠΥΡΚΑΛ ψήφισαν, για να εκλέξουν αντιπροσώπους-τους, στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Με αυτόν τον τρόπο ολοκληρώθηκε η διαδικασία "κοινωνικοποίησης" της εταιρίας, θεσμοθετήθηκε δηλαδή η "συμμετοχή των εργαζομένων στην διοίκηση". Σε αυτήν την γενικόλογη θέση δεν υπήρξε σχεδόν, παρά γενικόλογη αντίθεση, που μίλαγε για "ενσωμάτωση της εργατικής τάξης". Όμως το παράδειγμα της ΠΥΡΚΑΛ έρχεται συγκεκριμένα να δείξει πως μέσα από την κοινωνικοποίηση επέρχεται η ίδια η διάλυση του σωματείου. Πώς, όντας εγκλωβισμένη η διοίκησή-του σε έναν ρόλο υπεύθυνου συνομιλητή της εταιρίας, υποβιβάζεται σε συμβουλό-της, λειτουργόντας μέσα στην λογική-της, χάνοντας κάθε χαρακτήρα αντιπαράθεσης στα συμφέροντά-της. Και έτσι μετατρέπεται στα μάτια των εργαζομένων σε γραφείο παραπόνων, εισπράττοντας για όλα αυτά την αυξανόμενη αδιαφορία-τους.

Στην ΠΥΡΚΑΛ, η κοινωνικοποίηση έγινε αποδεκτή από τους εργαζόμενους κατ'αρχήν γιατί βρέθηκαν μπροστά στο προβαλλόμενο δίλημμα κοινωνικοποίηση ή κλείσιμο και ανεργία, στην συνέχεια όμως και γιατί είδαν σε αυτήν την νέα μορφή διοίκησης το τέλος της εργοδοτικής αυθαιρεσίας. Όχι μόνο η αντιπαράθεση εργοδοσίας – εργαζομένων "εξελίχθηκε σε διάλογο", αλλά και ένα σωρό άλλα ζητήματα φάνηκε ότι πέρναγαν στο παρελθόν. Αυτό που στους περισσότερους εργαζόμενους δεν έγινε αμέσως φανερό, ήταν η αντικατάσταση όλου αυτού του απηρχαιωμένου και ουσιαστικά ανίκανου να επιβάλλει παραπέρα τα συμφέροντα της εταιρίας, μηχανισμού από έναν καινούριο, αποτελεσματικότερο μέσα στις σημερινές συνθήκες. Στόχος της κοινωνικοποίησης δεν ήταν παρά η παρά πέρα εντατικοποίηση. Τους σύγχρονους μηχανισμούς επιβολής-της, που έρχονται να αντικαταστήσουν τις φωνές του επιστάτη, μέσα στην ΠΥΡΚΑΛ, παρουσιάζουμε εδώ.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Τον περασμένο Σεπτέμβρη το προσωπικό της ΠΥΡΚΑΛ βρέθηκε σε διαθεσιμότητα. Η εταιρία, υπερχρεωμένη στην Εθνική, δήλωνε ανίκανη να συνεχίσει την λειτουργία-της. Από την μεριά-της η κυβέρνηση δεν ήταν διατεθημένη να την αφήσει να κλείσει, κύρια γιατί κατασκευάζει πολεμικά υλικά. Έτσι λοιπόν μετά από κάποια ακόμα άγνωστα παζάρια με τους παλιούς εργοδότες (ίδρυμα Μποδοσάκη) βρέθηκε η Εθνική Τράπεζα κύρια της εταιρίας, κατέχοντας το 89% των μετοχών. Έτσι υλοποιόταν ο πρώτος στόχος της κυβέρνησης, δηλαδή ο άμεσος έλεγχος της ΠΥΡΚΑΛ, που θέλει μελλοντικά να την εντάξει σε ενιαίο φορέα με άλλες πολεμικές βιομηχανίες.

Όμως μόνη μία αλλαγή διοίκησης δε θα μπορούσε να φέρει μια αρκετά επικερδή λειτουργία, που ήταν και ο κύριος στόχος της κυβέρνησης. Τα κεφάλαια της Εθνικής, που ήταν τοποθετημένα στην ΠΥΡΚΑΛ έπρεπε να αποδώσουν. Τα κέρδη έπρεπε να είναι μεγαλύτερα, από την εποχή της παλιάς διοίκησης, που η ΠΥΡΚΑΛ δήλωνε προβληματική. Και αυτό δεν μπορούσε παρά να περάσει μέσα από έναν δρόμο: Την εντατικοποίηση.

Η προσφυγή στην κλασική μέθοδο της άμεσης τρομοκρατίας μέσα από τους επιστάτες, τις απολύσεις, τις αναγκαστικές αργίες, τόσο συνηθισμένη επί Ν. Δημοκρατίας που η σχέση-της με τον συνδικαλισμό ήταν πλαστή και ο έλεγχος πάνω στην εργατική τάξη ανύπαρκτος, δε θα μπορούσε να είναι αποτελεσματική. Το ΠΑΣΟΚ, αντίθετα από την Ν.Δημοκρατία, διαθέτει μέσα από την ΠΑΣΚΕ έναν μηχανισμό ελέγχου ενός μέρους της εργατικής τάξης. Την σχέση αυτή όχι, μόνο δεν ήθελε να τορπιλίσει, αλλά αντίθετα ήθελε να χρησιμοποιήσει για να επιβάλλει τους όρους-του. Για αυτό διάλεξε την μορφή της κοινωνικοποιημένης για την ΠΥΡΚΑΛ. Μέσα από την προβαλλόμενη ιδεολογία της επιχείρησης "προς όφελος των εργατών και του κοινωνικού συνόλου", που "υλοποιήθηκε" στην πράξη μέσα από την συμμετοχή αντιπροσώπων των εργατών και της τοπικής αυτοδιοίκησης στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας, μπορούσε όχι μόνο να ελπίζει στην διατήρηση του έλεγχου της ΠΑΣΚΕ πάνω σε ένα μέρος των εργατομένων, αλλά και στην συμμαχία της ΕΣΑΚ, που με την σειρά-της ελέγχει ένα άλλο μεγάλο τμήμα. Από την μεριά-τους το ΚΚΕ και η ΕΣΑΚ επιδιώκαν αυτήν την συμμαχία και αυτόν τον ρόλο, μια και έτσι επαυξάνουν την σημασία-τους, σαν αναγκαίοι σύμμαχοι για το ΠΑΣΟΚ, σε κυβερνητικό επίπεδο.

ΕΝΤΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Στο όνομα λοιπόν της κοινωνικοποίησης κάλεσε η κυβέρνηση τους εργαζόμενους στην ΠΥΡΚΑΛ, από την πρώτη κιόλας στιγμή να αυξήσουν την παραγωγικότητά-τους, μια και, "από τον ζήλο και την προσπάθειά-τους θα εξαρτηθεί το μέλλον της εταιρίας".

Οι στόχοι της νέας εργοδοσίας φάνηκαν από την αρχή. Τα Χριστούγενα του '82, η ΠΥΡΚΑΛ απολύει εκατό εργάτες. Το πάγωμα των μισθών, που καθώρισε η εισοδηματική πολιτική, εμφανίζεται με πρόταση της ΠΑΣΚΕ σαν αίτημα των εργαζομένων. Σε αντίθεση με ότι είχε κατακτηθεί επι Αθανασιάδη, ξαναρχίζουν οι εσωτερικές μεταθέσεις εργατών από ένα τμήμα σε άλλο. Η παραγωγή, παρά την μείωση του προσωπικού αυξάνει. Μαζί βέβαια αυξάνουν και τα ατυχήματα, που η εργοδοσία αντιμετωπίζει μόνο θεωρητικά. Συστήνεται τμή-

μα για την πρόληψή-τους. Οι προτάσεις-του, όμως, σκοντάφτουν όταν πρόκειται να θιγεί η παραγωγικότητα. Προτάθηκε η προσθήκη πετασμάτων, μηδαμινής αξίας, σε κάποια μηχανήματα που πετάνε γρέζια, τραυματίζοντας τους εργάτες στα μάτια. Όμως αυτά θα επιβάρυναν με δύο παραπάνω κινήσεις την διαδικασία παραγωγής (άνοιγμα - εισαγωγή αντικειμένου - κλείσιμο) προκαλώντας την αντίστοιχη καθυστέρηση και επομένως την μείωση της παραγωγικότητας. Έτσι απορρίφθηκε η πρόταση.

Το κυνήγι της παραγωγικότητας και η εντατικοποίηση εμφανίζονται παντού. Στα τμήματα τελικής κατεργασίας βλημάτων, βγάζουν τους ελεγκτές παραγωγής. Αυτοί, αντιστοιχούσαν περίπου ένας σε κάθε τεχνίτη, και δουλεύοντας στενά μαζί-του, μετρούσαν συνεχώς τα αντικείμενα κατά και μετά την κατεργασία, έτσι ώστε να πληρούν τις προδιαγραφές. Οι ελεγκτές μετατίθενται τώρα σε άλλες θέσεις και οι τεχνίτες επιφορτίζονται πλέον και με το έργο και την ευθύνη της μέτρησης.

ΤΑ ΝΕΑ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ

Χαρακτηριστικό του νέου τρόπου λειτουργίας είναι το νέο σύστημα επιδομάτων που προωθείται από την εταιρία. Επιδόματα παραγωγής υπήρχαν και παλαιότερα στην ΠΥΡΚΑΛ. Το εργατικό κίνημα τα έχει πάντα αντιμετωπίσει με τον ίδιο τρόπο. Ζητάει την ενσωμάτωσή-τους, σαν αύξηση στον μισθό, ανεξάρτητα από το ύψος παραγωγής, του κάθε συγκεκριμένου εργάτη. Η προσθήκη επιδομάτων γενικά δεν βελτιώνει το βιοτικό επίπεδο της εργατικής τάξης. Το άθροισμα ημερομισθίου και ημερησίου επιδόματος δεν αντιπροσωπεύουν γενικά, παρά το ελάχιστο όριο διαβίωσης, δεν είναι παρά τα απαραίτητα μέσα για να συντηρηθεί και να αναπαραχθεί η εργατική τάξη. Έτσι το μόνο που κάνουν είναι να εξαναγκάζουν τους εργάτες σε υπερεργασία.

Στην ΠΥΡΚΑΛ επί Αθανασιάδη είχε κατακτηθεί να ενσωματωθούν τα επιδόματα στον μισθό. Όμως λόγω του πληθωρισμού και της μη αναπροσαρμογής-τους, έφτασαν σήμερα να μην είναι παρά μηδαμινά ποσά. Με δεδομένη την εισοδηματική πολιτική και το πάγωμα των μισθών, δημιουργήθηκε το κατάλληλο κλίμα για την αποδοχή νέων επιδομάτων.

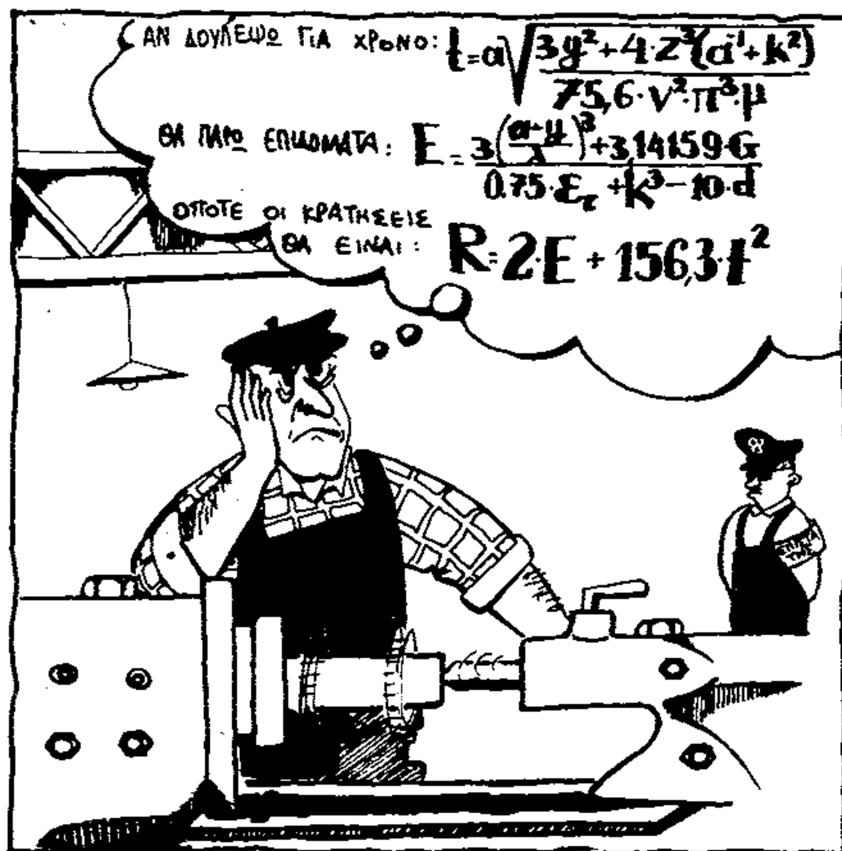
Κατ'αρχήν αυτά τα νέα επιδόματα (συνδιασμένα με εννιαίο μισθολόγιο, που όπως φαίνεται θα εισαχθεί) δίνουν τέλος στις αυθαίρετες και τυχαίες διακυμάνσεις μισθών από εργάτη σε εργάτη. Όμως ο τρόπος υπολογισμού είναι τόσο πολύπλοκος και αδιάφανος ώστε να διατηρηθεί ο στόχος της παλαιότερης αυθαιρεσίας. Να σπρώχνει τους εργαζόμενους, σε προσωπική αντιμετώπιση του προβλήματος των μισθών, να επιδιώκουν κάποια αύξηση μέσα από νομικίστικους, δαιδαλώδεις δρόμους. Για τον υπολογισμό του επιδόματος λαμβάνονται υπ'όψιν πέντε διαφορετικοί δείκτες, ενώ οι εργαζόμενοι εντάσσονται σε εννέα διαφορετικές κατηγορίες. Ο ίδιος ο υπολογισμός περνάει μέσα από διαγράμματα και πολύπλοκους μαθηματικούς τύπους με κλάσματα αθροίσματα και ρίζες!

Την προσπάθεια διάσπασης της κοινής αντιμετώπισης των εργατών έρχεται να συμπληρώσει και ο ίδιος ο διαχωρισμός των εργατών σε κατηγορίες, ανάλογα με την ειδίκευση, την εργασία που κάνουν αλλά και την μηχανή που δουλεύουν ή το φύλο-τους! Για παράδειγμα καθαρίστριες, και ανιδείκευτες εργάτριες ανήκουν σε χειρότερη κατηγορία από τους αντίστοιχους άντρες συναδέλφους-τους!

Το νέο αυτό σύστημα επιδομάτων διακρίνει δύο, στην ουσία χωριστά επιδόματα. Ένα παραγωγής και ένα όπως ονομάζεται, ικανότητας/συνέπειας. Αξίζει να δούμε αναλυτικά πως αυτά λειτουργούν, γιατί έτσι θα αντιληφθούμε και πρακτικά τι σημαίνει κοινωνικοποίηση για το ΠΑΣΟΚ.

Κατ'αρχήν το επίδομα παραγωγής, υπολογίζεται από ένα διάγραμμα ανάλογα με την κατηγορία του εργάτη και την παραπάνω παραγωγή. Η καινοτομία-του, βρίσκεται στο ότι το ποσό του επιδόματος δεν είναι ανάλογο της υπερπαραγωγής. Για το πρώτο 5% πάνω από την νόρμα, για παράδειγμα για εργάτη που δουλεύει δύο αυτόματες μηχανές, βλέπουμε να αντιστοιχούν 75 δρχ, ενώ για το επόμενο 5% μόνο 15 δρχ!

Με τέτοιου είδους τρίκ, προσπαθεί η εταιρία να ξεγελάσει τους εργάτες. Το όφελος της ΠΥΡΚΑΛ από αυτήν την υπερπαραγωγή είναι βέβαια τεράστιο. Αν υποθέσουμε ότι κάποιος π.χ. ανιδίκευτος εργάτης κατάφερνε θεωρητικά να παράγει διπλάσια ποσότητα από την νόρμα, δεν θα πληρωνόταν ένα δεύτερο ημερομίσθιο αλλά μόνο 720 δρχ παραπάνω, αφήνοντας τα υπόλοιπα σαν υπερκέρδος στην εταιρία.

1

Μόνος στόχος των επιδομάτων παραγωγής, όπως είπαμε και προηγούμενα, δεν είναι παρά η εντατικοποίηση των εργατών, για αυτό το εργατικό κίνημα τα έχει αντιμετωπίσει αρνητικά. Από την άλλη μεριά με δεδομένη την ισχύ επιδομάτων, κάθε μεταβολή της νόρμας παραγωγής έχει άμεσο αντίκτυπο στον μισθό των εργατών. Έτσι η διαμάχη μεταξύ εργοδοτών — εργατών για τον έλεγχο του ύψους της νόρμας, έχει αρκετές φορές γίνει αφορμή για δυνάμωμα της οργάνωσης στην βάση, των τμημάτων διαφόρων εργοστασίων. Για την διασφάλιση των συμφερόντων της εργοδοσίας απαραίτητη είναι και η αστυνόμευση. Και στην ΠΥΡΚΑΛ, θα

περνάει μέσα από το δεύτερο επίδομα, το ονομαζόμενο ικανότητας/συνέπειας.

Με αυτό έρχεται η εταιρία να μετρήσει και να τιμωρήσει με χαμηλό επίδομα, τις επισκέψεις στην τουαλέτα, τις απουσίες, τις επισκέψεις σε άλλα τμήματα, τις κουβέντες με τους διπλανούς κ.τ.λ. Όλα αυτά βαθμολογούνται κατάλληλα και μετά από ακριβείς υπολογισμούς βρίσκεται το επίδομα που αντιστοιχεί στον εργαζόμενο. Για παράδειγμα, 12 ώρες απουσίας μέσα στο δεκαήμερο που πληρώνεται ένας εργάτης, θα του στοιχίσουν την ολική απώλεια των επιδομάτων του δεκαημέρου, ενώ 6 ώρες μόνο τα μισά! Μέσα από το επίδομα αυτό θεσμοθετήται και επίσημα η εσωτερική μετάθεση. Όπως είπαμε και προηγούμενα, επί Μποδοσάκη είχε κατακτηθεί να μην γίνονται τέτοιες μεταθέσεις. Όμως για τους εργοδότες είναι πολύ σημαντικές, όχι μόνο γιατι τους επιτρέπουν να διατηρούν λιγότερο προσωπικό (και επομένως να έχουν μεγαλύτερα κέρδη) αφού ανάλογα με την ζήτηση κάθε είδους, θα το χρησιμοποιούν για την αντίστοιχη παραγωγή, αλλά και γιατι με τις μεταθέσεις σπάνε τους δεσμούς των εργατών με τους γύρω-τους!

Και οι αντιδράσεις σε όλα αυτά; Το σχέδιο για αυτά τα επιδόματα έχει δοθεί στην συνδικαλιστική ηγεσία εδώ και αρκετό καιρό. Και όμως καμιά συζήτηση δεν άνοιξε ούτε καν μέσα στο Δ.Σ. του σωματείου. Η ΠΑΣΚΕ και η ΣΣΕΚ ήταν αποσχολημένες μόνο με τις εκλογές για τους αντιπροσώπους στο Δ.Σ. της εταιρίας. Και βέβαια η γενικόλογη αποδοχή της "κοινωνικοποίησης" δεν πείθει και τόσο τους εργαζόμενους. Η ομαδική απουσία των εργατών των θερμικών, που μία μέρα αποφάσισαν να συνεχίσουν να πίνουν τις μπύρες-τους στο καφενείο αντί να περάσουν την πύλη της ΠΥΡΚΑΛ, δεν είναι κάποια σκοτεινή προσπάθεια σαμποτάζ, όπως ούρλιαζε η ΠΑΣΚΕ, αλλά δείχνει πολύ απλά την αδιαφορία των εργαζομένων.

Μόνο η Ανεξάρτητη Συνδικαλιστική Κίνηση κινήθηκε ενάντια στην εντατικοποίηση. Από την αρχή είχε εναντιωθεί στην συνδιοίκηση. Στις εκλογές για τους αντιπροσώπους στο Δ.Σ. της εταιρίας πρότεινε λευκό. Ενάντια στο πάγωμα των μισθών της εισοδηματικής πολιτικής, μάζεψε υπογραφές. Από το αν θα καταφέρει, οι απόψεις-τους να γίνουν και απόψεις ενός μεγαλύτερου κομματιού των εργαζομένων, θα εξαρτηθεί το αν οι εργάτες θα αποκρούσουν την παθητικοποίηση και αδρανοποίησή-τους, αντιτάσσοντας στην συνδιοίκηση την δύναμη του κινήματός-τους. Αν θα αντιτάξουν στην συμμετοχή, και επομένως στον έλεγχο μιας συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας πάνω-τους, τον δικό-τους έλεγχο, ενάντια στις απολύσεις, στις κακές συνθήκες δουλειάς, στο πάγωμα των μισθών και τα επιδόματα.

[illegible] [illegible] [illegible]

ἔναντι α) [illegible]

β) [illegible]

[illegible]

max 8
min 0

[illegible]	[illegible]	Ἐνδιάμεσος
...ν συνεργάζεται μέ τούς προϊσταμένους του. ...ν ἔχει ἐνδιαφέρον γιά τήν δουλειά.	0	1

...νεργάζεται αποδοτικά μέ τούς προϊσταμένους του. ...χει πραγματικό ἐνδιαφέρον γιά τή δουλειά.	2	
...υσκολεύεται στή συνεργασία μέ τούς συναδέλφους του.	0	1
...ν ἐκτιμοῦν ὅλοι οἱ συνάδελφοί του.	2	
...ν προσέχει [illegible] τά μηχανήματα πού δουλεύει καί τά ὑλικά.	0	1
...ροσέχει καί συντηρεῖ τά μηχανήματα καί τήν θέση ἐργασίας πού ...ουλεύει [illegible] ὑλικά.(μόνο γιά τούς τεχνίτες).	2	

...γνοεῖ [illegible] τούς κανόνες τάξης καί ἀσφάλειας.	0	1
...ηρεῖ ἐπακριβῶς τούς κανονισμούς καί τά μέτρα ἀσφαλείας πού χρειάζονται [illegible] ἐργασίας	2	

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

y

E

5

4,5 (4α)

4

3,5 (3α)

3

2,5 (2α)

2

1,5 (1α)

1

$y = (500 + 100E)x - 575 - 105E$

$y = 3000x - 3000$

$y = 1000x - 1000$

ΑΥΤ. ΜΗΧ.

$y = 300x - 240$

(για όσους δουλεύουν σε μηχανήματα)

1 | 1,05 | 1,1 | 1,15 | 1,2 | 1,25 | 1,3

επαναστατικη αριστερα και μαρξισμος

Ενώ η κυβέρνηση της αλλαγής τιμάει με όλη τη μεγαλοπρέπεια επίσημης κρατικής τελετής τη Δέκατη Επέτειο της εξέγερσης του Πολυτεχνείου, ο πολιτικός χώρος που έδεσε την εμφάνισή-του με εκείνη την εξέγερση δεν έχει σπουδαία πράγματα για να πανηγυρίσει. Μια ματιά στο φάσμα που καλύπτει η επαναστατική αριστερά σήμερα δεν είναι καθόλου ενθαρρυντική.

Για πολλούς, ο "αριστερισμός" ανήκει αμετάκλητα στο παρελθόν και τον έχουν αποχαιρετήσει για ν' αναζητήσουν πιο ρεαλιστικούς δρόμους προς τη "δρώσα πολιτική". Είναι σίγουρο, βέβαια, ότι η επαναστατική αριστερά δεν έχει τα ίδια κριτήρια "αποτελεσματικότητας" με αυτά που ισχύουν στους διαδρόμους των υπουργείων του ΠΑΣΟΚ.

Ωστόσο, και στο εσωτερικό του αριστερισμού τα κριτήρια δεν είναι και τόσο ξεκάθαρα. Το σλόγκαν "ο χώρος-μας είναι αναποτελεσματικός" ακούγεται αρκετά συχνά σαν δικαιολογία για πολιτικές πρακτικές που αναζητούν απεγνωσμένα να βρουν έτοιμη "επιφάνεια" και "ευρύτητα", έστω και δανεική. Η αντίληψη ότι η μαζική απήχηση των πρωτοβουλιών-μας καταχτιέται μέσα από συστηματική και υπομονετική δουλειά με σωστές πολιτικές επιλογές, δηλαδή μέσα από οργανωμένη πολιτική δράση, έχει καταλήξει να θεωρείται "σεχταριστική".

Κι όμως, το ζήτημα της οργανωμένης πολιτικής δράσης είναι σήμερα καίρια επίκαιρο. Καθώς το ΠΑΣΟΚ διατηρεί τον έλεγχο της πολιτικής κατάστασης καθηλώνοντας το μαζικό κίνημα με τη βοήθεια του ΚΚΕ, οι καθημερινές εμπειρίες πολλών αγωνιστών βάζουν τα ίδια ερωτήματα: ποια μπορεί να είναι μια πολιτική πρακτική στ' αριστερά αυτών των κομμάτων; Σε ποια προοπτική μπορεί να εντάσεται και σε τί είδους ιδεολογικές αναφορές μπορεί να στηρίζεται;

Στα προβλήματα αυτά, η επαναστατική αριστερά στη σημερινή-της κατάσταση δυσκολεύεται να απαντήσει. Αμφιβάλει για τις ίδιες τις δικιές-της ιδεολογικές αναφορές και στρατηγικές προοπτικές. Δεν είναι σίγουρη για την ίδια τη σχέση-της με τον μαρξισμό σαν αφετηρία για κάποιες απαντήσεις. Πολλοί σύντροφοι καταφεύγουν σε διαδικαστικές λύσεις μπροστά στις δυσκολίες αυτές, αναζητόντας μια κάποια διέξοδο στην αναβολή της αντιμετώπισης των προβλημάτων της οργανωμένης πολιτικής δράσης: "Δεν είναι ώρα για συγκροτήσεις τέτοιου τύπου". Άλλοι σύντροφοι αρνούνται τελείως το ίδιο το πρόβλημα καταγγέλοντας την ίδια την τοποθέτησή-του σαν κατάλοιπο της "παλιάς γκρουπουσκουλιάρικης λογικής".

Για μας η προσπάθεια να απαντηθούν αυτά τα ερωτήματα είναι όρος ύπαρξης για την επαναστατική αριστερά σήμερα. Είναι καιρός ο "αριστερισμός" να κάνει απολογισμό της κρίσης-του και να ξεκαθαρίσει ποιές από τις παλιές ιδέες και αντιλήψεις-του συμπαρασύρθηκαν σ' αυτή την κρίση και ποιες πρέπει να επιβιώσουν.

η προηγουμενη πορεια

Αφετηρία για ένα τέτοιο ξεκαθάρισμα είναι η κατανόηση των κοινωνικών διαδικασιών που οδήγησαν ιστορικά στην εμφάνιση της επαναστατικής αριστεράς, επηρέασαν τη συγκεκριμένη διαμόρφωσή-της και την κρίση-της και ήδη βρίσκονται σε κίνηση και μας θέτουν τα ερωτήματα για το ποιος θα είναι ο χαρακτήρας της επόμενης διαμόρφωσής-της. Χρειάζεται, δηλαδή, να δούμε τον εαυτό-μας σαν κομάτι της ριζοσπαστικοποίησης που ξαναζωντάνεψε τις επαναστατικές ιδέες στην Ευρώπη μετά τον Μάη του 68, να κατανοήσουμε την εμφάνιση των διαφόρων ομάδων και οργανώσεων σαν στιγμές αυτής της διαδικασίας όπως ξετυλίχτηκε συγκεκριμένα και στην Ελλάδα, να εντοπίσουμε τις πραγματικές επιδράσεις που καθόρισαν τις ανεπάρκειες μιας πρώτης ρήξης με τον ρεφορμισμό.

Η διαμόρφωση της επαναστατικής αριστεράς που εμφανίστηκε σαν υπαρκτή πολιτική δύναμη στο Πολυτεχνείο το 73 και στην Μεταπολίτευση το 74 ήρθε μέσα από πολλές και διαφορετικές ρήξεις κομματιών με τον ρεφορμισμό, με πολλά και διαφορετικά επίκεντρα και αφετηρίες. Η σινοσοβιετική διαμάχη την περίοδο ακριβώς που διαφαίνονταν τα αδιέξοδα της προδικτατορικής ΕΔΑ έπαιξε ρόλο στην πολιτικοποίηση ενός κοματιού. Η σύγκρουση γύρω από τον χαρακτήρα της αντίστασης στη δικτατορία (ένοπλη ή όχι) την περίοδο που ο Τρίτος Κόσμος είχε να δείξει τον ηρωισμό του Τσε

Γκεβάρα και του Βιετνάμ επηρέασε ένα άλλο κομάτι. Ο κεντρικός ρόλος του φοιτητικού κινήματος στην πιο κρίσιμη περίοδο της ραγδαίας ανάπτυξης της επαναστατικής αριστεράς (73-74) έβαλε επίσης τη σφραγίδα-του στις μορφές, στα θέματα και στις διαστάσεις της ρήξης όλων αυτών των κοματιών με τον ρεφορμισμό. Οι οργανώσεις που προέκυψαν μέσα από αυτές τις διαδικασίες αποτέλεσαν τα συγκεκριμένα βήματα στην ανάπτυξή της επαναστατικής αριστεράς και ταυτόχρονα αποκρυστάλλωσαν όλες τις ατέλειες αυτού του ξεκόματος από τον ρεφορμισμό. Ο σταλινισμός, ο λαϊκισμός, η εθνοαναπτυξιακή ιδεολογία της παραδοσιακής αριστεράς μεταφέρθηκαν πολλές φορές ατόφια στις καινούργιες οργανώσεις εκφράζοντας την πολιτικοποίηση των αγωνιστών εκείνης της περιόδου. Έστω και αν όλες αυτές οι ομάδες έκφραζαν τη δυναμική ενός κόσμου που κινιόταν προς τα αριστερά πέρα από τα δυο ΚΚΕ (και γι'αυτό τις συμπεριλαμβάνουμε όλες στον όρο επαναστατική αριστερά), η ιδεολογική και πολιτική συγκρότησή-τους συχνά κουβαλούσε όλο το οπλοστάσιο της παραδοσιακής ρεφορμιστικής αριστεράς. Δεν είναι τυχαίο ότι κυρίαρχη τάση αναδείχτηκαν οι μαοϊκές λαϊκοδημοκρατικές αντιλήψεις που δέχονταν και ανοιχτά τις θέσεις, τις αναλύσεις και τις εκτιμήσεις του ΚΚΕ για την μεταπολεμική Ελληνική κοινωνία ώς το 1956.

Έχοντας τέτοια εικόνα για τον κοινωνικό-τους περίγυρο, δεν είναι παράξενο ότι αυτές οι οργανώσεις βρέθηκαν σε διάσταση με τα προβλήματα που έβαζε μπροστά στο κίνημα η πορεία του ελληνικού καπιταλισμού αμέσως μετά τη μεταπολίτευση. Η καραμανλική εκσυγχρονιστική εξόρμηση κατανοήθηκε σαν πορεία προς τη φασιστικοποίηση (μέχρι και στις παραμονές της εκλογικής νίκης του ΠΑΣΟΚ το ΚΚΕμ-λ μιλούσε για φασιστικοποίηση!) Οι μεγάλοι εργατικοί αγώνες του 75-77 υποτιμήθηκαν σαν ένα ακόμα πεδίο αντιφασιστικών-αντιιμπεριαλιστικών κινητοποιήσεων (προκηρύξεις απευθύνονταν σε απεργούς και τους μιλούσαν σαν "πατριώτες-δημοκράτες"!). Ο όρος "αστικό πανεπιστήμιο" μπήκε στο λεξιλόγιο αυτών των αντιλήψεων μόνο μετά το κύμα των καταλήψεων στα πανεπιστήμια. Με δυο λόγια, η επαναστατική αριστερά της μεταπολίτευσης δεν μπορούσε να κατανοήσει τις ανάγκες της νέας πολιτικοποίησης που γεννούσαν οι ταξικές αντιθέσεις στη μεταδικτατορική περίοδο.

Αυτή η νέα πολιτικοποίηση εκφράστηκε δυναμικά και συμπυκνωμένα από το κίνημα των φοιτητικών καταλήψεων του 79-80. Έβγαλε στην επιφάνεια τις αδυναμίες της παλιάς επαναστατικής αριστεράς κοντράροντας τις σταλινικές οργανωτικές πρακτικές-της, σατυρίζοντας τον συντηρητισμό-της, ξεσκεπάζοντας πόσο ρηχές ήταν οι αναλύσεις-της και οι στρατηγικές-της. Ταυτόχρονα, άνοιξε καινούργια μέτωπα που είχαν παραμείνει κλειστά (όπως το γυναικείο, το οικολογικό, των φυλακών, των ομοφυλόφιλων), ανακαλύπτοντας την κριτική της καπιταλιστικής κοινωνίας. Ο προβληματισμός παλιών και νέων αγωνιστών ξεπέρασε επιτέλους την εικόνα της υπανάπτυκτης Ελλάδας που καταπιέζεται από τον ιμπεριαλισμό και άρχισε να βλέπει την καπιταλιστική δομή της ελληνικής κοινωνίας. Το χάσμα ανάμεσα στην ιδεολογικο-πολιτική συγκρότηση της επαναστατικής αριστεράς της μεταπολίτευσης και στην νέα πολιτικοποίηση εκδηλώθηκε ανοιχτά με την κρίση των οργανώσεων.

Όμως και η νέα πολιτικοποίηση κουβαλούσε τα δικά-της όρια και προβλήματα από τον ίδιο τον τρόπο που αναπτύχθηκε. Όρια και προβλήματα που σήμαιναν ότι ποτέ δεν κατόρθωσε να δώσει διέξοδο στην κρίση των οργανώσεων και τελικά οδηγήθηκε σε μια γενικευμένη κρίση της επαναστατικής αριστεράς.

Ο κύριος παράγοντας που επηρέασε τη διαμόρφωση της πολιτικοποίησης του κινήματος των καταλήψεων ήταν η πτώση του εργατικού κινήματος εκείνη την περίοδο και η ολοκληρωτική διακοπή κάθε σχέσης ανάμεσα στα δύο κινήματα. Αν η παλιά πολιτικοποίηση ήταν φοιτητοκεντρική μια φορά, η νέα ήταν δέκα. Η ανακάλυψη των "νέων κινημάτων" έγινε μέσα και γύρω στα Πανεπιστήμιο, μακριά από έστω στοιχειώδη ερεθίσματα και προβληματισμούς από τον εργατικό χώρο. Η θεωρητικοποίηση αυτής της κατάστασης σαν ανακάλυψη "νέων επαναστατικών υποκειμένων" αντί για την εργατική τάξη (και πολλές φορές ενάντιά-της) έκανε θραύση. Ο "χώρος" (όπως καθιερώθηκε να λέγεται η νέα πολιτικοποίηση) διαμόρφωσε σαν μόνιμο χαρακτηριστικό την εσωστρέφεια, την αυτο-αναφορά, την ταύτιση του επαναστατικού κινήματος με τον εαυτό-του. Αυτό ισχύει τόσο για τις δεξιές όσο και για τις αριστερές πτέρυγές-του, δηλαδή τους αλτουσερικούς της Πανελλαδικής και τους Νεγκρικούς της αυτονομίας.

Για παράδειγμα οι Πανελλαδικάριοι μιλούσαν για την "πολιτικοποίηση των αντιφάσεων των ίδιων των θεσμών" θεωρώντας ότι ταξική πάλη μέσα στο Πανεπιστήμιο είναι η κριτική του αστικού αυτού θεσμού και όχι η αναφορά σε εξωτερικούς αγώνες. Αυτή η θεωρία της "σχετικής αυτονόμησης" της ταξικής πάλης μέσα στο Πανεπιστήμιο τα πήγαινε μια χαρά όταν κορόιδευε τους μαοϊκούς ότι η μόνη αντιπαράθεσή-τους με τους Κνίτες γινόταν πάνω σε ψηφίσματα για την Αγκόλα. Η προέκτασή-της, όμως, ήταν καταστροφική γιατι βάφτιζε "εργατισμό" κάθε απόπειρα προσανατολισμού προς την εργατική τάξη.

Όσο για την άλλη πτέρυγα του χώρου, την αυτονομία, εκεί η αυτοανακήρυξη σε επαναστατικό υποκείμενο έφτασε σε γελοίες διαστάσεις. Όχι μόνο αντιμετώπισαν την εργατική τάξη σαν ενσωματωμένους κρετίνους άξιους της τύχηςτους, αλλά και μόνιμα υποκαθιστούσαν και κάθε άλλο κίνημα με τον εαυτό-τους: "κίνημα" εννοούσαν μόνο τα δικά-τους ραντεβού στα Προπύλαια. Φυσιολογικά, λοιπόν, ακόμα και στη μοναδική περίπτωση που αποφάσισαν να ασχοληθούν με ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο (τις φυλακές) κατάληξαν να υποκαταστήσουν την αντίσταση των φυλακισμένων με τους δικούς-τους ηρωϊσμούς.

Η κυριαρχία αυτών των αντιλήψεων μέσα στον "χώρο" έπαιξε ρόλο τόσο διαλυτικό όσο και η κυριαρχία των λαϊκοδημοκράτικων αντιλήψεων στην προηγούμενη φάση. Όλος ο δυναμισμός της νέας πολιτικοποίησης του κινήματος των καταλήψεων καταναλώθηκε σε γενικόλογες αναφορές στον καπιταλισμό και δεν συνδέθηκε με συγκεκριμένες πολιτικές μάχες της περιόδου.

Σ'αυτό έπαιξαν ρόλο και οι δυσκολίες που έβαζαν οι πολιτικές εξελίξεις καθώς το ΠΑΣΟΚ βάδιζε προς την εξουσία. Μια δύσκολη πολιτική περίοδο που απαιτούσε καθαρό κεφάλι για ουσιαστική ανάλυση και εκτίμηση των ταξικών και πολιτικών συσχετισμών για να μην χάσει κανείς το μπούσουλα. Προσόντα που δεν διάθετε ούτε κατάφερε να αποχτήσει ο "χώρος" καθώς η απογοήτευση από τις παλιές οργανώσεις θεωρητικοποιήθηκε σε γενικευμένη αντι-οργανωτική στάση. Η πολιτική συζήτηση, η προσπάθεια για συνέχεια και συνέπεια στην πολιτική δράση κατάντησαν να θεωρούνται "σταλινικά κόλπα των γκρουπούσκουλων". Ο "χώρος" δεν μπορούσε να αξιοποιήσει ούτε τις εμπειρίες-του. Η κριτική στον παλιό αριστερισμό άρχισε να εκφυλίζεται σε απλή εγκατάλειψη κάθε προσπάθειας για πολιτική δράση στ'αριστερά των κομμάτων. Σε τέτοια κατάσταση ο "χώρος" αποδείχτηκε εύκολη λεία για τις σειρήνες του ΠΑΣΟΚ.

η αμφισβητηση του Μαρξισμου

Αυτή η συγκεκριμένη πορεία της επαναστατικής αριστεράς στα προηγούμενα χρόνια έχει οδηγήσει σε μια έντονη αμφισβήτηση του Μαρξισμού. Ενώ στις αρχές της δεκαετίας του 70 κοινό χαρακτηριστικό των κοματιών που απομακρύνονταν από τον ρεφορμισμό ήταν η διεκδίκηση του μαρξισμού από τους διαστρεβλωτές-του, στις αρχές της δεκαετίας του 80 βρισκόμαστε μπροστά στο φαινόμενο να ταυτίζεται ο μαρξισμός με την θλιβερή πρακτική των Κ.Κ. σε ανατολή και δύση.

Οι αγωνιστές που κινούνται στ'αριστερά του ΠΑΣΟΚ και του ΚΚΕ αντιμετωπίζουν ένα πλήθος από ερωτηματικά, αμφιβολίες, αντιφάσεις, αντιρρήσεις που συνηγορούν στην απόρριψη του μαρξισμού. Είτε πρόκειται για τα άγρια μπασίματα της αυτονομίας που ταυτίζει τον μαρξισμό με τον κρατισμό, είτε για τα μπερδέματα του αριστερού ευρωκομμουνισμού που αμφιβάλει για τη δυνατότητα του μαρξισμού να ερμηνεύσει τον σταλινισμό, το αποτέλεσμα είναι το ίδιο: στην καλύτερη περίπτωση σκεπτικισμός, στη χειρότερη ανοιχτά εχθρική στάση απέναντι στον μαρξισμό.

Η αιχμή όλων αυτών των αμφισβητήσεων συγκεντρώνεται γύρω από τρία καίρια ερωτήματα, στα οποία πρέπει να δώσει πειστικές απαντήσεις όποιος υπερασπίζεται την επικαιρότητα του Μαρξισμού σήμερα.

Ερώτημα πρώτο: Ο καπιταλισμός σήμερα δεν είναι ο καπιταλισμός της εποχής του Μαρξ, ούτε καν της εποχής του Λένιν. Πόσο διατηρεί την αξία-της η ανάλυση του Μαρξ για τις αντιφάσεις του καπιταλιστικού συστήματος, όταν το ίδιο το σύστημα έχει αλλάξει τόσο πολύ;

Ερώτημα δεύτερο: Η εργατική τάξη σήμερα δεν είναι το προλεταριάτο του 19ου αιώνα. Τί σημασία έχει σήμερα μια στρατηγική που στηρίζεται στην επαναστατικότητα της εργατικής τάξης, όταν το ίδιο το υποκείμενό-της έχει μεταμορφωθεί;

Ερώτημα τρίτο: Η επανάσταση που περιμένει ο μαρξισμός πραγματοποιήθηκε ήδη στη Ρωσία του 17 και κατάληξε στο σταλινικό καθεστώς και στα εγκλήματά-του. Τί νόημα και τί περιεχόμενο δίνει ο μαρξισμός στην ίδια την έννοια της επανάστασης σήμερα;

Ας δούμε αυτά τα ερωτήματα ένα ένα πιο αναλυτικά.

οι αλλαγες του καπιταλισμου

Στην περίοδο της μακρόχρονης μεταπολεμικής ανάπτυξης του καπιταλισμού, τότε που τουλάχιστο στις χώρες της Βόρειας και Δυτικής Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής οι οικονομικές κρίσεις έμοιαζαν αμαρτίες του παρελθόντος, οι θεωρίες του ξεπεράσματος των παραδοσιακών αντιφάσεων του καπιταλισμού, όπως τις είχε εντοπίσει ο Μαρξ, γνώρισαν μια μεγάλη άνθηση.

Οι αντιλήψεις που υποστήριζαν ότι ζούμε σε μια "μετά-καπιταλιστική" κοινωνία πρόβαλαν τα εξής επιχειρήματα: (α) τη δυνατότητα του κράτους να αποτρέπει τις οικονομικές κρίσεις χάρη στην Κευνσιανή διαχείριση της οικονομίας, (β) την αντικατάσταση των καπιταλιστών από επαγγελματίες διαχειριστές στη διοίκηση των επιχειρήσεων (διαχωρισμός ιδιοκτησίας και ελέγχου του κεφάλαιου) και (γ) το πέρασμα από την αναρχία του ελεύθερου ανταγωνισμού της εποχής του Μαρξ στον συγκεντρωτικό προγραμματισμό από το κράτος και τις μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις.

Από αυτή την κοινή αφετηρία ξεκινούσε μια διπλή αμφισβήτηση του Μαρξ. Μία δεξιά, που υποστήριζε ότι ο καπιταλισμός σταθεροποιήθηκε άρα δεν υπάρχει πια αντικειμενικό έδαφος για επανάσταση, παρά μόνο μια ηθική υποχρέωση κάι μια πρακτική δυνατότητα για πιο δίκαιη διαχείριση του συστήματος. Με σημαία τον ουμανισμό και εργαλείο τον δημόσιο τομέα η μεταπολεμική σοσιαλδημοκρατία υποσχόταν μια ήρεμη πορεία προς μια πιο δίκαιη κοινωνία. Αντίστοιχα, η αριστερή εκδοχή αυτής της αμφισβήτησης διακήρυχνε ότι οι αλλαγές στον καπιταλισμό έχουν σημάνει το τέλος των οικονομικών αγώνων, τον θάνατο της μαρξιστικής κριτικής που στηριζόταν στην έννοια της εκμετάλλευσης και την ανάδειξη μιας νέας ριζοσπαστικής κριτικής που αναζητάει πια τις αντιφάσεις της "καταναλωτικής κοινωνίας".

Σήμερα, βέβαια, που βρισκόμαστε στο "μάτι του κυκλώνα" της χειρότερης κρίσης του καπιταλισμού από την εποχή του μεσοπόλεμου, που γύρω-μας ξαναζωντανεύουν οι εφιάλτες της ανεργίας και του πολέμου, είναι κάπως ειρωνικό να γίνεται συζήτηση για το αν ο καπιταλισμός έχει ξεπεράσει τις αντιφάσεις-του. Ωστόσο οι ίδιες ή παρόμοιες θεωρίες ξαναεμφανίζονται στηριγμένες σε άλλο υπόβαθρο. Το γεγονός ότι η οικονομική κρίση του καπιταλισμού δεν έχει οδηγήσει σε έξαρση των εργατικών αγώνων αλλά σε ύφεση, ξαναδίνει επικαιρότητα στον ισχυρισμό ότι η μαρξιστική ανάλυση του καπιταλισμού έχει χάσει την ισχύ-της. Οι αλλαγές του καπιταλισμού έχουν υποτίθεται μετατοπίσει το επίκεντρο των αντιφάσεων από τις σχέσεις εκμετάλλευσης στις εξουσιαστικές σχέσεις.

Όπως παλιά προβαλλόταν η δύναμη του κράτους να ελέγχει την οικονομία και να ενσωματώνει τις οικονομικές διεκδικήσεις σαν απόδειξη της "εξημέρωσης" του καπιταλισμού, σήμερα προβάλεται και πάλι η εικόνα ενός πανίσχυρου κράτους — Λεβιάθαν που ελέγχει τα πάντα και ξεπερνάει τις παραδοσιακές αντιφάσεις του καπιταλισμού με τη γενικευμένη και καθημερινή καταστολή και την καταναγκαστική εργασιακή πειθαρχία. Με τα ίδια παλιά τριμένα επιχειρήματα περάσαμε από τη θεωρία για το κράτος-εξημερωτή του καπιταλισμού στη θεωρία για έναν καπιταλισμό που κινείται μέσα από την εξουσιαστική δυναμική του κρατισμού ξεπερνώντας τις "στενές" αναλύσεις του Μαρξ για την παραγωγική διαδικασία.

Κι όμως, οι αλλαγές του καπιταλισμού μπορούν να γίνουν κατανοητές μόνο με τη βοήθεια της μαρξιστικής ανάλυσης. Για τον Μαρξ, ο καπιταλισμός είναι σύστημα που κινείται μέσα από τον ανταγωνισμό των κεφαλαίων μεταξύ-τους, ανταγωνισμό που υποχρεώνει κάθε κεφάλαιο να πασχίζει, αν δεν θέλει να εξαφανιστεί, να ανεβάζει την παραγωγικότητά-του δηλαδή ταυτόχρονα και την οργανική-του σύνθεση και το ποσοστό εκμετάλλευσης των εργατών που απασχολεί. Γι'αυτό η ίδια η δυναμική του συστήματος οδηγεί στην κρίση και στην σύγκρουση του κεφάλαιου με την εργατική τάξη.

Σήμερα, βέβαια, ο ανταγωνισμός των κεφαλαίων μεταξύ-τους δεν έχει τη μορφή του ελεύθερου ανταγωνισμού του

προηγούμενου αιώνα δηλαδή ανταγωνισμού ανάμεσα σε καπιταλιστές που είναι και ιδιοκτήτες και διευθυντές της επιχείρησής-τους, που είναι πολύ μικροί σε σύγκριση με τη συνολική οικονομία ώστε να μην ελέγχουν την αγορά και που απαγορεύουν στο κράτος να παρεμβαίνει στον ανταγωνισμό-τους.

Σήμερα εκτός από τον ατομικό καπιταλιστή έχουμε τον θεσμοθετημένο "συλλογικό" καπιταλιστή που είναι η κορυφή της διευθυντικής ιεραρχίας στις μεγάλες επιχειρήσεις, ιδιωτικές ή δημόσιες. Σήμερα τέτοιες επιχειρήσεις μπορεί να είναι αρκετά μεγάλες για να ελέγχουν την αγορά μιας ολόκληρης χώρας, εξακολουθούν όμως να είναι υποχρεωμένες να μοιράζονται την παγκόσμια αγορά με κάποιους ανταγωνιστές-τους. Η παγκόσμια αγορά παραμένει έξω από τον έλεγχο όλων των καπιταλιστών. Σήμερα το κράτος παρεμβαίνει για να οργανώσει καλύτερα την εσωτερική-του παραγωγή και αγορά, αλλά πάντα με στόχο την ενίσχυση της θέσης των "δικών"-του καπιταλιστών στον ανταγωνισμό της παγκόσμιας αγοράς. Με άλλα λόγια σήμερα η κλίμακα του ανταγωνισμού έχει αλλάξει αλλά η δυναμική-του είναι η ίδια που ανέλυσε ο Μαρξ και εξακολουθεί να αναγκάζει τον κάθε καπιταλιστή — ατομικό ή συλλογικό, μικρό ή μεγάλο — να έχει τα ίδια παλιά γνωστά χαρακτηριστικά: το κυνήγι της συσσώρευσης, την ένταση της εκμετάλλευσης, την υποταγή στον νόμο της αξίας και τις αντιφάσεις-του.

Ο αυταρχισμός της καπιταλιστικής οργάνωσης της εργασίας, οι εξουσιαστικές σχέσεις διευθυντή-διευθυνόμενου, ο κρατισμός δεν είναι φαινόμενα που ξεπηδούν από κάποια μεταφυσική ιδιότητα της εξουσίας αλλά ακριβώς απ'αυτά τα χαρακτηριστικά. Γι'αυτό και η εκμεταλλευτική σχέση κεφάλαιου/εργασίας παραμένει το καθοριστικό πεδίο των αντιφάσεων του καπιταλισμού, γι'αυτό και η μαρξιστική κριτική της εκμετάλλευσης δεν είναι καθόλου οικονομίστικη, αλλά θεμέλιο για κάθε ριζοσπαστική κριτική του καπιταλισμού.

οι αλλαγες της εργατικης ταξης

Παραμένει, όμως, το δεύτερο ερώτημα. Τί έχει απογίνει η εργατική τάξη; Οι βιομηχανικοί εργάτες που κάνουν χειρωνακτική δουλειά είναι σήμερα μια μειοψηφία μέσα σε μια θάλασσα από "μικροαστικοποιημένους χαρτογιακάδες". Στην Αγγλία του 1911 αποτελούσαν το 75% του εργατικού δυναμικού, ενώ το 1979 είχαν πέσει στο 48%. Η νέα τεχνολογία, η χρησιμοποίηση των ρομπότ στην αλυσίδα παραγωγής, οι αυτοματισμοί και οι φανταστικές τηλεπικοινωνίες της μικροηλεκτρονικής κατεβάζουν διαρκώς το ποσοστό και μεταβάλλουν την ίδια την έννοια του εργοστασίου. Τί νόημα έχει να ελπίζουμε σήμερα πια ότι η εργατική τάξη είναι φορέας του επαναστατικού μετασχηματισμού της κοινωνίας; Μήπως αντί να προσδοκούμε την "κατάληψη των χειμερινών ανακτόρων" από τους εργάτες, θα έπρεπε να αναζητήσουμε μια νέα στρατηγική, κάποια νέα επαναστατικά υποκείμενα που σε συμμαχία (έστω) με την εργατική τάξη θα συγκρατήσουν κάποια νέα νικητήρια δύναμη της επανάστασης;

Και πάλι οι διαπιστώσεις αυτές αποτελούν κοινή αφετηρία για μια διπλή αμφισβήτηση του μαρξισμού, από δεξιά κι αριστερά. Η δεξιά εκδοχή είναι τα Ευρωκομμουνιστικά και τα νέα Σοσιαλιστικά κόμματα που προβάλουν ακριβώς το χτίσιμο μιας συμμαχίας του εργατικού κινήματος με τα νέα κοινωνικά κινήματα γύρω από ένα πρόγραμμα βαθιών διαρθρωτικών αλλαγών σαν εναλλακτική λύση για την (ανέφικτη πια) επανάσταση. Η αριστερή εκδοχή είναι η Αυτονομία που αντιπαραθέτει την "καθημερινή επανάσταση" των κοινωνικών προλετάριων στην (ξεπερασμένη πια) μαρξιστική αντίληψη για την επανάσταση.

Όμως οι αμφισβητήσεις αυτές στηρίζονται σε παραποιημένες ερμηνείες για το τί κατανοούσε ο Μαρξ σαν εργατική τάξη και σαν κεντρικότητα της εργατικής τάξης στην επανάσταση.

Ας αρχίσουμε από το πρώτο ζήτημα. Είναι λάθος να αποδίδεται στον Μαρξ η αντίληψη ότι προλετάριοι είναι μόνο οι χειρωνακτικοί εργάτες μέσα στα εργοστάσια. Η εργατική τάξη δεν ορίζεται από το είδος της δουλειάς που κάνει αλλά από τη θέση που κατέχει στις παραγωγικές σχέσεις. Ο ίδιος ο Μαρξ αναλύει την περίπτωση του εμποροϋπάλληλου, δηλαδή ενός εργάτη που δεν παράγει αγαθά αλλά του οποίου η εργασία επιτρέπει στον εργοδότη-του να συμμετέχει στην κατανομή της υπεραξίας ανάμεσα στους καπιταλιστές. Μπορούμε, δηλαδή, να χρησιμοποιήσουμε τις αναλύσεις του Μαρξ για να κατανοήσουμε τις αλλαγές της εργατικής τάξης αντί να διαπιστώνουμε την "περιθωριοποίησή"-της. Απ'αυτή τη σκοπιά βλέπουμε τρεις αλλαγές.

(α) Μέσα στις πιο αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες έχουμε μια εσωτερική μετατόπιση της σύνθεσης της εργατικής τάξης με μείωση των βιομηχανικών εργατών και αύξηση των εργατών που απασχολούνται στις υπηρεσίες.

(β) Στην καπιταλιστική περιφέρεια έχουμε μια φανταστική επέκταση της εργατικής τάξης από τη Βραζιλία μέχρι την Κορέα και από την Ινδία μέχρι την Ιρλανδία, αλλά και στην ΕΣΣΔ, την Κίνα ή την Πολωνία.

(γ) Μέσα στα βιομηχανικά κομμάτια έχουμε μια αύξηση του ποσοστού των ανειδίκευτων εργατών που συμβαδίζει με μια αύξηση της διαπραγματευτικής δύναμης των ειδικευμένων.

Καμιά απ'αυτές τις αλλαγές δεν μπορεί να στηρίξει τον ισχυρισμό για "εξαφάνιση" της εργατικής τάξης ή έστω το ξεπέρασμα της έννοιας του συλλογικού εργάτη που παρουσίασε ο Μαρξ. Αντίθετα, οι αλλαγές γίνονται κατανοητές χρησιμοποιώντας αυτή την έννοια και παρατηρώντας πως το ανέβασμα της παραγωγικότητας της εργασίας οδήγησε σ'αυτές: οι λιγότεροι (συγκριτικά) σήμερα βιομηχανικοί εργάτες στο κέντρο του καπιταλισμού χρειάζονται ένα πλήθος από εργάτες υπηρεσιών για την αναπαραγωγή της (υψηλής παραγωγικότητας) εργατικής-τους δύναμης (υγεία-περίθαλψη, εκπαίδευση, τουρισμός-αναψυχή κλπ). Χρειάζονται επίσης ένα πλήθος από κλασικούς προλετάριους στην καπιταλιστική περιφέρεια (περιφέρεια όχι γεωγραφική αλλά με την έννοια των παραδοσιακών βιομηχανιών έξω από τους κλάδους αιχμής) για να τροφοδοτούν την υπερεντατική παραγωγή-τους με πρώτες ύλες και ελαφρά κατεργασμένα προϊόντα. Και τέλος, έστω και αν χειρίζονται υπερσύγχρονα μηχανήματα (ρομπότ, κο-

Η μεγάλη απεργία των IWW στο Λώρενς, ΗΠΑ (1912)

μπιούτερ κλπ) στην παραγωγή, η θέση-τους στις παραγωγικές σχέσεις δεν έχει καταργηθεί, αντίθετα εξακολουθούν να είναι η τάξη που έχει τη δυνατότητα να ελέγξει συλλογικά τα μέσα παραγωγής και μάλιστα με αυξημένες δυνατότητες ελέγχου.

Πιο σημαντικό, όμως, είναι το ζήτημα της κεντρικότητας της εργατικής τάξης στην επανάσταση. Ας δούμε τί σημαίνει αυτό στον Μαρξ και αν υπάρχουν λόγοι για να αναθεωρηθεί.

* Πρώτα απ'όλα, η εργατική τάξη προσδιορίζεται σαν επαναστατική όχι γιατί είναι η πιο εξαθλιωμένη ή η πιο καταπιεσμένη τάξη, αλλά από τη θέση που κατέχει μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα. Οι αγρότες ή το λούμπεν-προλεταριάτο θα διεκδικούσαν τα πρωτεία αν ίσχυαν αυτά τα κριτήρια. Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι η εργατική τάξη όχι μόνο θέλει αλλά και μπορεί να καταργήσει τον καπιταλιστικό ανταγωνισμό και να κατακτήσει τη συλλογική και δημοκρατική οργάνωση της παραγωγής και της κοινωνίας, γιατί ο ίδιος ο καπιταλισμός την φέρνει σε θέση να μπορεί να ελέγξει συλλογικά τα μέσα παραγωγής. Αυτή η θέση δεν κρίνεται από το βιωτικό-της επίπεδο και γι'αυτό οι θεωρίες της "ενσωμάτωσης" μέσα από την αύξηση των μισθών είναι άστοχες.

* Η εργατική τάξη δεν είναι μόνο αντικειμενικά ή εν δυνάμει επαναστατική αλλά έχει τη δυνατότητα να γίνει και υποκειμενικά επαναστατική γιατί μέσα από τους αγώνες-της αλλάζει όχι μόνο την κοινωνία αλλά και τον εαυτό-της. Στις περίφημες θέσεις για τον Φόγιερμπαχ (που η πιο γνωστή είναι αυτή που διακηρύσει ότι καθήκον-μας δεν είναι η ερμηνεία της πραγματικότητας όπως κάνουν οι φιλόσοφοι αλλά η αλλαγή-της), ο Μαρξ διατυπώνει την αντίληψη ότι "μέσα στην επαναστατική δράση συνυπάρχει η αλλαγή των συνθηκών με την αλλαγή του εαυτού-μας". Όσοι βλέπουν την εργατική τάξη στατικά, σαν αποβλακωμένους μισθωτούς σκλάβους γεμάτους ρατσιστικές, σεξιστικές και σωβινιστικές προκαταλήψεις δεν φανερώνουν τίποτε άλλο από τη δικά-τους ταξική προκατάληψη. Το πέρασμα της εργατικής τάξης από τη θέση της οικονομικά, πολιτικά και ιδεολογικά καταπιεσμένης τάξης σε απελευθερωμένη "τάξη για τον εαυτό-της" αρχίζει από την πιο μικρή απεργία, από την κάθε μικρή σύγκρουση των εργατών με τα αφεντικά-τους. Αυτή είναι η καθημερινή αμεσότητα της επανάστασης στον Μαρξ και όχι η εξατομικοποιημένη απελευθέρωση των επαναστατών.

* Αυτή η αντίληψη καθορίζει και την αντιμετώπιση των καθημερινών διεκδικητικών αγώνων, δηλαδή την επαναστατική στάση απέναντι στις "οικονομίστικες" διεκδικήσεις των εργατών. Το θέμα δεν είναι κατά πόσο οι διεκδικήσεις είναι "μη ενσωματώσιμες" ή "θεσμικές" αλλά τί ρόλο παίζουν οι αγώνες που ξεκινάνε γύρω απ'αυτές στην ανάπτυξη της ενότητας, της οργάνωσης, της συνείδησης και της αυτοπεποίθησης της εργατικής τάξης. Σε αντιπαράθεση με όσους "ανησυχούν" ότι οι επιμέρους διεκδικητικοί αγώνες ενισχύουν το κεφάλαιο γιατί προβάλουν αιτήματα που μακροπρόθεσμα το εκσυγχρονίζουν, ο Μαρξ έβλεπε τη δυναμική των αγώνων από τη σκοπιά της αυτενέργειας της εργατικής τάξης. Για παράδειγμα, υποστήριζε τους αγώνες των άγγλων εργατών της εποχής-του για την κατάκτηση καλύτερων συνθηκών δουλειάς (νομοθεσία για τις συνθήκες στα εργοστάσια) παρόλο που είχε την εκτίμηση ότι αυτή η νομοθεσία ανταποκρίνεται και στα μακροπρόθεσμα συμφέροντα των καπιταλιστών (να πάψουν να καταστρέφουν το εργατικό δυναμικό-τους σακατεύοντάς-το). Η αυτενέργεια της εργατικής τάξης σαν ουσιαστικό κριτήριο για την επαναστατικότητα των αγώνων είναι η μαρξιστική απάντηση στις αστικές συκοφαντίες για "συντεχνιακά αιτήματα", στις ρεφορμιστικές θριαμβολογίες για "διαρθρωτικές κατακτήσεις", αλλά και στις ελιτίστικες γκρίνιες για τον "οικονομισμό" των εργατών. Ας μην ξεχνάμε, τέλος πάντων, ότι το πρώτο εργατικό συμβούλιο (σοβιέτ) ξεκίνησε από μια απεργία με το φαινομενικά αστείο αίτημα να πληρώνονται οι εργάτες των τυπογραφείων όχι μόνο για τη

στοιχειοθεσία του κειμένου αλλά και των σημείων στήξης!

• Τέλος, κεντρικότητα της εργατικής τάξης στην επαναστατική διαδικασία σημαίνει (για τον Μαρξ) ότι η κατάληξη αυτής της διαδικασίας δεν είναι κάποια κοινωνία της καταναγκαστικής εξομοίωσης στο όνομα της αφηρημένης ισότητας, αλλά "μια κοινωνία όπου ο καθένας μπορεί να είναι διαφορετικός χωρίς φόβο". Σε αντίθεση, δηλαδή, με την πολύ διαδεδομένη προκατάληψη που αντιπαραθέτει την κεντρικότητα της εργατικής τάξης με την ανάπτυξη των κοινωνικών κινημάτων, η αντίληψη του Μαρξ για τη νίκη της εργατικής τάξης δένεται με την απελευθέρωση όλων των καταπιεσμένων. Ακριβώς επειδή η νίκη της εργατικής τάξης δεν σταματάει στην κατάκτηση του αστικού δικαιώματος της "ίσης αμοιβής για ίση εργασία" αλλά προχωράει στην κατάργηση της μισθωτής εργασίας και την καθιέρωση του "από τον καθένα σύμφωνα με τις δυνατότητές-του, στον καθένα σύμφωνα με τις ανάγκες-του", αναφορά στην κεντρικότητα της εργατικής τάξης σημαίνει αναφορά στην μόνη κοινωνική δύναμη που μπορεί να απελευθερώσει την ανάπτυξη της προσωπικότητας, της δημιουργικότητας και της ευαισθησίας του κάθε ατόμου καταργόντας κάθε διάκριση για λόγους φυλής, φύλου, ηλικίας ή σεξουαλικότητας. Η διαδικασία αυτής της απελευθέρωσης δεν ξεκινάει στο μακρινό μέλλον της κομμουνιστικής κοινωνίας αλλά εδώ και σήμερα. Μέσα από τους εργατικούς αγώνες που ταρακουνάνε το οικοδόμημα της καπιταλιστικής καταπίεσης ανοίγουν ρωγμές για την ανάπτυξη όλων των απελευθερωτικών κινημάτων, όπως έγινε σε όλες τις μεγάλες εξάρσεις της εργατικής τάξης, από τον Οκτώβρη του 17 μέχρι τον Μάη του 68 και την Πολωνία του 80.

Μαρξισμος και Λενινισμος

Η τρίτη "ένσταση" κατά του μαρξισμού ξεκινάει όχι από τις αναλύσεις-του αλλά από τα υποτιθέμενα αποτελέσματάτου. Οι επικριτές του "παραδοσιακού μαρξισμού" (συνήθως μπαίνει και το επίθετο, γεγονός που αναγκαστικά ανοίγει το ερώτημα σε ποια ακριβώς παράδοση αναφερόμαστε) τον συνδέουν με την αποτυχία της Ρώσικης επανάστασης και, προεκτείνοντας τα εγκλήματα του Στάλιν προς τα πίσω, θάβουν και τον Λένιν και τους άλλους επαναστάτες μαρξιστές εκείνης της περιόδου.

Το κύριο βάρος αυτής της επίθεσης πέφτει ενάντια στις αντιλήψεις για το επαναστατικό κόμμα της εργατικής τάξης και για τη διχτατορία του προλεταριάτου. Ταυτίζοντας αυτές τις έννοιες με την πραχτική του σταλινικού κόμματος και κράτους στη Ρωσία, ανοίγει και πάλι μια διπλή αμφισβήτηση του μαρξισμού. Η μια συλλογιστική αποδέχεται από τον μαρξισμό μόνο τις αναλύσεις του Μαρξ και απορρίπτει τη στρατηγική της προλεταριακής επανάστασης καταφεύγοντας σ' ένα νερόβραστο ακαδημαϊσμό που συνήθως διατηρεί κάποιους (χαλαρούς) δεσμούς με την εργατική τάξη μέσα από τα ρεφορμιστικά κόμματα. Τα πανεπιστήμια της Δυτικής Ευρώπης είναι γεμάτα από τέτοιου είδους "μαρξιστές", συνήθως απογοητευμένους αριστεριστές, που έχουν να επιδείξουν ολόκληρους τόμους μαρξολογίας, αλλά που η σχέση-τους με το επαναστατικό υποκείμενο για το οποίο γράφουν διατριβές περιορίζεται σε κάποιους "θερμούς αγωνιστικούς χαιρετισμούς" μέσα από τα σοσιαλδημοκρατικά κόματα. Αντίθετα, η άλλη αμφισβήτηση υποτίθεται ότι κρατάει την επανάσταση και απορρίπτει τον μαρξισμό κατακεραυνώνοντας ιδιαίτερα τον "μαρξισμό της Τρίτης Διεθνούς" σαν οικονομίστικο, παραγωγικίστικο, τεχνοκρατίστικο, κρατιστικό. Συχνά, βέβαια, όλοι αυτοί οι χαρακτηρισμοί είναι στηριγμένοι ακριβώς στα έργα των ακαδημαϊκών μαρξολόγων, αλλά η σύγκλιση των δύο αμφισβητήσεων δεν αναιρεί την επίθεσή-τους, μάλλον την ενισχύει.

Κατ'αρχήν πρέπει να δεχτούμε ότι ο μαρξισμός πρέπει να κρίνεται με βάση την πρακτική-του, ιδιαίτερα για την περί-

οδο του μεσοπόλεμου. Πρόκειται για την περίοδο με την πιο ανεβασμένη εμπειρία του εργατικού κινήματος και μια θεωρία που αυτό προβάλεται σαν "οδηγός για δράση" ειδικά της εργατικής τάξης, είναι υποχρεωμένη να κρίνεται από τη δράση στην οποία οδήγησε ακριβώς τις στιγμές που η εργατική τάξη μπήκε σε κίνηση.

Η παρατεταμένη επαναστατική περίοδος που είχε σαν προμήνυμά-της την επανάσταση του 1905 και έκλεισε με την επικράτηση του φασισμού στη Γερμανία και του σταλινισμού στη Ρωσία στις αρχές της δεκαετίας του 30 περιλαμβάνει μέσα-της όλα τα πολιτικά προβλήματα, αναλύσεις, εκτιμήσεις, διαμάχες που τέθηκαν από τις πιο κορυφαίες εξάρσεις της εργατικής τάξης: Ρωσία το 1917, Ουγγαρία το 1919, Γερμανία τρεις φορές (Βερολίνο-Σπάρτακος 1919, Κομμούνα του Μονάχου 1919, Εξέγερση του Αμβούργου 1923), Ιταλία στην Κόκκινη Διετία 1919-1920, Αγγλία Γενική Απεργία του 1926, Κίνα το 1927 να οι μάχες όπου κρίθηκε (έστω και αν τελικά χάθηκε) η ανατροπή του καπιταλισμού χειροπιαστά, από το ζωντανό εργατικό κίνημα. Ποτέ πριν ή μετά η εργατική τάξη δεν έφτασε σε τέτοια γενικευμένη έφοδο στα κάστρα του καπιταλισμού.

Η πρακτική και η θεωρία του επαναστατικού μαρξισμού εκείνης της περιόδου είναι κάθετα διαχωρισμένη από την σταλινική αντεπανάσταση που ακολούθησε και έχει ξεχωριστή σημασία ακριβώς γιατι συμπύκνωνε τις πιο πολύτιμες εμπειρίες της εργατικής τάξης.

Είναι κοινό νήμα στον Μαρξ, στον Λένιν, στον Τρότσκι, στη Λούξεμπουργκ και στον Γκράμσι η αντιμετώπιση της σοσιαλιστικής επανάστασης σαν μιας διαδικασίας όπου οι αντιφάσεις της καπιταλιστικής κοινωνίας λύνονται με την αποδέσμευση της δημιουργικότητας της εργατικής τάξης. Σε αντιπαράθεση με τους "σιδερένιους νόμους της ιστορίας" που προβάλει ο μαρξισμός της Σοσιαλδημοκρατικής Δεύτερης Διεθνούς ή την "ατσαλένια πειθαρχία στη μάχη της παραγωγής για να φτάσουμε και να ξεπεράσουμε τους καπιταλιστές" που απαιτεί η σταλινική μετατροπή του μαρξισμού σε κρατική ιδεολογία της ανάπτυξης, ο επαναστατικός μαρξισμός υποτάσει κάθε άλλη σκοπιμότητα, σύγκρουση ή αντίφαση, στην πάλη της εργατικής τάξης να συντάξει τις δικές-της δυνάμεις, να απελευθερώσει τη δική-της δημιουργικότητα που καταπιέζεται οικονομικά, πολιτικά και ιδεολογικά μέσα στον καπιταλισμό αλλά έχει τη δύναμη να ανατρέψει αυτούς τους φραγμούς με τη δική-της δράση και αυτενέργεια.

Η συνδικαλιστική πάλη για οικονομικές κατακτήσεις, η πάλη για εθνική απελευθέρωση και δημοκρατία δεν αποτελούν αυτοσκοπούς, οι διεκδικήσεις-τους δεν είναι απόλυτες αξίες αλλά ζυγίζονται και σταθμίζονται με κριτήριο τη συμβολή-τους στην ενότητα, συλλογικότητα, οργάνωση, συνείδηση και αυτοπεποίθηση της εργατικής τάξης.

Στην ανισόμερη ανάπτυξη αυτής της αδιάκοπης πάλης της εργατικής τάξης να συγκεντρώσει τις δυνάμεις-της προκύπτει η αναγκαιότητα να συγκροτηθεί το πιο προχωρημένο κομάτι-της σε αυτόνομη πολιτική δύναμη, σε επαναστατικό κόμμα της εργατικής τάξης. Όμως στον επαναστατικό μαρξισμό η αντίληψη του κόμματος είναι απόλυτα εχθρική προς τη σταλινική και τη σοσιαλδημοκρατική αντίληψη.

Στη σοσιαλδημοκρατική αντίληψη το κόμμα είναι καθρέφτης της ιεραρχικής δομής του αστικού κράτους, το οποίο προσπαθεί να κατακτήσει και να διαχειριστεί. Στη σταλινική αντίληψη το κόμμα είναι το "πρόπλασμα" της μελλοντικής κοινωνίας και διαμορφώνει όλη τη δομή που απαιτείται για να πάρει η μεν εργατική τάξη τη θέση του στηρίγματος το δε κόμμα να συγχωνευτεί με το κράτος.

Στον Μαρξ, στον Λένιν, στον Γκράμσι, στον Τρότσκι και τη Λούξεμπουργκ (ναι τη Λούξεμπουργκ, όσο κι αν φαίνεται παράξενο να τοποθετείται μαζί με τους άλλους στο θέμα του κόμματος) το επαναστατικό κόμμα είναι κομάτι της εργατικής τάξης οργανωμένο με αποκλειστικό σκοπό να υποβοηθήσει την ανάπτυξη της αυτενέργειας και της πρωτοβουλίας των μαζών. Και εδώ όπως και σε κάθε άλλο ζήτημα το καθοριστικό κριτήριο είναι η αποδέσμευση της δημιουργικό-

τηιως της εργατικής τάξης, η δράση των πιο προχωρημένων κοματιών με τρόπο που να βοηθάει τα υπόλοιπα να συσπειρωθούν πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την σύγκρουση για την ανατροπή της αστικής κυριαρχίας στο πολιτικό, οικονομικό και ιδεολογικό επίπεδο.

Ακόμα και οι διαμάχες για τον δημοκρατικό συγκεντρωτισμό αυτό αποκαλύπτουν, δηλαδή ότι ο δημοκρατικός συγκεντρωτισμός δεν ήταν οργανωτική συνταγή για την πιο αποδοτική λειτουργία της κομματικής ιεραρχίας αλλά μια αντίληψη για τη σχέση ανάμεσα στην πολιτική οργάνωση και στην τάξη. Δημοκρατικός συγκεντρωτισμός δεν σημαίνει Κεντρικές Επιτροπές και Πολιτικά Γραφεία, αλλά αντιμετώπιση των πολιτικών προβλημάτων με όρους κινήματος, με όρους που θέτουν σε κίνηση συγκεντρώνουν και εμπεδώνουν τις δυνατότητες της εργατικής τάξης από άποψη συνείδησης και οργάνωσης.

Αντίστοιχα, ο επαναστατικός μαρξισμός αντιμετωπίζει το ζήτημα του κράτους: σε αντίθεση με τη σοσιαλδημοκρατία που βλέπει μια φιλεργατική διαχείριση του αστικού κράτους ο επαναστατικός μαρξισμός βλέπει την καταστροφή αυτού του κράτους. Και σε αντίθεση με τον σταλινισμό που οικοδομεί ένα κράτος προσαρμοσμένο στις ανάγκες της γρήγορης συσσώρευσης για την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, ο επαναστατικός μαρξισμός βλέπει τη δικτατορία του προλεταριάτου σαν θεσμοθέτηση της απελευθερωμένης δημιουργικότητας των μαζών. Τα σοβιέτ, τα εργατικά συμβούλια, η πολιτοφυλακή, η άμεση εργατική δημοκρατία, ο διαχωρισμός του κόμματος από το κράτος όλα έχουν σαν στόχο τη διάλυση κάθε μηχανισμού που τείνει να αναπαράγει τις αστικές δομές, να αυτονομηθεί πάνω και έξω από την εργατική τάξη. Μια μάχη που δεν τελειώνει με τη νίκη της προλεταριακής εξέγερσης αλλά τότε αρχίζει και γι' αυτό απαιτεί ακριβώς τη θεσμοθέτηση της πρωτοβουλίας, της αυτενέργειας των μαζών.

Αυτός ο σταθερός προσανατολισμός στην κίνηση της εργατικής τάξης είναι ο ενοποιητικός παράγοντας που συνδέει τους μπολσεβίκους με τους σπαρτακιστές και τους ορντινοβίστες σε μια κοινή κατανόηση του μαρξισμού και σε ταυτόχρονες και παράλληλες θεωρητικές καταχτήσεις και πολιτικές μάχες. Αυτό είναι το κοινό υπόβαθρο της σύγκρουσής-τους με τους ρεφορμιστές της εποχής-τους, το κοινό νήμα που διαπερνάει τη "Μαζική Απεργία" της Ρόζας, το "Κράτος κι Επανάσταση" του Βλαδίμηρου, τα "Αποτελέσματα και Προοπτικές" του Τρότσκι, τα "Εργοστασιακά Συμβούλια" του Γκράμσι και καταλήγει στην συνένωσή-τους στην Τρίτη Διεθνή. Σ'αυτήν την παράδοση αναφερόμαστε και απ'αυτήν προσπαθούμε να αντλήσουμε τα θεωρητικά εργαλεία για τις σημερινές ανάγκες του επαναστατικού κινήματος, για μια επαναστατική κριτική του σημερινού καπιταλισμού, της σοσιαλδημοκρατίας και του σταλινισμού.

Αυτή η σκοπιά μας δίνει την αφετηρία για μια κριτική των καθεστώτων του κρατικού καπιταλισμού η οποία δεν πετάει και την εργατική τάξη από το παράθυρο μαζί με τον Στάλιν. Ο τρόπος που ο επαναστατικός μαρξισμός αντιλαμβάνεται το κόμμα και τη διχτατορία του προλεταριάτου μας επιτρέπει να χαρακτηρίσουμε την επικράτηση του σταλινισμού σαν αντεπανάσταση που γκρέμισε την εργατική εξουσία, να τοποθετήσουμε με σαφήνεια την τομή ανάμεσα στα δικά-μας οράματα και τους εφιάλτες του "υπαρκτού σοσιαλισμού".

Πρόκειται για μια τομή που οι άλλες αντιλήψεις δυσκολεύονται να την τοποθετήσουν.

Η αντίληψη φερ'ειπείν ότι τα καθεστώτα αυτά παρά τις γραφειοκρατικές "παραμορφώσεις"-τους παραμένουν κατά κάποιο τρόπο "εκφυλισμένα" εργατικά κράτη βάζει μπροστά μια συλλογιστική (πότε ακριβώς εκφυλίστηκε και πότε ακριβώς έγινε η επανάσταση π.χ. στην Πολωνία ή στην Καμπότζη;) που οδηγεί στην από γενησιμιού εκφυλισμένη επανάσταση. Και οι μεν τροτσκιστές λύνουν το πρόβλημα προσαρμόζοντας την πραγματικότητα στη θεωρία και βαφτίζοντας εργατικά κάθε λογής καθεστώτα. Οι Ευρωκομμουνιστές λύνουν το πρόβλημα ξεχνώντας την εργατική τάξη και ανακαλύπτοντας ξανά τον αστικό φιλελευθερισμό: η δημοκρατία είναι μια και αδιαίρετη, δεν υπάρχει αστική και προλεταριακή δημοκρατία, η λύση για τον σταλινισμό είναι η αναγόρευση της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας σε απόλυτη αξία πάνω από το εργατικό κίνημα και την επανάσταση. Τέλος οι αυτόνομοι υιοθετούν ουσιαστικά την έννοια της εξαρχής εκφυλισμένης επανάστασης συμπεριλαμβάνοντας και την Οκτωβριανή σ'αυτή την κατηγορία. Με απύθμενο θράσος άνθρωποι που μέχρι πριν λίγα χρόνια υποστήριζαν τον Πολ Ποτ σαν την τελευταία λέξη του "αντιοικονομίστικου" μαρξισμού (ενώ θεωρούσαν π.χ. τη Ρόζα Λούξεμπουργκ οικονομίστρια!) τώρα ρίχνουν τα πάντα σε ένα τσουβάλι που το ονομάζουν παραδοσιακό μαρξισμό και που το ταυτίζουν με τον Ταιηλορισμό και την επιστημονική εκμετάλλευση της εργατικής τάξης! Πρώην οπαδοί της θεωρίας περί "ρεβιζιονιστικού πραξικοπήματος" το 1956 μεταθέτουν με ένα άλμα το "πραξικόπημά"-τους 40 χρόνια πίσω απορρίπτοντας και την Οκτωβριανή επανάσταση. Έτσι, κόβουν με μια μαχαιριά όλο τον γόρδιο δεσμό της επανάστασης που χάθηκε. Μόνο που κόβοντας τους κόμπους κόβουν μαζί και το νήμα.

συμπερασματικα

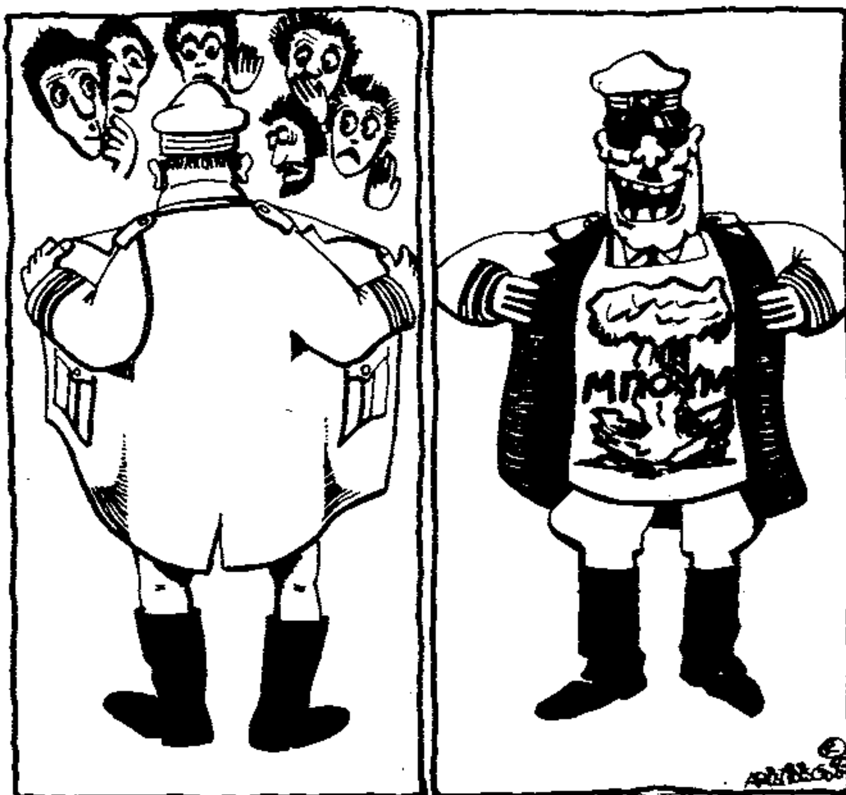
Μέσα στη σημερινή κρίση της επαναστατικής αριστεράς, κρίση που φαίνεται όχι μόνο στην πρακτική-της αλλά και στις ιδέες-της, η διεκδίκηση του μαρξισμού από τους αρνητές-του αποτελεί, κατά τη δική-μας άποψη, διέξοδο από την κρίση.

Όχι γιατί πιστεύουμε ότι μας προσφέρει έτοιμες λύσεις, μια προκατασκευασμένη ορθοδοξία για να την υπερασπίζουμε δογματικά. Αλλά αντίθετα, γιατί οι πιο ανεβασμένες εμπειρίες του επαναστατικού κινήματος έχουν επιβεβαιώσει ότι ο μαρξισμός δίνει στο κίνημα τη δυνατότητα να κατανοεί τη γύρω-του πραγματικότητα, να την αναλύει, να πατάει στις υπαρκτές αντιφάσεις-της για να την αλλάξει.

Η αναφορά-μας στον μαρξισμό έχει αξία σαν χρησιμοποίηση μιας μεθολοδογίας και μιας σειράς από θεωρητικά ξεκαθαρίσματα πάνω σε ζητήματα που το κίνημα έχει ξαναβάλει στο παρελθόν και βάζει ξανά σήμερα. Ζητήματα στρατηγικού προσανατολισμού, ζητήματα ανάλυσης και εκτίμησης της συγκυρίας, ζητήματα ταχτικής στην καθημερινή παρέμβαση και αντιπαράθεσης με τον ρεφορμισμό. Οι απαντήσεις σ'όλα αυτά δεν είναι δοσμένες, είναι ζητούμενα που πρέπει να κατακτηθούν. Η προσέγγιση αυτής της αναζήτησης από τη μαρξιστική σκοπιά είναι η προοπτική που προτείνουμε.

Σε αντιπαράθεση με τους συντρόφους εκείνους που ισοπεδώνουν την προηγούμενη πορεία της επαναστατικής αριστεράς με μια αφοριστική απόρριψη του παρελθόντος των "γκρουπούσκουλων" και προσπαθούν ν'απαλλαγούν απ' αυτό μέσα από την άρνηση του μαρξισμού, εμείς βλέπουμε τις περασμένες απόπειρες συγκρότησης της επαναστατικής αριστεράς σαν διαδικασίες ρήξης με τον ρεφορμισμό που έχουν και παρελθόν και ιστορία και παράδοση αλλά και μέλλον, και που το κόκκινο νήμα που τις συνδέει είναι ο επαναστατικός μαρξισμός.

Έστω κι αν ούτε η επαναστατική αριστερά της μεταπολίτευσης ούτε, ο "χώρος" του κινήματος των καταλήψεων δεν μπόρεσαν να ξεφύγουν από τις αδυναμίες-τους, ένας "τρίτος γύρος" της επαναστατικής αριστεράς βρίσκεται σίγουρα μπροστά-μας. Είναι καιρός να προετοιμαζόμαστε ξεκαθαρίζοντας τις ιδέες-μας.

Ο νεος ψυχρος πολεμος και τα κινηματα ειρηνης

Η εγκατάσταση στην Ευρώπη, των νέων πυραύλων *Persing II*, Κρουζ και *SS*—20 έφεραν για μια ακόμα φορά με δραματικό τρόπο στο προσκήνιο την κλιμάκωση της έντασης και των εξοπλισμών μεταξύ ανατολής και Δύσης. Αν σαυτά προσθέσουμε και το προεδρικό διάταγμα 59 (που δίνει το δικαίωμα στον πρόεδρο των ΗΠΑ να διατάξει πυρηνική επίθεση χωρίς να έχουν υποστεί επίθεση οι ΗΠΑ), την εισβολή στην Γρενάδα ή την Ρωσική εισβολή στο Αφγανιστάν, τότε η εικόνα που μας παρουσιάζεται είναι ενός κόσμου όπου η στρατιωτική αντιπαράθεση έχει μπει στην ημερήσια διάταξη.

Ένας νέος ψυχρός πόλεμος έχει ήδη αρχίσει. Σε αντιπαράθεση μ' αυτές τις εξελίξεις ένα μαζικό ειρηνιστικό κίνημα έχει ξεσπάσει σ' ολόκληρο τον κόσμο, με αιχμή την Δ. Ευρώπη. Για την επαναστατική αριστερά το ζητούμενο είναι να αναπτύξει εκείνη την επιχειρηματολογία που θα συνδέει το ειρηνιστικό κίνημα με την γενικότερη αντικαπιταλιστική πάλη. Μια προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση είναι και αυτό το άρθρο που στο πρώτο του μέρος θα προσπαθήσει να εξηγήσει τις αιτίες και το ξεπέρασμα του πρώτου ψυχρού πολέμου και της ύφεσης.

Το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου βρήκε την Αμερικάνικη αστική τάξη στον κολοφώνα της δύναμής της. Κατά την διάρκεια του πολέμου το εθνικό της προϊόν από 97 δις δολλάρια έφτασε το 1943 τα 190 δις! Τα 3/4 του επενδυμένου κεφαλαίου σ' ολόκληρο τον κόσμο και τα 2/3 του βιομηχανικού δυναμικού ήταν στις ΗΠΑ. Η κυριαρχία της ήταν ακόμη περισσότερο καταθλιπτική αν σκεφτεί κανείς ότι οι οικονομίες των χωρών που θα μπορούσαν να την ανταγωνιστούν είχαν καταστραφεί εξ αιτίας του πολέμου. Δεν είναι λοιπόν καθόλου άξιες απορίας οι συνεχείς αναφορές της Ρώσικης προπαγάνδας στην "μεγάλη Αμερικάνικη δημοκρατία" και στην "τεράστια συμβολή στην νίκη επί του φασισμού".

Τα Κ.Κ. της Ευρώπης θα μετατραπούν σε προπαγανδιστές του νόμου και της τάξης. Έτσι για παράδειγμα το Κ.Κ. Γαλλίας θα ανακηρύξει το 1945 "έτος παραγωγής" και θα ζητά συνεχώς την ματαίωση απεργιών εν ονόματι των "εθνικών αναγκών".

Και όμως το 1947 τα Κ.Κ. εκδιώκονται από τις κυβερνήσεις συνασπισμού της Γαλλίας και της Ιταλίας και την ίδια εποχή στις ανατολικές χώρες αρχίζει η εγκαθίδρυση μονοκομματικών καθεστώτων κατ' εικόνα και ομοίωση της Ρωσίας. Το θερμόμετρο ανεβαίνει επικίνδυνα το 1948 με τον αποκλεισμό του Βερολίνου από τους Ρώσους και την αερογέφυρα των Αμερικάνων. Ο ψυχρός πόλεμος αρχίζει και ο κόσμος γίνεται μάρτυρας των μεγαλύτερων στην ιστορία δαπανών για στρατιωτικούς λόγους σε καιρό ειρήνης. Σε στιγμές κρίσης το 15 - 25% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π.) θα αφιερώνεται γι' αυτό το σκοπό.

Θα προσπαθήσουμε να δείξουμε παρακάτω ότι ο ψυχρός πόλεμος ήταν το αναγκαίο αποτέλεσμα του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και της ανάδειξης από αυτόν των δύο μεγάλων νικητών.

Η Αμερικάνικη αστική τάξη άρχιζε να μεταφράζει την οικονομική της κυριαρχία σε μια προσπάθεια να χτίσει την πα-

γκόσμια οικονομική τάξη σύμφωνα με τα συμφέροντά της. Αυτό γίνεται με την ίδρυση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας και των συμφωνιών του *Bretton Woods* με την μετατροπή του δολλαρίου σε παγκόσμια μονάδα μέτρησης. Αυτή η παγκόσμια οικονομική κυριαρχία δεν μπορούσε παρά να μετατραπεί και σε στρατιωτικούς όρους. Ότι δηλ. η αμερικάνικη αστική τάξη είχε και την στρατιωτική δύναμη να επιβάλει αυτήν την κυριαρχία. Για την άρχουσα τάξη της Ρωσίας αντίστοιχα αυτό σήμαινε ότι είχε την δύναμη να επιβάλει στην ανατολική Ευρώπη την δική της σφαίρα επιρροής, σαν το δικό της κέρδος από την νίκη στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Και για τους Αμερικάνους και για τους Ρώσους οι οικονομικοί όροι υπήρχαν για μια τέτοια πολιτική. Μπορούσαν να δίνουν το 15 - 25% του Α.Ε.Π. για εξοπλισμούς και ταυτόχρονα να εξακολουθούν να είναι οι οικονομικοί κυρίαρχοι στις σφαίρες επιρροής τους.

Γι' αυτό το λόγο ο ψυχρός πόλεμος για Ρωσία και ΗΠΑ δεν ήταν μια προετοιμασία για έναν Γ' Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά ήταν η προσπάθεια για την εμπέδωση των κερδών από την

νίκη στον πόλεμο. Ακόμα, οι υψηλές στρατιωτικές δαπάνες ήταν στην ουσία τους ένας οξύς οικονομικός ανταγωνισμός μεταξύ τους. Για την Ρώσικη άρχουσα τάξη η οικονομική πίεση μπορεί να γίνει εμφανής αν σκεφτούμε ότι είχε — και έχει — το μισό Α.Ε.Π. από αυτό των ΗΠΑ. Που σημαίνει ότι για να διατηρήσει ένα ίδιο επίπεδο εξοπλισμών με τις ΗΠΑ πρέπει να ξοδεύει ένα αρκετά μεγάλο μέρος του Α.Ε.Π. της.

Τελειώνοντας για τον ψυχρό πόλεμο θα πρέπει να τονιστεί ότι η όλη πορεία από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά δεν ήταν μια απλή αντιπαράθεση των "δύο υπερδυνάμεων", με τις κυβερνήσεις των άλλων χωρών σαν μαριονέτες. Η πρωτοκαθεδρία τους ήταν γενικά αποδεκτή στον βαθμό που

ι) Αυτή σήμαινε την στερέωση και επέκταση της κυριαρχίας των αρχουσών τάξεων ανατολής και δύσης μέσω της γενικότερης οικονομικής ανάπτυξης. Ακόμα η διατήρηση υψηλών στρατιωτικών δαπανών στις ΗΠΑ και Ρωσία σήμαινε ότι τεράστια κεφάλαια δεν έμπαιναν στην σφαίρα του οικονομικού ανταγωνισμού, διευρύνοντας έτσι τα περιθώρια για ανάπτυξη των υπολοίπων χωρών. Έτσι από το 1949 έως το 1970 το βιομηχανικό προϊόν της Γερμανίας αυξήθηκε κατά 5 φορές, της Γαλλίας κατά 4 φορές, της Βρετανίας διπλασιάστηκε ενώ της Ιαπωνίας αυξήθηκε κατά 13 φορές. Στις ανατολικές χώρες σαν σύνολο, σχεδόν πενταπλασιάστηκε.

ιι) Την στιγμή που κάθε επέκταση του κρατικού καπιταλισμού εμφανιζόταν σαν κίνδυνος για το σύνολο των δυτικών καπιταλιστών και μόνον οι ΗΠΑ είχαν την δύναμη να την εμποδίσουν. Αντίστοιχα για τις άρχουσες τάξεις των κρατικοκαπιταλιστικών χωρών, η ύπαρξη της Ρωσικής στρατιωτικής μηχανής, ήταν η εγγύηση για την δική τους ασφάλεια.

απ' τον πρωτο ψυχρο πολεμο στην υφεση

Προς το τέλος της δεκαετίας του '60 ο ψυχρός πόλεμος σταδιακά χαλαρώνει. Η χαλάρωση αυτή σηματοδοτεί και την κρίση των δύο μεγάλων νικητών του πολέμου και τα πρώτα σημάδια της επερχόμενης αναταραχής στην παγκόσμια οικονομία.

Για τις ΗΠΑ εμφανίζονται μέσα στο ίδιο το δυτικό στρατόπεδο οι δύο μεγάλοι ανταγωνιστές: η Ιαπωνία και η Δ. Γερμανία. Ενώ η βιομηχανική παραγωγή των ΗΠΑ αυξανότανε στην περίοδο 1949 - 69 με ρυθμό μόλις 3,5% στην Ιαπωνία αυξανότανε στην ίδια περίοδο με ρυθμό 11,8% και της Δ. Γερμανίας με 9,5%. Στο παγκόσμιο εμπόριο βιομηχανικών προϊόντων το ποσοστό των ΗΠΑ από 17,9% το 1961 πέφτει στο 11,5% ενώ την ίδια περίοδο της Ιαπωνίας ανεβαίνει από 5% στο 11,5% ισοφαρίζοντας τις ΗΠΑ. Το 1971 για πρώτη φορά από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο οι εισαγωγές υπερβαίνουν στις ΗΠΑ τις εξαγωγές και τα επόμενα τρία χρόνια η κατάσταση χειροτερεύει. Οι ΗΠΑ για να ανταπεξέλθουν στον αυξανόμενο οικονομικό ανταγωνισμό αναγκάζονται να υποτιμήσουν το δολλάριο και να πάψουν την μετατρεψιμότητά του σε χρυσό θέτοντας έτσι σε κίνδυνο την παγκόσμια νομισματική τάξη που στηρίζεται στο δολλάριο.

Στη Ρωσία αντίστοιχα προβλήματα κάνουν έντονα την εμφάνισή τους. Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας από 11,3% (αυτό τουλάχιστον τον αριθμό δίνουν τα επίσημα στοιχεία) την περίοδο 1950 - 55 πέφτει στο 6,3% την περίοδο 1960 - 65. Παρόμοια πτωτική τάση παρουσιάζεται στο σύνολο της ανατολικής Ευρώπης. Για την άρχουσα τάξη της Ρωσίας το πρόβλημα αποφασίζεται ότι μπορεί να λυθεί με δυο τρόπους:

ι) Με χαλάρωση της συγκεντρωτικότητας στην λήψη των οικονομικών αποφάσεων — μεγαλύτερη ελευθερία στους διευθυντές και διακύμανση των τιμών.

ιι) Μεγαλύτερη εισδοχή στο παγκόσμιο εμπόριο σαν ένας τρόπος για να έλθουν σε επαφή με την υψηλότερη τεχνολογία της Δύσης.

Ο ψυχρός πόλεμος εμφάνιζε στο τέλος της δεκαετίας του '60 το άλλο του πρόσωπο στις ΗΠΑ - Ρωσία. Οι μεγάλες πολεμικές δαπάνες, τους στερούσαν κεφάλαια τα οποία θα μπορούσαν να διοχετευτούν στην ανάπτυξη της βιομηχανικής παραγωγής, και άρα την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών τους. Και αυτό το πρόβλημα οξυνότανε μέσα σε συνθήκες αυξανόμενου οικονομικού ανταγωνισμού. Την ίδια στιγμή για παράδειγμα που οι ΗΠΑ αφιέρωναν ένα σημαντικό ποσοστό του Α.Ε.Π. για στρατιωτικές δαπάνες, η Ιαπωνία αφιέρωνε για τον ίδιο σκοπό λιγότερο από 1% και η Δ. Γερμανία μεταξύ 3 - 4% του Α.Ε.Π.

Και για τους δυο εμφανιζόταν επιτακτικό το καθήκον να μειωθεί ο στρατιωτικός ανταγωνισμός. Μεταξύ του 1967 - 1972 ένας σημαντικός αριθμός συμφωνιών υπογράφτηκαν για τον περιορισμό των πυρηνικών εξοπλισμών με αποκορύφωση την συμφωνία *SALT*—1 που απαγόρευε ορισμένους τύπους αντιβαλιστικών πυραύλων, ενώ οι δαπάνες για στρατιωτικούς εξοπλισμούς μειώθηκαν σημαντικά. Στις ΗΠΑ οι δαπάνες αυτές μειώθηκαν από 13,4% του Α.Ε.Π. το 1951/57 σε 6,6% το 1974/77.

Με την αποδέσμευση κεφαλαίων για στρατιωτικές δαπάνες, νέα κεφάλαια ρίχτηκαν για την ανάπτυξη της παραγωγής και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας, βαθαίνοντας μ' αυτόν τον τρόπο ακόμη περισσότερο την παγκόσμια κρίση.

ο νεος ψυχρος πολεμος

Προς το τέλος της δεκαετίας του '70 έγινε πλέον εμφανές, στις άρχουσες τάξεις Ρωσίας και ΗΠΑ, ότι η ύφεση δεν μπόρεσε να λύσει τα προβλήματά τους.

Για την Ρωσία η ύφεση και η οικονομική κρίση στις αρχές της δεκαετίας του '70 έφεραν μια καταχρεωμένη ανατολική Ευρώπη. Τα χρέη της επί του Α.Ε.Π. είναι:

Α. Γερμανία	Βουλγαρία	Πολωνία	Ρουμανία	Ουγγαρία
9,2%	11,8%	17,7%	18,4%	20,2%

Μια ανατολική Ευρώπη που η οικονομία της εξαρτιέται σε μεγάλο βαθμό από τις πιστώσεις των Δυτικών Τραπεζών, αυξάνοντας έτσι τις πιέσεις για έσω και σχετική απομάκρυνση από την Ρωσική επιρροή. Η ένταση του νέου ψυχρού πολέμου είχε σαν αποτέλεσμα την συσπείρωση των κρατικοκαπιταλιστικών χωρών γύρω από την Ρωσία, σαν την κύρια δύναμη που μπορεί να τις βοηθήσει στην οικονομική κρίση που της μαστίζει. Έτσι η Ρωσική βοήθεια για την Τσεχοσλοβακία και την Ρουμανία ήταν το 1981 του ύψους των 344 και 460 εκ. δολ. αντίστοιχα σε σκληρό νόμισμα. Η Πολωνία επιδοτείται με 1900 εκ. δολ. για να μην υπολογίσουμε την Κούβα με 1860

εκ. δολ. και το Βιετνάμ με 1040 εκ. Είναι φανερό ότι σε όποιο βαθμό η ένταση του νέου ψυχρού πολέμου οξύνεται και τίθενται περιορισμοί στο εμπόριο Ανατολής - Δύσης η συσπείρωση αυτή θα ενισχυθεί.

Για τις ΗΠΑ από την άλλη πλευρά του λόφου η όξυνση του νέου ψυχρού πολέμου είναι ο μοναδικός τρόπος για την απόκτηση νέων αγορών και το χτύπημα των κύριων ανταγωνιστών τους. Κύριο όπλο γι' αυτόν τον σκοπό είναι η επιτροπή του ΝΑΤΟ που ελέγχει τις εμπορικές ανταλλαγές μεταξύ Ανατολής και Δύσης, για να μην περάσει στους Ανατολικούς υψηλή τεχνολογία που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για στρατιωτικούς σκοπούς (την λεγόμενη *Cocom*). Μ' αυτό τον τρόπο τίθενται περιορισμοί στο εμπόριο Ανατολής - Δύσης και έτσι πλήττεται η Δ. Ευρώπη — και κατά κύριο λόγο η Δ. Γερμανία — των οποίων το εμπόριο με τις κρατικοκαπιταλιστικές χώρες είναι σημαντικό ενώ των ΗΠΑ είναι σε πολύ χαμηλό επίπεδο.

Από την άλλη πίεσαν τα μέλη του ΝΑΤΟ το 1978 να δεχθούν μια αύξηση των πολεμικών δαπανών του ύψους του 3% το χρόνο σε πραγματικές τιμές (αποπληθωρισμένες). Είναι εμφανής η προσπάθεια των ΗΠΑ για μείωση των πόρων που διαθέτουν οι ανταγωνιστές τους στην ανάπτυξη των οικονομιών τους, και μ' αυτόν τον τρόπο η χαλάρωση του ανταγωνισμού που υφίστανται. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση της Ιαπωνίας, όπου οι πιέσεις των ΗΠΑ είναι έντονες ώστε η Ιαπωνία να αυξήσει τις στρατιωτικές της δαπάνες και να αναλάβει ένα πιο "ενεργό ρόλο στην στρατιωτική περιφρούρηση του Βορειοδυτικού Ειρηνικού".

Ο νέος ψυχρός πόλεμος αποτελεί λοιπόν την προσπάθεια των αρχουσών τάξεων Ρωσίας και ΗΠΑ να ξαναεπιβάλλουν την πρωτοκαθεδρία τους στον σημερινό κόσμο, με εκείνο το όπλο που αδιαμφισβήτητα υπερέχουν: την στρατιωτική δύναμη. Όμως μέσα σε συνθήκες παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και όξυνσης του ανταγωνισμού μια τέτοια προσπάθεια δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση.

Στις ίδιες τις σφαίρες επιρροής που έδωσε στους δυο "μεγάλους" η συμφωνία της Γιάλτας, οι άρχουσες τάξεις συνειδητοποιούν τις διαφορές που τις χωρίζουν από τους δύο. Οι Δ. Γερμανία και η Ιαπωνία δεν θεωρούν τους Ρώσους αλλά τους Αμερικάνους σαν κύριους οικονομικούς αντίπαλους. Η άρνησή τους να δεχτούν την ακύρωση της κατασκευής του αεραγωγού μεταξύ Σιβηρίας - Δυτικής Ευρώπης, όπως και η πίεση που ασκούν στις ΗΠΑ για συμβιβαστική λύση στο πρόβλημα των Ευρωπυραύλων, είναι αποδείξεις ότι γνωρίζουν πολύ καλά ότι το πρόβλημα δεν είναι η Ρωσική απειλή αλλά η οικονομική πίεση που αισθάνονται οι ΗΠΑ.

Οι δυτικο-Ευρωπαίοι καπιταλιστές κάνουν καθαρό ότι:

ι) Είναι σύμμαχοι των αμερικάνων αλλά δεν σκοπεύουν να θυσιάσουν τα χρυσά αυγά της ύφεσης για χάρη τους.

ιι) Καλούν τους σοβιετικούς να σέβονται τους κανόνες της ύφεσης, να μην παραβιάζουν ξένες ζώνες επιρροής, να αποσυρθούν από το Αφγανιστάν. Αλλά ταυτόχρονα προειδοποιούν τις ΗΠΑ και Ρωσία να μην επιχειρήσουν να μπλοκάρουν την ευρωπαϊκή διείσδυση στον Τρίτο Κόσμο μεταφέροντας σ' αυτόν την πόλωση Ανατολής - Δύσης.

ιιι) Διεκδικούν αυτόνομο ρόλο στον αγώνα δρόμου των εξοπλισμών με κοινά προγράμματα για παραγωγή νέων όπλων.

Στην ανατολική Ευρώπη, η άρχουσα τάξη της Ουγγαρίας, που "υπέστη" το 1956 την Ρωσική εισβολή αισθάνεται ήδη πιο συνδεδεμένη με την Δύση παρά με την ανατολή. Η πιο φιλική μέχρι πρότινος χώρα στην Ρωσία, η Βουλγαρία, στηρίζεται για την εξόφληση του χρέους της στον τουρισμό και τις ανταλλαγές με την Δύση.

Μήπως, λοιπόν, αφού ο νέος ψυχρός πόλεμος είναι μία ακόμα πλευρά της έντασης του οικονομικού ανταγωνισμού, κίνδυνος για την παγκόσμια ειρήνη δεν υπάρχει; Ή ότι εν πάση περιπτώσει ο κίνδυνος προέρχεται μόνον από τις "δυο υπερδυνάμεις" και την προσπάθειά τους να ξαναεπιβάλλουν την αδιαφιλονίκητη κυριαρχία τους.

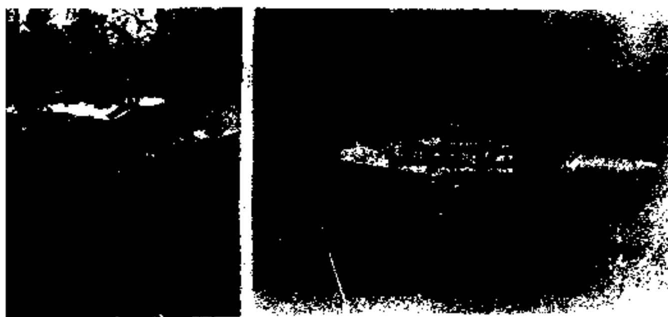
Μέσα σε συνθήκες οικονομικής κρίσης, μεσαίες και μικρές χώρες, συνειδητοποιούν ότι η στρατιωτική ισχύς αποτελεί κύριο όπλο για την διατήρηση και την διεύρυνση αγορών. Από την Γαλλική άρχουσα τάξη και τις επεμβάσεις της σε Λίβανο και Αφρική μέχρι την Αγγλική και τα Φάλκλαντ. Οι μικρές ακόμη άρχουσες τάξεις που θέλουν πάση θυσία να αποδείξουν ότι καθόλου δεν υστερούν έναντι των "μεγάλων" σε κτηνωδία, επιθετικότητα και ιμπεριαλιστική διάθεση. Φτάνει να θυμηθούμε την Συρία, το Ιράκ ή το Βιετνάμ και την εισβολή σε Λάος και Καμπότζη. Όλες οι χώρες του πλανήτη ανταγωνίζονται μέσω της παγκόσμιας αγοράς και η ενίσχυση της μιας δεν μπορεί παρά αναπόφευκτα να περάσει μέσα από την αποδυνάμωση του ανταγωνιστή. Και όλες μαζί προετοιμάζουν με την ολοένα και μεγαλύτερη ανάπτυξη της παραγωγής και την αναζήτηση του κέρδους τον ερχομό της κρίσης συνεισφέροντας έτσι το μικρό ή μεγάλο λιθαράκι τους στον κίνδυνο που απειλεί την παγκόσμια ειρήνη. Η εξέλιξη του καπιταλισμού στον 20ο αιώνα δείχνει ανάγλυφα τον κίνδυνο που απειλεί το μέλλον της ανθρωπότητας. Οι παγκόσμιες κρίσεις του καπιταλισμού δεν

μπόρεσαν να λυθούν παρά μονάχα με παγκόσμιους πολέμους. Στις αρχές του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και δέκα ολόκληρα χρόνια μετά την αρχή της παγκόσμιας κρίσης του 1929, στις ΗΠΑ, υπήρχαν 12 εκ. άνεργοι. Μόνον ο πόλεμος με την τεράστια καταστροφή κεφαλαίων και αγαθών αποδείχτηκε ικανός να επιτρέψει στον καπιταλισμό να ξανανθίσει.

τα κινηματα ειρηνης στην ευρωπη...

Η εμφάνιση του μαζικού ειρηνιστικού κινήματος που αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια στην Ευρώπη — με αιχμή την Δ. Γερμανία — γέμισε με αισιοδοξία την επαναστατική αριστερά. Με την δημοκρατική του συγκρότηση επιτρέπει να βρουν μέσα σ' αυτό διάφορες αντιλήψεις, δίνοντας έτσι την δυνατότητα στην επαναστατική αριστερά, να αναπτύξει την γενικότερη αντικαπιταλιστική της πάλη, σε μαζικό επίπεδο.

Αλλά αν η πλουραλιστική συγκρότηση του ειρηνιστικού κινήματος είναι ένα πλεονέκτημα, ταυτόχρονα αποκαλύπτονται και τα προβλήματα που προκύπτουν από αυτήν. Κάτω από την ομπρέλα του ειρηνιστικού κινήματος, φαίνεται να υπάρχει θέση για όλους. Από τους Σοσιαλδημοκράτες του Μπραντ και τους Χριστιανούς μέχρι τους Πράσινους. Και εμφανίζεται μια τέτοια διαδικασία σαν η μόνη που μπορεί να συσπειρώσει

τις πλατειές μάζες, και να μην αποτελεί απλά πεδίο μάχης κάποιων "γκρουπούσκουλων", για τις "ρητορικές" τους διακηρύξεις. Τα πράγματα όμως δεν είναι τόσο αθώα...

Για τους Σοσιαλδημοκράτες η συμμετοχή τους στο ειρηνιστικό κίνημα (με την πρότασή τους να μην εγκατασταθούν οι αμερικάνικοι πύραυλοι) εκτός από μία προσπάθεια προσεταιρισμού των ψήφων των Πράσινων, σημαίνει πολύ πιο ουσιαστικά πράγματα: Εντάσσεται μέσα στην γενικότερη πάλη που διεξάγεται με τον νέο ψυχρό πόλεμο, για τα όρια και τη δύναμη των διαφόρων ιμπεριαλιστικών χωρών. Μέσα στην γενικότερη πάλη των καπιταλιστών της Δ. Ευρώπης να δεχθούν οι ΗΠΑ ότι οι Ευρωπαίοι καπιταλιστές έχουν ζωτικά οικονομικά συμφέροντα με τις ανταλλαγές με την Ανατολική Ευρώπη, και γενικότερα ένα αυτόνομο ρόλο που δεν μπορεί να τους αμφισβητηθεί. Και σ' αυτήν την διαδικασία δεν συμμετέχουν μόνον "προοδευτικοί" αλλά και αναμφισβήτητα "γεράκια" που έγιναν "περιστερές". Η πρόταση του Στράους είναι χαρακτηριστική: ζήτησε να υπάρχει ειδική συμφωνία για Πέρσινγκ και Κρουζ που να δεσμεύει τις ΗΠΑ να μην χρησιμοποιήσουν τους πυραύλους παρά μονάχα μετά από σύμφωνη γνώμη της Δυτικογερμανικής κυβέρνησης.

Από την άλλη πλευρά εξασκούνται στο ειρηνιστικό κίνημα πιέσεις του τύπου, η ύπαρξη της Ρωσικής πολεμικής μηχανής, Αφγανιστάν, κατάρριψη του νοτιοκορεάτικου Τζάμπο, βάζοντάς το έτσι συνεχώς μπροστά στις "ευθύνες" του. Για το ειρηνιστικό κίνημα, στο βαθμό που η πάλη του κινείται με μια ρητορική σε γενικό επίπεδο (κίνδυνος συνολικά για την ανθρωπότητα, έξω από κάθε ταξική άποψη) αναγκάζεται συνεχώς να συμμετέχει σ' αυτό το παιχνίδι της "υπευθυνότητας" παίρνοντας θέση είτε για την μηδενική λύση του Ρήγκαν είτε για την πρόταση Αντρόπωφ για μερικό ξήλωμα των *SS*—20. Μ' αυτόν τον τρόπο η "ανθρωπιστική ρητορική" αποκαλύπτει την βασική, ρεφορμιστική ταυτότητά της. Με το να μην βλέπει το ζήτημα από ταξική άποψη, και στην προσπάθεια να διατηρήσει όλο αυτό το ποικιλόχρωμο πλήθος γύρω του, στην ουσία είναι ανίκανο να απαντήσει σ' οποιοδήποτε ζήτημα αιχμής παρουσιάζεται. Το παράδειγμα του αγγλικού ειρηνιστικού κινήματος, *CND* (καμπάνια για τον πυρηνικό αφοπλισμό) είναι χαρακτηριστικό. Ενώ για τους αμερικάνικους πυραύλους μπόρεσε να κινητοποιήσει δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτές σε μαχητικές διαδηλώσεις, που έφταναν μέχρι και τον αποκλεισμό βάσεων (όλα αυτά κάτω από γενικόλογες ειρηνιστικές διακηρύξεις) ήρθε ο πόλεμος των Φάλκλαντ να δείξει τα όρια του. Μετά από μια αρχική, εύγλωττη, σιωπή, δημοσιεύτηκε μια χλιαρή ανακοίνωση όπου τονιζόταν ότι "η διαμάχη μπορούσε να λυθεί με ειρηνικά μέσα"! Είναι καθαρό, ότι για την ηγεσία του ειρηνιστικού κινήματος, ζητήματα όπως η αρπαχτικότητα της "δικής" μας αστικής τάξης δεν μπορούν να θιγούν χωρίς "τον κίνδυνο να απομαζικοποιηθεί το κίνημα". Και όμως από αυτήν ακριβώς την ταχτική κινδυνεύει το ειρηνιστικό κίνημα. Όσο το πρόβλημα ήταν οξυμένο, λόγω της επικείμενης εγκατάστασης των αμερικάνικων πυραύλων, οι μαχητικές κινητοποιήσεις ήταν σχετικά εύκολες. Από την στιγμή που γίνεται η εγκατάσταση των Πέρσινγκ και Κρουζ — και η αντίστοιχη ανάπτυξη των Ρωσικών πυραύλων *SS*—23 — δεν μπορεί παρά να φανεί πόσο μερική ήταν η άποψη των ειρηνιστών. Στο παιχνίδι του "ρεαλισμού" (αυτού που μπορεί να γίνει και όχι των "στρατηγικών οραμάτων" που συμφωνούμε όλοι) Σοσιαλδημοκράτες και Συντηρητικοί έχουν όλα τα ατού. Με κύριο όπλο την "ρεαλιστική" λογική, αφού οι πύραυλοι έτσι και αλλιώς θα εγκατασταθούν, το όλο πρόβλημα είναι να υπάρξουν κάποιες προϋποθέσεις ασφάλειας (βλέπε πρόταση Στράους) και κάποιοι συμβιβασμοί που θα χρυσώσουν το χάπι. Στο μαγειρείο των συνομιλιών για τον αφοπλισμό στην Γενεύη, ρεφορμιστές και συντηρητικοί είναι οι μόνοι που μπορούν να επιβάλλουν κάποιες συμβιβαστικές φόρμουλες. Ωφέλιμο όπλο, στη πρόκληση σύγχυσης στο ειρηνιστικό κίνημα, υπήρξε και η πρόταση Παπανδρέου για 6μηνη αναβολή της εγκατάστασης των πυραύλων, και την αποδοχή που έτυχε από Σοσιαλδημοκράτες και Κ.Κ. Η προσπάθεια διάλυσης του ριζοσπαστικού ειρηνιστικού κινήματος γίνεται με την αποθάρρυνση των μαζών, με το να δειχθεί το αδιέξοδο της δυναμικής αντιπαράθεσης για την μη εγκατάσταση των πυραύλων, και από την άλλη την απορρόφηση των μετριοπαθών.

Κάτω από αυτές τις πιέσεις αναπτύχθηκαν στο ειρηνιστικό κίνημα δυο τάσεις: η μία (των μετριοπαθών) που υποστηρίζει τον πολύπλευρο αφοπλισμό και η ριζοσπαστική του μονομερούς πυρηνικού αφοπλισμού. Η πρώτη άποψη στην ουσία ακολουθεί την λογική των Σοσιαλδημοκρατών και Συντηρητικών για κάποιους συμβιβασμούς (που έτσι και αλλιώς είναι στην λογική των καπιταλιστών της Δ. Ευρώπης για τον τονισμό του δικού τους αυτόνομου ρόλου). Ακόμα η άποψη του πολυμερούς πυρηνικού αφοπλισμού και της ταυτόχρονης διάλυσης και των δυο στρατιωτικών συνασπισμών, στην ουσία παραιτείται και από τα δυο αιτήματα, μια και κάτι τέτοιο δεν συμφέρει ούτε τις Ανατολικές ούτε τις δυτικές άρχουσες τάξεις. Όσο ουτοπιστική — και χωρίς δυνατότητες να γίνει μαζική — και αν φαίνεται η άποψη του μονομερούς αφοπλισμού είναι η μόνη που μπορεί να οδηγήσει σε αντικαπιταλιστικές πρακτικές. Για τις οργανώσεις της επαναστατικής αριστεράς που βρουν μέσα στο ειρηνιστικό κίνημα, το πρόβλημα μπορεί να λυθεί με το να βγει το ειρηνιστικό κίνημα από την ρεφορμιστική πρακτική και να μπει στα καθημερινά προβλήματα αρνούμενο συνολικά την καπιταλιστική λογική. Που σημαίνει:

ι) Ρόλος του ΝΑΤΟ και αγώνας για έξοδο από αυτό.
ιι) Ρήξη με τις κυβερνήσεις και την λογική των ρεφορμιστών των χωρών τους, αποδείχνοντας ότι δεν είναι άμοιρες της γενικότερης στρατιωτικής έντασης.
ιιι) Σύνδεση με το εργατικό κίνημα, δείχνοντας για παράδειγμα τη σχέση εξοπλισμών - ανεργίας κλπ.

Μια τέτοια ταχτική όχι μόνον δεν θα απομαζικοποιήσει το ειρηνιστικό κίνημα, αλλά είναι και η μόνη που θα το συνδέσει

Απο τήν περικύκλωση τῆς Αμερικάνικης βάσης Γκρήναμ Κόμμον στή Βρετανία

με το εργατικό κίνημα, πλουτίζοντας τον αγώνα του και ανεβάζοντας την πολιτική συνειδητοποίηση.

Το πρόβλημα της σύνδεσης του ειρηνιστικού κινήματος με τα άμεσα προβλήματα που θέτει η πολιτική συγκυρία — από την μία το ξεσκέπασμα των ανταγωνισμών μεταξύ των διαφόρων αστικών τάξεων, και από την άλλη τις επιπτώσεις αυτών των ανταγωνισμών στο βιοτικό επίπεδο των εργαζόμενων — φαίνεται καθαρότερα και στα προβλήματα που θα είχε να αντιμετωπίσει η επαναστατική αριστερά, για την ανάπτυξη μαζικού ειρηνιστικού κινήματος στην Ελλάδα.

...και στην ελλάδα

Οι τρεις ειρηνιστικές οργανώσεις (ΑΚΕ/ΚΚΕ εσωτ., ΚΕΑΔΕΑ/ΠΑΣΟΚ, ΕΕΔΥΕ/ΚΚΕ) αποτελούν στην ουσία κομματικά παραρτήματα, τα οποία χρησιμοποιούνται από τα κόμματα για την προώθηση των γενικότερων πολιτικών επιλογών τους. Για το Κ.Κ.Ε. είναι άλλη μια μορφή πίεσης για στενότερη συνεργασία με την Ρωσία και τα ωφέλη που περιμένει από μια τέτοια εξέλιξη. Για το εσωτερικό είναι άλλη μια απόδειξη της "υπευθυνότητάς" του και άρα πόσο χρήσιμο θα ήταν σε μια μελλοντική κυβέρνηση συνασπισμού.

Η ανυπαρξία ενός μαζικού και αυτόνομου ειρηνιστικού κινήματος στην Ελλάδα, βρίσκεται στο γεγονός ότι το πρόβλημα εμφανίζεται από "τα έξω". Ενώ στην Δ. Ευρώπη υπάρχει αντίθεση μεταξύ ειρηνιστικού κινήματος και κυβερνήσεων, έστω και ρεφορμιστικά, στην Ελλάδα δεν μπαίνει ζήτημα εγκατάστασης των νέων πυραύλων, ενώ η κυβέρνηση έχει αναλάβει "ειρηνιστικές" πρωτοβουλίες (η πρόταση για 6μηνη αναβολή). Με την ανυπαρξία ουσιαστικής αντικυβερνητικής αιχμής και την "ειρηνιστική" πολιτική, η κυβέρνηση έχει εισπράξει τα χειροκροτήματα της διεθνούς σοσιαλδημοκρατίας, και τα ευνοϊκά σχόλια του ΤΑΣΣ και της Ρωσικής κυβέρνησης. Η αδυναμία των κομμάτων της αντιπολίτευσης να αντιπαρατεθούν σ' αυτήν την διεθνή αποδοχή από τις "προοδευτικές δυνάμεις", έχει μετατρέψει τις ειρηνιστικές συγκεντρώσεις σε βοηθητικό όργανο της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Ο στόχος αυτών των πρωτοβουλιών είναι διάφανος.

ι) Να μην θιγούν οι εμπορικές ανταλλαγές με τις ανατολικές χώρες.

ιι) Στην υπενθύμιση στους Αμερικάνους της ικανότητας της Ελλάδας να δημιουργεί προβλήματα και πιέσεις. Υπενθύμιση απολύτως αναγκαία σαν όπλο για την Ελληνο-Τουρκική διαμάχη.

Και εδώ ακριβώς βρίσκεται και η ουσία για την ανάπτυξη ενός μαζικού και αυτόνομου ειρηνιστικού κινήματος στην Ελλάδα. Να δειχθεί ότι ο στρατιωτικός ανταγωνισμός δεν έρχεται από "τα έξω" αλλά είναι ήδη παρών και έχει την μορφή του ανταγωνισμού μεταξύ της Ελληνικής και Τουρκικής αστικής τάξης. Από πουθενά, δεν θίγεται, βέβαια, η ουσία της "αγοράς του αιώνα" (αγορά στρατιωτικού υλικού) που θα στοιχίσει δεκάδες δισ. δραχμές, την ίδια στιγμή που οξύνεται το πρόβλημα της ανεργίας και επιβάλλεται η πολιτική της λιτότητας. Ο αγώνας δρόμου στους στρατιωτικούς εξοπλισμούς γίνεται για το ποιά από τις δύο χώρες (Ελλάδα ή Τουρκία) είναι η πιο φερέγγυα για την Δυτική συμμαχία και για το ποιά θα αλλώσει τις Αραβικές αγορές (βλέπε και σκέψεις για αποστολή στρατιωτικού σώματος στο Λίβανο). Ένα ειρηνιστικό κίνημα που θα θελήσει να έχει άμεση σχέση με τα προβλήματα που θέτει η ανάπτυξη του ελληνικού καπιταλισμού σήμερα, είναι υποχρεωμένο να απαντήσει πειστικά σ' όλα αυτά τα ζητήματα. (Τα ζητήματα, όμως αυτά, είναι μεγάλα και στα πλαίσια αυτού του άρθρου απλώς μπορούν να θιγούν).

Το ειρηνιστικό κίνημα της Δ. Ευρώπης μαζικοποιήθηκε ακριβώς γιατί έθιξε ζητήματα της άμεσης πολιτικής επικαιρότητας. Τώρα πια, έφτασε σ' ένα κρίσιμο σταυροδρόμι' ή θα ακολουθήσει τον δρόμο της "ρεαλιστικής" πολιτικής με αποτέλεσμα την απορρόφηση των ηγετών του από τους ρεφορμιστές και την διάλυση του κινήματος ή θα ακολουθήσει αντικαπιταλιστική πολιτική που θα του δώσει νέα ποιότητα και δυναμισμό. Η όλη εξέλιξη θα εξαρτηθεί από τους όρους του κινήματος και τη δράση των επαναστατών μέσα σ' αυτό...

ΝΟΜΟΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ Α.Ε.Ι.

οταν η κριση του πανεπιστημιου γινεται κριση του φοιτητικου κινηματος

"Η ιστορία δεν επαναλαμβάνεται! Η ακριβέστερα οι επαναλήψεις-της είναι πάντα παραλλαγές"[1].

Έτσι το σενάριο που παίχτηκε με τον νόμο 815 είναι σίγουρο ότι δεν επαναλήφθηκε αφού το υπουργείο μπορεί να μοιράζει αφειδώλευτα διαβεβαιώσεις στην προσπάθεια-του να προσεταιριστεί και "τους τελευταίους των καθηγητών", καταφέρνοντας αρχικά να κερδίσει την συναίνεση ή κολύτερα την υποταγή των φοιτητών μέσα από την διάλυση του κινήματός-τους. Γι'αυτό σήμερα σε κανέναν δεν ηχεί παράξενα το γεγονός ότι: "Τα Πανεπιστήμια λειτουργούν ήδη, πολύ καλύτερα και με πολύ λιγότερα προβλήματα από το παρελθόν όταν οι καταλήψεις, οι πορείες και οι απεργίες των φοιτητών και του προσωπικού είχαν παραλύσει την λειτουργία-τους"[2].

Αν σήμερα όμως κάπου βρίσκεται η επανάληψη, επανάληψη που καμιά "γλωσσική ρύπανση" δεν μπορεί να κρύψει, σίγουρα υπάρχει στην στρατηγική που θέλει "να ξεπεράσει" την κρίση του Πανεπιστημίου, προς όφελος της καπιταλιστικής εξουσίας, να σταθεροποιήσει το Πανεπιστήμιο σαν μηχανισμό του αστικού κράτους, να εγχαράξει ιδεολογία και κατανομή προσώπων στα πράγματα, να δημιουργήσει τέλος ασφαλιστικές δυκλείδες για το πρόβλημα που ακούει στο όνομα ανεργία των πτυχιούχων.

1. Η ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ-ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Η μεθόδευση του ν.1268 ξεκινά από την ψήφισή-του, Ιούνης '82, μέχρι το τέλος της ακαδημαϊκής χρόνιας που μας πέρασε, με την υλοποίηση των ανέξοδων κομματιών-του. Με το τμήμα εκείνο που ονομάστηκε "συνδιοίκηση του Πανεπιστημίου" και που άρχισε με την σύγκλιση των εκλεκτορικών σωμάτων για την ανάδειξη Προέδρων Τμήματων, την σύσταση Τομέων και Πρυτανικών Αρχών για να κλείσει με την "συγκρότηση σε ανώτερο επίπεδο" της Εθνικής Ακαδημίας Γραμμάτων και Επιστημών (ΕΑΓΕ) και του Εθνικού Συμβούλιου Ανώτατης Παιδείας (ΕΣΑΠ).

Η πρώτη διαπίστωση δεν μπορεί να είναι άλλη από το "πραξικόπημα" της πλειοψηφίας των καθηγητών, την "υπεύθυνη" στάση-τους, που μόνο γέλια προκαλούσε και τους "εκπροσώπους" των φοιτητών, αυτών που έχουν αποδεχτεί την "φοιτητική συμμετοχή", να ψάχνουν να βρουν καθηγητή "δημοκράτη, αντιφασίστα με επιστημονικό κύρος και φιλοφοιτητική στάση"[3] για να τον ψηφίσουν. Έτσι η κατάργηση της "καθηγητικής έδρας" και του αναχρονιστικού νόμου που ίσχυε στα ΑΕΙ από τα 1932, δίνουν τη θέση-τους στον Τομέα και στο Τμήμα. Έδρα που υπήρξε η θεσμική μορφή της ακαδημαϊκής ανεξαρτησίας της επιστημονικής κοινότητας την εποχή της αστικής ανόδου. Όμως, η υπαγωγή της επιστημονικής παραγωγής στο κεφάλαιο και το κράτος αφαίρεσαν το περιεχόμενο άρα και την αναξεαρτησία του θεσμού.

Η αντικατάσταση λοιπόν της έδρας από τον Τομέα έρχεται ουσιαστικά να λύσει δυο προβλήματα.

α) Να φέρει πιο κοντά "συγγενή μαθήματα" για την καλύτερη ανάπτυξη της έρευνας και εφαρμογής στα πλαίσια των αποφάσεων της ΕΑΓΕ και του ΕΣΑΠ και να περιορίσει τις "οικονομικές ατασθαλείες" στο Πανεπιστήμιο.

β) Να ελέγξει πολιτικά τους Καθηγητές, το πρώην ΕΔΠ, τους φοιτητές, να δημιουργήσει δηλαδή τους όρους για την εξασφάλιση της λειτουργίας του Νόμου-Πλαίσιου.

Ο δεύτερος λόγος λοιπόν έχει στην φάση που διανύσαμε την προτεραιότητα,με αποτέλεσμα, σε πολλές Σχολές να υπάρξουν ηχηρές παραφωνίες, με την δημιουργία Τομέων που τα μαθήματά-τους δεν έχουν καμιά "συγγένεια" προς το γνωστικό αντικείμενο, συγγένεια που βρίσκεται μόνο στους υπερ του ν. 1268 και του ΠΑΣΟΚ συσχετισμούς.

Φτάνοντας λοιπόν στην σύσταση των Πρυτανικών Αρχών οι συσχετισμοί είναι σίγουρα υπέρ του ΠΑΣΟΚ, υπέρ του

εκσυγχρονιστικού μπλοκ στο Πανεπιστήμιο, που ουσιαστικά δεν συναντά κανενός είδους αντίσταση ούτε από το Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό (ΔΕΠ), που όσους δεν έχει πάρει με το μέρος-του πολιτικά τους έχει εξουδετερώσει, αλλά ούτε από φοιτητές που δείχνουν παγερή αδιαφορία για οτιδήποτε συντελείται ασκώντας μ'αυτόν τον τρόπο "τις πιέσεις-τους", στους εκπροσώπους-τους. Έτσι μόνο λοιπον μπορεί να ερμηνευθεί το γεγονός ότι για την εκλογή Πρυτανικών Αρχών στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας από τους 2.564 εκλεκτορες ο μοναδικός συνδιασμός των Σταθόπουλου-Αργυριάδη-Φιλοκύπρου δεν συγκεντρώνει ούτε καν 1000 ψήφους στην δεύτερη εκλογή-του.

Η ολοκλήρωσή του όλου εγχειρήματος κλείνει στην πρώτη φάση με την ΕΑΓΕ των καθηγητών και του Υπουργείου Παιδείας για τον "καθορισμό του περιεχομένου των σπουδών", για την "διασφάλιση ενιαίας και αντικειμενικής αξιολό-

γησης και κρίσης του αντίστοιχου προσωπικού" και "την επιβλεψη της έρευνας μέσα στα πλαίσια των αποφάσεων του ΕΣΑΠ", ενός ΕΣΑΠ που αγκαλιάζει από Υπουργείο, καθηγητές και φοιτητές μέχρι Βιομηχανικό και Βιοτεχνικό Επιμελητήριο και επαγγελματικές ενώσεις για να "Καθορίσει τις βασικές κατευθύνσεις της έρευνας σύμφωνα με το αναπτυξιακό πρόγραμμα της κυβέρνησης".

Συμπερασματικά λοιπόν θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι η πρώτη φάση υλοποίησης του ν. 1268, με τα διάφορα "όργανα" και "υπερόργανα" με την εισαγωγή της συνδιοίκησης, είναι η θεσμική απάντηση του ΠΑΣΟΚ με εκσυγχρονισμό στο αναχρονιστικό για τον ελληνικό καπιταλισμό πανεπιστήμιο, με τη δημιουργία του θεσμικού πλαίσιου μέσα στο οποίο θα επιχειρηθεί το ξεπέρασμα τις κρίσης του Πανεπιστήμιου με ευνοϊκούς όρους για τις αστικές δυνάμεις.

2. ΜΙΑ ΠΑΡΑΝΘΕΣΗ: ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ Φ.Κ

Οι παραπάνω διεργασίες συντελούνται σε μια περίοδο όπου το Φ.Κ δεν κάνει αισθητή την παρουσία-του, η λέξη κίνημα δεν δικαιολογεί το όνομά-της και το μόνο που έμεινε όρθιο για να το θυμίζει είναι η "γελοιότητα των εκπροσώπων" του, είτε βρίσκονται στα όργανα της συνδιοίκησης, είτε στα ΔΣ και την ΕΦΕΕ.

Ο θάνατος λοιπόν του μεταπολιτευτικού Φ.Κ εκφράζεται με:

α) την κατάρευση των μαζικών διαδικασιών-του, δηλαδή την ανυπαρξία συζητήσεων, ιδεών, προτάσεων, συνελεύσεων, την ανυπαρξία οποιασδήποτε κίνησης που να δημιουργεί μαζική πραχτική.

β) την εκφυλισμένη πολιτικοποίηση, που δεν μπορεί να δώσει διαφορετική προοπτική για το τί σημαίνει γιατρός, οικονομολόγος, μαθηματικός απ' αυτή πού δίνει η αστική τάξη.

γ) την ανύπαρκτη οργανωτικότητα ή καλύτερα την υποκατάσταση των φοιτητών από τους "αντιπροσώπους"-τους, της "φοιτητικής συμμετοχής", μέσα από κοινοβουλευτικές σχέσεις αστικού τύπου.

Η διάγνωση; Η επικράτηση της ρεφορμιστική αντίληψης μέσα στο κίνημα, "των θεσμικών αλλαγών" για τη δημιουργία "ενός σύγχρονου και δημοκρατικού πανεπιστήμιου στην υπηρεσία του λαού και του τόπου" Αντίληψη που σήμαινε την οργάνωση των φοιτητών στην βάση των "συμφερόντων" τους (θέλουμε βιβλία — δεν έχουμε θρανία), αντίληψη πού υποτίθεται ότι χαρακτηρίζονταν σαν αντίπαλη στην αρχούσα τάξη με πολιτικό εκφραστή την Δεξιά, όπου, εξαιτίας της "ξενοδουλειάς"-της, ήθελε ένα πανεπιστήμιο "αναχρονιστικό και στοταδιστικό. Αντίληψη του Φ.Κ που μπαίνει σε κρίση όταν αρχίζει να ξεδιπλώνεται η εκσυγχρονιστική πολιτική του Καραμανλή, θέτοντας επι τάπητος ότι, ο εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης αποτελεί κεντρικό σημείο της συνολικής στρατηγικής του κεφαλαίου στην Ελλάδα. Μια κρίση του Φ.Κ που δεν φτάνει μέχρι την διάλυσή-του εξαιτίας του αντιδεξιού-του περιεχομένου, κάτι που συμβαίνει όμως με το πέρασμα της κυβερνητικής εξουσίας στο ΠΑΣΟΚ, με το ξεπέρασμα της "αφηρημένα πολιτικά" αντίθεσης: Δεξιά—Δημοκρατία.

Η ταύτιση λοιπόν των οραμάτων του Φ.Κ με τις εγκυκλίους του Υπουργείου Παιδείας, η υλοποίηση των "θεσμικών αλλαγών" και του Καταστατικού Χάρτη για την Ανώτατη Εκπαίδευση" μετέβαλε το Φ.Κ σε παράρτημα του Υπουργείου Παιδείας και έδωσε στις παρατάξεις άχαρους ρόλους. Έτσι η ΠΑΣΠ (έστω, ότι απέμεινε) αναλαμβάνει σαν κυβερνητικό φερέφωνο την διεκπεραίωση του νόμου ενώ οι ΠΣΚ-ΔΑ που στην αρχή κρατούσαν τα προσχήματα αναπτύσοντας την μπακαλιστική ρεφορμιστική λογική των θετικών και αρνητικών σημείων (ΝΑΙ στα θετικά — ΟΧΙ στα αρνητικά), σήμερα στην προσπάθειά-τους να καταλάβουν περισσότερες θέσεις στην "Πανεπιστημιακή σκακιέρα" διευρύνοντας τις συμμαχίες-τους με κομμάτια των καθηγητών έγιναν "βασιλικώτεροι του βασιλέως" στην υπεράσπιση του νόμου.

Μόνο λοιπόν έτσι μπορεί να εξηγηθεί και το γεγονός της μη δέσμευσης του Παπαθεμελη για την επαναφορά των διατάξεων τροποποίησης του ν.1268 που περιορίζει την "φοιτητική συμμετοχή". Γιατί αφού οι ρεφορμιστικές παρατάξεις αρχικά οργάνωσαν την συναίνεση των φοιτητών απέναντι στο νόμο, σήμερα όπου οι δεσμοί-τους με το φοιτητικό στρώμα κόπηκαν, που οι απόψεις-τους δεν έχουν κανένα πολιτικό βάρος, συναίνεση που σιγά σιγά διαλύει και τους ίδιους, δημιουργούν εκείνο το πολιτικό πλαίσιο όπου το Υπουργείο να θέλει να τους πάρει πίσω ακόμα και τα "λίγα ψίχουλα" που τους έδωσε με αποτέλεσμα η απάντηση που οι ίδιοι έχουν να δώσουν να είναι: "Κάτω τα χέρια από τον Νόμο-Πλαίσιο" Γι' αυτό και το ΠΑΣΟΚ από τη μια κυριολεκτικά τους έχει "του κλότσου και του μπάτσου", ενώ από την άλλη τους χρησιμοποιεί (ιδιαίτερα την ΠΣΚ) για την επιβολή της πειθαρχίας και της ευρυθμης τάξης στην λειτουργία των "συνδιοικητικών οργάνων"[4] δίνοντάς-τους σαν ιδεολογικό περιεχόμενο (ακόμα!) ότι: "Τα σχέδια της Αντίδρασης=Δεξιάς δε θα παράσουν".

Έτσι τα σχέδια (;) της Δεξιάς δεν πέρνανε αφού τα σχέδια του αστισμού στο Πανεπιστήμιο, αλλά και σ' ολόκληρη την κοινωνία τα έχει αναλάβει το ΠΑΣΟΚ. Μιας Δεξιάς που χωρίς "σοσιαλίζουσες" αντιφάσεις δεν διστάζει να δηλώνει ότι: "Η φοιτητική συμμετοχή είναι ένας απαραίτητος όρος για σύγχρονο και φιλελεύθερο Πανεπιστήμιο, η πλουραλιστική συμμετοχή όλων των φορέων στην Διοίκηση των ΑΕΙ είναι σύμφωνη όχι μόνο με το πνεύμα του πρώτου μεταδικτατορικού Συντάγματος, αλλά και με τους πόθους του ελληνικού λαού που αποζητά σύγχρονη, δημοκρατική, πραγματική ανώτατη εκπαίδευση"[5]. Μιας Δεξιάς που επιχειρεί να θερίσει τους καρπούς του πρότυπου της τεχνοκρατικής εκπαίδευσης και της "ατομικής ολοκλήρωσης" που κόπιασαν να δημιουργήσουν την προηγούμενη περίοδο οι ρεφορμιστές, εκμεταλλευόμενη τις κοινοβουλευτικές σχέσεις του "φοιτητικού συνδικαλισμού" και την επιστροφή κομματιού της "χρυσής νεολαίας" στα θρανία, με σκοπό νακαλύψει για λογαριασμό-της το πολιτικό κενό που υπάρχει σήμερα στο Πανεπιστήμιο, με επιχειρήματα που αρχιζουν από την αξιοκρατία και την ορθολογισμένη ανάπτυξη και που φτάνουν μέχρι "τους πόθους του ελληνικού λαού..."

3. ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΣΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ

Μετά την υλοποίηση της συνδιοίκησης, την δημιουργία δηλαδή του θεσμικού πλαίσιου για το ξεπέρασμα της πανεπιστημιακής κρίσης, σήμερα το αστικό εκσυγχρονιστικό μπλοκ, κάτω από την ηγεμονία του ΠΑΣΟΚ, παίρνει την πρωτοβουλία για την υλοποίηση του δεύτερου και πιο ουσιαστικού κομματιού του ν.1268, επιχειρώντας να δώσει διέξοδο στην Πανεπιστημιακή Κρίση, μέσα από την αναδιάρθρωση του γνωστικού αντικείμενου, τις εξεταστικές ρυθμίσεις και τις κατανομές τωνμεταπτυχιακών σπουδών. Αναδιάρθρωση που επιχειρεί να φέρει το Πανεπιστήμιο στις νέες ανάγκες, δίνοντας λύση στα προβλήματα:

α) της αναπαραγωγής της κυρίαρχης ιδεολογίας και αστικής ιεραρχίας

β) την αναπαραγωγή του αστικού καταμερισμού εργασίας μέσα από την ειδίκευση

γ) και τέλος στην Πανεπιστημιακή Κρίση

α) "Δεν είναι η συνείδηση των ανθρώπων αυτό που καθορίζει το ΕΙΝΑΙ-τους, μα αντίστροφα, το κοινωνικό-τους ΕΙΝΑΙ, είναι αυτό που καθορίζει τη συνείδησή-τους"[6].

Έτσι στον επιστήμονα που βρίσκεται μέσα στην παραγωγική διαδικασία, όπου το κοινωνικό-του ΕΙΝΑΙ είναι καθορισμένο, η στάση-του απέναντι στην γνώση είτε με απολογητικό είτε με κριτικό τρόπο είναι καθορισμένη (έχει δηλ. διαμορφωθεί). Δεν ισχύει όμως το ίδιο για τον φοιτητή που κοι-

νωνικά ορίζεται έξω από την παραγωγή, περνώντας την διαδικασία της κοινωνικής-του διαμόρφωσης, διαδικασία όπου η παρεχόμενη γνώση διαμορφώνει τις ιδέες-του και την στάση-του απέναντι σ'αυτή. Αυτό είναι άλλωστε που "αναγκάζει τον κ. καθηγητή — γ.γ. του Υ.Π, Λιάνη, να δηλώσει — μιμούμενος τον "περιβόητο" κ. Λάσκαρη που είχε καταργήσει την πάλη των τάξεων — ότι: "Να το πάρετε απόφαση. Ο Μαρξ πέθανε. Ζούμε στην εποχή των Ρομπότ". και να καταλήξει μετά από "πολύ τεχνοκρατική σκέψη" στην εισηγητική έκθεση του νόμου ότι: "Το Πανεπιστήμιο πρέπει να πάψει να είναι πεδίο ταξικής πάλης", εγκαινιάζοντας ταυτόχρονα την ταξική-του επίθεση με ιδεολογικούς όρους και όχι μόνο, για την "ουδετερότητα" της επιστήμης.

Όμως η εκπαιδευτική ιεραρχία που καθορίζεται από τον βάθμο πρόσβασης στη γνώση, από τις σχέσεις-της με το κράτος και που αποτελεί την κοινωνική βάση της κυρίαρχης ιδεολογίας στο Πανεπιστήμιο, δεν μπορεί να αναπαράγει παρά μόνο την δική-της γνώση, την αστική γνώση, σαν ομάδα που αποτελεί οργανικό τμήμα της αστικής τάξης. Εγχάραξη ιδεολογίας στους εκπαιδευόμενους λοιπόν, όχι πλέον από τον "ξεπεσμένο καθηγητή της έδρας", αλλά από το "κοινωνικό επιτελείο του ΔΕΠ" του Τομέα, του Τμήματος με κριτήριο την "Αξιοκρατία" και με μπούσουλα την "αυτοδύναμη οικονομική ανάπτυξη". Αξιοκρατία όπου ο καθένας θα πρέπει να είναι υπεύθυνος στην ειδικότητά-του και μόνο σ'αυτή, όπου ο βαθμός ευθύνης του καθένα πρέπει να είναι ανάλογος με τον βαθμό ειδίκευσής-του, άρα και της πρόσβασης-του στην εκπαιδευτική ιεραρχία.

Έτσι η οργάνωση των σπουδών, από το ν.1268, με βάση-τους βαθμούς και το πτυχίο, είναι οργανικό στοιχείο της αστικής ιδεολογίας, που απονέμει εμπορεύσιμους τίτλους που ορίζουν συγκεκριμένα εργασιακά δικαιώματα και απαγορεύσεις (π.χ Μηχανολόγου Τεχνικής Σχολής, Μηχανολόγου των ΤΕΙ, Μηχανολόγου Πολυτεχνείου, Δρ. Μηχανολόγου κλπ), και αναπαράγει την βασική διάκριση της αστικής κοινωνίας, την διάκριση πνευματικής-χειρωνακτικής εργασίας.

(β) Αυτή λοιπόν είναι η οπτική με την οποία θα πρέπει σήμερα να αντιμετωπίσουμε την αναδιάρθρωση του γνωστικού αντικειμένου, των εξεταστικών διαδικασιών και μεταπτυχιακών ερευνών από το ΠΑΣΟΚ. Η σύνδεση δηλαδή της επιστήμης με το κεφάλαιο όχι πια μόνο ιδεολογικά σαν τμήμα του "εποικοδομήματος" αλλά και οικονομικά σαν τμήμα της "βάσης" σαν διαδικασία όπου η επιστήμη αξιοποιείται από το κεφάλαιο και αντίστροφα το κεφάλαιο αξιοποιείται από την επιστήμη, στην τάση-του για την όσο το δυνατό μεγαλύτερη συσσώρευση, εμπεριέχεται στα σχέδια της αστικής τάξης, στην θεσμοθέτηση των προγραμάτων σπουδών μέσα στις σχολές.

Εδώ μια παρένθεση για τον ρόλο της επιστήμης "υπο το φως των νέων προγραμμάτων σπουδών".

Η αντίληψη που είχαμε μέχρι τα τώρα για το Πανεπιστήμιο ήταν, ότι, από τη μια χωρίζεται στις Θετικές Σχολές και από την άλλη στις Θεωρητικές-Κοινωνικές Σχολές. Οι μεν πρώτες έχουν για σκοπό-τους την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων με σκοπό το μέγιστο δύνατο κέρδος των καπιταλιστών, ενώ οι δεύτερες προσπαθούν να νομιμοποιήσουν και μονιμοποιήσουν τις υπάρχουσες σχέσεις παραγωγής. Αντίληψη που γενικά είναι σωστή αλλά όχι όμως αρκετή για την κατανόηση του αστικού εκσυγχρονισμού που κάνει τα όρια Θετικών-Θεωρητικών Σχολών δυσδιάκριτα. Και για να γίνει κατανοητό ας δώσουμε ένα παράδειγμα. Τα Μαθηματικά η κατεξοχήν "ουδέτερη" από μόνη-της επιστήμη, που τροφοδοτεί βέβαια τις Φυσικο Χημικές και Πολυτεχνικές Σχολές στις έρευνες που κάνουν για την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων, χαρακτηρίζεται σαν "η κορυφή των Θετικών Επιστημών". Όμως, η εισαγωγή στο Μαθηματικό Τμήμα, μέσω των νέων Προγραμμάτων Σπουδών, μαθημάτων στον Τομέα για παράδειγμα των Εφαρμοσμένων Μαθηματικών, όπως της "Πληροφορικής" της κατεξοχήν κυβερνητικής επιστήμης του ανεπτυγμένου καπιταλισμού (Αμερική-Γερμανία-Αγγλία κλπ) την κατατάσουν αυτόματα στις επιστήμες που όχι μόνο θέλουν να μονιμοποιήσουν τις υπάρχουσες σχέσεις παραγωγής, αλλά η μονιμοποίηση να γίνεται μέσα από την χαφιεδοποιημένε επιστήμη.

Εκεί βέβαια που τα όρια Θετικών-Θεωρητικών Σχολών στενεύουν ακόμα περισσότερο είναι για τις Σχολές του Πολυτεχνείου, όπου για παράδειγμα δίπλα στη Μηχανολογία έχουμε την εισαγωγή στο Management για να καταστήσουν τον "υπο εκόλαψη Μηχανολόγο" περισσότερο ικανό στο "διοικείν" του τμήματος παραγωγής του εργοστασίου.

Όλα αυτά βέβαια μέσα από την καθιέρωση των εξάμηνων, των "προαπαιτούμενων" και "παρεπόμενων" μαθημάτων, των υποχρεωτικών διδακτικών μονάδων ανά εξάμηνο με σκοπό όπως δηλώνεται "να σταματήσουν τα Πανεπιστήμια να αποτελούν εξεταστικά κέντρα", που θα πει, ότι δεν πρέπει να δίνονται=πουλιούνται τίτλοι ανεξέλεγκτα, αλλά να υπάρχει μια αντιστοιχία τίτλου και γνώσης.

Όμως η "μαζική" παροχή γνώσης σταματά εδώ. Γιατί πιο πάνω όπου αρχίζει η έρευνα και η εφαρμογή, όπου αρχίζει η κορυφή της πυραμίδας, με ιδιαίτερη χρηματοδότηση και μεγαλύτερη εποπτεία (π.χ το ερευνητικό Κέντρο Δημόκριτος) από το κράτος, είναι η υπενθύμιση προς όλους ότι η ανάπτυξη των τομέων αιχμής του καπιταλισμού γίνεται "εν κρυπτώ" ότι το κεφάλαιο δεν στηρίζεται μόνο στους κατασταλτικούς-του μηχανισμούς ή στους ιδεολογικούς μηχανισμούς, αλλά και στους ερευνητές και εφαρμοστές-του.

γ) Βέβαια οι παραπάνω διεργασίες συντελούνται σε μια περίοδο αρκετά ευνοϊκή από άποψη συσχετισμών για τα σχέδια της αστικής τάξης. Όμως ο εκσυγχρονισμός κάπου κολλά, η ανάπτυξή-του δεν ξετυλίγεται με γραμμικό τρόπο, η επίλυση της πανεπιστημιακής κρίσης δεν μπορεί να λυθεί με την ψήφιση και την υλοποίηση του ν.1268. (αλλοίμονο βέβαια αν οι νόμοι μπορούσαν να λύνουν, ως δια μαγείας, την κρίση) Ο εκσυγχρονισμός λοιπόν του πανεπιστήμιου έχει κάποια όρια που ουσιαστικά μπορούν να προσδιοριστούν μόνο από τον προσδιορισμό της κρίσης του ελληνικού καπιταλισμού.

Αναφερόμαστε λοιπόν σε έναν εκσυγχρονισμό που ανατύσσεται όχι σε περίοδο ακμής, αλλά απεναντίας παρακμής — κρίσης του ελληνικού πανεπιστήμιου. Κρίση που αφαιρεί "τα φωτοστέφανα από τα πιο ελεύθερα επαγγέλματα". Έτσι η ανάπτυξη του ελληνικού καπιταλισμού την δεκαετία του '60,

και ιδιαίτερα η επένδυση για παράδειγμα κεφαλαίων στην οικοδομή, προσέδιδε στο Πολυτεχνείο και στη Σχολή των Πολιτικών Μηχανικών αίγλη. Έτσι το επάγγελμα του Πολιτικού Μηχανικού σήμαινε οικονομική άνοδο και κατά συνέπεια κοινωνική αναρρίχηση με αποτέλεσμα ο ανταγωνισμός για την εισαγωγή σ'αυτή τη Σχολή να είναι ιδιαίτερα υψηλός. Κάτι που δεν ισχύει σήμερα εξαιτίας της ασύμφορης επένδυσης κεφαλαίων στην οικοδομή, με αποτέλεσμα την εξαφάνιση της αίγλης και την βάση εισαγωγής των υποψηφίων σ' αυτή τη Σχολή να είναι μικρότερη από την βάση εισαγωγής των υποψηφίων στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες.

Έτσι η αντίληψη που θέλει να νομίζει ότι η ανεργία των πτυχιούχων είναι αποτέλεσμα της "αναχρονιστικής" γνώσης που προσφέρεται, γι'αυτό ο ερχομός των νέων προγραμμάτων σουδών, το σφίξιμο των εξεταστικών διαδικασιών, η επιστροφή στα θρανία, θα δώσει κύρος στο πτυχία άρα και εργασία, χάνει από τα μάτια-της το πρόβλημα. Γιατί οι πανεπιστημιακοί τίτλοι είναι τυπικοί, είναι το εισητήριο προς την αγορά εργασίας, μια αγορά που θέτει σκληρούς όρους σε περίοδο καπιταλιστικής κρίσης ή καλύτερα που εξ'ορισμού σημαίνει ανεργία.

Μόνο λοιπόν στην βάση της παραπάνω αντίληψης μπορούν να ερμηνευτούν και τα φαινόμενα όπως η αποδέσμευση των εξεταστικών διαδικασιών από το συνολικό πρόγραμμα σπουδών. Έτσι τα εξάμηνα σαν εξεταστική διαδικασία και μόνο, το ΠΑΣΟΚ εκτιμά ότι η ψηφισή-τους από κάθε Συνέλευση Τμήματος θα σημάνει αντίστοιχα και την υλοποίησή-τους, γιατι η ύπαρξη των κατάλληλων συσχετισμών είναι εξασφαλισμένη. Όμως συνολικά το πρόγραμμα σπουδών δεν πρόκειται να λειτουργήσει γιατι η διαδικασία ψήφιση — υλοποίηση δεν είναι γραμμική εξαιτίας διαφόρων παραγόντων όπως η υλικοτεχνική υποδομή, η έλλειψη ΔΕΠ, πράγματα στα οποία η ίδια η κρίση θέτει για άλλη μια φορά όρια στον αστικό εκσυγχρονισμό.

4. ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΙΣΤΕΡΕΣ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΙΣ ΠΩΣ ΠΑΡΕΜΒΑΙΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ;

Η πορεία εκφυλισμού του Φ.Κ δεν'μπορούσε βέβαια να αφήσει ανέπαφες και τις Αριστερές Συσπειρώσεις των Φοιτητών. Σήμερα, τέσσερα χρόνια μετά τις καταλήψεις, ο κόσμος που έδρασε τότε, για διάφορους λόγους είναι σίγουρο ότι δεν υπάρχει πια. Ένα νέο, κομμάτι φοιτητών με αυθόρμητο λίγο πολύ τρόπο τις έχει πλαισιώσει στην προσπάθειά-του ναξεπεράσει απ'τα αριστερά την σημερινή αθλιότητα — ακινη-

σία, που παρουσιάζει ο "φοιτητικός συνδικαλισμός". Ένας νέος κόσμος που έστω και η αποσπασματική στάση-του απέναντι στην γνώση που του παρέχεται, που εν τω μεταξύ έχει κάνει ήδη κάπια βήματα από τη νέα κατάσταση που δημιουργήθηκε στο Λύκειο, τον φέρνει στα αριστερά, στην αντίθετη δηλαδή θέση απ'αυτή που οδηγείται η "χρυσή πανεπιστημιακή νεολαία". Έτσι το κενό της πολιτικής ηγεμονίας που υπάρχει σε επίπεδο φοιτητών στο Πανεπιστήμιο, όπως χαρακτηριστικά εκδηλώθηκε με τις περσινές φοιτητικές εκλογές, θέτει στις Συσπειρώσεις το υπό απάντηση εσώτημα: Πιο το περιεχόμενο και ο προσανατολισμός της δράσης-μας μέσα στις Σχολές;

Σήμερα, όπως φαίνεται και από τα προηγούμενα, η παρέμβαση από την μεριά του εκσυγχρονιστικού μπλοκ με πολιτικό εκφραστή το ΠΑΣΟΚ, "κοινωνικοποιείται". Οικοδομείται δηλ. ένα "σύγχρονο και δημοκρατικό Πανεπιστήμιο" με σκοπό όπως δηλώνεται την "αυτοδύναμη οικονιμική ανάπτυξη" προς όφελος των "μη προνονιούχων" και του "σοσιαλισμού" που υπόσχεται το ΠΑΣΟΚ. Γι'αυτό νομίζουμε ότι η αντίληψη να αναδειχτούμε σαν οι συνεπείς υπερασπιστές των "φιλοφοιτητικών συμφερόντων", οι θεματοφύλακες των "πληττόμενων φοιτητών" προβάλοντας με μαχητικό τρόπο κάποια γενικά αμυντικά αιτήματα του τύπου: "Η πάλη-μας σήμερα πρέπει να συκγροτηθεί πάνω στους στόχους: *Να μη περάσουν τα εξάμηνα *3 περίοδοι – ελεύθερες μεταφορές μαθημάτων *Όχι στην εντατικοποίηση και καθηγητική ανθαιρεσία *Ανάπτυξη ανεξάρτητου φοιτητικού συνδικαλισμού ενάντια στη συνδιοικητική λοιγκή"[7], όχι μόνο δεν καταλαβαίνει για το τί σημαίνει αστικός εκσυγχρονισμός, αλλά δίκαια, θα εισπράξει απομόνωση και γελοιοποίηση, περιμένοντας ενίσχυση της θέσης-της μέσα στον φοιτητικό συνδικαλισμό.

Γιατι είναι αδύνατο να υπάρξει κίνημα στο Πανεπιστήμιο σήμερα αν δεν κοντράρει τον εκσυγχρονισμό τόσο σε επίπεδο ιδεολογίας όσο και σε επίπεδο κοινωνικής προοπτικής. Δεν μπορούμε δηλαδή να ακολουθήσουμε τις "πεπατημένες συνταγές", τις εύκολες λύσεις, ότι εκσυγχρονισμός σημαίνει θυσίες και περισσότερο διάβασμα για τους φοιτητές. Γι'αυτό αν δεν αντιμετωπίσουμε το ΠΑΣΟΚ "κατά πρόσωπο" αν στην καθημερινή-μας παρέμβαση στις Σχολές δεν αποκαλύπτουμε ότι η κατά το ήμιση σοσιαλδημοκρατική και κατά το άλλο τόσο σταλινική αντίληψη που προβάλεται με σχηματικό τρόπο για το ότι: "αυτοδύναμη οικονομική ανάπτυξη+εθνική ανεξαρτησία=σοσιαλιστικός μετασχηματισμός" δεν είναι τίποτα άλλο παρά μόνο η επίθεση της αστικής στρατηγικής στην κοινωνία.

Όμως καιρός εδώ να επαναλάβουμε για μια ακόμη φορά τα λόγια του κ. Λιάνη: "Το Πανεπιστήμιο να πάψει να είναι πεδίο ταξικής πάλης". Γιατι αυτό το ξόρκισμα; Μα γιατι ακριβώς σ'αυτό το σημείο βρίσκεται ο φόβος της αστικής τάξης. Φόβος που γίνεται πραγματικός εφιάλτης γι'αυτή με την συνειδητοποίηση από τον φοιτητή και τον εργαζόμενο στο Πανεπιστήμιο της ύπαρξης της ταξικής πάλης μέσα σ'αυτό. Συνειδητοποίηση που μπορεί να αρχίσει με απλά ερωτήματα όπως το γιατί σπουδάζουμε; τί γνώση μας προσφέρεται; και να φτάσει συνολικά στη σύγκρουση (εξαιρούμένης βέβαια της "φοιτητικής ελίτ") και εργαζομένων σ'αυτό με την πανεπιστημιακή ιεραρχία, σύγκρουση, που σίγουρα δεν είναι ανάμεσα σε αστούς-προλετάριους, αλλά είναι σίγουρο όμως ότι η παραπάνω διαδικασία αναπτύσσεται στη δυναμική τής αντίθεσης,κεφάλαιου-εργασίας.

Έτσι νομίζουμε ότι αν η αντίστασή-μας ενάντια στο ν.1268 θέλει να δημιουργήσει αντιπαλότητα και ουσιαστικά να δημιουργεί όρους για την συγκρότηση κινήματος στο Πανεπιστήμιο, χρειάζεται να αποκτήσει πολιτικό βάρος, καταχτώντας αυτό στην παλη της ενάντια στην παιδεία και την γνώση, της εκμετάλλευσης και καταπίεσης ανθρώπου από άνθρωπο και βρίσκοντας θετική διέξοδο στην διατύπωση κάποιων αρχών, ιδεών, στόχων για την οργάνωση της παραγωγής της γνώσης με βάση τα συμφέροντα των λαϊκών στρωμάτων, σε αντισχοιχία με την ιστορική προοπτική και το απελευθερωτικό περιεχόμενο του εργατικού κινήματος.

Γι'αυτό, βρισκόμενοι σήμερα μπροστά στα προγράμματα σπουδών η παρεμβασή-μας θα πρέπει να ξεκινά από την στάντηση στο ερώτημα: "Γιατί σουδάζουμε;", με μια ταχτική που δε θα είναι "καταγγελία από θέση αρχής", αλλά απεναντίας θα πρέπει να έχει αποδεικτικό χαρακτήρα έτσι ώστε να μπορεί να ανοίξει συζήτηση για το ποιον της παρεχόμενης γνώσης, το ρόλο που καλείται να εκπληρώσει ο αυριανός επιστήμονας στην καπιταλιστική παραγωγή, να ασκεί κριτική στην εκπαιδευτική ιεραρχία, στο σύστημα επιλογής με την εντατικοποίηση μέσα από τις εξεταστικές διαδικασίες, φέρνοντας στην επιφάνεια το ζήτημα της ανεργίας των πτυχιούχων, συνδεμένο με την κρίση-του Ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού. Κεντρικός δηλαδή άξονας της παρέμβασής-μας πρέπει να είναι η κριτική της γνώσης τόσο σε επίπεδο περιεχόμενου όσο και σε επίπεδο διαδικασίας παραγωγής-της (όπως περιγράφτηκε στο κεφ. 3) και μετά οι όροι με τους οποίους την αποχτούμε, δηλαδή διδακτικές μονάδες, εξάμηνα, εξετάσεις, όπου χωρίς να υποτιμούμε τα δεύτερα το αναδείχνουμε σε συνδιασμό με τα πρώτα.

Επίσης η προσπάθειά-μας να στραφούμε προς ένα είδος "αριστερής πρότασης" όπως η κατοχύρωση από τα προγράμματα σπουδών του μαθήματος του Μαρξισμού νομίζουμε ότι και αδιέξοδη είναι και σαν επιλογή πολιτικά λαθεμένη. Γιατί η εισαγωγή του "ακαδημαϊκού μαρξισμού" δίπλα στο Management, στο Ποινικό Δίκαιο, στη Βελτιστοποίηση, περισσότερο θα μπερδέψει τα πράγματα σαν "νεκρή" διαδικασία που από μόνη-της είναι (ο μαρξισμός δεν είναι μάθημα!). Προς αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να αναδείξουμε "ζωντανά περιεχόμενα", περιεχόμενα δηλαδή που να αναδείχνουν την ταξική πάλη και να δημανιτίζουν την αστική αντίληψη μέσα στο Πανεπιστήμιο. Έτσι θα είχε αξία για παράδειγμα αν οι Συσπειρώσεις των Οικονομικών Σχολών παίρνουν την πρωτοβουλία ώστε κάποιοι εργάτες "κοινωνικοποιημένων" επιχειρήσεων π.χ. ΠΥΡΚΑΛ κατέβαιναν να τους "διδάξουν" από την εμπειρία-τους κάποια πράγματα που θα φέρνανε τους κ.κ καθηγητάς σε δύσκολη θέση.

Και κάτι σαν υπενθύμιση. Νομίζουμε ότι η αξιοποίηση από τη μία, των αντιθέσεων του Πανεπιστήμιου και η απάντηση που δίνουμε στην αστική πολιτική, παράλληλα με την ανάδειξη προβλημάτων νεολαίας (π.χ πέρσι με την πρωτοβουλία-μας ενάντια στο νομοσχέδιο Μαγκάκη για την "αντικοινωνικότητα, της νεολαίας" ή φέτος με τις συλλήψεις των συμπαραστατών νεολαίων στο κίνημα φαντάρων, με την καταγγελία-μας για τις συνθήκες που δημιουργούν τις αυτοκτονίες των στρατιωτών), δημιουργούν "ακροατήριο" πιάνουν την ευαισθησία του φοιτητικού κόσμου, τον κινητοποιούν, γι' αυτό χρειάζεται οι πρωτοβουλίες αυτές να εμπλουτισθούν και να συνεχισθούν.

Τέλος θα θέλαμε να υπογραμμίσουμε ότι ο τρόπος λειτουργίας των Συσπειρώσεων σίγουρα θα πρέπει ναξεκινά από κάθε Τμήμα, αλλά οι διαδικασίες που θέτει ο ν.1268 κάνει απαραίτητη τη λειτουργία-μας κατά Συγκροτήματα Σχολών και την κοινή-μας λειτουργία με τους αριστερούς συντρόφους του ΔΕΠ. Επίσης η κεντρική διαδικασία συζήτησης των Συσπειρώσεων δε θα πρέπει να υποκαθιστά κανέναν "με την σφραγίδα"-της, αν θέλει να διατηρήσει την πολιτική της αξιοπιστία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Michel Lequenne: Πρόλογος στο "φοιτητες διανοούμενοι και πάλη των Τάξεων" του Έρνεστ Μαντέλ.
2. Ανακοίνωση του Υπουργείου Παιδείας στις 22-10-83.
3. Από προκήρυξη της Π.Σ.Κ Μαθηματικού στις 10-3-83.
4. Δες γεγονότα στο Νομικό, όπου η ΠΣΚ έδρασε σαν η "προωθημένη σηνείδηση" του ΠΑΣΟΚ.
5. Ανακοίνωση της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ στις 1-11-83.
6. Karl Marx: Πρόλογος στην "Κρτική της Πολιτικής Οικονομίας".
7. Απο προκήρυξη των "Αγωνιστικών Κινήσεων", μετωπικού σχήματος του ΚΚΕ(μ-λ) Θεσσαλονίκης.

αναδασωσεις: η κοροϊδια για ιδεολογικη καταναλωση

Ἀνειδίκευτοι νέοινέες, πρώην οἰκοδόμοι,ἀπολυμένοι ἐργάτες προβληματικῶν ἐπιχειρ σεων, ἀποτυχόντες νέοι γιά τίς εἰσαγωγικές ἐξετάσεις στά ΑΕΙ, ὑποαπασχολούμενοι,ἄνεργοι πτυχιούχοι,συνθέτουν ἕνα σύνολο πού ἐξαιτίας τῆς ἐπερχόμενης ἐξαθλίωσης πού φέρνει ἡ ἀνερχόμενη ἀνεργία, ἕνα μεροκάματο στίς ἀναδασώσεις φαίνεται σάν ἡ μόνη ἐλπίδα. Ἡ ἀνάλογη προπαγάνδα πού ἔγινε βέβαια ἀπό τόν τῦπο ,τηλεόραση,ΟΑΕΔ,κλαδικές τοῦ ΠΑΣΟΚ σάν ἕνα "μέτρο" ἐπίλυσης τῆς ἀνεργίας ,σίγουρα εἶναι καί "φθηνή" καί παράλληλα ἐξευτελιστική.

Τά ἔργα πού περιλαμβάνει ἡ αναδάσωση εἶναι:φύτεμα,μεταφορές ὑλικῶν,κάψιμο ξερόκλαδων,πότισμα,μπετά,διάνοιξη δρόμων,κτισίματα,σκάψιμολάκων καί φυτώρια.Τά ἔργα αὐτά συστηματοποιοῦνται εἴδη ἀπό τό 77 ἐπί Ν. Δημοκρατίας.Μέ τήν πρόσληψη ἐργατῶν (στήν πλειοψηφία τους ἀπό ρουσφέτια ἐπαρχιακῶν βουλευτῶν)σάν μόνιμο δυναμικό, μαζί μέ κάποιους ἄλλους ἐργάτες μέ σύμβαση πού χρειsιμοποιοῦνται γιά ἐποχιακές δουλειές (φθινόπορο-καλοκαίρι).

Τά προβλήματα πού ὑπάρχουν ἀκόμα καί σήμερα εἶναι ἀπό ἐξαντλητιό μέχρι ἐπικίνδυνα.10 ὧρες δουλειά γιά τό βασικό μεροκάματο,κανένα ἐπίδομα γιά τήν ἀνθυγειϊνή φύση τῆς δουλειᾶς ,ἀπροστατευτοι στίς ἀντίξοες καιρικές συνθῆκες,γιά νά συμπληρωθεῖ ὁ κατάλογος μέ τήν ἐντατικοποίηση των ἐξευτελισμό ,τή τρομοκρατία "κατω ἀπό τό ἄγρυπνο μάτι τοῦ κάθε γλυφιματία ἐπιστάτη πού ξέρει νά ψελλίζει μόνο τήν φράση.. .. θά σέ ἀπολύσουμε.

Μέ αὐτά τά προβλήματα και τή σύνθεση τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ,ὅπως ἀναφέρθηκε παραπάνω ἡ προσπάθεια γιά τό στήσιμο σωματείου τό79 ἀπαντιέται ἀπό τό Ὑπουργεῖο μέ τήν ἀπόλυση τῶν πρωτεργατῶν "ἐποχιακοί" καί τήν τρομοκράτιση τῶν ὑπολοίπων. Ὅμως καί μόνο ἡ ἐξακολούθηση ὕπαρξης τῆς"ἰδέας" ὅτι τό σωματεῖο χρειάζεται ὁδηγεῖ αὐτή τήν φορά τό Ὑπουργεῖο Γεωργίας νά πάρει τήν πρωτοβουλία γιά τήν ἵδρυσή του στελεχώνοντάς το φυσικά ἀπό ἐπιστάτες. Ἔτσι γιά νά εἶσαι μέλος πρέπει νά δουλεύεις 6 μῆνες (καταστατικό τοῦ σωματείου)κάτι πού βέβαια ἐκ τῶν πραγμάτων δέν μπορεῖ νά συμβεῖ λόγω τῶν δίμηνων συμβάσεων.

Ὅμως μετά τίς ἐκλογές τό 81 ἡ ἔστω καί μικρή αἴσθηση ὅτι "κάτι πάει ν'ἀλλάξει" πού τροφοδοτοῦσε καί τήν ἀντίστοιχη διάθεση τῶν ἐργατῶν,περιορίζεται στήν ἀλλαγή τοῦ καταστατικοῦ τοῦ σωματείου καί στήν αὔξηση τῶν 100 δραχμῶν στό μεροκάματο. Ἡ εἰρωνία εἶναι ὅτι αὐτή ἡ αὔξηση δόθηκε μόνο σέ αὐτούς πού εἶναι γραμμένα μέλη τοῦ σωματείου. Ἄν ἀναλογιστεῖ κανείς ὅτι ἀπό τούς χίλιους ἐργάτες πού ὑπάρχουν σήμερα μέλη τοῦ σωματείου μπορεῖ νά εἶναι μόνο οἱ 300 (ψήφισαν 210).

Δίνοντας ἡ κυβέρνηση ὅμως,ἔστω καί αὐτά τά στοιχειώδη-γελοία μέσα ἀπό παλαιότερες ἀντιδράσεις καί ἀγῶνες πού ὑπῆρξαν ἀπό πλευρᾶς ἐργατῶν,εἶχε σίγουρα στό μυαλό της, ἕνα σχέδιο ἐκβιασμοῦ πού τ'ἀποτελέσματα φάνηκαν ἰδιαίτερα φέτοςσάν ἡ καρύφωση τοῦ κλίματος πού ἄρχισε ἀπό τό 81. Ἔτσι τό Ὑπουργεῖο μέσω τῆς Διεύθυνσης Ἀναδασώσεως ἀποφασιζει ν'ἀπολυθοῦν ὅλοι οἱ μόνιμοι μέχρι τά τότε ἐργάτες.Γιά νά πετύχει αὐτό,μέ τόυς ὅσο τό δυνατό καλύτερους ὅρους,πρότεινε τό δίλλημα Ὅσοι ἀπό τούς ἀπολυμένους πάρουν τήν ἀποζημίωση πού τούς ἀνήκει δέν θά ἔχουν δικαίωμα ἐπαναπρόσληψης, ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη ὅσοι δέν τήν ἀποδεχτοῦν θά προσληφθοῦν μέ 9μηνη σύμβαση.Γιά νά γίνει αὐτό κατωρθωτό χρησιμοποιεῖται τό σωματεῖο πού ἔλεγχε ,τήν τρομοκρατία τῶν ἐπιστατῶν, τήν ἀβεβαιότητα γιά δουλειά, καί τήνἰδεολογία τῶν ἐργατῶν πού ἦταν πρώην ἀγρότες καί πού εἶχαν προσληφθεῖ μέ ρουσφέτια.

Σάν νά μήν ἔφτανε αὐτό, τό Δεκέμβρη τοῦ 82 μέ τήν ὑπογραφή τῆς νέας σύμβασης ἐργασίας,χρησιμοποιόντας τούς παραπάνω ἐκβιασμούς καί μέ τήν ὑπογραφή τοῦ σωματείου πού ἐλεγχόταν τώρα ἀπό τό ΚΚΕ μπορεῖ καί ὁλοκληρώνει τό σχεδιό της πετυχαίνοντας πεντάμηνες συμβάσεις !! Μιά ἄλλη πλευρά αὐτῆς τῆς λογικῆς τοῦ Ὑπουργείου εἶναι ἡ μετατροπή τοῦ μέχρι τώρα ἐργατικοῦ δυναμικοῦ στίς ἀναδασώσεις,σέ μιά μάζα ζητιάνων, πού ἡ ἰδεολογία τοῦ ρουφιάνου τοῦ βολεψάκια, τοῦ φοβιτσιαρη, του εργατικοῦ, κυριαρχοῦν, ἀπ'τήν μιά στήν συνέχιση τοῦ κλιματος τρομοκρατίας-καί τῆς πιό δουλικῆς ,δεκτικῆς συμπεριφορᾶς ἀπέναντι στίς γνωστές συνθῆκες πού ἀναφέρθηκαν πιό πάνω, ἀπ'τήν ἄλλη στήν μετατροπή τοῦ σωματείου σέ ὄργανο στά χέρια τοῦ Ὑπουργείου, τῆς Διεύθυνσης ἀναδασώσεως καί τῶν ἐπιστατῶν μέ τίς ἐκλογές τῆς 6 Νοέμβρη 83 (σύνθεση ΠΑΣΟΚ-ἐπιστάτες).

'Εκτός άπ'όλα αύτά πού είναι καταφανή ύπάρχει καί μιά άλλη έξήγηση.

Σήμερα μέ τήν συνεχώς αύξανόμενη άνεργία στήν Ελλάδα, ή κυβέρνηση μέ τήν χρηματοδότηση σέ πολλές περιπτώσεις τής ΕΟΚ προτείνει "λύσεις" τοῦ τύπου (ΕΛΚΕΠΑ,Μορφωτικά προγράμματα, χορηγήσεις κονδυλίων σέ δήμους κ.ά.) Μιά άπ'αύτές τίς λύσεις είναι καί οί περιβόητες άναδασώσεις.Αύτά όμως πού παραλείπει ή κυβέρνηση, είναι ότι όταν σκέφτεται αύτά δέν παίρνει ύπόψιν της τή γνώμη τών έργαζομένων καί πολύ περισσότερο τήν γνώμη τών άνεργων,άλλά άντίθετα χρησιμοποιεί τά παραπάνω μέτρα γιά νά πνίξει κάθε φωνή καί νά καταστείλει κάθε άντίδραση έργατών-άνεργων πού δέν θέλουν νά μετατραποῦν σέ δούλους ή περισσότερο σέ πειθήνια πρόβατα στήν ίδεολογική προπαγάνδα τοῦ ΠΑΣΟΚ.

Σάν πρώτες άντιστάσεις μέχρι τώρα οί έργάτες έχουν άπαντήσει μέ στάσεις έργασίας γιά τό ώράριο καί τήν πληρωμή,άρνηση δουλειάς λόγω καιρικών συνθηκών ,άρνηση στήν έντατικοποίηση,ένάντια στήν τρομοκρατία καί τόν έξευτελισμό δασολόγων καί έπιστατών,έπαναπρόσληψη δύο άπολυμένων έργατών κ.ά.'Η συμετοχή κύρια σ'αύτές τίς άντιστάσεις είναι έργάτες μέ 1-2μηνη σύμβαση,ένώ μικρότερη είναι τών έργατών μέ 5μηνες συμβάσεις,άλλο ένα όπλο διάσπασης στά χέρια τής έργοδοσίας, πού χρησιμοποιεί τό σλόγκαν οί νέοι είναι άλήτες,μαλλιάδες,άναρχικοί, τεμπέληδες κ.ο.κ.

Δυό χρόνια μετά τήν "'Αλλαγή" ή έπιχείρηση "άναδασώσεις" :ή άλλιώς "μέτρο ένάντια στήν άνεργία":συνεχίζει νά ύπάρχει μέ τίς ίδιες καί χειρότερες συνθήκες δουλειάς,ώραρίου,έκμετάλευσης,άλλά δέν συνεχίζει νά ύπάρχει μέ τήν ίδια σύνθεση έργατικοῦ δυναμικοῦ μιάς καί οί "προσωρινές συμβάσεις" άν μή τί άλλο άπό άπόλυση είναι.'Αν ή άνεργία τσακίζει κάθε άνεργο άτομικά,ή συσπείρωση άνεργων μπορεί νά γίνει άπάντηση στήν έξατομικοποίηση- έξαθλίωση.

'Ετσι λοιπόν ή άνασφάλεια τών "παλιών" έργατών (μέ τίς 2-5μηνες συμβάσεις) σέ αύριανούς άνεργους μαζί μέ τήν ίδια άνασφάλεια τών "νέων" μπορεί νά μετατραπεί σέ δύναμη - διάθεση άφ'ένός μέν τοῦ δικαιώματος γιά δουλειά καί άφ'έτέρου γιά έξασφάλιση καλύτερων συνθηκών δουλειάς.

'Η προπαγάνδα 'Υπουργείου Γεωργίας καί δασολόγων ότι δηλαδή "σάς κάνουμε χάρη πού παίρνεται καί ένα μεροκάματο φωνάζεται κιόλας" όχι μόνο πρέπει νά μάς έπηρεάσει άλλά άντίθετα νά μετατραπεί σέ άντίσταση σ'αύτούς πού θέλουν νά μάς περιορίσουν τό δικαίωμα γιά ζωή.

"Δημοκρατικο" σχολειο διαλυση του μαθητικου κινηματος

Σήμερα,δύο χρόνια μετά τήν άνοδο τοῦ ΠΑΣΟΚ στήν έξουσία,γίνονται άρκετά βήματα στήν κατεύθυνση δημιουργίας ένός σύγχρονου, πιόπει θαρχημένου,έντατικοποιημένου καί "δημοκρατικοῦ" άστικοῦ σχολειοῦ.

Μέ μιά σειρά άπό μέτρα καί"θεμικές άλλαγές",τό ΠΑΣΟΚ προσπαθεί νά "άναβαθμίσει τήν παιδεία" γιά νά τήν φέρει πιό κοντά στίς άνάγκες τών καπιταλιστών σήμερα.Μέ τίς "άλλαγές" του πού κινοῦνται στό ίδιο μήκος κύματος τών"φιλελεύθερων έκσυγχρονιστών " τής Ν.Δ, θέλει νά έναρμονίσει τήν έκπαίδευση μέ τίς άνάγκες τής "παραγωγικότητας τής έθνικής οίκονομίας".Νά διαμορφώσει τούς αύριανούς έργαζόμενους πού θά συμβάλουν άνόγγυστα στήν "έθνική προσπάθεια" γιά τήν έξοδο άπό τήν οίκονομική κρίση, φυσικά σέ βάρος τών έργατών καί τοῦ κινηματός τους.Θέλει τέλος νά κάνει τό σχολείο ένα πιό ίσχυρό ίδεολογικό έργαλείο γιά νά πείθει τούς άνεργους νέους στίς κυρίαρχες άστικές άξίες καί "κοινωνικές" συμπεριφορές.

Σ'αύτή του τήν πολιτική άξιοποιεί τόσο τήν έπιρροή καί τήν ύποστήριξη τών μαθητικών παρατάξεων, τών κομματικών νεολαιών καί τών συλλόγων τών καθηγητών όσο τήν παρέμβαση τών γονέων καί κηδεμόνων καί άκόμη μέλη τοῦ 'Υφ. Νέας Γενειάς καί 'Αθλητισμοῦ.

εκσυγχρονισμος: εντατικοποιηση και καταστολη

'Ετσι λοιπόν τό Μ.Κ πού βρίσκεται σέ μιά βαθειά κρίση (παρά τίς άξιόλογες κινητοποιήσεις σέ κάποια σχολεία μέχρι τά τώρα) έχει ν' άντιμετωπίσει μιά έπίθεση.Μιά έπίθεση έκσυγχρονισμοῦ καί έντατικοποίησης τοῦ σχολειοῦ άπό τήν μιά, ένώ

άπό τήν άλλη παιρνονται σειρά άπό μέτρα γιά τήν καταστολή ,τήν πρόληψη κινητοποιήσεων καί τό κτύπημα τής άμφισβήτησης μέσα στά σχολεία.

'Η μείωση τών άπουσιών σέ 50θά μπορούσαμε νά ποῦμε πώς είναι τό κατ'έξοχήν κατασταλτικό μέτρο, πού κεντράρει στό σπάσιμο τών άποχών καί τών μαζικών φαινομένων κοπάνας. Τό 'Υπουργείο έχοντας τήν έπιχειρηματολογία,ότι ξέρει καί κατανοείτά προβλήματα τών μαθητών ("ύπερκομματική"άντίληψη ΠΑΣΟΚ)- γι'αύτό οί άποχές καί οί πορείες σέ ώρες διδασκαλίας θεωροῦνται "όμαδικές κοπάνες" χαρακτηρίζοντας τίς άπουσίες αύτές σάν άδικαιολόγητες-άποκλείει άπό τουςμαθητές ούσιαστικά τό δικαίωμα τής αποχής.(τήν προηγούμενη περίοδο οί μαθητές είχαν κατακτήσει στή πράξη όχι μόνο τήν όργάνωση άποχών άλλά καί τήν δικαιολόγηση τών άναλογων άπουσιών).Συγχρόνως ή λογική ότι ό σχολικός χρόνος είναι περιορισμένος (μειώνοντας άργίες,άπουσίες έκδρομές,έκδηλώσεις,συνελεύσεις) καί ότι ό μαθητής έχει ξεφύγει άπό

το"σχολικό περιβάλλον",χτυπάει αὐτούς τούς "κακούς" μαθητές,τούς κοπανατζῆδες,πού δέν ἀποδέχονται τήν ἐντατικοποίηση καί τήν"σχολική ζωή"

Σ'ἀντίθεση μ'αὐτό,τό ὑπουργεῖο δίνει τήν δυνατότητα δικαιολόγησης 100-150 ἀπουσιῶν σ'αὐτούς ποῦ κρίνει ὅτι ἡ ἀπόδοση τους εἶναι ἱκανοποιητική (δηλ.15 μέσο ὅρο σέ κάθε μάθημα),γεγονός πού μέσα ἀπό τήν προνομιακή μεταχείρηση δηλώνει ἀπροκάλυπτα τήν ταξική φυσιογνωμία τοῦ ἀστικοῦ σχολείου διαχωρίζοντας καί ἀναπαράγοντας τήν ἰδεολογία τοῦ "καλοῦ" καί "κακοῦ" μαθητῆ.Σ' αὐτά ἔρχεται νά προστεθεῖ ἡ τρομοκρατία τῶν 30 ἀπουσιῶν (δικαιολογημένων ἤ ἀδικαιολόγητων)ποῦ ὁ ὑπεύθυνος καθηγητής "ἔχει τήν ὑποχρέωση νά ἐνημερώσει τόν διευθυντή τοῦ σχολείου καί τῶν κηδεμόνα".'Ακόμα ἡ δυνατότητα τῶν καθηγητῶν νά μήν δέχονται δικαιολογητικά,ἄν τά κρίνουν ἀβάσιμα,εἶναι ἄλλο ἕνα δεῖγμα ἰσχυροποίησης τοῦ ρόλου -αὐθ- ντία καθηγητή (κι αὐτά στά πλαίσια συντριβῆς τοῦ "καθηγητικοῦ κατεστημένου") "Ὅλα αὐτά ἀναδεικνύουν τό θέμα τῶν ἀπουσιῶν σάν ζήτημα αἰχμῆς στόν μαθητικό χῶρο.Κάτι ἄλλωστε πού φανερώνει καί ἡ στάση τῆς ΠΑΜΚ (Μαθητικῆς παράταξης ΠΑΣΟΚ) πού μή μπορώντας νά καλύψει τό γεγονός ἀναγκάζεται νά δηλώσει ὅτι "ἕνα τέτοιο μέτρο ἀμφισβητεῖ τήν ἑνότητα τῆς πορείας τῆς ἀλλαγῆς στά σχολεῖα"ἀλλά ἀπό τήν ἄλλη,"πιστεύει ὅτι τό μ.κ. δέν θά κάμει τό θέμα τῶν ἀπουσιῶν ζήτημα αἰχμῆς"."Ὅμως τό θέμα τῶν ἀπουσιῶν δέν ἀρκεῖ ἀπό μόνο του νά δώσει τό στίγμα τῆς ἐκπαιδευτικῆς πολιτικῆς τοῦ ΠΑΣΟΚ.Εἶναι ἀγκωνάρι μιᾶς πολιτικῆς πού συμπεριλαμβάνει εἴτε μέτρα θεσμοποιημένα ἀπό τήν δεξιά,εἴτε νεώτερα "σοσιαλιστικοῦ τύπου".

"Ἔτσι ἡ ἀπαγόρευση τῶν ἐντύπων μέσα στό σχολεῖο,ἀμέσως μετά τήν ἄνοδο τοῦ ΠΑΣΟΚ,μέ ἀφορμή κάποια "παραθρησκευτικά ἔντυπα",προσβλέπει στήν καταστολή κάθε διάθεσης οὐσιαστικῆς παρέμβασης καί πληροφόρησης μέσα στά σχολεῖα,στό φίμωμα τῆς διακίνησης τῶν ἰδεῶν.'Η διατήρηση τοῦ status quo τῶν ἐξετάσεων τοῦ κατ'ἐξοχήν ζητήματος διαλογῆς καί διαχωρισμοῦ τῶν μαθητῶν σέ "καλούς" καί "κακούς" φανερώνει τήν διάθεση τοῦ ὑπουργείου ὄχι μόνο νά μήν καταργήσει τίς ἐξετάσεις (ὅπως κάποτε εὐαγγελίζονταν),ἀλλά ἀντίθετα." "Ἔτσι ἀλλάζει τό ὄνομα τῶν πανελληνίων σέ πανελλαδικές,ἐκμοντερνίζει τούς κύκλους σέ δέσμες καί ἐπεκτείνει τό ἄγχος τῶν βαθμῶν ἀπό τήν Α' Λυκείου σπρώχνοντας τούς μαθητές στό ὄνομα τῆς "κοινωνικῆς ἀνόδου" στό κυνήγι τῶν βαθμῶν,τοῦ γλυψίματος καί τοῦ ἀνταγωνισμοῦ.

'Ο νέος κανονισμός λειτουργίας τῶν Μαθητικῶν Κοινοτήτων ἔρχεται νά θέσει τά πλαίσια πού μέσα σ'αὐτά θά ἐγκλωβίζει καί θά προσπαθεῖ νά ἀφομοιώνει κάθε ἀπομεινάρι αντιστασης τῶν μαθητῶν.Κάτι πού ἐκφράζεται μέ τήν γραφειοκρατικοποίηση τῶν Μ.Κ. (εἰσάγοντας ὑπερόργανα τύπου 15μελή) καί τήν καλλιέργεια συγχρόνως τῆς αὐτοαστυνόμευσης καί τῆς αὐτοκαταστολῆς μεσα ἀπό τίς Μ.Κ. (βλ.ἄρθρο 32 κανονισμοῦ).'Ακόμη ἡ ἀπαγόρευση νά ἀσχολοῦνται οἱ μαθητές μέ ἐξωσχολικά θέματα θέλει τό μαθητή ξεκομμένο ἀπό τόν κοινωνικό του περίγυρο.Μ'αὐτό τό τρόπο θέλει νά τόν περιορίσει στό ρόλο τοῦ ἀπλοῦ θεατῆ γεγονότων,σκυμμένο πάνω ἀπ'τό βιβλίο.'Ηαπομόνωση πού προσπαθοῦν νά ἐπιβάλλουν στόν μαθητή εἶναι ὁ πιό κατάλληλος τρόπος γιά νά περ... εὐκολότερα ἡ ἀποδοχή τοῦ ρόλου πού τοῦ ἐπιφυλλάσει ἡ ἐκμεταλλευτική-ἱεραρχική κοινωνία: εἴτε σάν αὐριανός ἐργαζόμενος,σάν φοιτητής,σάν στρατιώτης.

Σ'ὅλα αὐτά ὁ νόμος γιά τήν τεχνική καί μέση ἐκπαίδευση ἔρχεται νά ὁλοκληρώσει τήν ἐκσυγχρονιστική πολιτική τοῦ ΠΑΣΟΚ,πού ἐξασφαλίζει τόν ἔλεγχο τοῦ σχολείου δίνοντας μερίδια ἐλέγχου σέ ἐθνικά-νομαρχιακά - δημοτικά (κοινοτικά) -σχολικά συμβούλια καί ἐπιτροπές,μέ ἔντονη τήν παρουσία κρατικῶν ὀργάνων (ὅπως τοπική αὐτοδιοίκηση,μαζικοί φορεῖς κ.λ.π.).Παράλληλα ὁ σύλλογος καθηγητῶν ἀποκτᾶ ἁρμοδιότητες "Βασικοῦ ὀργάνου διοίκησης",ἐνῶ παράλληλα "ἐξυψώνεται ὁ θεσμός τοῦ διευθυντή".Καί βέβαια δέν ἦταν δυνατόν νά ἀδιαφορήσει γιά τίς Μ.Κ.γι'αὐτό καί "παίρνοντας μέτρα γιά τήν ὀργάνωση τῆς μαθητικῆς ζωῆς στό πλαίσι τῶν Μ.Κ.".

'Οσο ἀφορᾶ τό θεσμό τοῦ σχολικοῦ σύμβούλου σέ ἀντικατάσταση τοῦ ἐπιθεωρητή μέσης ἐκπαιδευσης,τό ὑπουργεῖο Παιδείας μονιμοποιεῖ τόν ἄμεσο ἔλεγχο καί τήν ἐποπτεία τῆς κατάστασης μέσα στά σχολεῖα.Οἱ περιφερόμενοι ἐπιθεωρητές γίνονται τώρα μόνιμα παρατηρητές σχολικοί σύμβουλοι,γιά τήν πιό οτελεσματική καί ἄμεση διευθέτηση τῶν προβλημάτων

'Η διατήρηση τέλος,τῶν ποινολογίων,τῶν ἀποβολῶν,τῶν διαγωγῶν κ.λ.π. (καθαρά κατασταλτικῶν μέτρων) θά μπορούσαμε νά ποῦμε πώς συμπληρώνουν αὐτό πού λέμε ἐκπαιδευτική πολιτική τοῦ ΠΑΣΟΚ.

Ο ΛΑΛΙΩΤΗΣ ΣΤΑ ΘΡΑΝΙΑ

Πλάϊ στά κυβερνητικά μέτρα,ἀναπτύσσεται καί ἡ παρέμβαση τοῦ ὑφυπουργείου νέας γενιᾶς.Τό ἐπιτελεῖο τοῦ Λαλιώτη ἁπλώνει τά πλοκάμια του μέσα στό σχολεῖο προσπαθώντας νά γεφυρώσει τό χάσμα ἀνάμεσα στή νεολαία τῶν γυμνασίων καί τό κράτος."Εχοντας μιά συνολικότερη πολιτική γιά τήν ἀντιμετώπιση ὅλων τῶν ἀμφισβητήσεων τῆς νεολαίας σέ σχέση μέ τήν μόρφωση,τή δουλειά,τή ἀνεργία,τ ς λεγόμεν ς "ἀντικοινωνικῆς" συμπεριφορᾶς πού εἶναι ἔντον σέ περίοδο οἰκονομικῆς κρίσης,ὀργανώνει καί στό σχολεῖο μιά σειρά ἀπό παρεμβάσεις.'Από τήν "πρόταση ζωῆς" μέχρι ἐκδηλώσεις γιά ναρκωτικά,pub,UFO,ἕως καί τήν δημιουργία μαθητικῶν στεκιῶν καί πολιτιστικῶν ὁμάδων,Καί ὅλα αὐτά ὑποτίθεται στά πλαίσια δημιουργίας τῆς"γενιᾶς τῆς ἀλλαγῆς" συνεχιστή τῆς γενιᾶς τῶν Λαμπράκηδων,τοῦ Πολυτεχνείου!!

* * * * * *

Εἶναι γεγονός ὅτι ἀπέναντι σ'ὅλα αὐτά τά μέτρα ἡ κριτική τῶν παρατάξεων καί τῶν κομματικῶν νεολαίων κυμαίνονται ἀπό τήν πιό ἄκριτη ἀποδοχή τους,μέχρι κάποιες χλιαρές ἀνακοινώσεις,κι αὐτό ἐπειδή δέν ἔχει σβήσει κάθε εὐαισθητοποίηση μέσα στά σχολεῖα.

Σήμερα,ἐνάντια στήν λογική τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ καί τῆς διευρυμένης συμμετοχῆς,ὅπως τή ζητάνε οἱ ρεφορμιστικές παρατάξεις , ἐνάντια στά χτυπήματα πού δέχεται τό μ.κ. πρέπει νά ἀνοίξουν κάποιες διαδικασίες συζήτησης καί παρέμβασης.Χωρίς νά περιμένουμε μεγάλες , μαζικές καί συνολικές ἀπαντήσεις ἐνάντια στήν κυβερνητική πολιτική , μέ τήν σημερινή διάλυση τοῦ μ.κ. , πρέπει νά ὑποστηρίξουμε καί νάδιευρύνουμε ὅποια μέτωπα ἀνοίγονται ἐνάντια στήν ἐντατικοποίηση καί τήν καταπίεση,τήν ἐξουσία τοῦ καθηγητῆ καί τά στηρίγματά της,τίς ἐξετάσεις τίς ἀπουσίες,τούς βαθμούς κλπ.'Ενάντια στίς θυσίες ἐν ὀνόματι τοῦ μύθου γιά ἕνα "καλύτερο μέλλον μέσ' ἀπ'τήν κοινωνική μας ἄνοδο",νά διεκδικήσουμε τό δικαίωμά μας στήνζωή νά μπεῖ τέρμα στήν μιζέρια τῆς ἀνεργίας στήν ἐξοντωτική καί μακρόχρονη στρατιωτική θητεία.'Η δράση τῶν μαθητικῶν ὁμάδων ἔδειξε ὅτι ὑπάρχουν τά περιθώρια δράσης γιά τήνδημιουργία ἑνός μαζικοῦ κινήματος ἐνεξάρτητου ἀπ'τήν κυβέρνηση,τό σχολεῖο καί τίς ρεφορμιστικές παρατάξεις.

μια παρουσιαση του βιβλιου του ΤΟΝΥ ΚΛΙΦ:

ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Ποιά είναι ή φύση τοῦ σοβιετικοῦ κράτους σήμερα;σοσιαλφασισμός (σοσιαλιμπεριαλισμός),έκφυλισμένο έργατικό κράτος ή κρατικός καπιταλισμός;Ποιές εἶναι οἱ κοινωνικές καί οἰκονομικές συνθῆκες πού ἔχουν διαμορφωθεῖ σήμερα,καί μέ ποιές διαδικασίες διαμορφώθηκαν αὐτές;Πῶς χάθηκε ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία;

Τά ἐρωτήματα αὐτά ἔχουν ἀπασχολήσει τήν ἐπαναστατική ἀριστερά καί οἱ ἀπαντήσεις πού δόθηκαν ἔπαιξαν σημαντικό ρόλο στήν διαμόρφωση καί ἐξέλιξη τῶν διάφορων τάσεων της.

Οἱ δυό πιό διαδεδομένες ἀντιλήψεις μέχρι τίς μέρες μας ἦταν τῶν τροτσκιστῶν καί τῆς λαϊκοδημοκρατίας.

Παρόλο πού ὁ Τρότσκυ ὅταν μίλαγε γιά "ἐκφυλισμένο ἐργατικό κράτος" εἶχε παραβλέψει τό γεγονός ὅτι οἱ ἐργάτες εἶχαν πάψει νά εἶναι κυρίαρχη τάξη, μιά καί δέν εἶχαν τόν ἔλεγχο στά μέσα παραγωγῆς,θά μποροῦσε κανείς νά δεχτεῖ τήν ἄποψή του,μέχρι τόν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο,χωρίς νά τό καλοεξετάσει. Οἱ στρατιωτικές ἐπεμβάσεις τῆς Σοβιετίας,ὅμως , στό μπλόκ τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν παλιότερα,καί τό σημαντικότερο ἡ κατάσταση στήν Πολωνία σήμερα φανερώνουν καθαρά ὅτι ἡ ἄποψη πού διατυπώνει στήν "Προδομένη Ἐπανάσταση" ὅτι: "Μετά τήν πολιτική ἐπανάσταση,δηλαδή τήν καθαίρεση τῆς γραφειοκρατίας,τό προλεταριάτο θά εἶχε νά εἰσάγει στήν οἰκονομία μιάσειρά πολύ σημαντικῶν μεταρρυθμίσεων,ἀλλά ὄχι μιά ἄλλη κοινωνική ἐπανάσταση..." εἶναι πέρα γιά πέρα ἀνυπόστατη.

Ἀπ'τήν ἄλλη μεριά οἱ ὀπαδοί τῆς Πολιτιστικῆς Ἐπανάστασης,μέ τίς ταξικές τους συμμαχίες στά Λαϊκά Μέτωπα,σήμερα πιά ἔχουν ἀναγκαστεῖ νά ξαναεξετάσουν τό ζήτημα.Βέβαια ἡ πολιτική τους θολούρα τούς ἔχει κάνει εἴτε νά σηκώνουν τά χέρια ψηλά,ἀφήνοντας τό ζήτημα γιά καλύτερες ἐποχές (πῶς θά ἔρθουν ἄραγε;),εἴτε νά κάνουν τόσα ἅλματα πρός τά πίσω (ὅπως ὁ Μπετελέμ στήν συνέντευξή του στό Ἀντί),ὥστε σβήνοντας τό πραξικόπημα τῆς μιᾶς νύχτας τοῦ'56 νά σβήνουν καί τήν ἴδια τήν Ὀκτωβριανή ἐπανάσταση.

Τά συμπεράσματα ἀπ'τήν συζήτηση γιά τήν Ὀκτωβριανή ἐπανάσταση καί τό χάσιμό της εἶναι στοιχεῖα καθοριστικά γιά τόν προσδιορισμό τῆς στρατηγικῆς τῆς ἐπαναστατικῆς ἀριστερᾶς.Καί ἐπειδή ὁ ἐπαναπροσδιορισμός τῆς στρατηγικῆς της εἶναι ἡ λύση τοῦ γόρδιου δεσμοῦ πού θά τήν βγάλει ἀπό τήν σημερινή κρίση της (πού εἶναι πιά ὁμολογημένη ἀπ'ὅλες τίς πλευρές) ἡ συζήτηση γιά τήν Σοβιετία εἶναι σήμερα στήν ἡμερήσια διάταξη.

Ἡ ἔκδοση τοῦ βιβλίου τοῦ Τόνυ Κλίφ "ΚρατικόςΚαπιταλισμός στήν Ρωσία" ἀπ'τίς ἐκδόσεις "Παρουσία", ἀποτελεῖ σημαντική συμβολή στήν συζήτηση αὐτή.

Ὁ "Κρατικός Καπιταλισμός στήν Ρωσία" ἔχει γραφτεῖ πρίν 35 χρόνια.Παρόλ'αὐτά εἶναι τό ἴδιο ἐπίκαιρος καί σήμερα.Γιατί ἡ τοποθέτηση τοῦ Κλίφ στηρίζεται στήν ἐξέταση τῶν κοινωνικοοικονομικῶν συνθηκῶν (ἀποτελεῖ τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ βιβλίου) πού ἀναπτύχθηκαν στήν Σοβιετία ἀπό τό πρῶτο πενταετές πρόγραμμα μέχρι καί τόν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ὁπότε πλέον εἶχε ἑδραιωθεῖ ἡ ἀντεπανάσταση.

κρατικος καπιταλισμος-εργατικο κρατος

Ὅταν ἕνας ἤ περισσότεροι καπιταλιστές ἤ τό ἴδω τό κράτος συγκεντρώνει στά χέρια του ὅλο τό ἐθνικό κεφάλαιο, ἐνῶ ὁ ἀνταγωνισμός στήν διεθνὴ ἀγορά συνεχίζεται,ἡ οἰκονομία ἐξακολουθεῖ νά θεωρεῖται καπιταλιστική.

Τόσο ὁ κρατικός καπιταλισμός,ὅσο καί τό ἐργατικό κράτος ἀποτελοῦν στάδια μεταβατικῆς περιόδου ἀπ' τόν καπιταλισμό στόν σοσιαλισμό.Ὅμως στόν κρατικό καπιταλισμό ἔχουμε μερική ἄρνηση τῆς μισθωτῆς ἐργασίας ὡς πρός τό ὅτι ὁ ἐργάτης δέν εἶναι ἐλεύθερος νά διαλέξει τόν ἐργοδότη του,ἐνῶ στήν δικτατορία τοῦ προλεταριάτου αὐτή ἡ μερική ἄρνηση τῆς μισθωτῆς ἐργασίας βρίσκεται στό γεγονός ὅτι οἱ ἐργάτες σάν σύνολο δέν εἶναι πιά "ἀπαλλαγμένοι" ἀπ' τά μέσα παραγωγῆς.Δηλαδή ὁ κρατικός καπιταλισμός εἶναι τό μεταβατικό στάδιο πρίν τήν ἐπανάσταση ἐνῶ τό ἐργατικό κράτος εἶναι ἕνα μεταβατικό στάδιο μετά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Βέβαια ἐνῶ θεωρητικά εἶναι δυνατό νά ὑπάρξει ἕνα τέτοιο σύστημα (δηλαδή κρατικός καπιταλισμός)ὁ Τρότσκυ,πολύ σωστά,βάζει δυό παράγοντες πού ἀποκλείουν τήν σταδιακή ἀνάπτυξη τοῦ παραδοσιακοῦ καπιταλισμοῦ σέ κρατικό καπιταλισμό.Ὁ πρῶτος εἶναι οἱ "ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στούς ἴδιους τούς ἰδιοκτῆτες" καί ὁ δεύτερος εἶναι ὅτι "ἕνα κράτος-γενικός θεματοφύλακας τῆς καπιταλιστικῆς ἰδιοκτησίας,θά ἀποτελοῦσε πολύ μεγάλο πειρασμό νά γίνει ἀντικείμενο κοινωνικῆς ἐπανάστασης".

Ὅταν ὅμως ἔχει προϋπάρξει μιά ἐπανάσταση τό προλεταριάτο ἔχει ἤδη συγκεντρώσει στά χέρια του τά μέσα παραγωγῆς,Κι ὅταν χάσει τόν πολιτικό καί οἰκονομικό ἔλεγχο ὁ πρῶτος παράγοντας δέν ὑπάρχει.Ἀναφορικά δέ μέ τόν δεύτερο παράγοντα ἔχουμε νά ποῦμε ὅτι κάθε καταπίεση καί ἐκμετάλλευση τῶν ἐργατῶν ἀπό τό κράτος κάνει τό κράτος "πρόσφορο ἀντικείμενο τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης".

Αὐτή εἶναι ἡ βασική τοποθέτηση τοῦ Κλίφ γιά τόν κρατικό καπιταλισμό καί τήν διαδικασία πραγμάτωσής του.Καί ἐξετάζοντας τίς κοινωνικοοικονομικές συνθῆκες πού ἀναπτύχθηκαν στήν Ρωσία με(τά) τό πρῶτο Πενταετές Πρόγραμμα ἀποδεικνύει ὅτι ἡ γραφειοκρατία ἀποτελεῖ κυρίαρχη τάξη καί τό οἰκονομικό σύστημα τῆς Ρωσίας εἶναι κρατικός καπιταλισμός.

Ἄς παρακολουθήσουμε μαζί μέ τόν Κλίφ αὐτά τά στοιχεῖα.

κοινωνικοοικονομικες σχεσεις στη σταλινικη Ρωσια

Τό 8ο συνέδριο τοῦ ΚΚΣΕ,τό 1919,διακηρύσει: "Ἡ ὀργανωτική δομή τῆς κοινωνικῆς παραγωγῆς πρέπει κατά κύριο λόγο νά στηρίζεται στά συνδικάτα...Τά συνδικάτα...θά πρέπει νά προχωρήσουν στήν πρακτική συγκέντρωσης στά χέρια τους τῶν καθηκόντων τῆς διαχείρησης ὁλόκληρης τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς χώρας,κάνοντας αὐτή τή συγκέντρωση ἑνιαῖο οἰκονομικό στόχο τους...Αὐτό θά διευκολύνει τήν καθιέρωση ἑνός ἀποτελεσματικοῦ λαϊκοῦ ἔλεγχου στά ἀποτελέσματα τῆςπαραγωγῆς...".

Ἄς δοῦμε λοιπόν πώς διαμορφώθηκε αὐτή ἡ ἀπόφαση τό 1929.Μέ ἀπόφαση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς:"...(οἱ ἐργατικές ἐπιτροπές) δέν ἔχουν τό δικαίωμα νά παρεμβαίνουν ἄμεσα στήν διαχείρηση τοῦ ἐργοστάσιου ἤ νά προσπαθοῦν μέ τόν ἕνα ἤ ἄλλο τρόπο νά ἀντικαθιστοῦν τήν διοίκησή του.Θά βοηθοῦν μέ κάθε μέσον στήν ἐξασφάλιση τοῦ θεσμοῦ τῆς μονοπρόσωπης διαχείρησης(υπογραμμιση δικη μας),στην αυξηση της παραγωγῆς,στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργοστασίου τους καί μ' αὐτόν τόν τρόπο στήν βελτίωση τῶν ὑλικῶν συνθηκῶν τῆς ἐργατικῆς τάξης".

Καί τό '34 σέ μιά σύσκεψη διευθυντῶν τῶν ἐργοστασίων τῆς Βαριᾶς Βιομηχανίας ἀκούστηκε:"Σάν διευθυντές,διοικητικά στελέχη κι ἀρχιεργάτες πρέπει νά ἀσχοληθεῖτε προσωπικά μέ τό θέμα τῶν μισθῶν μέχρι τήν τελευταῖα του λεπτομέρεια καί νά μήν ἀφήνετε αὐτή τήν τόσο σπουδαῖα φροντίδα σέ ἄλλους.ΟΙ ΜΙΣΘΟΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΙΟ ΙΣΧΥΡΟ ΟΠΛΟ ΠΟΥ ΕΧΕΤΕ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΣΑΣ".Αὐτά γιά τό ποιός εἶχε τόν ἔλεγχο τῆς παραγωγῆς.

Παρακάτω τώρα.Νά δοῦμε τί συμβαίνει μέ τά συνδικάτα.Ὁ Λένιν ἔλεγε:"Τό σημερινό κράτος μας εἶναι ἐργατικό κράτος μέ γραφειοκρατική παραμόρφωση...Εἶναι τέτοιο πού τό γερά ὀργανωμένο προλεταριάτο πρέπει νά προστατεύει τόν ἑαυτό του ἐνάντια στό κράτος καί πρέπει νά χρησιμοποιήσουμε αὐτές τίς ἐργατικές ὀργανώσεις γιά νά προστατέψουμε τούς ἐργάτες ἀπ' τό ἴδιο τους τό κράτος,ὥστε νά μποροῦν στή συνέχεια οἱ ἐργάτες νά προστατέψουν τό κράτος μας...".

Ὁ Κλίφ ἀναφέρει πολλά στοιχεῖα πού δείχνουν πώς κάθε ἄλλο παρά χρησιμοποιήθηκαν αὐτές οἱ ἐργατικές ὀργανώσεις.Ἀρκεῖ ἕνα πού δείχνει πόσο πολύ λειτούργησαν:

Ἀπό τό 1932 ὥς τό 1947 συντελέστηκαν τεράστιες ἀλλαγές στίς συνθῆκες ἐργασίας:κατάργηση 7ωρου,καθιέρωση σταχανοβισμοῦ,κατάργηση συλλογικῶν συμβάσεων κἄ.Σ' αὐτά τά 17 χρόνια ξέρετε πόσα συνέδρια τῶν συνδικάτων ἔγιναν;Ἕνα τό 1932 κι ἕνα τό 1947.

Ὁ Μάρξ στό ἔργο του "Ἡ Κριτική τοῦ Προγράμματος τῆς Γκότα" ἔγραφε:"...ἡ κοινωνία θά γράψει στή σημαία της:ἀπ' τόν καθένα σύμφωνα μέ τίς ἱκανότητες του,στόν καθένα σύμφωνα μέ τίς ἀνάγκες του".

Σάν προϋπόθεση αὐτοῦ βέβαια,ὁ Μάρξ ἔβαζε τήν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων καί τήν μεγαλύτερη ἀπόδοση τῶν κοοπερατίβικων παραγωγικῶν πηγῶν.Ὅμως πουθενά δέν μιλάει γιά τήν "Σοσιαλιστική Ἅμιλλα" πού τόσο πολύ ἀναπτύχθηκε στήν Σοβιετία.

Στρατιῶτες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ

'Αριστερά:ὁμάδα ἠθοποιῶν μετά ἀπό παρα στάση σ'ἐργοστάσιο
'Επάνω:ὁμάδα φοιτητῶν ζωγραφικῆς

Είναι γνωστά τά μέτρα πού παίρνουν οἱ καπιταλισ τές γιά τήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας καί τόν κατακερματισμό τῆς ἐργατικῆς τάξης:τά πρίμ παραγωγῆς καί ἡ δουλειά μέ τό κομμάτι.Αὐτό ἀκριβῶς τό μέτρο ἦταν καί ἡ "σοσιαλιστική ἅμιλλα" στήν Ρωσία.'Αρχίζει νά ἐφαρμόζεται ἀπό τό 1930,ὅταν τό 29% τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ δούλευε μ'αὐτόν τόν τρόπο,γιά νά φτάσει στό ποσοστό τοῦ 90% τό 1949.

'Ο 'Εργατικός Κώδικας τοῦ '22 ἀναφέρει:"ἡ μετάθεση μισθωτοῦ ἀπό ἐπιχείρηση σέ ἐπιχείρηση ἤ ἡ μεταφορά του ἀπό ἕνα τόπο σέ ἄλλο,ἀκόμη κι ἄν ἡ ἐπιχείρηση ἤ τό ἵδρυμα μεταφερθεῖ ἀλλοῦ,μπορεῖ νά γίνει μόνο μέ τήν συγκατάθεση τοῦ ἐργάτη ἤ τοῦ ὑπαλλήλου".

'Από τίς 27 Δεκέμβρη τοῦ 1932 γιά νά πάει κανείς ἀπό μιά πόλη σέ μιά ἄλλη χρειάζεται εἰδική ἄδεια.'Η μετακίνηση χωρίς ἄδεια προέβλεπε σημαντικές ποινές.

συσσώρευση μέσων παραγωγής-- κατανάλωση

"Ενα ἀπο τά βασικά διαφοροποιά στοιχεῖα τοῦ καπιταλισμοῦ καί τοῦ ἐργατικοῦ κράτους εἶναι ἡ σχέση μεταξύ τῆς συσσώρευσης τῶν μέσων παραγωγῆς καί τῆς κατανάλωσης.Στόν καπιταλισμό ὁ ρυθμός συσσώρευσης ὑποτάσει,ὑποβαθμίζει τήν κατανάλωση."Ενα μεγάλο δηλαδή μέρος τῆς συνολικῆς κοινωνικῆς ἐργασίας ἀφιερώνεται στήν παραγωγή τῶν παραγωγικῶν μέσων."Οσο περισσότερο μεγαλώνει αὐτό τό κομμάτι τόσο μειώνεται ἡ παραγωγή καταναλωτικῶν ἀγαθῶν.'Αντίθετα στόν σοσιαλισμό ἡ κατανάλωση εἶναι αὐτή πού καθορίζει τήν συσσώρευση τῶν μέσων παραγωγῆς.Σέ μιά κομμουνιστική κοινωνία ὅπου ὁ ρυθμός συσσώρευσης τῶν μέσων παραγωγῆς δέν εἶναι ἀντιθετικός μέ τήν κατανάλωσηἀπό μιά ἄυξηση τῶν μέσων παραγωγῆς συνεπάγεται μιά ἀπόλυτη αὔξηση τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν.

"Ας δοῦμε τώρα πῶς ἐξελίχθηκε αὐτή ἡ σχέση στήν Ρωσία:Τό 1913 ἐπί τοῦ συνολικοῦ προϊόντος τῆς βιομηχανίας τό 44,3% ἦταν μέσα παραγωγῆς καί τό 55,7% ἦταν καταναλωτικά ἀγαθά.Τό 1927-28 τά ἀντίστοιχαποσοστά ἦταν 32,8% μέσα παραγωγῆς καί 67,2% καταναλωτικά ἀγαθά.'Από κεῖ καί πέρα βλέπουμε μιά αὔξηση τῶν παραγωγικῶν μέσων μέ ἀντίστοιχη μείωση τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν μέχρι πού φτάνουμε τό 1942 ὁπότε ἔχουμε 62,2% παραγωγικά μέσα καί 37,8% καταναλωτικά ἀγαθά.Παράλληλα στήν ἴδια περίοδο παρατηροῦμε ἀντίστοιχη πτώση τῆς ἀγοραστικῆς δύναμης τοῦ μισθοῦ τοῦ ἐργάτη στήν Ρωσία,ἐξαθλίωση τῶν συνθηκῶν διαβίωσης,μείωση τῶν κοινωνικῶν δαπανῶν κά.

κρατος

Τόσο ὁ Μάρξ ὅσο καί ὁ "Ενγκελς ὅταν ἤθελαν νάπεριγράψουν τό ἐργατικό κράτος ἀναφερόντουσαν στό παράδειγμα τῆς Παρισινῆς Κομμούνας.Πιό συγκεκριμένα ὁ "Ενγκελς σ'ἕνα σημεῖο λέει:"...ὁ Μάρξ ὑπογράμμισε πώς μέ τήν καθολική ψηφοφορία,τό δικαίωμα ἀνάκλησης τοῦ κάθε κρατικοῦ ὑπάλληλου,τήν πληρωμή ὅλων τῶν ἀξιωματούχων μέ μισθό ἐργάτη,τόν ἀνώτερο βαθμό τοπικῆς αὐτοδιοίκησης καί τήν ἐξάλειψη τῶν ἔνοπλων δυνάμεων (ὑπογράμμιση δική μας) πού κάθονταν στό σβέρκο τοῦ λαοῦ,ἡ Παρισινή Κομμούνα διαμόρφωσε τήν πλήρη δημοκρατία...".

'Ο Λένιν,ἐπίσης,ἔγραφε:"...(τό κράτος) ἀποτελεῖται ἀπό εἰδικά σώματα ἔνοπλων ἀνθρώπων πού ἔχουνε στήν διάθεσή τους φυλακές κλπ...".

"Ας δοῦμε ὅμως τί συμβαίνει μέ τόν στρατό στήνΡωσία:Τόν πρῶτο καιρό μετά τήν ὀκτωβριανή ἐπανάσταση οἱ ἐπαναστατικές ἔνοπλες δυνάμεις ἀποτελοῦνταν ἀπό μικρές ὁμάδες.Τό μεγαλύτερο κομμάτι τοῦ κόσμουἀπηυδησμένο ἀπ'τόν πόλεμο δέν πήγαινε στόν νέο ἐπαναστατικό στρατό."Επρεπε ὅμως νά ἀντιμετωπιστοῦν οἱ στρατιές τῶν Λευκορώσων."Ετσι οἱ μπολσεβίκοι ἀποφάσισαν τήν ὑποχρεωτική,ἀντί τῆς ἐθελοντικῆς,στρατολόγηση καί παράλληλα διόρισαν ἀξιωματικούς πού ὑπηρέτησαν στόν στρατό τοῦ Τσάρου.Μ'αὐτόν τόν τρόπο ἄρχισε νά δημιουργεῖται μιά κάστα ἀξιωματικῶν,ἀνάλογη μ'αὐτή τῶν ἀξιωματικῶν τῶν στρατῶν ὅλου τοῦ κόσμου.

'Η γνώση τῶν μπολσεβίκων ὅτι αὐτό ἀποτελοῦσε κάθε ἄλλο παρά σοσιαλιστικό μέτρο εἶχε σάν ἀποτέλεσμα ἀρχικά νά παρθοῦν μέτρα πού ἐμπόδισαν νά δημιουργηθεῖ μιά ὁλότελα ἀνεξάρτητη κάστα ἀξιωματικῶν.Οἱ συ

νθήκες διαβίωσής τους ἦταν οἱ ἴδιες μέ τῶν στρατιωτῶν,ὁ μισθός τους ἦταν ἰδιαίτερα χαμηλός,ἡ σίτισηῖδια μέ τῶν φαντάρων.'Η σχέση ἀνώτερου-κατώτερου ὑπῆρχε μόνο κατά τήν ἐκτέλεση στρατιωτικῶν καθηκόντων."Ολοι οἱ στρατιῶτες εἶχαν τό δικαίωμα νά κάνουν παράπονα γιά τούς ἀξιωματικούς τους πρός τόν στρατιωτικό εἰσαγγελέα.

'Από τό 1929,ὅμως,τά πράγματα ἀρχίζουν νά ἀλλάζουν:

1)αὐξάνουν οἱ μισθοί τῶν ἀξιωματικῶν:Στόν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ὁ μισθός τοῦ φαντάρου εἶναι 10 ρούβλια,τοῦ λοχαγοῦ 1.000 καί τοῦ συνταγματάρχη 2.400 ρούβλια.

2)ἀπό τό 1935 ἐπαναφέρονται ὅλοι οἱ βαθμοί ἱεραρχίας.

3)ἀπαγορεύονται οἱ συντροφικές σχέσεις μεταξύ στρατιωτῶν καί ἀξιωματικῶν.

4)ἀπαγορεύονται α)οἱ ὁμαδικές συζητήσεις,β)ἡ ὁμαδική ὑποβολή παραπόνων.

5)σέ περίπτωση ἀνυπακοῆς ὁ διοικητής ἔχει τό δικαίωμα νά χρησιμοποιήσει ὅλα τά μέσα πειθαναγκασμοῦ,ἀκόμη καί τήν χρήση βίας καί τήν ἀπειλή μέ ὅπλο....'Ο διοικητής πού σέ παρόμοιες περιπτώσειςδέν ἐφαρμόζει ὅλα τά ἀναγκαῖα μέτρα γιά τήν ἐκτέλεση μιαζ διαταγῆς θά περνάει ἀπό στρατοδικεῖο.

Δημιουργεῖται,λοιπόν,ἕνας στρατός αὐστηρά ἱεράρχημένος,διοικούμενος ἀπό μιά κάστα ἀξιωματικῶν."Ενας στρατός καταπιεστικός πού καμμιά σχέση δέν ἔχει μέ τήν πολιτοφυλακή.

σοβιετ, κομμα

Τό σύνθημα τῶν μπολσεβίκων στήν ὀκτωβριανή ἐπανάσταση ἦταν:"ὅλη ἡ ἐξουσια στά σοβιέτ".Μέχρι καί σήμερα,ἐπίσημα,τά ὄργανα πού ἀσκοῦν τήν ἐξουσιάστή Ρωσία εἶναι τά Σοβιέτ,μέ ἐπικεφαλῆς τό 'Ανώτατο Σοβιέτ (μέχρι τό 1937 τό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ).

Ποιά εἶναι ἡ λειτουργία τοῦ ἀνώτατου αὐτοῦ ὀργάνου;Τό 1918 τό Συνέδριο τῶν Σοβιέτ συγκλήθηκε πέντε φορές.'Από τό 1919 μέχρι τό 1922 γινόταν μιά φορά τόν χρόνο,τά ἑπόμενα γίνονται στά 1924,1925 καί ἀπό κεῖ καί πέρα μέχρι τό 6ο συνέδριο (1931)γίνεται κάθε δυό χρόνια.'Από τό 1931 παίρνονται σημαντικές ἀποφάσεις ὅπως:πενταετές πρόγραμμα,κολλεκτιβοποίηση,ἐκβιομηχάνιση.Κι ὅμως τό 7ο συνέδριο γίνεται τέσσερα χρόνια μετά τό 6ο δηλαδή τό 1935.

'Από τό 1917 μέχρι τό 1936 ἡ νομοθετική ἐξουσία τυπικα,βρίσκεται στά χέρια τοῦ συνέδριου τῶν σοβιέτ. Καί ἀπό τό '37 τό ἐπίσημο ὄργανο τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας εἶναι τό'Ανώτατο Σοβιέτ.Γιά νά καταλάβουμε τόν χαρακτῆρα αὐτοῦ τοῦ ὀργάνου ἀρκεῖ νά σημειώσουμε μερικές ἀποφάσεις ποῦ "πῆρε".'Ο προϋπολογισμός τοῦ '52 πού ἐφαρμόζεται ἀπό τήν 1-1-52 ἐπικυρώνεται στίς 6-3-52.Τό πρῶτο πενταετές πρόγραμμα μπαίνει σέ ἐφαρμογή τήν 1-10-28 καί ἐπικυρώνεται τόν 'Απρίλη τοῦ '29.Τό Δεύτερο πενταετές πρόγραμμα ἐφαρμόζεται ἀπό τήν 1-1-33,ἀλλά ἐπικυρώνεται -ζέρετε πότε;- στίς 17 Νοέμβρη τοῦ 34.Αὐτά ἀρκοῦν γιά νάκαταλάβει κανείς πόσο οὐσιαστική εἶναι ἡ λειτουργία τοῦ 'Ανώτατου Σοβιέτ καί ποιός ἔχει τήν ἐξουσία.

"Ενα ἄλλο σημαντικό στοιχεῖο εἶναι ἡ λειτουργία τοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης.Τό μπολσεβίκικο κόμμα μέχρι τήν ὀκτωβριανή ἐπανάσταση καί τόν πρῶτο καιρό μετά ἀπ'αὐτήν ἀποτελοῦσε ἕνα ζωντανό ὀργανισμό.Πολλά παραδείγματα ὑπάρχουν πού φανερώνουν τήν πλήρη ἐσωκομματική δημοκρατία πού κυριαρχοῦσε. Πλῆθος ἀποφάσεις ἔχουν βγεῖ ὄχι χωρίς ὁμοφωνία ἀλλά ἀκόμα καί μέ ἰσχυρές μειοψηφίες. Σέ καμμιά περίπτωση ὅμως δέν ἀποφασίστηκε νά διαγραφεῖ κανείς ἤ νά ἀποκλειστεῖ ἀπό κάποιο ὄργανο τοῦ κόμματος.Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα:"Οταν μπῆκε στήν ἡμερήσια διάταξη τό θέμα τῆς ὀκτωβριανῆς ἐπανάστασης,μιά δυνατή φράξια ἀπό τούς Ζηνόβιεβ,Κάμενεφ,Ρίκοφ,Πιατάκοφ,Μιλιούτιν καί Νάγκιν ἦταν ἐνάντια στήν ἐξέγερση."Ομως ὅταν ἡ Κεντρική 'Επιτροπή ἐξέλεξε τό Πολιτικό Γραφεῖο ἐκλέχτηκαν σ'αὐτό καί ὁ Κάμενεφ καί ὁ Ζηνόβιεβ.

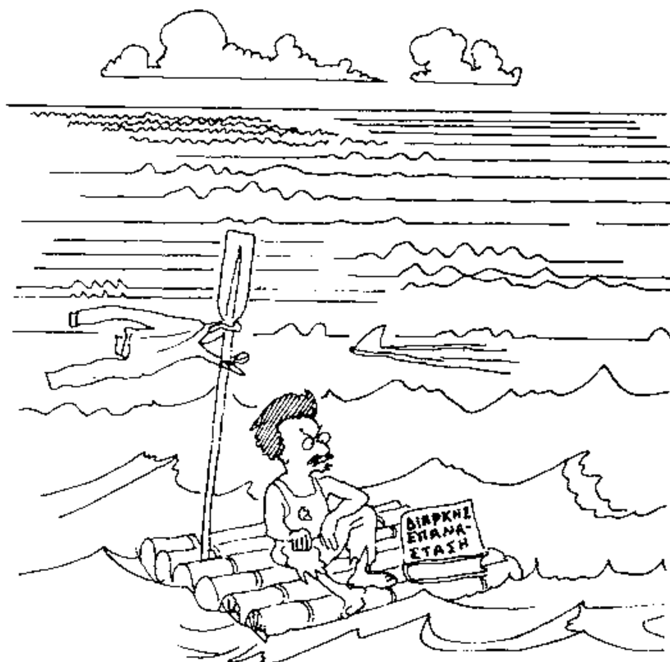

'Ανώτατο ὄργανο τοῦ κόμματος ἦταν κι ἐδῶ τό συνέδριο τοῦ κόμματος.Μέχρι τό 1925,σύμφωνα καί μέτό καταστατικό, τό συνέδριο γινόταν κάθε χρόνο.Σιγά-σιγά ὅμως ἄρχισε νά χάνει τήν σπουδαιότητα του.'Απ' τό '25 καί ἔπειτα ἄρχισε νά γίνεται σέ μεγαλύτερα διαστήματα φτάνοντας στό '34 ὅπου ψηφίστηκε νέοκαταστατικό πού καθόριζε τήν σύγκλησή του "ὄχι λιγότερο ἀπό μιά φορά κάθε τρία χρόνια"(!).Αὐτό,βέβαια καθόριζε τόν χρόνο πρός τά κάτω καί ὄχι πρός τά πάνω."Ετσι ἀπό τό 17ο ἕως τό 18ο πέρασαν πέντε χρόνια καί ἀπό τό 18ο ἕως τό 19ο συνέδριο πέρασαν 13 (!) χρόνια.

Παράλληλα τό Πολιτικό Γραφεῖο (τυπικά ὑπόλογο στήν Κ.Ε.) ἀρχίζει νά ἀποκτᾶ ἀπεριόριστες ἁρμοδιότητες μέ ἀποκορύφωμα τήν παντοδυναμία τοῦ Γενικοῦ Γραμματέα.

Ἡ κοινωνική σύνθεση τῶν μελῶν τοῦ κόμματος ἐπίσης ἀλλάζει αὐτή τήν περίοδο. Τό ποσοστό τῶν ἐργατῶν πού ἦταν κυρίαρχο κατά τήν ὀκτωβριανή ἐπανάσταση ἀρχίζει σιγά σιγά νά μειώνεται γιά νά φτάσουμε στό συνέδριο τοῦ 1934, ὅπου τό ποσοστό τῶν ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν καί ἐργατῶν γῆς πού εἶχαν δικαίωμα ψήφου μόλις ἔφτανε τό 9,3%.

Οἱ μαζικές "ἐκκαθαρίσεις" καί δολοφονίες ὁλοκλήρωσαν τήν ἀλλαγή τῆς μορφῆς τοῦ κόμματος.

η "απονεκρωση" του κρατους

Ὁ Μάρξ εἶχε πεῖ ὅτι μέ τήν ἐπικράτιση τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τήν κατάργηση τῶν κοινωνικῶν τάξεων, τό κράτος θά πάψει νά ὑπάρχει. Παράλληλα θά πάψει νά ὑπάρχει κι ὁ νόμος, μιά καί "ἀποτελεῖ νεκρό γράμμα χωρίς τήν ὕπαρξη ἑνός ειδικοῦ μηχανισμοῦ, γιά τήν ἐπιβολή του". Ὁ ἴδιος ὁ Στάλιν τό '27 εἶχε πεῖ: "ἡ σοσιαλιστική κοινωνία (εἶναι μιά) ἀταξική κοινωνία, μιά κοινωνία δίχως κράτος". Αὐτές οἱ ἰδέες ἐκφράστηκαν καί στό σύνταγμα τοῦ '18 ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου φτιάχτηκε γιά τίς ἀνάγκες τῆς σημερινῆς μεταβατικῆς περιόδου "γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς ἀπόλυτης κατάργησης τῆς ἀστικῆς τάξης, τῆς κατάργησης τῆς ἐκμετάλλευσης ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπου καί τῆς πραγματοποίησης τοῦ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ, ΠΟΥ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΟΥ ΟΥΤΕ ΤΑΞΙΚΕΣ ΔΙΑΙΡΕΣΕΙΣ ΟΥΤΕ ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΘΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΙΑ".

Μέ τήν ἐπικράτιση τοῦ σταλινισμοῦ, ὅμως, ἡ "ἀπονέκρωση τοῦ κράτους" ὄχι μόνο ἔχει ξεχαστεῖ, ἀλλά ἀπεναντίας ὑπάρχουν δηλώσεις σοβιετικῶν θεωρητικῶν πού ὑποστηρίζουν τό ἀντίθετο: "Ὁ κομμουνισμός προϋποθέτει τήν ὕπαρξη ἑνός τέλειου μηχανισμοῦ πού νά κατευθύνει τήν οἰκονομία καί τόν πολιτισμό. Αὐτός ὁ μηχανισμός ἀναπτύσσεται σταδιακά καί σχηματίζεται κάτω ἀπ' τίς συνθῆκες μετάβασης ἀπό τόν κομμουνισμό στόν σοσιαλισμό... Νά λοιπόν γιατί ἡ ἄνοδος τοῦ κομμουνισμοῦ βρίσκεται σέ ἄμεση σχέση μέ τόν βαθμό τελειότητας τοῦ οἰκονομικοῦ καί κρατικοῦ μηχανισμοῦ μας" (οἱ ὑπογραμμίσεις δικές μας).

Ἀφοῦ τό δυνάμωμα τοῦ κράτους θεωρεῖται ἀπαραίτητο ἀπό τό σταλινικό καθεστώς, καί μιά καί αὐτό τό δυνάμωμα σαφῶς δέν ὁδηγεῖ στήν ἀπονέκρωσή του, τότε τό συμπέρασμα πού βγάζουμε εἶναι: Δέν ὑπάρχει καμμιά πορεία πρός τόν σοσιαλισμό (καί προφανῶς δέν ὑπάρχει σοσιαλισμός) ἀλλά ὁλοένα καί μεγαλύτερο βάθαιμα ταξικῶν ἀνταγωνισμῶν.

η γραφειοκρατια ειναι η κυριαρχη ταξη

Στό ἐργατικό κράτος ὁ ἔλεγχος παραγωγῆς ἀπ τούς ἐργάτες γίνεται μέσω τῶν ὀργανώσεων τους, τά σοβιέτ. Ἀλλά τά σοβιέτ δέν λειτουργοῦν. Ἐπίσης οὔτε τό κόμμα εἶναι ἡ ὀργάνωση τῶν ἐργατῶν μιά καί οἱ ἐργάτες ἀποτελοῦν τήν μηδαμινή μειοψηφία. Ἄρα τά μέσα παραγωγῆς καί ἡ ἴδια ἡ παραγωγή δέν ἐλέγχεται ἀπό τούς ἐργάτες. Μένει τώρα νά δοῦμε ἄν ἡ γραφειοκρατία, πού, συνολικά, εἶναι κάτοχος τῶν παραγωγικῶν μέσων καί ἐλέγχει τήν παραγωγή, ἀποτελεῖ κυρίαρχη τάξη, ἔτσι ὥστε νά μποροῦμε νά μιλάμε γιά κρατικό καπιταλισμό.

Ἄς δοῦμε μόνο τόν ὁρισμό πού ἔδωσε ὁ Λένιν γιά τήν ἔννοια τῆς κοινωνικῆς τάξης.

"Τάξεις ὀνομάζουμε μεγάλες ὁμάδες ἀνθρώπων πού διακρίνονται ἀπό τίς θέσεις πού κατέχουν σέ ἕνα ἱστορικά προσδιορισμένο σύστημα κοινωνικῆς παραγωγῆς, ἀπ τίς σχέσεις τους μέ τά μέσα παραγωγῆς (στίς περισσότερες περιπτώσεις, ΟΧΙ ΟΜΩΣ ΠΑΝΤΑ, οἱ σχέσεις αὐτές εἶναι καθορισμένες καί διατυπωμένες σέ νόμους), ἀπ τόν ρόλο τους στό κοινωνικό σύστημα ἐργασίας καί κατά συνέπεια ἀπ' τίς μεθόδους μέσω τῶν ὁποίων παίρνουν τό μερίδιό τους ἀπό τόν ἐθνικό πλοῦτο πού διαχειρίζονται καί ἀπ' τό μέγεθος αὐτοῦ τοῦ μερίδιου. Τάξεις ἀποτελοῦν τέτοιες ὁμάδες ἀνθρώπων, πού ἡ μιά μπορεῖ νά οἰκειοποιηθεῖ τήν ἐργασία μιᾶς ἄλλης, χάρη στίς διαφορετικές θέσεις πού κατέχουν σ' ἕνα δοσμένο σύστημα κοινωνικῆς οἰκονομίας".

Ἡ ρώσικη γραφειοκρατία ἀποτελεῖ μιά ὁμάδα ἀνθρώπων, πού συνολικά κατέχουν τά μέσα παραγωγῆς καί οἰκειοποιοῦνται τό μεγαλύτερο μερίδιο ἀπ' τόν ἐθνικό πλοῦτο, χρησιμοποιώντας τήν ὑπεραξία γιά τήν συσσώρευση, δηλαδή τήν δημιουργία μέσων παραγωγῆς, καί ὄχι τήν παραγωγή καταναλωτικῶν ἀγαθῶν. Ἡ γραφειοκρατία κατέχοντας τά μέσα παραγωγῆς οἰκειοποιεῖται τήν ἐργασία τῆς ἐργατικῆς τάξης.

πως χαθηκε η επανασταση

Στό "Ἀντί" πού κυκλοφόρησε στίς 14 Ὀκτώβρη ὑπάρχει μιά συνέντευξη τοῦ Μπετελέμ μέ ἀφορμή τήν ἔκδοση τοῦ τρίτου τόμου τοῦ βιβλίου του "Ἡ Ἱστορία τῶν Ταξικῶν Ἀγώνων στήν ΕΣΣΔ". Στήν συνέντευξη αὐτή ὁ Μπετελέμ βάζει μιά καινούργια (καινούργια νι'

αὐτόν,γιατί ἀπ'ἄλλους τήν ἔχουμε ξανακούσει) ἄποψη γιά τήν Σοβιετική Ἕνωση.

Λέει ὅτι αὐτό πού τόν ἐνόχλησε στίς θέσεις τοῦ ΚΚΚίνας ἦταν ἡ ἄποψη ὅτι ὅλα ἄρχισαν νά πηγαίνουν στραβά μετά τόν θάνατο τοῦ Στάλιν.Μιλοῦσε (τό ΚΚΚίνας) γιά"χρουστσοφικό πραξικόπημα" ἐνῶ ὁ ἴδιος δέν μποροῦσε νά παραδεχτεῖ "ὅτι ἕνα κοινωνικό σύστημα μετασχηματίζεται ἀπ'τήν μιά μέρα στήν ἄλλη ἐπειδή κάποιο πρόσωπο ἀντικαθιστᾶ κάποιο ἄλλο". Ὁδηγήθηκε λοιπόν,στήν ἄποψη ὅτι τά πράγματα εἶχαν ἀρχίσει ν' ἀλλάζουν παλιότερα. Ἐδῶ δυστυχῶς ἔκανε μεγάλο ἅλμα ὁ Μπετελέμ καί βρῆκε τίς αἰτίες τοῦ κακοῦ στήν ἴδια τήν ὀκτωβριανή ἐπανάσταση καί τό μπολσεβίκικο κόμμα.Συγκεκριμένα ἀναφέρει:

"...Ὅλα αὐτά μέ ὁδήγησαν σέ μιά ριζική ἀναθεώρηση τοῦ τρόπου μέ τόν ὁποῖο ἔβλεπα τά πράγματα παλιότερα καί κατάληξα στό συμπέρασμα ὅτι ἡ ὀκτωβριανή ἐπανάσταση εἶναι ἡ πρώτη καπιταλιστική ἐπανάσταση".Καί ἀμέσως παρακάτω:"Λέω "καπιταλιστική ἐπανάσταση" γιατί ἡ ἀστική ἐπανάσταση εἶναι κάτι διαφορετικό.Τήν ἀστική ἐπανάσταση τήν πραγματοποιεῖ ἡ κλασική ἀστική τάξη πού ἤδη ὑπάρχει σάν τάξη ἀποτελούμενη ἀπό ἐπιχειρηματίες,ἔμπορους καί διανοούμενους. Ἐδῶ ὅμως πρόκειται γιά ἕνα κόμμα πού ἐπικαλεῖται τήν ἐργατική τάξη καί ὑποκειμενικά πιστεύει ὅτι κάνει μιά σοσιαλιστική ἐπανάσταση,ἐνῶ στήν πραγματικότητα ὠθεῖ μέχρι τέρμα τήν λογική τοῦ καπιταλισμοῦ,ἰδίως μετά τήν ἐγκατάλειψη τοῦ συμβιβασμοῦ πού εἶχαν ἔρθει οἱ μπολσεβίκοι μέ τήν ἀγροτική ἐπανάσταση.Ἡ ἐγκατάλειψη τῆς ΝΕΠ (Νέα Οἰκονομική Πολιτική) καί ἡ ἀπαλλοτρίωση τῶν ἀγροτῶν στά τέλη τῆςδεκαετίας τοῦ '20 ἀπ'τόν Στάλιν φέρνει τήν ρήξη τῆς συμμαχίας μέ τήν ἀγροτιά καί ὁδηγεῖ σ'ἕνα πρωτόφαντό καπιταλιστικό στάδιο ὅπου ἀκόμη καί οἱ μικροί ἀγρότες ἐμπορευματοπαραγωγοί στεροῦνται τῶν δικῶν τους μέσων παραγωγῆς".

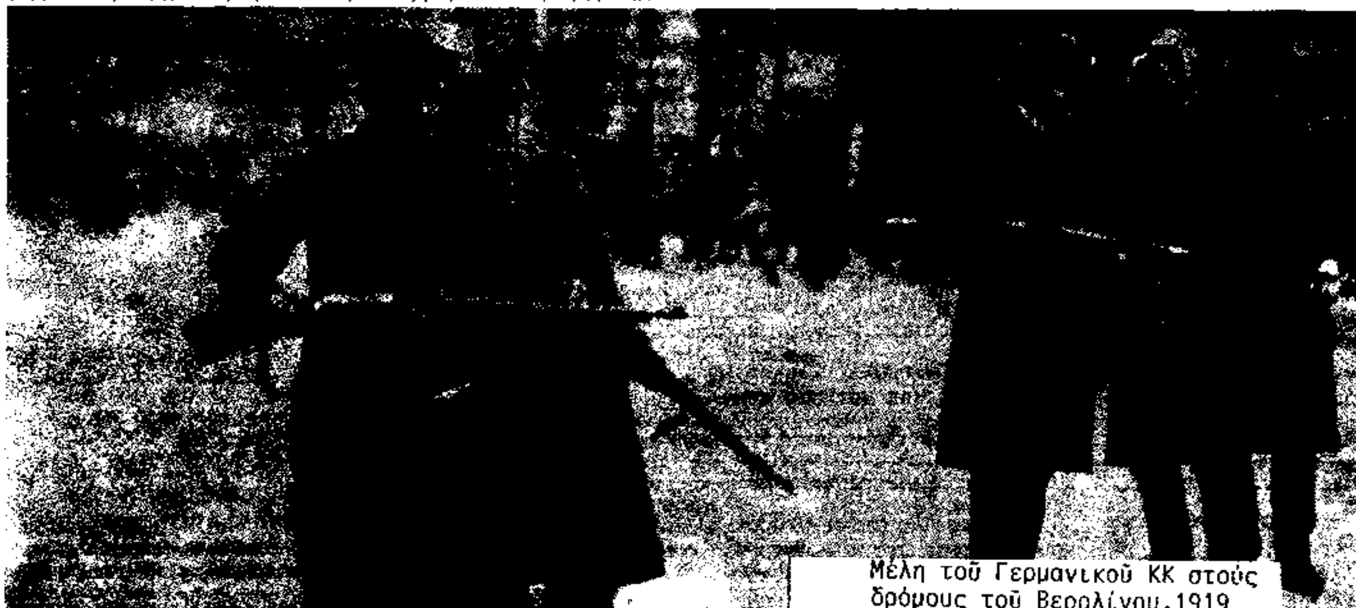
Ἡ καινούργια ἐκτίμηση τοῦ Μπετελέμ δέν εἶναι καί τόσο καινούργια ὅσο θέλει νά λέγεται.Εἶναι ἡ ἴδια ἐκτίμηση πού εἶχε κάνει ὅταν μίλαγε γιά τόν"οἰκονομισμό" τῶν μπολσεβίκων.Μέ μιά μικρή διαφορά:ἐνῶ τότε ἔλεγε ὅτι αὐτό ἦταν μιά λαθεμένη πολιτική τους σήμερα λέει ὅτι ἦταν ὁ ἀντικειμενικός τους στόχος.Πιό συγκεκριμένα ὁ Μπετελέμ ἀναφέρει ὅτι ὁ "οἰκονομισμός" ὁδήγησε τό μπολσεβίκικο κόμμα νά ὑποτιμήσει τήν σημασία τῶν πολιτικῶν καί ἰδεολογικῶν συνθηκῶν μετάβασης πρός τόν σοσιαλισμό καί νά ἀνακηρήξει κυρίαρχο παράγοντα τήν αὔξηση τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων. Ἐδῶ ὁ Μπετελέμ ἀναφέρεται στήν ΝΕΠ τήν ὁποία θεωρεῖ σάν μιά τακτική μέσα στήν λογική τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος. Ὅμως οἱ μπολσεβίκοι (καί ὁ Λένιν) ὄχι μόνο δέν θεώρησαν ποτέ τήν ΝΕΠσάν σοσιαλιστικό μέτρο ἀλλά ἀπεναντίας κάθε στιγμή ὑπογράμμιζαν ὅτι αὐτή ἀποτελεῖ πισωγύρισμα στήν διαδικασία τῆς ἐπανάστασης. Ἀποτελοῦσε τακτική ὑποχώρισης,ἀναγκαῖα,ὅμως,στήν συγκεκριμένη περίοδο.

Ποιά ἦταν,λοιπόν,ἡ κατάσταση στήν Ρωσία τήν περίοδο τῆς ΝΕΠ:α)ἡ βιομηχανική παραγωγή καί ἄρα ἡ παραγωγή καταναλωτικῶν ἀγαθῶν ἔχει πέσει σέ πολύ χαμηλά ἐπίπεδα.Αἰτία αὐτοῦ ἦταν οἱ συνεχεῖς πόλεμοι, πού ἔχουν ἐξασθενήσει τό κράτος καί οἰκονομικά. β) τά μέσα παραγωγῆς ἔχουν καταστραφεῖ,καί γ)ἡ ἐργατική τάξη ἔχει διαλυθεῖ (καί ὄχι ἐξοντωθεῖ ἀπό τούς μπολσεβίκους).Τό μεγαλύτερο κομμάτι της βρίσκεται εἴτε στό μέτωπο εἴτε στίς πόλεις ἀλλά ἄνεργο καί ἐξαθλιωμένο.Μ'αὐτές τίς προϋποθέσεις βέβαια δέν μιλάμε γιά λειτουργία τῶν σοβιέτ,γιά τόν ἁπλούστατο λόγο ὅτι δέν ὑπῆρχαν ἐργάτες γιά νά τά φτιάξουν.

Σ'αὐτή τήν κατάσταση τό πρόβλημα πού ἀντιμετώπιζε τό μπολσεβίκικο κόμμα ἦταν τό ἑξῆς: Ἔπρεπε νά βρεθεῖ ἕνας τρόπος ὥστε νά ἀρχίσει ἡ βιομηχανικήπαραγωγή μέσα στήν ἴδια τήν Ρωσία (πράγμα ἀπαραίτητο γιατί ἐκείνη τήν περίοδο βρισκόταν σέ οἰκονομικό ἀποκλεισμό) ἕως ὅτου πραγματοποιηθεῖ ὁ ἀναγκαῖος παράγοντας (γιά τούς μπολσεβίκους) γιά τήν συνέχιση τῆς ἐπαναστατικῆς διαδικασίας στήν Ρωσία:οἱ ἐπαναστάσεις στίς χῶρες τῆς ἀναπτυγμένης Εὐρώπης.Παράλληλα βέβαια μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας θά συγκεντρωνόταν καί τό προλεταριάτο φυσικά καί θά μποροῦσε μ'αὐτό τόν τρόπο νά ξαναχτίσει τίς ὀργανώσεις του ἔτσι ὥστε νά ξαναπάρει τήν ἐξουσία στά χέρια του.

Κάτω ἀπ'αὐτές τίς συνθῆκες,λοιπόν,ἦταν ἀναγκαῖα ἡ ὕπαρξη τῆς ΝΕΠ.Καί σίγουρα ἡ ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων γίνεται παράλληλα μέ τήν ἀλλαγή καί ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν σχέσεων. Ἀλλά γιά νά ἀλλάξουν οἱ παραγωγικές σχέσεις πρέπει νά ὑπάρχει παραγωγή καί γιά νά ὑπάρχει παραγωγή πρέπει νά ὑπάρχουν παραγωγικές δυνάμεις.

Τό γεγονός ὅτι οἱ ἐπαναστάσεις στίς εὐρωπαϊκες χῶρες τοῦ ἀνεπτυγμένου καπιταλισμοῦ δέν γίναν καί ἡ <u>ἔλλειψη ὀργάνωσης</u> τῶν ἐργατῶν ἐκείνη τήν περίοδο ἦταν οἱ <u>ἀντικειμενικές</u> συνθῆκες πάνω στίς ὁποίεςστηρίχτηκε <u>ἡ σταλινική</u> γραφειοκρατία γιά νά κάνει τήν ἀντεπανάσταση στήν Ρωσία

Μέλη τοῦ Γερμανικοῦ ΚΚ στούς δρόμους τοῦ Βερολίνου,1919

"νεες" θεωριες για τις ταξικες κοινωνιες της ανατολικης ευρωπης

Τελευταΐα ἔχει ἀρχίσει μιά συζήτηση-πού περιλαμβάνει καί πολλούς "ἀντιφρονούντες" ἀπό τήν ἀνατολική Εὐρώπη - πάνω στή φύση τῶν παραπάνω κοινωνιῶν. Τό κεντρικό χαρακτηριστικό αὐτῶν τῶν ἀπόψεων εἶναι ὅτι ἀπό τήν μιά ἀρνοῦνται ὅτι αὐτές οἱ κοινωνίες εἶναι σοσιαλιστικές καί ἀπό τήν ἄλλη ὑποστηρίζουν ὅτι αὐτές ἀνταποκρίνονται σέ ποιοτικά νέες μορφές ταξικῆς κοινωνίας πού δέν ἀντιστοιχοῦν οὔτε στό καπιταλισμό οὔτε στό σοσιαλισμό,οὔτε στόν ὁποιοδήποτε ἀσταθῆ συνδυασμό τῶν δύο παραπάνω.Κύριοι ἐκφραστές τους ὁ Ρ. Μπάρο, τό περιοδικό Critique στή Βρετανία καί τό περιοδικό Telos στίς ΗΠΑ.

Στήν προσπαθειά τους νά "ἐξαιρέσουν" τήν ἀνατολική Εὐρώπη (γιαυτό καί ὀνομάζονται "θεωρίες τῆς ἐξαίρεσης") ἀναφέρονται στό ὅτι στίς χῶρες αὐτές "ὑπάρχει μιά sui generis ταξική κοινωνία,ἕνα διαφορετικό εἶδος κοινωνίας πού ὑφίσταται παράλληλα μέ τόν καπιταλισμό ...Στήν παραδοσιακή δομή τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ δέν ὑπάρχει μέρος γιά ἕνα μοντέρνο κοινωνικό σύστημα πού ἔχει μιά ἐξελικτική πορεία ἄλλη ἀπό τόν καπιταλισμό καί πού δέν εἶναι ἁπλᾶ ἕνα πρώϊμο ἤ ὄψιμο στάδιο στήν ἴδια κατεύθυνση μ'αὐτόν". (Ρ.Μπάρο : Ἡ ἐναλλακτική πρόταση)

Τό πρῶτο πρόβλημα πού παρουσιάζεται εἶναι τό τί καταλαβαίνει κανείς με τόν ὅρο "παραδοσιακή δομή τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ". Εἶναι ἕνας ὅρος πού ἀναπτύχθηκε ἀπό τήν δεύτερηΔιεθνῆ καί χρησιμοποιήθηκε καί ἀπό τό Στάλιν γιά τό ανατολικό μπλόκ.Ἡ κοινωνική ἐξέλιξη ἀντιμετωπίστηκε σάν μιά χοντροκομένη γραμμικη ἀνάπτυξη μέσα ἀπό κάποια στάδια,ἀπό τή φεουδαρχία στόν καπιταλισμό μετά στό σοσιαλισμόκαί τέλος στό κομμουνισμό .Μιά διαδικασία πού συνέβαινε σέ ἐθνικό ἐπίπεδο μέ τίς διάφορες οἰκονομίες νά ἀναπτύσσονται παράλληλα.Τό πρόβλημα μέ τούς θεωρητικούς τῆς "ἐξαίρεσης" εἶναι ὅτι,ἐνῶ"σπᾶνε" μ'αὐτή τήν ἀντίληψη δέν τήν ἀρνοῦνται γιά τόν κόσμο σά σύνολο, ἀλλά μόνο γιά συγκεκριμένα κομμάτια του.Ἡ θεωρία στοχεύει νά ὁδηγήσει τόν κόσμο στήν ἴδια κατεύθυνση, ἀλλά ἀπό διαφορετικό δρόμο.Μ'αὐτό τόντρόπο διατηρεῖ τήν ἁπλοϊκή καί στενοκέφαλη ἀντίληψη γιά τόν καπιταλισμό σάν ἕνα μοντέλο παραγωγῆς πού χαρακτηρίζεται ἀπ'αὐτή τήν γραμμική προσέγγιση πού ὑποτίθεται ὅτι ἀρνοῦνται.

Τά προβλήματα μεγαλώνουν ἀκόμα περισσότερο, ὅταν ἐξετάζουμε τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο αὐτές οἱ νέες κοινωνικές μορφές ὑποτίθεται ὅτι συνυπάρχουν μέ τόν καπιταλισμό σάν ἕνα δυναμικό σύστημα.Ὁ ἴδιος ὁ Μπάρο γράφει ὅτι "... αὐτό πού δίνει τήν καθοριστική ὤθηση σ'αὐτή τήν διαδικασία εἶναι ἡ πίεση τῶν βιομηχανικῶν παραγωγικῶν δυνάμεων πού φτιάχνει ὁ καπιταλισμός"."Ὅμως, δέν ἀκολουθεῖ καμμιά προσπάθεια ἀνάλυσης τῶν συγκεκριμένων μορφῶν αὐτῆς τῆς πίεσης τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ στήν ἐσωτερική λειτουργία αὐτῶν τῶν κοινωνιῶν.Ἀντίθετα, αὐτό πού γίνεται εἶναι ἡ ἐπιμονή στήν "ἐσωτερική φύση" τῆς δυναμικῆς τους (Ρ.Μπάρο, στό ἴδιο, Χ.Τικτίν: Γιά μιά πολιτική οἰκονομία τῆς ΕΣΣΔ).

Τό βασικότερο σημεῖο τῆς θεωρίας εἶναι ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο ἀρνοῦνται τήν καπιταλιστική φύση αὐτῶν τῶν κοινωνιῶν. Ταυτίζουν τόν καπιταλισμό μέ τήν ἐμπορευματική παραγωγή. "Τά προϊόντα στήν ΕΣΣΔ δέν λειτουργοῦν σάν ἐμπορεύματα . Οὔτε, ἐπομένως, εἶναι ἐμπόρευμα ἡ ἐργατική δύναμη"(Τικτίν, Critique No 1).

Ἔτσι ὑποστηρίζεται ὅτι,γιά παράδειγμα, "οἱ δουλοκτητικές κοινωνίες στίς νότιες ΗΠΑ, τή Λατινική Ἀμερική καί τήν Καραϊβική μέχρι τά τέλη τοῦ 19ου αἰώνα ἦταν κοινωνικοί σχηματισμοί πού κυριαρχοῦνταν ἀπό τό δουλοκτητικό τῦπο παραγωγῆς πού ἐνσωματώνονταν ,ὅμως,στόν ἀνερχόμενο παγκόσμιο καπιταλισμό.Ἡ ἀναφορά τους στήν ταύτιση καπιταλισμοῦ καί ἐμπορεύματος κάνει τό ἐπιχειρημά τους λογικό, ἀλλά τό φέρνει σέ πλήρη ἀντίθεση μέ τόν Μαρξ πού στά Grundrisse γράφει ὅτι "ὄχι μόνο ἀποκαλουμε τους ιδιοκτῆτες τῶν φυτειῶν στήν Ἀμερική καπιταλιστές, ἀλλά ... καί εἶναι καπιταλιστές". Οἱ θεωρητικοί τῆς "ἐξαίρεσης" ἔχοντας ὁρίσει τόν καπιταλισμό μέ τόν παραπάνω τρόπο, προσπαθοῦν νά ὁριοθετήσουν τίς ἀπόψεις τους κάνοντας μιά σειρά συγκρίσεων."Ὅμως, αὐτό δέν εἶναι μαρξισμός.Εἶναι χοντροκομένη ἐμπειρική κοινωνιολογία.

Μ'ἄλλα λόγια ἡ καπιταλιστική παραγωγή ἀντιμετωπίζεται σάν ἕνα εἶδος ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς γενικά καί αὐτή ἡ τελευταία περιγράφεται ὄχι σάν ἕνα ἱστορικό (καί ἐπομένως ὑποκείμενο σέ ἀλλαγές) φαινόμενο, ἀλλά σάν μιά ἀφηρημένη κατηγορία πού ἐμεῖς οἱ ἴδιοι βάζουμε στήν ἱστορία γιά νά καθορίσουμε κάποιες περιόδους μέ τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο.

Μιά τέτοια μεθοδολογία ἀντιτίθεται πραγματικά μέ τόν Μάρξ.Ὁ Μάρξ ἀναφέρεται στόν Καπιταλιστικό, Φεούδαρχικό, Δουλοκτητικό τρόπο παραγωγῆς (καί μερικές φορές στόν Ἀνατολικό,τόν Κέλτικο,τόν Σλαυονικό κλπ,κλπ),ἀλλά ποτέ "στόν Ἐμποτευματικό τρόπο παραγωγῆς".Αὐτή δέν ἦταν μιά παράλειψη τοῦ Μάρξ,ἀλλά ἔχει τίς αἰτίες της.Τά ἐμπορεύματα ὑποτάσσονται πάντα στόν κυρίαρχο τρόπο παραγωγῆς.Σέ κάθε ἐποχή ἡ μορφή, τό περιεχόμενο καί ἡ ἔκταση τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς μεταβάλλεται καί περιορίζεται ἀπό αὐτούς τούς ἴδιους τούς τρόπους παραγωγῆς μέ διάφορους τρόπους.

Αὐτό πού κάνουν αὐτοί οἱ θεωρητικοί εἶναι νά συγχέουν τήν ἱστορική τάξη μέσα στήν ὁποία ἀναδείχτηκε ὁ καπιταλισμός καί τήν λογική τάξη μέ τήν ὁποία γίνεται κατανοητός,μέ τήν πραγματική τάξη τοῦ ποιός κυριαρχεῖ πάνω σέ τί,μέσα στήν καπιταλιστική κοινωνία.Ἐνῶ ἡ κατηγορία "κεφάλαιο" εἶναι παράγωγο τῆς κατηγορίας "ἐμπόρευμα", καί ἐνῶ ἡ πραγματικοί καπιταλιστές ἱστορικά ἀναδείχτηκαν ἀπό πραγματικά ἐμπορεύματα, σήμερα ἡ παραγωγή ὅπως εἶναι, κυριαρχεῖται ἀπό τό κέρδος, ἀπό καπιταλιστικές παρά ἀπό κάποιες ἁπλές ἐμπορευματικές ἀξίες.Ἀν δέν ἀκολουθήσει κανείς αὐτή τήν προσέγγιση τό μόνο πού κάνει εἶναι νά ὑποκαθιστᾶ μιά θεωρία γιά τήν κατανόηση τοῦ κόσμου μέ μιά κενή καί στείρα διαδικασία κατανομῆς μέ συγκρίσεις.

Ἡ θεωρία τοῦ κρατικοῦ καπιταλισμοῦ,ὅπως τήν ἐπεξεργάζεται ὁ Τ. Κλίφ στηρίζεται στό γεγονός ὅτι δέν εἶναι μιά ἀνάλυση τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης μόνο, ἀλλά μιά ἀνάλυση τοῦ καπιταλισμοῦ γενικά,τοῦ ὁποίου οἱ ἀνατολικές κοινωνίες ἀποτελοῦν μέρος.Καί ἐκεῖ ἀκριβῶς ἔγκειται ἡ συνολικοτητά της πού ξεπερνᾶ τίς κοντόθωρες"ἐθνικές" ἀντιμετωπίσεις πού ξεπηδοῦν ἀπό τίς "θεωρίες τῆς ἐξαίρεσης".